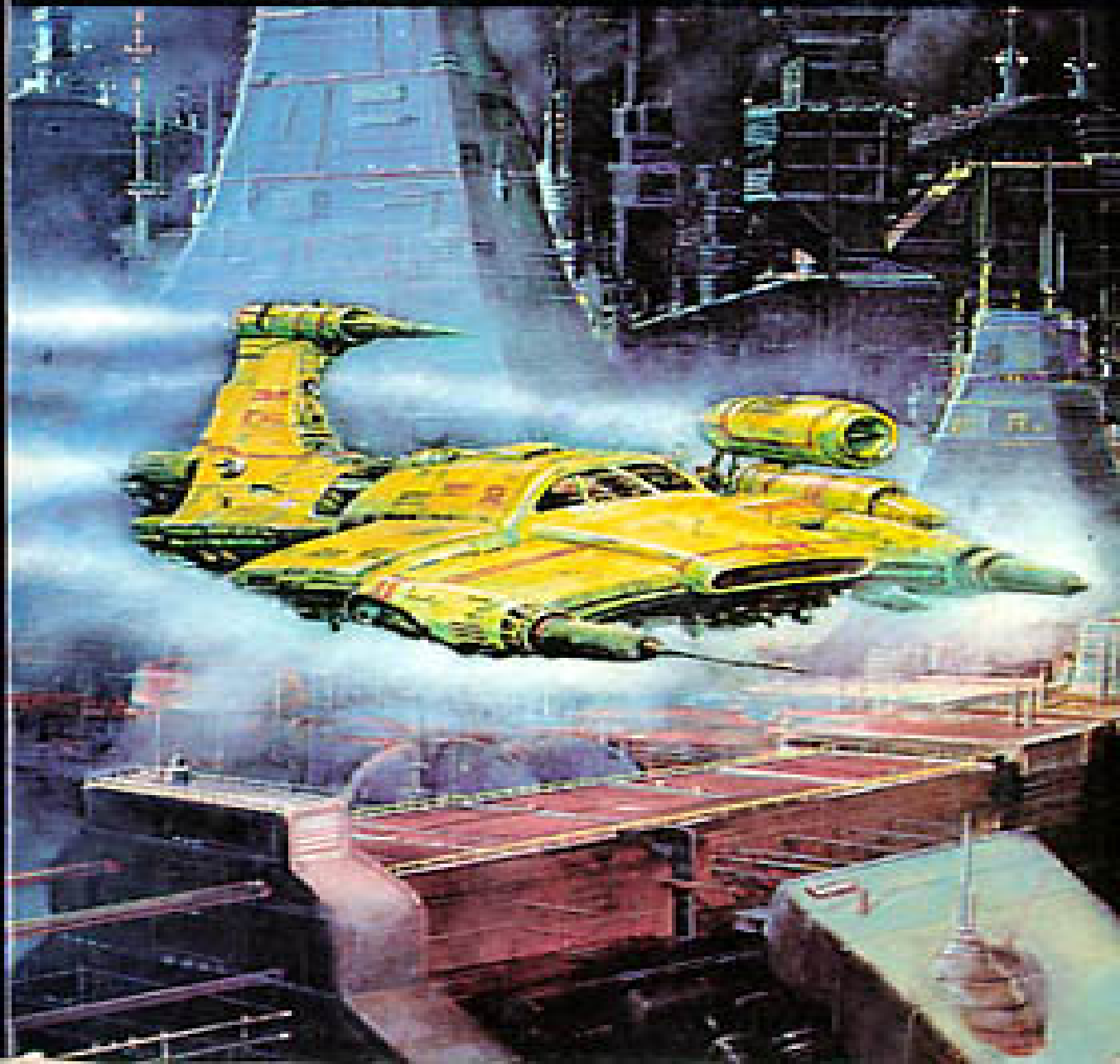

najbolje svetske sf priče 1985

-Kentaur- Naučna fantastika

Bari Malzberg: FAZA IV

Faza I

1.

VREME: Nešto zapucketa i u maglini oblika spirohete plima energije pohrli s kraja na kraj, duž sedamnaest svetlosnih godina, a zatim se izli u čisti prostor. Čisti prostor predstavljao je novih dve stotine hiljada svetlosnih godina, a energija, koja je sada postala zgusnuta, strujala je kroz njega kao riba kroz vodu; ubrzavala je, ali je unutra bila neobično statična.

VREME: Nešto napade energiju, nekakav kosmički poremećaj ili druga inteligencija, nemoguće je pouzdano reći; energija oseti kako je nešto potiskuje. Ustuknu, a zatim se suprotstavi. Negde u jatu Raka napadač i energija uhvatiše se ukoštac, a njihova borba potrajala je petnaest hiljada godina. Konačno, napadač pade poražen, a energija nastavi svoj put. Inteligencija se povukla. Na nekom potpražnom nivou ona poče da razmišlja.

Sistem je kružio oko male zvezde iz klase 'B', gotovo patuljastih razmera, na dalekim rubovima Mlečnog Puta. U okviru normalnog ciklusa lokalno sunce postalo bi nova kroz petnaest milijardi godina, a onda bi eksplodiralo, raspršivši ceo sistem. Sada se još nalazilo na uzlaznoj putanji. Kako se energija približavala ovoj zvezdi, zračenje sa nje ponovo je počelo da je oživljava i ona postade osetljiva za spoljni svet. Stala je da prebira po kanalima pamćenja na način koji je bio kako svestan tako i nesvestan.

Spustila se na treću planetu.

Iako je, usled dugotrajnog stanja zgusnutosti tokom puta, energija sada imala razmere kakvog malog kamena - dužine tri inča, a širine i visine po šest - sudar sa površinom ipak je bio žestok; zarila se u pesak i dugo, dugo ostala u stanju nesvesnosti. Na nekom elementarnom nivou vodila je borbu za opstanak, zaceljujući povrede zadobijene prilikom pada; nije izgledalo da će preživeti, ali putnik je bio jak - njegovi tvorci pripremili su ga za to - i posle nepojamno dugog vremena on ponovo stade da prikuplja snagu.

Goli opstanak više nije dolazio u pitanje. Napajana kišom i čuvana u okrilju peska, energija se polako približavala punoj svesnosti, da bi se konačno oslobodila stega kamena i ispružila tanušne pipke svesti u potrazi za kontaktom.

KONTAKT: Pronašla je umove za kojima je tragala. Bili su vegetativni i posedovali su inteligenciju koja se ni na koji način nije mogla povezati sa konvencionalnim predstavama o razumu... ali su zato bili spojeni u lanac međuzavisnosti, u finu mrežu veza koja se prostirala od jednog uma do drugog; a u središtu tih spojeva kamen je osetio, drugi put tokom svog putovanja, plimu energije, koja je bila znatno slabija, ali i dovoljna da se učini neophodno. Pod potiskom te plime umovi oživeše. Nešto se zbilo sa njima, spojnice su postale šire, bogatije, dublje. Umovi stadoše da se međusobno priklanjaju. Veze se pretvoriše u finu pređu.

Sada, pod vođstvom kamena, oživljena inteligencija dala se na posao. Iz raznih delova došlo je do okupljanja: usledilo je davanje uputstava i nepogrešivom tačnošću započeo je naredni deo projekta, koji se mogao obaviti jedino strogo usmerenim naporom. Umovi pohriše napred. Kamen pod njima stao je da širi središta vida da bi pratio šta se događa; sve je teklo prema planu i on iskusi zadovoljstvo zbog toga. Bio mu je dostupan čitav raspon osećanja, ali on ih je sva odbacio izuzev zadovoljstva koje je obradio i uputio jednom tanušnom niti do onih što su se nalazili pod njegovom kontrolom. Oni brundavo uzvratiliše zahvalnošću.

Kamene ploče su rasle. Bilo ih je sedam u pustinji, belih, šest stopa visokih, sa pažljivo izrađenim šuplinama, gde su sada, po komandi glavnog kamena, počele da pulsiraju njihove strašne tajne. Složena prestrojavanja izvršena su u biološkom sistemu inteligencija; iz tih promena izniklo je nešto što im je bilo i nije bilo slično. Kada bi se jednom našle u kamenoj ploči, zaštićene od okoline, te stvari bi rasle.

Konačno, kamen u pustinji počela je da ophrvava sveprožimajuća slabost, koja nije poticala iz postavljanja pitanja, već neposredno iz saznanja da je zadatak obavljen. Mada je bio veoma složen i taman, u krajnjoj liniji predstavljao je samo oruđe; a kada se okonča posao koji se vrši nekom alatkom, onda se ona neumitno odlaže. Bez protivljenja, žaljenja ili osećanja gubitka, stvar učaurena u kamenu

primila je činjenicu o njegovoj smrti, a onda je, gotovo slučajno, odvalila neke prepletene facete. Energija zaptivena unutra zapucketa i nestade.

Stvar je tako umrla, a u samom trenutku njene smrti, na sto miliona svetlosnih godina odatle, u sabirnom središtu koje je strpljivo čekalo od početka putovanja, stigla je poruka. DELATAN, glasila je ona, premda to nije bilo izrečeno ni na jednom shvatljivom jeziku, budući da šifra nije bila sazdana od zvukova, već od svetlosti i udaljenosti.

U kulama, stvari su rasle.

2.

Mravi su se sada množili, a Kraljice u kamenim pločama davale su mrave različitih pasmina one koji su nasledili nov način povezivanja. Stariji mravi, bar neki od njih, ustremili su se mahnito na vlastito potomstvo, ali životni ciklus mrava sasvim je kratak, a oni što su ih rađale Kraljice bili su snažni. Larve su se legle iz jaja, ostajale tu neko vreme, a zatim odlazile u pustinju, vršeći svoj složen, ali u krajnjoj liniji jednostavan zadatak.

Jedan stari mrav-radnik, tumarajući kroz jednu od kamenih ploča, nabasao je na Kraljčinu utrobu i pokušao da je rastrgne. Kraljica je bešumno urliknula i već narednog trena sa svih strana obrelo se stotinu, dve stotine vojnika koji su prodrli u kamenu ploču. Raskomadali su radnika pre no što je uspeo da utekne. Ali njegovo mučeništvo izgleda da je nadahnulo buljuk drugih radnika, iz starijeg pokoljenja, onih koji su bili tu pre no što se dogodilo nešto (što je njihova inteligencija mogla da razabere samo kao bespravno uvlačenje) i oni su krenuli u ljutit, očajnički boj, u kome su se njihova zelena i crvena tela sudarala sa crnim i belim formacijama novih vojnika. Borba se odvijala u kamenoj ploči pod motrenjem neobičnih, šupljih očiju velike Kraljice, visoke pet stopa, koja ju je posmatrala posredstvom stotine neumoljivih svetlosnih tačkica. Za trenutak se činilo da će stariji radnici pobediti, budući da su se borili imajući uza se nasleđe od sto miliona godina drevnog znanja; za njih i njihove pretke ono je oduvek bilo dovoljno i oni su stali da kostreše trepljike i škrguću zubima... ali došlo je do iznenadnog neumitnog preokreta; vojnici su se pokazali bržim i mudrijim od starijih radnika, a što je bilo najvažnije, činilo se da, u prisustvu velike Kraljice, oni preziru i samu

pomisao o vlastitoj smrti, u čemu radnici naprosto nisu mogli da im pariraju. Palo je pet stotina, hiljadu belih i crnih mrava, ali znatno je više prodrlo u kamenu ploču; Kraljica je sve to nepomično posmatrala i ubrzo su radnici počeli da padaju, najpre u stotinama, a zatim u hiljadama; crvena i zelena trupla prekrila su dno kamene ploče poput pepela, zatim su bila razvejana napolje, po pustinji, koja je upila njihove sokove i primila im telesa u svoja nedra.

Vojnici su izneli svoje mrtve iz kamene ploče i sahranili ih zajedno sa leševima preostalih protivnika; isto se kasnije ponovilo, u pravilnim razmacima, i u ostalih pet kamenih ploča. Ubrzo je ostalo sasvim malo crvenih i zelenih mrava, odnosno onih koji su naprosto nasledili pigmentaciju.

Ovaj proces trajao je približno šest godina, što je za Kraljice bilo sasvim zanemarljivo. Vreme nije predstavljalo nikakav činilac. Niko nije opazio kamene ploče.

3.

Zec iskoči iz grmlja, ugledavši nešto što je njegov mozak registrovao kao užasnu opasnost, a zatim pokuša da se oslobodi i jurnu duž stenovitog ispusta, pokraj kamenih ploča, u pravcu skupine kaktusa koja mu je izgledala bezbedno. Ali put mu preprečiše mravi i baciše se na njega; zec pokuša da ih otrese, čisteći najpre jednom, a zatim i drugom šapom stražnji deo tela, odbacujući tela mrava, bljujući ih iz usta. Iako je zeca obuzeo strah, mravi su bili odveć mali da bi predstavljali neku stvarnu opasnost... ali nevolja je bila u tome što su oni neprestano nadirali sa svih strana, ničući ponajviše iz peska da bi se dočepali vrata svoje žrtve, dok su neki stali da se uvlače i u uglove očiju zeca. Oslepljen, zec je stao da se prevrće po pesku da bi se oslobodio, ali ma gde da se pomerio svuda su bili mravi; prodirali su mu u uši, čmar, nozdrve, nezadrživo gamižući unutra. Zec nije prestajao da se izvija po pesku, ali stotine mrava koji su prodirali u njega počeli su da ga nagrízaju, komadaju, rastržu; kičmenu moždinu oštetilo je hiljadu sićušnih ujeda i zec je ostao paralisan na pesku pustinje. Ne trepćući, oči su mu gledale u sunce, razrogačene, raspukle.

Mravi započeše gozbu.

Nije bilo nikakvih ostataka. Bili su veoma gladni, a najbolji komadi

mesa odneseni su Kraljicama.

4.

Mravi su sada vrveli jednim delom Arizonske pustinje, šireći se u formaciji fine paukove mreže od kamenih ploča. Njihov životni ciklus iznosio je samo mesec dana, ali Kraljice su sada donosile na svet po milion novih jedinki dnevno, zahvaljujući boljoj ishrani; svaki novi mrav bio je u podjednako meri nehajan za svoje potomstvo, baš kao i Kraljice. Za mrave naprosto nije postojala smrt, budući da se inteligencija nalazila u kamenim pločama. Mravi su predstavljali samo njene produžetke. Oni su poput prstiju radili po pustinji: gamizali su na sve strane, vršili razne poslove, širili se. Povremeno bi međusobno razgovarali, ne koristeći pri tom nikakav jezik. Jedni drugima su izdavali naređenja.

Svojevrsan otrovni pljusak raspršio se nad njima i nekoliko miliona je umrlo pre no što su Kraljice postale kadre da iznedre imunitet. Ovi novi mravi, kao i oni koji su preživeli zbog urođene imunosti, sahranili su mrtve.

5.

Kamene ploče, spržene na suncu, sada su stale da rastu, dostigavši konačno visinu od preko deset stopa i tako obezbedivši prostor za Kraljice koje su se širile. Sunce im je skinulo svu boju i one su se sada, sive, nadnosile nad pustinju.

6.

Kraljice su osetile ono što je trebalo da usledi i izvršile su određena preinačenja. Sve što je učinjeno do sada bile su samo pripreme; ali sa tim je najzad bilo gotovo. Neprijatelj, čija je svest najzad proradila, bio je na putu ovamo.

Kraljice su poslale signale radnicima koji su se povukli na bezbedne položaje, gde su stali da čekaju.

U svojim kamenim pločama, Kraljice su pomno razmišljale...

Faza II

1.

LESKOOV DNEVNIK: Habs kaže da je ovo srazmerno jednostavan zadatak; moraćemo da izvršimo izvesna prestrojavanja u ekosistemu, ali za iznalaženje rešenja i ponovno uspostavljanje ravnoteže neće nam biti potrebno više od dve nedelje. Ja nisam toliko siguran: situacija mi se ne dopada.

Habs je neurotičan, opsednut tip. Odveć dugo radi na čistim istraživanjima - bar tako pretpostavljam. Toliko se već petlja samo sa apstrakcijama da se potpuno odljudio od vlastite ličnosti; mršav, uvrnut pedesetogodišnjak, sklon ćelavljenju, koji se prema nečemu što može da se izrodi u, ekološku katastrofu odnosi kao prema nekom prostom problemu primenjene ekologije, mora da je pomalo ćaknut. Razume se, sasvim je moguće da to nije slučaj, već da ja preterujem. I sam već prekomerno radim na čistim istraživanjima, a postoji nešto u ustrojstvu ponašanja kitova, koje sam pomno proučavao čitavih osam meseci, što bi moglo da rastroji čoveka i znatno jednostavnije psihičke građe nego što je moja. Kitovi su tako teški. Potreban mi je duži odmor, ali ne mislim da je ova ekspedicija u Arizonskoj pustinji prava prilika za to.

Habs, međutim, misli. Njegov optimizam je, možda, psihopatskog karaktera, ali je na psihopatski način ubedljiv. "Nije li to zanimljivo?" rekao je, kada me je obavestio u San Francisku da me je Nacionalna naučna zadužbina naimenovala za njegovog pomoćnika... na njegov zahtev. Nadam se da su mravi živahniji od kitova.

"Ono što smo videli u pustinji tokom poslednjih nekoliko meseci pokazalo se kao potpuni krah normalnog ekološkog poretka i ravnoteže. Mravi se tamo množe kao ljudi, jer nešto uklanja njihove prirodne neprijatelje: opnokrilce, paukove, pacove-torbare, kojote. Mora da je u pitanju neki veoma snažan soj mrava, a, Lesko?"

Zažmirkao je i tada mi je verovatno prvi put palo na um da je lud. "Velika panika, Lesko", nastavio je on. "Žitelji su se razbežali, njihovi domovi su ostali napušteni, a ceo pojas pustinje prepušten je neobuzdanoj najezi mrava: kao u naučnofantastičnom filmu, zar ne? Mravi dolaze: invazija mrava-ljudi. Uostalom", reče on, povrativši umereniju boju glasa, "otići ćemo da pogledamo. Dobili smo stanicu, kompjuter, celokupnu opremu i mnogo insekticida. Sve u svemu, mislim da ćemo zauzdati invaziju mrava-ljudi za dve do tri nedelje, Lesko, a tada se možeš vratiti svojim kitovima. Prijaće ti promena

posla."

Nisam ubeđen. Nisam baš mnogo ubeđen u to. Možda je posredi puki atavizam, to drevno svojstvo koje čami u dubini naših umova: primitivan užas, praznoverje, Jungova podsvest (mislim da to tako nazivaju), ali avet mrava koji preplavljaju pojas Arizonske pustinje, isterujući ljude sa farmi naizgled kršeći sva ekološka načela... to podstiče snove i nagoveštaje koji su mi bili veoma teški, a protekle noći bile su duge, pune košmarnih snova. Od svih inteligencija ove planete, razume se, mravlju najmanje poznajemo i zbog toga ona za nas predstavlja najveću pretnju... oni naprosto ne misle niti se ponašaju kao sva ostala stvorenja, već se to odigrava na nekom nivou koji ni najpomnija istraživanja nisu u stanju da objasne. Pretpostavljam da su oni delići jednog razuma koji stoji ispod praga svesti, neverovatno revnosni veoma organizovani, uvek zaposleni... a takođe su jedini preživeli (naravno, izuzimajući bubašvabe, koje predstavljaju urbani problem) iz doba krede - što nam nesumnjivo nešto govori. Dinosaurusi, sabljasti tigrovi, a da i ne pominjemo geografiju samih polova... sve je to nestalo pre mnogo miliona godina. Ali mravi su preživeli i zadržali svoj prvobitan oblik. Da li bi trebalo da iz ovoga steknemo neki nauk? Da, gospodo, trebalo bi.

Habs se smeje i kaže da je strah od najezde mrava oduvek postojao; možda su se u jednom zabitom pojasu Jugozapada ovi mali vragovi konačno dali na posao. Njegov smeh je za mene ludost jer ako je ovo tačno - a ne mislim da Habs to uviđa - svi se nalazimo u veoma ozbiljnoj nevolji. Naše celokupno životno ustrojstvo ako čoveka posmatramo iz ekološke perspektive - razvijalo se u suprotnom smeru od mravlje inteligencije i do sada je dostiglo visok nivo složenosti, artikulacije, apstrakcije, ljudske međuzavisnosti. Inteligencija mrava, koja je visoko društvena, potpuno bezglasna i izuzetno organizovana, može za nas da bude pravo zlo... ako se iz bilo kog razloga ta inteligencija upotrebi protiv nas.

Dosta o tome. Anksiozna neuroza; to dolazi kada čovek napuni trideset pet godina, kada je neoženjen i suviše zaokupljen apstrakcijama, kada isuviše radi i previše misli i kada mu je potreban duži odmor. I dobra žena. Možda tako dobro prozirem Habsa i nemam poverenja u njega jer je on projekcija čoveka kakav ću možda biti za dvadeset godina: čista, neurotična inteligencija, bez

osećanja i bez ikakvog dara za poimanje metafora. Suviše dugo sam se bavio kitovima. Trebalo je već odavno da se oženim, ali ko, ko bi me poželeo?

Zaplašen sam.

2.

"Očigledan dokaz", reče Habs, truckajući se u džipu marke Vilis, dok se Lesko borio sa volanom, pokušavajući da pretovareno vozilo zadrži na nevidljivom pustinjском drumu, "jeste iznenadan i dramatičan nestanak nekoliko vrsta grabljivih insekata... uglavnom opnokrilaca, buba, stonoga i paukova."

"To je tačno", reče Lesko. Obrisao je znoj sa čela. "To nam je bilo jasno od početka."

"Ne prekidaj me", reče Habs, "želim da ti ovo pažljivo izložim. Hipoteza koju treba potvrditi jeste podjednako dramatično povećanje obima populacije insekata, što se pod normalnim uslovima nalaze pod kontrolom ovih grabljivica. Mislim na mrave."

"Tačno", reče Lesko.

Sunce je neumoljivo peklo. Bilo bi lepo da smo već u stanici koja je imala uređaje za kontrolu vazduha i temperature i koja je bila potpuno izolovana, ali put do nje vodio je kroz ovaj pakao. Lesko skrenu, čvrsto uhvati volan obema rukama i s naporom obiđe malu rupu na drumu.

"Treće", reče Habs, "ponuda." Skinuo je naočare da bi obrisao znoj oko očiju, a zatim ih vratio i nastavio: "Imaćemo studiju o uticaju biološke ravnoteže na oblike života u ovom području... sa naglaskom na populacionoj dinamici, kontroli gustine raznovrsnosti vrsta, hijerarhijskoj dominaciji. I genetskim aberacijama, ako ih bude."

"Svakako", reče Lesko, osvrćući se.

"Način delovanja, broj četiri", reče Habs. Lesko ga pogleda postrance i prvi put primeti da Habs nije govorio iz glave, već da je sve čitao sa papira, ispisanog vrlo nečitkim rukopisom koji je držao ispred sebe. "Treba odrediti mesto za eksperimentalnu stanicu, sagraditi je i snabdeti odgovarajućom opremom za proučavanje i analizu populacije mrava." On razmetljivo odloži papir. "Stanica nam već stoji na raspolaganju", reče.

"Da", reče Lesko, "znam." Džip je sada prolazio pored napuštenog

polja s desne strane ispred koga je, viseći na žici, stajala tabla sa natpisom SEOSKI KLUB. Pre četiri nedelje ovde je bilo ljudi koji su dolazili da igraju golf, a sada ih više nema, svi su nestali. Habs i on su verovatno bili jedina ljudska bića u oblasti od deset kvadratnih milja; stresao se pri pomisli na to. Njih dvojica sami sa tajanstvenim mravima... ali Habsu se ta pomisao očigledno dopadala. Habs bi, verovatno, bio najsrećniji da je potpuno sam, ali 'Koronado' institut koji je pokrovitelj i finansijer poduhvata nije se složio da pošalje samo jednog čoveka ovamo. Oni su čak za samo sondiranje i istraživanje terena želeli da upute četvoro ili petoro ljudi. Ali Habs je uspeo da ih ubedi da mu daju samo jednog. Leskoa. Trebalo bi da je počastvovan što su izričito njega tražili. Počastvovan. Zašto li sam prihvatio? Lesko je razmišljao, ne prvi ili deseti put - šta li ga je navelo da se upusti u ovo? Nije umeo da odgovori. Mora da je posredi bila neka prinuda. "Osoblje", nastavi Habs gledajući ponovo u svoj papir. "Jedan viši naučnik... odnosno ja... zatim treba imenovati jednog pomoćnika. Sada je imenovan. Džejms R. Lesko. Potom privremeno osoblje za postavljanje konstrukcija i instalacija, kao što je naznačeno u predlogu budžeta."

Lesko je prošao pored znaka na kome je nezgrapnim šarolikim slovima pisalo RAJSKI GRAD, a onda, veoma brzo, nađoše se usred nečega što je bilo u punom jeku izgradnje. Poluzavršene zgrade, poluizgrađeni putevi, temelji. Nekoliko televizijskih antena usamljeno je štrčalo iz malog broja završenih zgrada. Na otvorenim pročeljima radnji mogli su se videti poluobojeni natpisi. Lesko je osetio kako ga ponovo obuzima bes - ovaj napušteni Rajski Grad izgledao je tako ljudski, ali sada je postao tako neljudski; usporio je džip, birajući tačku prema kojoj bi se orijentisao. Stanica bi trebalo da se nalazi negde u predgrađu, prema zapadu, pomisli on. Gde li je zapad? Ništa nije zapazio prešavši pogledom preko predela. "Nastavi", reče Habs. "Ne uzdiže se visoko nad zemljom." Kada nije čitao sa papira glas mu je bio viši, nesigurniji. "Obrati pažnju na vožnju, ne osvrći se unaokolo."

"U redu", reče Lesko, "u redu." On naglo dade gas i točkovi žestoko zahvatiše zemlju pod sobom; provezli su se kroz Rajski Grad brzinom od četrdeset ili pedeset milja na sat, poskakujući i truckajući se na sedištima, dok su stvari iza njih pretile da skliznu, ali ih je

elastični konopac sprečavao da ne poispadaju po usijanom tlu. "Gde su te takozvane kule?"

"Kule?" reče Habs odsutno. "Ah, da, kule. Ugledaćemo ih kasnije." Glas mu se izmenio; ponovo je počeo da čita. "Dopunski zahtev", reče on, "u svetlosti izvesnih događaja o kojima nam je javljeno da su se zbili u kriznoj oblasti (u tom pogledu može se konsultovati moja monografija): iz direktorovog diskrecionog budžeta, kao i usluge jednog kvalifikovanog informatičara, specijaliste za šifre. U tom pogledu", reče Habs dok je Lesko cimao džip duž dugačke, puste ulice iz koje se kroz srušene i prazne zgrade nadaleko pružao pogled na pustinju, sada obavijenu izmaglicom, "zadivljen sam poslednjim radovima Džejmsa R. Leskoa... iz Pomorskog podvodnog centra u San Dijegu i tražim da mi bude dodeljen kao pomoćnik na najviše tri nedelje..." On odloži papire i po prvi put se osmehnu. "Kraj beleške", reče.

"Ne mislim da će to trajati tri nedelje", reče Lesko.

"Verovatno i neće. Trebalo bi, u stvari, da potraje mnogo kraće." Habs se nagnuo napred privučen nečim što je ugledao kroz vetrobran. "Eno", reče, "čini mi se da smo pronašli našu žrtvu."

Prateći njegov ispruženi prst, Lesko ugleda kule. Nalazile su se tačno s one strane nekada zamišljene ivice naselja; sedam ploča visokih osam do deset stopa bilo je sada lako raspoznati pošto im se džip brzo približavao. Čak i kada ih je sada samo posmatrao, njime je vladalo čudno osećanje uznemirenosti, kao da iz njih dolazi neka sila, izvesno svojstvo buke... ali to je ipak pripisao nervnoj iscrpljenosti. Ploče su bile samo komadi betona ništa više. Donedavno su privlačile tako malo pažnje da su graditelji podigli pola naselja ni ne osvrnuvši se na njih. Mora da su ih držali za artefakata... štaviše, pomisli oporo Lesko, uopšte nije isključeno da su im ploče izgledale kao lokalna znamenitost. Kamena čuda prirode ili nešto slično. Što se toga tiče, sredstva graditelja bila su neiscrpna... sve dok i osim ako, naravno, ne ostanu bez sredstava.

"Stigli smo", reče Habs odsečno. "Hajde da malo поблиže osmotrimo."

Lesko skrenu u plitko polje i poveze džip do mesta koje je bilo otprilike deset stopa udaljeno od ploča, povuče ručnu kočnicu i ugasi motor. Insekti su udarali o vetrobran i zujali unaokolo. Inače je

vladao mir. Lesko nije video ni traga od mrava. Možda su to bile samo glasine. Panika. Histerija. Iznenadno, neobjašnjivo povećanje mravlje populacije, jedna od onih stvari koja se može dogoditi u pustinji i koja je možda već svedena u granice normale ekološke ravnoteže. Zatresao je glavom i jedva se izvukao iz vozila. Habs se već nalazio blizu ploča i, klečeći, ispitivao ih sa oduševljenjem.

"Izvanredno", reče Habs kada mu je Lesko prišao. "Ovde verovatno postoji neka neposredna veza sa mravljom populacijom. Ipak, moraćemo da ih posmatramo odvojeno, naravno." Polako se podigao i pogledao u bezosećajno lice najbliže ploče, ruku položenih na bedra. "Nema nikakvog pokazatelja porekla", reče. "Naravno, to su artefakta, ali od čega?"

Lesko se uputio duž reda ploča. Najednom izgubio je svako interesovanje za njih. Bilo je to čudno; prešli su stotinu milja da bi ih videli, a kada su napokon stigli on je želeo jedino da ode odavde. Da li je moguće da su one odašiljale neke talase koji su u njemu prouzrokovali takvo osećanje? Smešno... pa ipak delfini imaju sonarna čula. Bacio je pogled na srušenu kuću, predstražu uništenog naselja, koja se nalazila nedaleko odatle. Izgledala je kao da je naprsila; jeftin nameštaj, gips, temelj, sve je sada obrazovalo neravnu gomilu materijala na tlu. Bila je to slika potpune propasti, pa ipak izgledalo je kao da se to Habsa uopšte ne tiče. Njegove oči su se sijale kada se osvrnuo na srušenu građu, a zatim je pogled vratio na ploče.

"Nadam se... da nema leševa", reče Lesko. "Stanovnici su evakuisani pre nekoliko dana."

Lesko uđe među ruševine. Verovatno je ova kuća bila zamišljena kao ogledni uzorak: budite se svakog jutra u senci tajanstvenih, deset stopa visokih artefakata. Da, sigurno bi je u to unapredili. Ima ljudi koji vole takve stvari. Nikada se ne može u potpunosti shvatiti ljudska nastranost, njena beskrajna raznovrsnost, raspon ponašanja. "Imaš moćne prijatelje", reče Habsu, posmatrajući zid. "Rekao bih da su vetar i vreme glavni krivci. Nazovimo ga još jednim pustinjским naseljem koje je opustelo."

"A zatim su ga mravi dokrajčili?"

"To ćemo još morati da ispitamo", reče Habs. "Čini mi se da je u begu žitelja bilo više panike nego stvarne, hm, pretnje od mrava."

Naravno, tome je doprineo i ovdašnji ambijent." On slegnu ramenima. "Sigurno ne spada u prave prirodne lepote... ovaj Rajski Grad."

"Ne znam", reče Lesko. "Ova kuća se nije srušila sama od sebe. Bila je napadnuta."

"Tja", promrmlja Habs, izvadi malu kameru i gotovo nesvesno napravi nekoliko snimaka kuće, posmatrajući je ispod oka. "Lesko, tvoja glavna teza jeste teorija igara primenjena na jezik kitova ubica, je li tačno?"

"Pa", reče Lesko, "pokazalo se jeftinije nego da je primenjujem na ruletu."

"Da li si uspostavio bilo kakav pozitivan kontakt sa kitovima?" upita Habs, igrajući se kamerom, a zatim je vrati u futrolu. "Ili je to bilo..."

"Samo sa emocionalno uznemirenim kitovima."

"Oh?" reče Habs. "Kako si bio u stanju da odrediš da su emocionalno uznemireni?"

"Ćaskali smo malo o tome. Otvarali su mi svoja srca."

Habsove crte lica se razvukoše u nelagodan osmeh. "Pretpostavljam da se šališ", reče.

Lesko oseti kako ga obliva crvenilo. Habs je bio sitan čovek, ne samo po fizičkom izgledu i po izvesnom nivou emocionalne ranjivosti. Uvideo je da Habs nije bio toliko opsednut apstrakcijama koliko ga je gotovo sve drugo plašilo. On nije poznavao jezik kontakta... ali to je bila isto toliko Leskoova krivica, jer je on bio samo jedan od mnogih koji nikada nisu pokušali da ga tome nauče.

"Žao mi je", reče. "Ja baratam samo olovkom i papirom. Ne umem da razlikujem prednji deo kita od... pa, od rupe u tlu." Habs se okrete i ode na drugu stranu krčeći put kroz srušenu zgradu. Lesko ga je pratio zagledan u kule. Učinilo mu se da vidi neku svetlost...

"Poznato mi je da se baviš igrama, Džejmse", reče Habs nelagodno.

"Igraš ih dobro i zato si ovde. Nameravamo da primenimo teoriju igara kako bismo ustanovili da li je moguće uspostaviti neku vrstu komunikacije. Ali ovo je veoma ozbiljan poduhvat."

"Zar nisu izvrsne?" reče Lesko zadivljen kulama. Nije mogao tačno da odredi od kakvog su materijala; pretpostavljao je da su od hemijskog jedinjenja koje niko ne može da proizvede na Zemlji. Bilo je to blato, neka vrsta zgusnutog mulja, nepravilnih površina duž

celih stubova; sastav je čudnovato pravilan, pomisli on, a oblikovane ivice se spajaju u određenim tačkama u neobičan i precizan šestougao. A kada je pogledao kroz blesak sunca, da li je moguće da mu se učinilo da kule imaju lica...

Odjednom nije više želeo da ih posmatra. Habs je otišao napred. Lesko pohita da ga stigne.

3.

LESKOOV DNEVNIK: Ispostavilo se da ovde ima još nekoliko ljudi - sem Habsa i mene, naime - a među njima je i jedna veoma privlačna devojka. Bilo bi lepo da je to znak da se stvari popravljaju, ali ja tako ne mislim; pre će biti da me je činjenica da su se ljudi zadržali u ovoj oblasti na izvestan način osokolila. Sada nismo u pitanju samo Habs i ja. Niti puki istraživački projekat. Postoji, da se tako izrazim, ljudski element, a stvari su u međuvremenu već tekle takvom brzinom da se plašim da će umaći našoj kontroli. Pošto smo ostavili kule i vratili se u džip, osećao sam se nekako bolje. Teško je tačno objasniti kakva je to snaga kojom deluju na mene, ali ovde vlada neka vrsta duboke nelagodnosti, nečega što je možda bolje i ne pomenuti u onome što sam u početku zamislio kao naučni izveštaj pun rutinskih zapažanja o napredovanju projekta. Suvišno je i pomenuti da ne mislim kako su ove kule delo ljudskih ruku; u stvari, ja nemam pojma kako su nastale niti želim da to saznam. Udaljavajući se od njih, osećao sam se bolje, bolje i zbog toga što sam proniknuo u Habsa. Sada sam mogao da radim sa tim čovekom, jer sam mislio da ga razumem. Slično kao sa kitovima.

Vozeći se prema stanici nekoliko milja udaljenoj od kula, ugledali smo helikoptere koji su iz vazduha spuštali opremu. Leteli su nisko, tako da su nam ljudi mahali ispruženih ruku. Pribor je stizao. Kompjuter, zalihe, izolacija, elektronika... stanica će u roku od dvadeset četiri časa biti pretvorena u neosvojivu vojnu bazu. To me je gotovo razveselilo; moju potištenost i neraspoloženje rasterali su pevanje i kloparanje mašina i ja rekoh Habsu: "Ako su ljudi odavde pobjegli videvši šta mravi rade... pitam se onda šta će mravi preduzeti kada vide šta mi radimo." Bila je to prijatna pomisao; kako bi mogla ova stvorenja, čak i ako im pripišemo zlonamernost, na šta nemamo nikakvo pravo, da se suprotstave artiljeriji? Njih je sigurno

bilo mnogo... ali mi smo posedovali plotune kojima smo u slučaju potrebe bili u stanju da satremo sve mrave na svetu. Jedini razlog što su preživeli iz doba krede jeste taj što nisu ugrožavali čoveka; da jesu, nestali bi poput mamuta odnosno neandertalca (te preteće podljudske spodobе pored koje kromanjonac ne bi mogao da opstane)... budite sigurni u to.

"Možda će se smeјati", reče Habs sa njemu svojstvenom ozbiljnošću, a ja odvratih: "To uopšte neće dokazati da imaju osećanja", na šta je Habs pozeleneo. Prvi put sam uspeo i baš kada sam pomislio da vladam situacijom i da je konačno razumem, Habs se zagleda iz džipa u nešto što je iz daljine izgledalo kao oblak i reče: "Znaš, ovde još ima nekoga. Zar ono ne izgleda kao traktor?"

Da, izgledalo je kao traktor. Odvezli smo se prema delu pustinje gde je oblake prašine uskovitlavao postariji čovek sa lulom u ustima, u velikom narandžastom vozilu, obrađujući parče prljavog tla sa manijačkom fiks-idejom čoveka koji veruje da može drugačije; odbijao je kolutove gustog dima u vazduh i mrmljao nešto sebi u bradu, nadglasavajući šum rada mašine; bio je tako zadubljen u posao da je Habs morao ljutito da legne na sirenu kako bi uspeo da mu privuče pažnju. Čovek je polako postao svestan našeg prisustva, skinuo je šešir, mahnuo nam i isključio mašinu sa izrazom osobe koja živi u nekom drugačijem vremenu, u okolnostima gde hronologija ne znači ništa, već je važan samo neposredni trenutak, a zatim sišao s motora, nešto tu proverio, pa stao da nam prilazi, klimajući glavom. Habs ga je upitao šta on tu, do vraga, radi; mada je to bilo razložno pitanje - čovek, naravno, nije radio ništa protivzakonito. (Habs je imao strastan poriv za red; ako čuje da je nešto napušteno onda, zaboga, ono i treba da bude napušteno). Čovek je odgovorio da kopa jarak, a tada je pokazao rukom iza sebe prema farmi koju smo ugledali u daljini; mali kolutovi dima izbijali su iz pastoralnog utočišta. "Ime mi je Klit", reče on poput nekog lika iz poluzaboravljene rustikalne drame. "Radim za Eldridža. Dođite", reče, "želite li da vidite Eldridža?"

Mislim da smo želeli. Eldridža je, izgleda, bilo vredno videti; ako je ikada ijedan čovek verovao da život treba da se nastavlja, kao i da svako treba da bude proklet ako ga izbacе iz kolotečine, onda to mora da je ovaj. Klit nas je nagnao da iziđemo iz džipa i poveo duž

nizova leja prema kući. U jaruzi na putu ugledali smo mrtvu ovcu koja je ležala među rastinjem. Klit zastade i reče da želi nešto da nam pokaže; prišao je ovci i razgrnuo joj runo na vratu da bi nam pokazao četiri rupice na njemu. Učinio je to krajnje rutinskim pokretom, što je u meni izazvalo mučninu, ali je zato Habs bio očaran. Gotovo istog časa izgubio je iz vida da Klitovo i Eldridžovo prisustvo ovde predstavlja lični napad na projekat, pa se pridružio Klitu pored životinje i sam joj razgrnuvši runo na vratu. "Izvanredno", reče kada su se vratili do mesta gde sam stajao, i mi nastavismo prema kući. "Postoji nekoliko vrsta afričkih mrava, znate, koji će sve napasti... insekte, životinje, uopšte sve što ugrožava njihove rezerve hrane. Miris upravlja ponašanjem." Nastavio je da brblja dok smo išli predvođeni Klitom, koji je krčio put kroz rastinje. Nisam više uspeo da otkrijem nijednu mrtvu ovcu, što me nije nimalo uznemirilo.

Sama kuća predstavljala je još jedno oronulo, propalo zdanje, ali ta oronulost bila je posledica ljudskih ruku, ako je jasno šta želim da kažem; Eldridž je živio u neredu jer se u njemu očito dobro osećao, a ova atmosfera propadanja verovatno je bila u podjednako meri sračunato dejstvo kao i pohabana odeća mladih bogataša. Eldridž je bio miran, čvrst čovek, šezdesetih godina, koji je takođe pušio lulu; klimnuo nam je kao da je već duže očekivao posetu nekoga ko će izreći svoj sud i pružiti mu pomoć. Poveo nas je oko kuće pokazujući nam sistem plitkih jaraka u kojima je verovatno Klit postavio cevi. Kopao je jarak tamo napolju kada smo naišli na njega. Posle cevi, Eldridž pokaza na veliki rezervoar nafte iza kuće i lice mu ozari izraz zadovoljstva. Izgleda da ga nisu zabrinjavali mravi; shvatio ih je kao izazov.

"Evo šta radimo", reče. "Postavljamo izvodne cevi iz rezervoara sa gorivom, razumete, pa ako ti mravi prebrode zamku sa vodom, e, onda ćemo zapaliti jarak i gledati ih kako crkavaju." On se osmehnu. "Jedva čekam da se to dogodi. Ti pogani, mali gadovi neće mi oduzeti moju zemlju. U stvari", nastavi on, "gotovo uživam u tome. Preživću ja sve ovo i još ću izvući korist iz svega." Ličio je na priliku iz američke gotike stojeći oslonjen na motiku, premda možda samo manje pesimističan. "Zar ne smatrate da sam obavio dobar posao?" upita.

"Mislim da ste posao zaista dobro obavili", reče Habs i oni izmenjaše

pogleda. Nazovimo to istomišljeništvo ili međusobnim poštovanjem, ali bilo je očigledno da se Eldridž ponašao baš onako kako je Habs zamišljao da bi delao u ovakvoj situaciji; bio je tvrdoglavo istrajan, a ne zaplašen. Bilo je uzbudljivo videti Habsa da odgovara na ovakav način; shvatio sam da mu je bilo milo što je Eldridž istrajavao. Napušteni Rajski Grad mora da je snažno delovao na njega, baš kao i na mene, ali na drugi način. Odjednom, Habs mi se još više dopao.

Eldridž predloži da malo posedimo, a ni ja ni Habs nismo imali ništa protiv toga. Klit je otišao da donese stolice i mi se uputismo ka tremu na kome se obično sedelo i ljuljalo. Tu smo se upoznali sa Eldridžovom suprugom Mildred, strogom, odlučnom ženom isto tako istrajnom kao i Eldridž, iz čijih je očiju ipak izbijala izvesna blagost, što je pokazivalo da bi ona bila u stanju da deli njegov prkos, ali da ga ne shvata tako ozbiljno. Upoznali smo i Eldridžovu unuku, Kendru.

Samo bez muzike i zvona, molim vas; ja nisam sentimentaln - priznaću da je Kendra ostavila snažan utisak na mene, ali pokušavam da to ne uzimam suviše ozbiljno. Ona je privlačna devojka koja još nije napunila dvadeset godina; pa dobro, više je nego privlačna. Njena blagost i ljupkost prevazilaze puku lepotu, što me je duboko dirnulo. Moji odnosi sa ženama, uglavnom površni, nisu bili uopšte zadovoljavajući od kada sam se upustio u proučavanje kitova (mislim da je ovaj dnevnik to već dovoljno razjasnio), ali ne smatram i nikada nisam smatrao da je to bila toliko moja greška koliko greška samih žena. Tokom godina sreo sam ih svega nekoliko koje su bile vredne truda... a mene jednostavno uopšte ne zanima žena koja je ispod određenog standarda. Možda je to od mene stvorilo veoma čudnog čoveka, ali me nikada nije preterano brinula činjenica da je moj seksualni nagon pretežan deo vremena uglavnom prigušen, budeći se samo u retkim prilikama i to uvek podstaknut ženama kao što je Kendra, za koje je seksualno interesovanje samo puka potvrda osećanja koja su već uhvatila korena. Jasno mi je da zbog toga postajem pomalo pometen i da poklanjam više pažnje osećanjima nego što to ona stvarno zavređuju; međutim, želim da ovu stvar isteram na čistac, a ako hoću da ovaj dnevnik ima bilo kakvu naučnu vrednost - što bih odista

voleo - onda moram imati na umu da predstavlja važan deo naučnog metoda obznaniti predrasude i prirodu pisca, utkati ih onakve kakve stvarno jesu u srž dela. Ona je divna devojka; da su drugo vreme i druge prilike, iz ovoga bi moglo nešto da se izrodi, ali sada sam suviše zaokupljen mravima; uostalom, Habs je neprestano ponavljao da ovo nije nikakvo putovanje radi uživanja. Suviše vremena sam proveo sa kitovima.

Kendra je imala dugačku kosu koja se prelivala u svim sunčevim bojama, nežan glas, duboke, prodorne oči, a da i ne pominjem divno oblikovane grudi i kukove. Znao sam da ću o njoj razmišljati nezavisno od stvarne uloge koju će imati u mom životu ovde. Mislim da je Eldridž prozreo ovo; zabavljala ga je moja zbunjenost pri upoznavanju, kao i način na koji sam je pogledavao ispod oka dok se u dvorištu igrala sa konjem, a zatim prekidala tu igru da bi nas povremeno posluživala pićem sa gospođom Eldridž. Ali on je bio veoma uzdržan čovek i nije ništa rekao. A i zašto bi?

Kao odgovor na Habsova pitanja, Eldridž je istakao da su ljudi počeli da napuštaju Rajski Grad pre tri do četiri nedelje. U početku ih je krenulo svega nekoliko, a zatim su gotovo svi žitelji zajedno otišli. Sindrom norveškog pacova. Razume se, mravi su bili ti koji su ih obeshrabrili, ali do stvarne štete koju su oni učinili, bar njenog većeg dela, nastavi Eldridž, došlo je tek posle napuštanja grada. Da su oni odlučili da ostanu i da se bore kao što je to Eldridž učinio, mravi bi predstavljali mali problem. Pa ipak, nije izgledao ogorčen.

"Ljudi mrze mrave", reče on, "ali Klit i ja nismo mnogo zabrinuti. Ne razmišljam o njima kao o životinjama već kao o vrsti rastinja, a šta se, do vraga, može učiniti sa rastinjem sem da se nadzire i odstranjuje? Ne, ne mislim da ćemo sada imati bilo kakve neprilike", reče, sedeći u stolici za ljujanje. Kendrin konj zanjišta; Klit se izvini i ode da još malo kopa jarak. "Možda im je", reče Eldridž, "bilo suviše vruće, tim ljudima, mislim. Većina nije pravi pustinjaski tip; oni su stanovnici grada sa bolesnim sinusima, nasamareni da plate nekoliko hiljada dolara za imanje koje nikada nisu videli. Tražili su izgovor da odu. Ništa im ne zameram", nastavi Eldridž, "ali ne sviđa mi se činjenica da ću morati gotovo sam da izvršim opravke kada se otarasimo mrava. Većina njih se nikada neće vratiti."

"Mi smo iz Nacionalne naučne zadužbine", reče Habs, "mi ćemo

vam pružiti punu pomoć. Budite sigurni u to. Posle toga bi trebalo da usledi i odobrenje za obnovu."

"Možda", reče Eldridž sa izgledom čoveka koji je za svoga veka imao prilike da vidi i previše i premalo vladinog mešanja; njegovo podozrenje nije bilo lične prirode - njemu se, na kraju krajeva, Habs dopadao - već se ispoljavalo kao svojevrsan odsutni prkos. "Pa opet, možda ne. Jedini razlog koji ljude dovodi u Arizonsku pustinju jeste taj što misle da iz nje mogu lako izvući neku korist... graditelji projekata, naučnici koji tragaju za džinovskim mravima... ali ko će ostati? Ja ću ostati."

"Ima mnogo srušenih kuća unaokolo", rekoh, što je možda bilo nevažno, ali sam pokušavao da i ja uzmem nekog udela u razgovoru. Zaključio sam da na izvestan način moju potencijalnu vezu sa Kendrom mogu uspostaviti jedino preko Eldridža; trebalo bi da najpre uspostavim vezu s njim da bih se nje domogao... možda je to nezrelo razmišljanje, ali čudno je što sam toliko oklevao kada je ona bila u pitanju. "Možda su imali razloga što su pobjegli."

"To stvarno ne bih znao", uzvratu Eldridž. "Kao što rekoh, nisam mnogo obraćao pažnju na njih. Uglavnom su dolazili iz grada i pravo tamo su se vraćali. Moram da se brinem o svojoj zemlji. Moje mesto je ovde."

"Ah", reče Habs, "ali šta je sa kulama?"

Eldridž ga iskosa pogleda; ten mu se promeni. "Ne znam ništa o kulama", reče.

"Pa, mora da ste videli..."

"Ja jednostavno ništa ne znam o njima", reče Eldridž, "Video sam ih i znam o čemu govorite, ali uglavnom ne razmišljam o njima. Kakva korist od toga?" Praktičan čovek.

"Da li mislite da postoji neka veza između kula i mrava?" upita Habs. To je bilo ključno pitanje; već nekoliko časova ono mi se motalo u podsvesti, a kada sam ga čuo ovako izvučenog na površinu poput utopljenog tela osetio sam, zapravo, mučninu. Svakako, svakako, morala je da postoji neka veza; to je bilo očigledno iz rasta kula i rasta mrava, a Habs je bio u stanju da to primeti i vrlo lako uoči vezu, dok sam se ja, međutim, plašio da... Ali Eldridž je samo klimnuo, ne menjajući svoj čudan, neumoljiv izraz a zatim rekao: "Ni o tome ništa ne znam." On zastade. "Naravno, ova godina bila je sušna. Znae,

mravi se pojavljuju u sušnim godinama. Svojevremeno sam razgovarao sa jednim etnologom iz Državnog ministarstva za poljoprivredu i on mi je rekao da se te stvari ciklično ponavljaju."

"Nije govorio o mravima", primeti Mildred mirnim tonom. Bila je u kući; sada nam se na Eldridžov poziv: "Iziđi da se upoznaš sa ovim ljudima ili će misliti da te držim okovanu unutra", pridružila, klimajući ponovo.

"Ovo su ljudi sa univerziteta", predstavio nas je Eldridž. "Napraviće novi raspršivač za te mrave. Pomoći će nam. Ja, razume se, mislim da će i jarkovi biti dovoljni, ali nikad se ne zna; uvek možemo da iskoristimo pojačanje."

"Znate šta ja mislim?" upita gospođa Eldridž.

"Nemoj im kazati", reče Eldridž.

"Ali ja to želim."

"Prestani da brineš", prekide je on grubo. Izraz mu se izmeni. Isto se dogodilo i sa Mildred. Više nisu ličili na likove iz američke gotike već na prilike sa Brojgelovih platana. "Ne dosađuj ljudima svojim mudrovanjima."

Ona zatrese glavom, a Habs tada, bar ja tako mislim, počini ozbiljnu grešku, koja se sada više ne može ispraviti niti se na nju možemo više vratiti. Izvadio je iz džepa parče papira, pročitao neke birokratski sročene rečenice i objasnio da im predstoji evakuacija. Eldridž je doživeo šok. Kao i ja. Nisam čak mogao ni da slutim da je sa sobom nosio jedno takvo naređenje. Pun je iznenađenja, taj moj pretpostavljeni.

"Slušajte vi", povika Eldridž; više nismo bili samo poznanici koji sede i ljuljaju se, već smo iznenada postali protivnici. Potražio sam pogledom Kendru, ali je ona otišla iza kuće. Sunce su prekrili oblaci kao znamenje da je došlo do patetične zabune. "Slušajte", reče šezdeset petogodišnji starac, "o čemu vi to uopšte govorite? To nije tačno; ne mogu nas izbaciti sa naše vlastite..."

"Neophodno je", reče Habs. Ponovo je postao sitničav; na kraju je izgledalo kao da je sve ovo sedenje i ljuljanje bilo kratka, pastoralna počivka. "Zbog vaše vlastite zaštite. Upotrebićemo ovde neke veoma opasne insekticide i druge preparate koji bi mogli ozbiljno da vas ugroze; razume se, možete se vratiti..."

"Jarkovi", nastavi Eldridž, "imamo jarkove, imamo naftu; a sada me

saslušajte, doktore, ko god da ste, ovo je naša zemlja i..."

"Habs", reče on, "Ernest D. Habs. Čujte vi mene, gospodine Eldridž. Rekao sam već da mi je iskreno žao zbog ovoga, verujte mi. To nije moje maslo, već naređenje vlade. Bićete srećniji ako ne budete ovde ni vi ni vaša porodica dok budemo uspostavljali ravnotežu." Eldridžovo lice postade narandžasto, a pokreti nešto nemoćniji kada je ustao sa stolice. "Žao mi je", reče Habs; možda je mislio da će ga Eldridž napasti jer je rukama zaklonio lice - ali...

"Slušaj", umešala se Mildred, uhvativši Eldridža za ruku, "zar ne uviđaš da je čovek u pravu? U pravu je; ne možemo ovako nastaviti. Mravi", reče ona i više nije samo Eldridžovo lice menjalo boju; usledila je prava svečanost boja na tremu, a samo je Mildredino lice bilo svetlozeleno. "Mravi..." reče ona pokušavajući da nastavi, ali bez uspeha. Izgledalo je da se guši i kada je Eldridž to zapazio, izraz mu se potpuno izmenio, prešavši iz besa u očajanje; izgledalo je kao da će se svakog trenutka srušiti, pošto je izgubio sav vazduh; ali ovo rušenje bilo je samo delimično jer se skljojao u stolicu. Mildred ga uze za ruku dok je Habs zapanjeno posmatrao šta se događa; da, mislim da je to bila prava zapanjenost, premda i dalje sumnjam da je Habs iskreno kadar za tako nešto.

"To je radi naše vlastite zaštite", reče Eldridž blago joj stisnuvši ruku. "Onda, u redu. Otići ćemo."

Pogledao sam Habsa da bih pronašao izvesno opravdanje za moju vlastitu zapanjenost - nikada nisam video da se neko tako brzo promenio ali on je gledao prema pustinji, očima koje su bile u senci.

"Radi naše vlastite zaštite", ponovio je Eldridž.

Potražio sam pogledom Kendru, ali nisam uspeo da je ugledam.

4.

"Dobro", reče Lesko kada su krenuli, "to je dosta dobro. Ali kada će im farma biti vraćena?"

"To zavisi", reče Habs. Na čelu mu se pojaviše male bore. "Između ostalog, zavisi i od toga kada ćemo istrebiti mrave, zar ne?"

"Bilo je grubo", nastavi Lesko. Osećao je kako bes ključa u njemu, a nije mogao da ga obuzda; znao je da to nema nikakve veze sa Habsom. "Starac bi možda jedini preživeo. Istrajan je."

"To me se ne tiče", reče Habs. "Nas čeka posao."

"Niste morali tako iznebuha da ga prepadnete naređenjem za evakuaciju. To je bilo grubo. Mogli ste obazrivije da mu saopštite."

"Ne bavim se društvenim naukama", reče Habs. Izraz mu je bio veoma napet i znoj mu se u graškama slivao niz lice. "Nisam ni psihijatar ni socijalni radnik; ja sam ekolog, a uz to i biofizičar."

"U redu", reče Lesko.

"A šta si ti, gospodine Lesko? Ti si istraživač teorije igara. Prema sopstvenom priznanju - ne mom, podsećam te - ti si čovek koji isključivo barata olovkom i papirom; ti ne radiš sa ljudima."

"Rekao sam da je u redu", uzvratila Lesko.

Čvrsto je stezao volan. U daljini, sa desne strane, mogao je da vidi kule, zbog čega je ponovo osetio kako mu u grudima buja osećanje nelagodnosti koje mu je prodiralo kroz stomak i utrobu. Nije znao koliko će još biti u stanju da vozi i da se trezveno ponaša u ovoj situaciji. Ona je bila bizarna, u tome je bila stvar, potpuno bizarna, a poslepodne sa Eldridžom, koje je započelo tako dobro, završilo se time što mu je pripala muka. "Zaboravimo sve."

"U pitanju je devojka", reče Habs. Glas mu je bio staložen i sasvim ravnodušan. "Razmišljaš o devojci. Pa, Lesko, ti si zdrav, normalan mlad čovek; sigurno je da te takve stvari zanimaju, a ona je prilično šarmantna devojka. Ali ako misliš da će se to kositi sa..."

"Habse", počela Lesko veoma tiho, usporavajući vozilo, "želim da sada prestanete. Želim da umuknete. Ako ne ućutite, reći ću vam šta bih sada mogao da uradim. Tražili ste me i ovde sam na vaš zahtev; treba da radimo zajedno i ja sam voljan... ali ne želim više da pominjete devojku." Na obrazima mu se pojavile male mrlje rumenila; odjednom je izgledao stariji od trideset pet godina. Vozilo nije potpuno mirovalo. "Da li me čujete?" reče. "Da li sam bio jasan?"

"U redu", složi se Habs drhtavim glasom. "Razumeo sam."

"To je već bolje", reče Lesko. Ponovo je ubacio menjač u brzinu i džip nastavi vožnju. Habs je skupljen sedeo u jednom uglu, zureći mutnim pogledom napolje, u pustinju, preko Leskoovog ramena. Ruka mu se tresla kada ju je podigao da obriše znoj sa čela.

"Ozbiljno mislim", reče Lesko.

Sve mi se ovo već popelo na vrh glave i uništiće me ako ne budem pažljiv, pomisli on.

Kola su odbijala svetlost na njih.

5.

Kule su čekale na ovaj trenutak i on je najzad kucnuo. Signali su bili jasni i jaki; pokušano je uspostavljanje kontakta. Stvorenja su na kraju potvrdila svoje postojanje i na razne načine pokušavala da premoste komunikacioni jaz. Sve je teklo prema programu. Sve je išlo kako treba.

Kraljice su se u svojoj obamrlosti, koja je bila i nije bila svesna, lagano okrenule, zureći praznim očima u tamu. Koordinatne mreže negde zatreptaše, a zatim započe niz impulsa koji stadoše da se kodiraju prema novom nivou. Jaja počеше da učestalije ispadaju iz tela Kraljica.

Sada je sve bilo u redu. Sve se odvijalo onako kako je trebalo. Kule su strpljivo čekale.

6.

"Ne nameravam da odem", reče Eldridž malo kasnije. "Ne mogu. Ovde sam rođen."

"Ne bi ni trebalo", reče Kendra. Vratila se u kuću pošto su naučnici otišli iz nje i nije trebalo da joj Mildred mnogo kazuje ili da dugo posmatra svoga dedu, pa da zaključi šta se dogodilo.

"Ostaću s tobom."

"Znam zašto ćeš ostati sa njim", reče Mildred suvo. "Želiš da ostaneš u blizini onog mlađeg. Leskoa... mislim da se tako zvaše."

Eldridž pogleda unuku i vide da ju je oblilo rumenilo. "U tome nema ničeg lošeg", reče on. "Zadržaću je pod bilo kakvim okolnostima. Potrebna mi je. Obe ste mi potrebne. Želim da ostanem."

"To nisu obični mravi", primeti Mildred, "zar ti to nije jasno?"

"Pokušavam da ništa ne shvatim", reče Eldridž. Ustao je, odšetao do vrata i pogledao predeo koji je sada, pri zalasku sunca, izgledao varljivo miran. "Naprosto, idem napred."

"Sta nameravaju da učine?" upita Kendra. "Mislim na Habsa i Leskoa."

"Izgleda da rade sa nekim kompjuterima", reče Eldridž, "kompjuterima i insekticidima. Možda su kompjuteri prevazišli insekticide; šta ti ga ja znam. Ne razumem se u tehniku; nemam pojma šta sve kompjuteri danas rade. U svakom slučaju, oni imaju

nameru da se uhvate ukoštac sa problemom pomoću nekakve zapetljane naprave."

"Oni čak ni ne znaju u čemu je problem", reče Mildred blago.

"Ja znam u čemu je", povika Eldridž ljutito. "Ima premnogo mrava, u tome je stvar. Mrava ubica. Ne tako davno dogodio se sličan slučaj i u Južnoj Americi; morali su da spale sto kvadratnih milja zemlje da bi ih se oslobodili i jedva su uspeli. Uspeli su. Iskopao sam jarkove, imam nafte i postupiću na isti prokleti način. Oni neće zavladatai ovim mestom. Otudžio sam se od svega ostalog, ali ovo je moj život i ovde sam sagradio svoj dom." Tresao se. "Prokleti mravi", opsovao je.

"U redu", reče Kendra. Prišla je starcu i uzela ga za ruku. "U redu, ne uzbuđuj se. Svi ćemo ostati."

"To je moj prokleti život", reče Eldridž. "Zar to niko ne razume?"

On baci pogled prema pustinji.

Posredi je zacelo bila optička varka, ali nešto kao da se pomicalo tamo.

7.

LESKOOV DNEVNIK: Dva dana smo proveli ovde i već mi je jasno da posao nećemo okončati za deset dana. Ni za dve nedelje, ni za tri, pa čak ne mora da bude ni za dva meseca. Ostaćemo ovde prilično dugo. Već me je obuzelo ono sumorno osećanje vezano za stanicu, koje iskuse terenci prema svojim barakama ili muškarci posle mnogo godina braka prema omraženim ženama. Ovo je moj život. To je ono čemu pripadam. Habs je, međutim, sve vreme ludački vedar i veseo.

Stvar je u tome što se mravi nisu pojavili. U okolini je vladalo potpuno zatišje od kada smo se smestili, gotovo kao da su nas posmatrali i odlučili da nas uhode. (Da li je ovo paranoja? Da li ja to mravima pripisujem inteligenciju koju oni ne poseduju? Ne bih to znao; jedino je sigurno da ih uopšte nisam video.) Habs se igra svojim kompjuterima, dok stilografi iscrtavaju geometrijske šare koje u osnovi pokazuju da ništa nije primljeno. Pošto nam je spustila metalne i lomljive predmete, zalihe i stvari za čitanje, inženjerska jedinica je, bez sumnje sa olakšanjem, odletela prema zapadu, ostavivši nas našim vlastitim planovima. Budući da nema nijednog istraživanja koje bih mogao da preduzmem u situaciji punog

odsustva podataka, već sam u ovih četrdeset osam časova počeo da nagingjem ludilu pomešanom sa dosadom, ludilu kome je išla u korist činjenica da osećam i da sam osećao kako se ovde odigrava nešto čudno, preteće, nešto što mi uopšte ne razumemo. Kule, na prvom mestu. Ali Habs je sasvim zadovoljan. Našao se u situaciji koja je za njega, bez sumnje, idealna. Na raspolaganju su mu stajali sterilna, aseptička sredina, mladi pomoćnik na koga gleda kao na nameštaj, kompjuteri, štampači, očitavala, binarni kodovi, razmišljanja kojima se teši, kao i sva sila praznog prostora koja je ikada jednom čoveku bila potrebna. U ovoj situaciji nisu mogli da ga zaplaše nikakvo osećanje ili emocionalni izazovi... razume se, sve dok mravi ne krenu. Ali oni to do sada nisu učinili. Ko zna, čitav onaj niz izveštaja i nalaza možda je namerna izmišljotina vlasnika terena koji su, suočeni sa propadanjem svog poseda, odlučili da izazovu masovnu histeriju kako bi mogli da dovedu do evakuacije i da pakupe osiguranje. Ako ga imaju. To je ideja.

Eldridž je i dalje istrajan. Znam to, jer sam video Kendru kako jutros jaše pored stanice na svom konju; u daljini sam takođe video Klita na traktoru kako opet podiže oblake peska nastavljajući rad na jarcima. Učinilo mi se da je Kendra na trenutak zastala iza kuće i u tom času pomislio sam da iziđem, da porazgovaram sa njom, uhvatim je za ruku, pozovem da uđe, zadržim je i ispričam joj šta mislim... ukratko, gomila gluposti, budalastih postupaka koji bi i inače tešku situaciju pretvorili u nemoguću. Ne smem da dozvolim da se moje emocionalno stanje meša sa radom na ovom projektu, kakav god da je; no, iako je ova devojka snažno delovala na mene na neki čudan način, činjenica je da sam s njom prozborio svega nekoliko reči i da ona postoji jedino u mojim mislima... a uostalom ne želim da se izlažem Habsovom gnevu. Ja sam pod njegovim zapovedništvom; moramo izdržati. Nagonski znam da bi se on razbesneo kada bih pokušao da uspostavim odnos sa ovom devojkom - i bio bi u pravu. Osim toga, za Eldridža važi vladino naređenje da napusti ovu oblast zajedno sa svojom porodicom, što znači da bih ja bio saučesnik u jednom prestupu, zar ne?

Habs, naravno, zna da je Eldridž još tu, ali je očito odlučio da bar za sada ništa ne preduzima. Zaokupljen je svojim kompjuterima; a takođe mislim da ga opseda pomisao kako se mravi mogu pojaviti

pred stanicom u svakom trenutku i pohrliti u nezadrživ napad. Želi da bude spreman za njih, a ne da mu pažnju odvlače drugorazredne stvari - kao što je Eldridžovo isterivanje. Osim toga, posmatrajući stvari sasvim objektivno, šta Habs može da učini ako mu se Eldridž usprotivi? (Što je Eldridž ionako već uradio - mada, razume se, okolišno.) Eldridž je prešao šezdesetu, ali je ipak to jedan matori bandoglavko; sa druge strane, Klit je nešto stariji, ali odaje čoveka koji je umešan u vladanju puškom i verovatno ih drži nekoliko u onom svom traktoru. Da li bi jedan pedesetogodišnji akademik iz instituta 'Koronado' bio voljan da se suprotstavi dvojici čvrstih čičica sa jugozapada, naročito u prisustvu žena koje nisu nimalo nesimpatične? Pošto je i meni samom ovo palo na pamet, sigurno je i Habsu. Osećam, doduše, izvesnu naklonost prema njegovom položaju, ali ona je sasvim ograničena.

Sa jedne strane stanice koja kao da je udaljena od kula, rekao bih, ne više od pedeset jardi, pruža se na njih odličan, mada sumoran pogled. Kroz plastične i zamračene prozore ni izdaleka ne izgledaju tako zloslutne; osobeno svojstvo svetlosti i zrnasta struktura koja me toliko uznemirava ne vide se odavde... ali one su velike, veoma velike, i nikako ne mogu da se oslobodim osećanja da još rastu. Kompjuter je ovde postavljen okrenut prema kulama, a pošto večeras nisam imao ništa bolje da radim (ja jesam teoretičar igara, ali ne mogu da podnesem samoću, kriptograme, ukrštene reči, šahovske probleme ili bilo koju od milion majstorija kojima ljudi ubijaju vreme; radije bih se potpuno prepustio patnji), otišao sam u odaju sa postrojenjima gde sam pronašao Habsa kako radi sa kompjuterom, veoma razočaranog izgleda. Kada se okrenuo prema meni, bio sam iznenađen snažnim osećanjima i ljutnjom koji su mu se očitovali na licu, dok mu je pogled bio potpuno prazan. Tog trenutka palo mi je na um da bi uzrok njegove ljutnje ovoga puta moglo da bude nešto ne više apstraktno; Habsa je očigledno razjedila mravlja kolonija. Sigurno nijedno ljudsko biće nije moglo da izazove u njemu toliko mržnje kao ovi mravi. Nije me čak ni pozdravio; jednostavno je moj ulazak u tom trenutku primio kao neminovano. "Možeš li da poveruješ u ovo?" reče, pokazujući na primopredajnik iznad sebe, kojim se održavala veza sa inženjerijskom jedinicom. "Oni žele podrobni opis svega što se

dogaća."

"Već je došlo do prekoračenja", reče glas preko primopredajnika, profiltriran i mrtav posle prolaska kroz mašineriju, kao što je bila i boja kula posmatrana kroz stakla, "a to prekoračenje u proseku iznosi trideset šest odsto kada se uzme u obzir tok celog programa. Računovođa bi voleo da dobije krajnju brojku pre četrnaestog kada se završava fiskalni period."

Habs zgrabi mikrofona i pritisnu dugme: "Žao mi je, ali ovo nije posao koji se može planirati", reče, a zatim skloni prst sa dugmeta i obrati se meni. "Možda bi ti voleo da razgovaraš sa njima. Možda poseduješ moć ubeđivanja koju ja nemam."

"Morate bar izvršiti procenu", nastavi glas neumoljivo. "To ste sigurno u stanju, zar ne?"

"Ne možemo", reče Habs iznureno, držeći mikrofona kao da ovaj teži nekoliko funti, "proučavati te mrave dok se ne pojave."

"Ah", produži glas, "da li onda možemo da vas skratimo za deset dana? Potrebno je da dobijemo tačnu procenu troškova. Morate shvatiti da su dodatna sredstva budžetski troškovi koji se naprosto moraju uklapati na svakom koraku procesa finansiranja. Nemoguće je obezbediti ih ako..."

"Slušajte", reče Habs, osećajući kako ne može da kontroliše glas; osećao sam naklonost prema njemu, ali ne u preteranoj meri kada sam pored njega pogledao prema kulama, umekšanih obrisa pri zalasku sunca. Kada bi samo nestale, kada bi se samo prokleti mravi pojavili, kada bi pustinja eksplodirala, Kendra me poljubila... ovo nije bio isplativ pravac razmišljanja. "Ovo nije programiran eksperiment", govorio je Habs. "Naša najbolja procena pokazuje da je jedan drugi događaj u izgledu u ovoj oblasti. Ali ne možemo mravima narediti da se pojave. Nismo uspostavili vezu s njima."

"Pa", reče glas, "postoji li nešto što možete učiniti da ih požurite?"

Habs je držao mikrofona i za trenutak je pogledao u primopredajnik sa izrazom lica prema kome se dalo zaključiti da nešto čudno proračunava.

"Razmišljali smo o tome", reče.

"Znate, postoji bojazan od izbijanja invazije u drugim oblastima", reče glas iz primopredajnika.

"Da", uzvratila Habs. Crte lica postadoše mu bezizražajnije; odjednom

je izgledao veoma odlučan: "Mislim da moj pomoćnik, gospodin Lesko, ima nešto da vam kaže", reče on, dodavši mi mikrofon, a zatim uze nešto sa police iznad kompjutera... i otvorivši najbliža vrata ode u pustinju.

"Šta je to?" upita glas. "Šta se to događa? Gospodine Lesko?" Ali ja sam stajao sa mikrofonom u ruci, prilično zaprepašćen, jer sam iznenada shvatio šta Habs namerava da uradi. "Sačekajte trenutak", rekoh u mikrofon i tada primetih da nisam pritisnuo dugme. "Sačekajte samo trenutak", ponovih, ovoga puta uspostavivši vezu, zatim žestoko odbacih mikrofon od sebe, osećajući jezu koja se ne da rečima opisati i istrčah u noć dok je radio piskutao, a pisaljka kompjutera iscrtavala čudne, male signale.

Ugledah Habsa kako drži izbacivač granata i kada sam već potrčao prema njemu on isпали prvi jajasti projektil prema obližnjoj kuli. Granata je udarila visoko, jednu ili dve stope ispod vrha; istog časa suknu vatra i započe lomljava; u plamenu se video sjajni krug izlomljenih komada i tada se kula otvori, vrh se prevali u pesak i iz nje pokulja crni mulj...

"Tako", reče Habs neobično mrtvim i kontrolisanim glasom, "to će ubrzati stvar. Vidiš", dodade, okrenuvši se prema meni sasvim mirno, sa izbacivačem granata prislonjenim uz bok (ličio je na čoveka koji u baru, sa čašicom u ruci, staloženo i ravnodušno razgovara o dnevnim novostima), "sasvim su u pravu oni iz baze i pored toga što se ponašaju kao pokrovitelji. Ne možemo nastaviti ovako, Lesko; moramo se odlučiti na akciju, jer ne nameravam da ostatak života provedem u pustinji čekajući da ti gnusni, prepredeni, mali gadovi izaberu vreme i mesto koje im odgovara. Mi smo ljudi mi postavljamo uslove." Podigao je ponovo izbacivač i ispalio još jedan brz rafal prema razrušenom delu kule. Opet poleteše u vazduh krhotine i započe novo obrušavanje, a zatim stade da navire mulj poput reke koja se izlivala niz zidove.

Moja prva misao bila je da je Habs potpuno poludeo, ali kada sam trenutak potom, posmatrajući užas koji je odande isticao, detaljnije razmislio, shvatio sam da uopšte nije bio lud. Uradio je jedinu logičnu i razumnu stvar koja je mogla da dovede do sučeljavanja... a ako su nas mravi na neki način posmatrali, ispitujući naše ponašanje, onda je veoma pametno postupio kada je bez ikakve pripreme šćepao

izbacivač i prešao u čeonu napad. Bila je to neka vrsta nasumične aktivnosti koja je apsolutno neizbežna u teoriji igara; upravo na taj način može jedan amater slučajno da pobedi jednog šahovskog majstora ili da ga bar ozbiljno ugrozi, vukući pogrešne poteze koji ga čine nepredvidljivim. Zureći u ono što je isticalo iz kula pošto je Habs ispalio još jedan rafal, počeo sam da se divim tom čoveku; ipak on nije bio neko nepokretno, propalo apstraktno stvorenje, već biće koje je posedovalo izvesnu snagu i hrabrost što ga je navelo da postupi upravo onako kako bih i ja da sam posedovao vlast... i maštu. Habs odbaci izbacivač daleko u pustinju i vrati se unutra; pratio sam ga. Zatvorio je vrata i zaptio ih. Onda se okrenuo prema meni sa izrazom koji je bio srećniji nego ikad, pa se vratio za kompjutersku tablu.

"Sada ćemo imati bar neku akciju", reče.

8.

Kendra mora da je spavala kada je počelo, mada joj to kasnije nije izgledalo kao san; pre neko neodređeno, cilindrično proticanje vremena, možda nesvesno stanje bez snova u kome je bio stvaran samo strah (to stanje je za nju trajalo od kada su se mravi pojavili) i iz koga ju je trgnulo njištanje njenog konja. Privezana kobila njištala je napolju kao nikada pre toga; bio je to ljudski, dečji vrisak, u kome su se osećali krv i užas, tako da nije mogla, nikako nije mogla da ga pripíše životinji; istog trenutka ustala je iz kreveta i počela da cima prozor i razgrće zastore gledajući napolje. Misli su joj bile zaokupljene kobilom; morala je na neki način da je spase agonije. Propevši se sedam ili osam stopa u visinu, konj je izgledao pomahnitao, prevrtao je očima, kopitama udarao u direke - i tada Kendra vide šta se dogodilo. Iz tela kobile su, u malim nabubrelim gomilama za koje je u početku mislila da su masnice ili otoci, visili mravi koji su obrazovali gnezdo i grizli životinju, a kada bi se ona propela otpadali su u mlazevima nalik na vodopad; prozračnog izgleda, cedili su se ka zemlji; konj je njištao. I Kendra je vrištala boreći se za vazduh, vrištala je i lupala o prozor svesna jedino toga da mora stići do konja; svetla su se sada upalila u celoj kući dok je Kendra i dalje nemoćno udarala telom o zid. Šok je nadjačao njenu potrebu da stigne do kobile. Neujednačeno je disala, a kada je

osetila golicanje po listovima zavrištala je, pljusnula se po tom mestu i zagledala u malu, crvenu mrlju koja se širila.

Mravi. Bili su na njoj.

"Klite!" dozivao je njen deda iz susedne sobe, "Klite, ovde su!" Njegova dernjava nije odavala iznenađenje, već potvrdu nečega što je već dugo očekivao. Bilo je nečeg, pomisli Kendra s užasom, radosnog u tom uskliku: starcu je bilo milo što dolaze! Devojka se okrenu, misleći samo na to kako da iziđe iz sobe, kada je nešto zgrabi za zglavak i povuče kroz vrata prislonivši je uz spoljni zid. "Kendra!" viknu njen deda. "Da li je s tobom sve u redu?" Držao je pušku.

"Konj! Ščepali su mog konja!"

"Znam", reče Mildred, dolazeći iz svoje spavaće sobe. "Ovde su!"

"Molim vas", reče Eldridž držeći i dalje Kendru jednom rukom, dok je u drugoj držao pušku čija je cev bila uperena prema podu. "Molim vas, morate biti mirne. Ne možemo ništa da preduzmemo..."

Ali ona se tada oslobodi njegovog stiska uzviknuvši: "Džindžer!" Najednom se u njoj javila demonska snaga proistekla iz užasa; projurila je kroz dnevnu sobu, naglo otvorila vrata i istrčala u dvorište. Trenutak potom Klit je protrčao pored nje noseći pušku, unezverenog i užasnutog pogleda. Kendri se učinilo da vidi grozd insekata na njegovoj košulji, mada je to možda bila samo posledica panike i straha. Konj: samo on je bio važan, morala je da stigne do konja. Nije stvar bila u tome što joj je Džindžer mnogo značila, premda ju je volela; ona naprosto nije mogla da podnese ničiju patnju, čak ni pomisao da životinja trpi toliki bol. Nisam znao da ti je toliko stalo, opomenu je hladan, suludi, unutrašnji glas. Iza sebe začula je kako se deda i Klit dozivaju i izvikuju naređenja; izgleda da su želeli da upale naftu u jarkovima. U mraku nije razabirala šta joj je pod nogama; jedino je znala da je u stanju da održava ravnotežu. Mildred je vrištala kroz plač pun užasa i straha od propasti; vatra zaiskri, ne zapali se, a zatim sa praskom buknu jedan od jaraka; na sve strane letele su kapi goruće nafte kuljajući prema nebu. Kendra nespretno otvori kapiju i upade u koral. Kobilica se ponovo propela uz direk i sada je stajala ukočeno, očnih duplji crnih od mrava. Mišići su joj nesvesno podrhtavali, ali je inače bila kao sleđena i potpuno utihla. Kendra nije znala šta da radi. Kobilica ju je gledala, ne

prepoznajući je. Ubiti je. Svakako, to treba učiniti: uzeti pušku i ubiti je. Nikada nije dotakla vatreno oružje. Kako se može ubiti jedno živo biće, bez obzira na težinu njegove patnje? Ipak je to ubistvo. Grunulo je još nekoliko vatri; od njihovog sjaja u koralu je postalo svetlo kao u po bela dana. Deda i Mildred pojavise se kod ograde, lica osvetljenih i išaranih vatrom. "Stani", reče deda, "učinićemo nešto."

"Ne", usprotivila se Kendra!

"Donesi mi pušku", reče Eldridž; Mildred pođe i vrati se trenutak kasnije, nesigurno držeći oružje. Pružila ga je Eldridžu. On uze pušku i proveri da li je napunjena.

"Ne!" uzviknu Kendra. "Ne možeš to učiniti!"

"Moram", reče Eldridž. "Pogrešio sam. Trebalo je da odemo onda kada su nam rekli."

"Ne možeš da ubiješ mog konja", ponovi Kendra.

"Nemam izbora", reče Eldridž. On uperi pušku. Istog trenutka pojavi se Klit i pogleda u konja pa u Kendru širom otvorenih i zbunjenih očiju. "Gde su mali vragovi?" reče on. "Sve je u plamenu!"

"Odvedi je u kuću", reče Eldridž.

Klit joj oklevajući priđe. "Nemoj ga ubiti!" zavrištala je Kendra. "Nemoj ubiti moga konja!" Ovi krici nagnaše Klita na delanje, što verovatno nikakvo ubeđivanje ne bi uspelo; on je ščepa za ruke i poče da je vuče kroz ogradu. Kobilica je ponovo počela da njišti batrgajući se o direke. Kendra se očajničkim trzajem oslobodila Klita, ali samo za trenutak; zatim ju je on ponovo obujmio rukama i ona oseti čudnu, odsutnu strast, kao da su ona i najamnik bili ljubavnici i da će narednog trenutka početi da vode ljubav. Ludost! Odgurnu ga poslednjom snagom volje, a zatim mu dozvoli da je, držeći za ruku, odvuče prema kući. "Šta će joj učiniti?" upita ona.

"Znaš i sama šta će uraditi."

"Ne mogu", reče, ali ovog puta nije pokušala da mu se odupre; ostavila je svoju ruku u njegovoj. "Ne mogu to učiniti!"

"Pobrinuće se za nju", tešio ju je Klit. "Nema drugog načina." Stigoše u kuću i kada je svetlost iz jarka nešto snažnije zasijala Kendra ugleda jeziv prizor i ponovo zavrišta.

Mravi su bili svuda po kući. Mora da ih je vatra odvukla od sigurnosti koju im je pružala zemlja; sada su preplavili grede, tavanicu,

zidove... čak je, kada je bolje pogledala, ukočena od straha, primetila da su komadi gipsa otpali sa tavanice pod težinom mrava, raspršivši se po podu, dok su se batrgajuća obličja insekata rasula od udara. Ošamućeni Klit ispruži stopalo i zgazi na jednu pa na drugu gomilu mrava gnječeći ih. Kendra je imala utisak da se smeje. Nije želela da stavi ruku na usta da bi se u to uverila. Neke stvari je bolje ne znati; jedino što je znala bilo je da mora izići iz ove kuće. Uz lupnavu je otpalo još nekoliko grumenova gipsa iz koga su hrlila mala stvorenja koja su se uvijala; neka od njih su prelazila preko vrhova njenih cipela. Odjednom je osetila da lebdi, odignuta sa poda, kroz zagušljivi vazduh kuće. Ponovo je zavrištala, sa osećanjem da ju je prekrilo neko ćebe od mrava; ali ne, bio je to Klit lica priljubljenog uz njeno.

"Nosim te napolje", reče. "Molim te nemoj da vrištiš, izlazimo", lice mu je bilo obasjano i podmlađeno svetlošću. Pokušala je da mu stavi do znanja da je razumela, da zna da on pokušava da joj pomogne, ali nije mogla izustiti ni reči; tada oseti da je grubo, ali bezbedno prebačena preko ograde kamiona i vide Klita kako uskače iza nje. Nalazili su se pozadi, u tovarnom delu. Eldridž, koji je sedeo za volanom, nagnu se i pogleda kroz otvoreno prozorče na kabini. "Da li je s njom sve u redu?" zapita.

"Dobro mi je", reče Kendra i ispruži se na prazan, drveni pod. "Biće mi dobro."

"Hajdemo odavde", reče Mildred i Eldridž se ponovo okrenu ka volanu. Kendra oseti strahovitu snagu koja ju je priljublivala za daske, dok ju je Klit pridržavao i tada kamion polete, lupajući i kotrljajući se drumom. Vatre su im osvetljavale put; u njihovom sjaju mogla je da vidi kako se batrgaju crna obličja insekata. Neka od njih su joj izgledala kao da lete. U grupama su se odbijali o daske kamiona poput ptica. "Sve je u redu", reče ponovo Klit. "Odlazimo. Izvući ćemo se."

"Je li Džindžer mrtva?"

"Da", potvrdi on, "nije patila. Mrtva je."

"Trebalo je da odemo odavde kada su nam rekli."

"Sada je suviše kasno."

"Zašto nismo poslušali?"

"Niko nikada ne sluša" reče Klit. "Poslušati nije ljudski. Smiri se."

Sada ćemo otići."

"Mravi slušaju", reče ona mahnito. "Oni međusobno razgovaraju. Njima nije potrebno da se raspravljaju. Oni jednostavno znaju."

"Zaboravila sam da pogasim svetla", javi se Mildred sa prednjeg sedišta. Kada je ovo čula, Kendra se nasmejala; počela je gotovo histerično da se smeje dok je Klit nije umirio trljajući joj leđa. Sada su bili van domašaja vatri; put su osvetljavali samo njihovi farovi... i tog trenutka Mildred zavrišta.

Kendra se zbunjeno trže, a Klit spusti ruke sa nje; istog časa Mildred ponovo zavrišta, kraćim, prodornijim glasom slično gromkom lajanju. Pogledavši kroz otvoreni prozorčić na kabini, Kendra vide šta je Mildred naterala da vrišti; da je imala glasa i ona bi zavrištala... ali jedino je mogla da dahće. Mravi su se nalazili po celoj dedinoj glavi. Napravili su mrežu preko njegove sede kose, probili se u nepravilnim malim gomilama u uši, bili su mu na vratu, upredali se u košulju... Ona pade nazad u kamion, udarivši glavom o daske. Klit je, derući se, pokušao da pređe kroz otvor i preuzme volan, ali nije uspeo. Otvor je bio odveć mali; on stade da lupa o njega telom, jadikujući. Kamion, koji je ostao bez ikakve kontrole, naglo skrenu sa puta u ogoljenu pustinju; točkovi se zariše u dugačko, neravno klizište, dok je kamion iscrtavao šare koje nijedno vozilo ne bi moglo da izvede, a ipak se održavao na četiri točka. Polusvesna, Kendra se uhvati za daske, osećajući da su je sva čula izdala. Mildredino vrištanje se nastavljalo, ali u ovoj izmenjenoj perspektivi Kendri se činilo gotovo prijatno; ako je ovo bio smak sveta, a sigurno jeste, bolje da se završi vrištanjem nego potčinjavanjem... Klit se drao i udarao o daske, pokušavajući da se oslobodi. Za trenutak je izgledalo da će uspeti, da će pasti na pesak pustinje i bar se na taj način osloboditi - što bi, pomisli Kendra, bilo više nego dobro. Klit joj ništa nije dugovao i bio je predodređen da se bori za opstanak, ako bude u stanju da izdrži - ali kamion se ludo kretao poput nespretnog klizača na ledu, zanoseći se pod raznim uglovima. Ležeći na leđima, prikovana silom teže, sa ogromnim nebom koje se nadnelo nad njom, Kendra je posmatrala Klitovo batrganje slično batrganju insekta probodenog pribadačom. Kamion je sumanuto vijugao, zanoseći se na jednu stranu... a tada se, sa veličanstvenom sigurnošću za koju ona pomisli da može da proistekne samo iz

potpunog kraha, vozilo odiže od tla i poče da se okreće kroz vazduh. Bio je to nesavršeni let, koji se brzo morao okončati, ali je ipak izgledalo da traje veoma dugo. Svest joj još nije stigla da prihvati činjenicu da ona umire, da joj deda i baba umiru, da umire sve što je tako kratko posedovala i što je sada bilo izgubljeno... kad kamion udari u nešto i buknu u plamen. Stala je da čeka na eksploziju. Sigurno će doći. I odista, ubrzo je usledila.

9.

"Vidiš", reče Habs Leskou kada su se ponovo vratili u stanicu, "ono što sam učinio veoma je zanimljivo."

"Nije trebalo da pucate u kule", reče Lesko slabim glasom, "jednostavno nije trebalo..."

"Ali morao sam", reče Habs pouzdanim, profesorskim tonom. "Shvataš, to što sam učinio treba da nam omogući da dobijemo parametar problema obustavljanjem kretanja vektora pojedinačne mravlje jedinice."

On pokaza na krivulje, koje je pisaljka kompjutera neumoljivo ispisivala, sve vreme pevajući sam za sebe. "Promenili su se, vidiš", reče. "Promenio sam njihova jednostavna, očigledna kretanja, kao i celokupno ustrojstvo kolonije. Opšta refrakcija aglomeracije kretanja sada je predstavljena zvonastom krivuljom, a ne više talasastom linijom. To je izuzetno zanimljivo."

Lesko se osloni leđima o zid. "Nije trebalo to da učinite", reče ponovo, "vi ne znate, mi ne znamo šta je prava suština stvari u tim kulama; ne možemo da shvatimo..."

"Nismo mogli da čekamo", produži Habs istom čudnovatom određenošću. "Ti nisi jedini koji hoće da se izvuče iz pustinje; i ja imam osećanja, znaš. Ova misija treba da bude završena u najkraćem roku i mi sada pravimo velike korake. Pogledaj mravlje signale", reče, kidajući besno hartiju sa valjka. "Celokupno ustrojstvo se promenilo. Pretpostavka, Lesko: ono što vidimo i čujemo iz kompjutera jesu naređenja koja upravljaju kretanjem mase. U redu?" "Verovatno", složi se Lesko neodređeno. On pogleda kroz prozor i ugleda kako slomljeni komadi otpadaju sa kula. Habs ih je povredio, da... ali šta će oni sada preduzeti? "Ne poričem da postoji komunikacija na izvesnom nivou između tih stvorenja."

"Dobro", reče Habs. Pravio je pribeležke na hartiji kao da predaje u nekom odeljenju. "Ono, dakle, što vidimo i čujemo jesu naređenja, a ja mogu da preduzmem razne korake kako bih se postarao oko odugovlačenja i još nekih stvari. Ne brini o tome."

Počeo je brzo da škraba olovkom, obuzet manijom računanja. "Pronašao sam nešto", reče.

"Šta?"

"Utvrдио sam pozitivnu korelaciju reda veličine od osam odsto između ovih krivulja", uzeo je hartiju i naglo ju je tutnuo Leskou u ruke; Lesko je pogleda dok mu je Habs olovkom naznačivao otkriće. "Korelaciju između ovih krivulja i naređenja koje bi se uslovno moglo označiti kao stop." On pokaza na jedan drugi luk na hartiji. "A evo i pozitivne korelacije između ove male krivulje i kretanja. Znaš li šta to znači, Lesko?" upita on, skinuvši naočare i zagledavši se preda se; oči su mu ličile na tačkice svetlosti kroz koje su predmeti treperili. "Shvataš li do čega smo upravo došli?"

"Čini mi se."

"To znači da ti kučkini sinovi međusobno razgovaraju", reče Habs, a tog trenutka se svetla u stanici pogasiše.

10.

LESKOOV DNEVNIK: Imaću poverenja u Habsa; nije ga obuzela panika. U mojoj svesti nestanak struje se neposredno povezao sa napadom na kule; bio sam svestan da se osnovna neuravnoteženost koju sam osećao još od početka sada potvrđivala. Drugim rečima (moram naučiti da iznosim ove stvari što je moguće jednostavnije; naučni žargon ili zapetljana retorika neće me sada nikuda odvesti), bio sam ubeđen da su se mravi, osakaćeni napadom na kule, sada pregrupisali i uzvraćali nam udarac opakom snagom; prvi deo napada bio je, razume se, da nam ukinu struju. Svladala me je bespomoćnost; izgledalo je za deset stepeni toplije čim su rashladni uređaji prestali da rade; umuklo je zavijanje kompjuterske table, prestalo je pucketanje u zvučnicima i odjednom me je preplavila panika koja je nadirala u velikim talasima. Noć, povikao sam, nasukali smo se na večnu noć (ili neku takvu glupost), ali bio je tu Habs koji me je čvrsto uhvatio za zglob i osvestio. "Sve je u redu", reče on. Stojeći blizu mene bio je uočljiv u prigušenoj noćnoj

svetlosti koja je dopirala kroz prozore; pošto su oči počele da mi se privikavaju na mrak, polako sam stao da razabiram stvari u stanici. "Sve je u redu. Sada znamo da su povređeni. Izlaze, hajde da ih pohvatamo."

"Pohvatamo?"

"Pohvatamo", potvrdi on. "Obojićemo ih u žuto, te pogane, male, kučkine sinove", dodao je veselim i uverenim glasom. Poveo me je do vešalice u uglu na kojoj je visila sva naša zaštitna oprema: kacige, zaštitna odela, maske, aparati za disanje sa kojima smo ličili na ljude opremljene za šetnju po Mesecu, a ne po dobroćudnoj Arizonskoj pustinji. Osetio sam divljenje prema tom čoveku kada sam video kako veoma mirno i metodično navlači odelo: on je uistinu predvideo ovaj događaj. Odela su, razume se, spadala u neophodnu opremu, ali on je bio taj koji se setio da ih okači nadohvat ruke. Pridružio sam mu se u oblačenju opreme; kada sam povukao zatvarač na bezbojnoj, debeloj površini odela, pričvrstio kacigu i postavio inhalator na mesto, osetio sam se poput nagog čoveka na ulici kome je neko dobacio spasonosno ćebe... polako sam dolazio k sebi, vraćao poljuljanu ravnotežu za vreme navlačenja opreme. Dok smo dovršavali pripreme, struja se vratila uz tutanj, svetlost postade isuviše jaka, a kompjuter se oglasi jednim zahvalnim pozdravom - vump! - i smesta poče, kao da je hteo da nadoknadi ovo kratko razdoblje isključenja i gubitka vremena, da mahnito izbacuje čitavu seriju zapisa; izgledalo je kao da je najednom stekao ljudske osobine i kao da mu je bilo neugodno zbog učinjenog propusta. Zaklonjen maskom, Habs mi je bio stran kao i bilo koja kula, ali glas kroz zvučnik bio mu je sasvim jasan i staložen; dok sam ga slušao, kao da sam mogao da vidim njegov osmeh. "Hajde da izbacimo žutilo", reče on ponovo i pohita ka osiguračima.

"Zar ne bi trebalo da sačekamo?" rekoh. "Možda..." ali nisam stigao da završim jer je tog trenutka struje ponovo nestalo. Svetla se ugasiše, kompjuter ispusti jedno ljutito vap! i utihnu usred zapisa koji je nejasno ličio na skarednu žvrljotinu. Habs je već baratao oko prekidača povezanih sa pomoćnim generatorom, smeštenim duboko pod zemljom; oko stanice se mogla nazreti tanana žuta magla koja se podizala i sve ogrtala bojama sunca. Kule su bile žute, pesak i prozori, kao i moja ruka u rukavici kada sam je pogledao, a Habsove

ruke su i dalje baratale oko prekidača. Sisaljke su sada bile izvučene iz stanice, spremne da izbace dalekometne bombe insekticida u pustinju.

P-2 ili PX-2, neku hemikaliju te vrste - nisam bio siguran u njen naziv, pošto sam taj posao prepustio Habsu koji je, razume se, biolog i stručnjak za ubijanje. Moja oblast me je poštedela upoznavanja sa tehnologijom; nisam umeo čak da napišem ni hemijsku formulu vode, niti sam osećao ličnu ili profesionalnu prazninu u sebi zato što nisam bio u stanju da shematizujem formulu tih zanimljivih otrovnih gasova koji su mogli u trenutku da unište pola čovečanstva. Ne, za mene je bilo dovoljno da znam da P-2 ili PX-2 mogu da se upotrebe u tu svrhu; njihova delotvornost nije dolazila u pitanje; i ne samo da smo odjednom uronili u Svet Žutila, što bi u drugim, manje sumornim okolnostima moglo u sebi čak sadržati neku vrstu razdraganosti (milion narcisa koji se pomaljavu kroz žutu travu, dok sunce sočno zrači livadu), već su i mravi očigledno bili u užasnoj pometnji. Mogao sam da ih vidim kako se u ogromnim gomilama zbijaju, nalik na kakve ogrlice, i padaju kao kiša ispred prozora; stropoštavali su se sa cele stanice po kojoj su ranije zauzeli nesiguran položaj; crna obličja u trenutku ogrnuta žutilom previjala su se i uvijala poput igrača na pesku, a Habs se nalazio u ekstazi sreće. "To je ono!" vikao je. Glas mu više nije bio jednoličan; bilo to mehaničko pretvaranje ili ne, u njemu je odzvanjalo zadovoljstvo koje mu je sve ovo pričinjavalo. "Hajde da iziđemo i sami ih dokrajčimo!" reče on i iz zida ščepa malu, pljosnatu limenku spreja, neku vrstu Ručnog Žutila, dodade mi je, uze drugu za sebe i povede me napolje u pustinju. Vrata se istog trena zatvoriše; on očisti bravu, a zatim upravi sprej preda se i kao da upotrebljava aerosol poče da ispušta velike, spore, uzastopne mlazeve žutila na zemlju ispred sebe.

Videna u ovakvom stanju, pustinja je izgledala neobično lepa. Sisaljke su izbacile P-2 ili PX-2 širom područja od nekoliko stotina kvadratnih jardi, a možda i više; u svakom slučaju, dokle god je pogled dopirao svet je bio zaogrnut vedrim žutilom; široke, vesele pruge žutila pružale su se po celom predelu i, poput muva u želatinu, mrvica u kafenom kolaču, u žutilo su se uglavile male crne gomile, a po njima su padale pahulje slične snegu i pretvarale crno u žuto,

mrave i artefakte, čak i na naše oči.

"Ovo je kraj", reče Habs, "sada možemo da idemo kući." Držeći sprej-pištolj kao što bi pijani dirigent držao palicu, on odskakuta u pravcu pustinje dajući ritam svojim koracima nekom pesmom. Pratio sam ga dok je trčao putem, ispaljujući nasumce kratke rafale. Gde god da smo pogledali bilo je mnogo mrava, a kada smo zaobišli jedno malo uzvišenje, ugledali smo nešto.

Ugledali smo prevrnuti kamion i ljudska obličja koja kao da su puzala iz njega; dvoje se iznemoglo klatilo poput utopljenih insekata, a drugo dvoje je nepomično ležalo. Moja prva misao bila je: Odakle li je kamion došao? Ali u sledećem trenutku, posle tog kratkog intervala potpune tuposti, sve mi je postalo jasno, sve mi se razvedrilo ili ražutilo i ja pojurih ispred Habsa u očajničkom trku, dok su mi pluća gorela od nedostatka vazduha koji je inhalator uvlačio. Prvi je bio leš gospođe Eldridž. Bila je zaogrnuta žutilom i jedino su joj oči zurile potpunim crnilom; kolena su joj bila skupljena u fetusnom položaju, a jedna ruka ispružena sa stisnutom pesnicom kao u deteta. Nagoh se da je dodirnem i istog trenutka se ispravih užasnut. Krenuo sam ka sledećem telu, zaplašen pomišlju koga bih mogao da nađem pedesetak jardi dalje, ali me zaustavi Habsov glas. On se nije nalazio iza mene. Zaustavio se kod kamiona i, čučajući, posmatrao jedan od točkova koji se još okretao, a zatim počeo letimično da pregleda preokrenuti donji trap. Otišao sam do njega, ne zato što sam nešto želeo da vidim, već zato što sam se bojao onoga što je napred ležalo. Znao sam. Znao sam da su svi bili mrtvi.

"Ovo je stvarno očaravajuće", reče Habs.

"Tamo su mrtvi ljudi."

"Znam", potvrdi Habs, ne podigavši pogled. "To je zaista tragedija i ja je ne razumem. Primili su naređenje. Prihvatili su ga. Zašto su ostali?"

"Ne znam", rekoh. "Možda nisu imali kuda da odu." Ne mogu da se setim u čemu je zapravo bila moja emocionalna nedoumica. Pretpostavljam da sam imao želju da počnem da udaram po njima, mada bi to bilo svejedno.

Žut, on pogleda u mene. "Iracionalno ponašanje", reče. "Doista je to veoma tužno, ti takozvani pustinjski ljudi. Ali, Džejmse, pogledaj ovo."

Nagnuh se. Možda će mi otkriti srce, a sa tim i smisao svojih namera i ponašanja. Ali on je pokazivao na gomilu mrava dobro zabijenih u šasiji.

"Pomisli samo", reče. "Pravo izvođenje manevra... jer ovo je očigledno bio manevar. Da bi izazvali varnicu..."

"Do vraga sve, Habse", rekoh osećajući se čudno ravnodušan poput dece kada ih roditelji odvlače od nekog mesta, ali oni ipak nastavljaju da se bune, ako ni zbog čega drugog, a ono iz dostojanstva. "Ovi ljudi su mrtvi, zar ne razumete? Mrtvi su. Insekticid ih je pobio." Dok je ispruženom rukom u rukavici pažljivo odstranjivao nekoliko mrava sa jedne izložene elektrode, zagledajući pri tom šasiju, Habs reče: "Znaš, ljudi ponekad nastradaju. Smrt samu sebe ubija; to se svima nama događa."

"Ne razumem vas", rekoh, mada sam, naravno, sasvim dobro razumeo; razumevanje mi se vraćalo u plimama žutila ništa manje blistavim od predela, a sa osvešćenjem javljalo se i poštovanje. Priznajem to; bilo je nemoguće ne poštovati Habsa, jer ljudi poput njega omogućavaju funkcionisanje sveta; ljudi koji su u stanju da ispale granate, rasprše insekticid, brižljivo ispituju šasije, ravnodušno posmatraju mrave, ti ljudi su nada sveta; Habs je bio nada projekta, jer tipovi koji se više muče, koji su osećajni - poput mene uhvaćeni u mrežu delikatnih osećanja i naglih promena, bili bi nesposobni za jake, odlučne akcije koje je Habs... A ako je Habs prividno bio bezosećajan, onda je ovakva vrsta izolovanosti bila verovatno potrebna da bi se neka namera i ostvarila... Većinu važnih poduhvata u svetskoj istoriji izvršili su ljudi sa smanjenom ili zanemarljivom sposobnošću osećanja; na njih ne bi mogao da utiče ili jednostavno ne bi uticali bol što ga donosi napredak ili izvesne bitke i to je bio razlog što su bili u stanju da idu napred. Ali ceo ovaj monolog nije me osokolio, već je samo pojačao napetost očajanja u meni i ja odjednom osetih potrebu da pobegnem od Habsa, da se smesta okrenem i što pre udaljim odavde. Ali on me je ipak ohrabrio; bio sam toliko ljut na njega da sam poverovao kako mogu da se suočim sa bilo čim bez osećanja.

Habs me je pratio, mrmljajući sebi u bradu. Sedamdeset ili osamdeset koraka niz put ugledao sam obličje Klitovog leša; ležao je napola prekriven nakatranisanim platnom koje je verovatno u

samrtnoj agoniji izvukao iz kamiona i zaogrnuo se njime pre no što je pao na tle, otpuzao nekoliko beznačajnih jardi, a zatim umro. Udaljio sam se od leša čim sam ga prepoznao, ali Habs koji mi je prišao s leđa, dohvatio je platno i otkrio mrtvaca. Sve do cipela bio je prekriven žutilom. Habs izvadi usku metalnu sondu iz džepa na pantalonama i pruži je prema ruci leša.

Priznaću, bio sam zadivljen, zato sam se i vratio. Na neuspeh je osuđena svaka odbojnost prema ljudima poput Habsa; oni su jednostavno imuni na sva ta razmetanja i pošto sam to znao nisam imao snage da se pravim ravnodušnim i savladam radoznanost. On klimnu i stade šipkom da otvara šaku nastradalog.

Na Klitovom dlanu videla se mala, pravilna rupa, po veličini slična onoj koju za sobom ostavi metak. Habs stade da čeprka po njoj sondom i na naše oči iz rupe iziđoše tri mrava u zbijenoj formaciji, marche funebre, čija svečanost i tačnost pokreta izgledaju groteskno komične. Delovali su tako svrhovito kada su skrenuli nalevo od sonde i nastavili da hodaju ka pesku. Habs izvadi mali kontejner i njime poklopi mrave. "A sada", reče, "čini mi se da možemo započeti sa istraživanjima." On podiže ispunjen kontejner, a zatim ga zapečati gajkom i spusti u džep na nogavici. "Znam da će te ovo možda uznemiriti, Džejmse", reče, "ali moraš shvatiti da se ništa nije moglo učiniti, baš ništa. Da nismo upotreбили insekticid mogli su prodreti u stanicu."

Pretpostavljam da je to izjava najpribližnije izvinjenju koja se od Habsa mogla dobiti, na ovom svetu ili van ovog sveta i upravo sam se okretao da mu kažem šta ja (i, naravno, čitava gomila pristojnih i poštenih ljudi ovog sveta) mislim o njemu kada sam; na nekoliko jardi od mene, začuo strašnu zveku i lomljivu. Vrata jedne zemunice koju do tada nisam ni primetio - žuta prašina stopila se sa celim predelom u jedinstvenu boju - počеше da se otvaraju, zastrašujući, inč po inč, i dok sam paralizovan buljio u njih, nesposoban da mislim šta to odatle izlazi (pretpostavljam da sam očekivao džinovskog mrava), jedno obličje prekriveno žutilom istetura se iz otvora, zanjih se korak ili dva i tada, ispružene ruke, sruši se u pesak ispred mene. Kendra.

Potrčah prema njoj sa željom da je dohvatim i stisnem uza se, da dam sve od sebe kako bih je izvukao odavde i da je povratim iz

agonije, ali tog trenutka Habs mi brzo priđe i još jedanput se pokaza razložnijim. "Ne možeš to da učiniš", reče, "treba je pokriti", i već je iz drugog džepa izvlačio neku vrstu platna ili sargije, cimajući ga kao konopac koji je zatim prebacio preko žutila i stao da ga navlači preko njenog tela. Uhvatio ju je za ramena i pokazao mi da treba da je uhvatim za noge. Tako smo je odneli odatle, dugo i teturavo se vraćajući prema zaklonu; oblaci žutila izbijali su iz nje u malim pramenovima, ali ona je bila živa, živa: mogao sam da osetim njeno disanje, mogao sam da osetim njenu toplotu; nekako je preživela, prebrodiće i prolazak kroz insekticid; uhvatih sebe kako u ritmu napora mislim da sigurno hoće, sigurno hoće; bila je mlađa od ostalo troje, bila je otpornija, tako da su postojali izvesni izgledi da preživi. Mogli bismo je spasti. Mogli bismo je odneti nazad do skloništa, očistiti je, ugrijati, ispumpati joj tu materiju iz pluća, povratiti je... Ali zbog čega, blagi bože... i u ime kakve budućnosti?

11.

Pošto su devojkju podvrgli dekontaminaciji, utoplili je, obukli i smestili u slobodnu sobu gde je mirno ležala, ne u komi već u dubokom snu, Habs i Lesko skidoše svoju opremu. Tek tada Lesko uvide šta su mu pričinili ovi časovi; drhtao je od glave do pete, celo telo ispod pasa mu se nekontrolisano treslo tako da je jedva hodao.

"Verovatno si kroz inhalator udahnuo malo prašine", reče Habs ravnodušno, dok su išli ka laboratoriji. "Sumnjam da će biti ikakvih posledica. Devojka je tamo napolju udisala P-2 najmanje petnaest minuta i oporaviće se. Ovakve posledice su normalne."

"To je divno", reče Lesko, "to sve menja, zar ne?" Ali bio je isuviše umoran i potresen da bi se prepirao sa Habsom. Habs je zapovedao, a Lesko je osećao gotovo dečju potrebu da sada održi takav odnos, jer Habs je bio njihova jedina nada da se izvuku odavde. Taj čovek je znao šta radi, barem je izgledalo da zna... dok je, međutim, Lesko doslovce izgubio sposobnost da situaciju uzme u svoje ruke. Kroz prozore laboratorije mogli su da vide mrave kako i dalje lebde kroz vazduh i padaju u pesak: većina ih je bila crna, nekoliko zelenih se pomešalo s njima, a svi su imali bele trbuhe i padali poput malih padobranaca. "Mali kučkini sinovi", kleo je Lesko, "prljava kopilad."

"Ne uzimaj to lično", reče Habs, mašivši se za jednu bočicu. "To nije

ni od kakve koristi. Oni nisu individue. Oni su samo individualne ćelije, sićušni, delotvorni delovi jedne celine. Da li bi se razbesneo na svoja krvna zrnca da imaš leukemiju?"

"Mrzim ih", reče Lesko, a pomisli; isto kao i ti, čuo sam te kako ih ranije psuješ, zato si i ispalio granatu, ti kučkin sine, jer nisi više mogao da podneseš ovu situaciju. Nemoj sada meni da se obraćaš kao naučnik... ali nije rekao ni reči.

"Misli na društvo, Džejmse", reče Habs, "društvo potpunog sklada, altruizma i samopožrtvovanja, savršene podele rada prema unapred utvrđenim pravilima; pomisli na zdanje razrađenog i složenog ustrojstva prema planovima, o čemu oni ništa ne znaju... a ipak naređenja savršeno izvršavaju. Pomisli na njihove agresivne moći i njihovu sposobnost da se razviju i adaptiraju na načine koji su tako divni, a ipak nepoznati." Glas mu je bio gotovo uzvišen. "Prisiljen sam da ih poštujem", reče Habs tiho. "Sve se zasniva na jednostavnom obliku... koji je tako nemoćan kod individue, a tako moćan u masi."

"Drugim rečima", reče Lesko polako, "to je potpuno alternativan pristup evoluciji."

"Nastavi, Džejmse."

"Pa, očigledno je, zar ne? Mi smo se razvili, glavne vrste ove planete razvile su se kroz sve veću i veću individualizaciju i izolaciju; ali moglo se dogoditi i drugačije, zar ne? Vi govorite o mravljem geštaltu u kome se jedino ustrojstvo, grupa, održava, a individualno biće je samo mala ćelija mase. U tom smislu mravi su besmrtni, zar ne? Individualizacija, pravac kojim smo mi krenuli, vodi ka sve većem i većem razdvajanju i strahu od smrti kao gubitku individualne svesti. S obzirom na tu činjenicu mravi se nikada ne bi plašili smrti; to bi gotovo ličilo na perutanje ćelije, slično načinu na koji naše vlastite ćelije odumiru po milion dnevno."

"Imaš duboke misli, Džejmse", reče Habs blago. "Na kraju krajeva moje poverenje u tebe nije bilo neosnovano. Da, ako posmatraš evoluciju kao niz izbora, onda je ona mogla da ide i drugim tokom. Mravi su mogli da budu glavna vrsta..."

"Još to mogu", reče Lesko. "Da li je to naredna stepenica razvitka? Možda oni sada preuzimaju tu ulogu, sa zakašnjenjem od pedeset miliona godina."

Habsovo lice izgledalo je veoma svečano. "Da. Razmišljao sam o tome." On slegnu ramenima i nehajno odmahnu rukom. "Međutim", reče, "ako je istina, to jednostavno znači da moramo udvostručiti naše napore, zar ne? Oni sigurno nemaju sredstva koja bi se po savršenosti mogla meriti sa našima. Plašim se da su nam pružili isuviše vremena." Otvorio je bočicu, oprezno šmrknuo, a zatim je stavio na policu. "Hajde da započnemo prva ispitivanja ponašanja", reče i uze kontejner koji je napunio u pustinji. "Toplota, hladnoća, izgladnjivanje, izolacija; lagano pritiskivanje..."

"Da", reče Lesko.

"Hajde da pustimo nekoliko bogomoljki na ove mrave", reče Habs tiho, sa prizvukom neke slutnje u glasu, "pa da vidimo kakve ćemo signale dobiti."

Lesko upita: "Kada ćemo je odvesti odavde?"

"U toku su neki eksperimenti."

Lesko zatrese glavom. "U redu, u redu", reče, "ali ne možemo razgovarati o uporednim teorijama evolucije tako olako. Kako ćemo izbaviti devojkicu odavde?"

"To će biti malo poteže, zar ne?" uzvratila Habs.

"Posveti se mikrofonom i aparatu za registrovanje, molim te."

"Zašto ih ne pozovete i zatražite helikopter?" predloži Lesko. "Veza je ponovo uspostavljena."

Habs se okrenu prema njemu i osloni se na lakat. "Hoću", reče. "Delim tvoje osećanje naklonosti. Ali ne smatram da će naše birokrate biti oduševljene kada saznaju da smo imali neke smrtno slučajevne. Danima ćemo morati da šaljemo izveštaje i objašnjenja, a imamo važnija posla."

On se okrenu nazad prema zapečaćenom staklenom kavezu. "Bogomoljke su sada na jednoj strani našeg lavirinta", reče, "a mravi na drugoj..."

"Šta ćemo, onda, sa devojkicom?" upita Lesko.

"Moramo nešto učiniti. Znaite, ona neće jednostavno nestati zato što vi odbijate da mislite na nju."

"Zašto se toliko brineš o njoj?" reče Habs. "Ne postupaš nimalo profesionalno u ovom slučaju, Džejmse."

"Brinem se, jer je u šoku!" reče Lesko glasno. "I mi jednostavno ne možemo ovde da je zadržimo..."

"Ne viči na mene", reče Habs, jedva se savlađujući. "To je sasvim nepotrebno." On začuta, vrati se do police, a onda, kao da je još uvređen, nastavi: "Devojka je očigledno problem, ali ćemo se pozabaviti njime kroz nekoliko dana. Kada završimo. Sada napredujemo i ništa ne sme da nas omete u tome."

"Ako vi nećete da pozovete bazu", reče tiho Lesko, "onda ću to učiniti ja."

"Veoma se plašim da će to okončati našu misiju. Naći ćemo se okruženi osobljem najomraženijeg tipa i nećemo biti u stanju da završimo posao ovde. Naš posao nije administrativnog ni socijalnog tipa, Lesko; mi smo ovde umešani u veoma teško i, zar je potrebno da kažem, opasno istraživanje. Situacija je postala veoma ozbiljna i ne smatram da smo još isplivali iz nje. Mravi su sasvim sposobni da okupe svoje preostale snage i ponovo napadnu, a ako ne budemo u stanju da dekodiramo..."

"Zaboravite na našu misiju", reče Lesko. Upiljio se pravo u Habsa strašnim pogledom koji ovaj nije izdržao.

Lesko je stajao, osećajući kako mu se vraća snaga. Konačno, sve se svodilo na fizičko zastrašivanje. Sve se na tome zasnivalo. Nazovimo to posledicom evolucije individualizacije: jači oblici života bili su u stanju da zastraše slabije. Podrazumevala se pretnja: Mogu da te istisnem. "Nazvaću ih", reče on. "Želite li još da se prepirete sa mnom oko toga?" Habs ne odgovori.

Lesko se okrete da dohvati mikrofon, a iza njega se otvoriše vrata. Obojica skočiše, a Habs čak posegnu za pištoljem koji mu se nalazio za pojasom. Na vratima je stajala Kendra; izgledala je zabrinuta, ali pribrana. Bila je mestimično prošarana senkama žutila, koža joj je bila čudno tamna, ali je inače izgledala jedino umorna. "Spavala sam", objasni ona, "ali posle nekog vremena više mi se nije spavalo, pa sam ustala. Sećam se svega. Svi su mrtvi, zar ne?"

"Mislim da jesu", reče Lesko.

"Svi su mrtvi" potvrdi Habs koji je stajao kod konzole. "To je velika nesreća, ali bili su upozoreni."

"Čini mi se", reče ona Leskou, ne obazirući se na Habsa, "da čak ne znam ni vaše imena."

"Zovem se Džim Lesko. Džim. Uđite", reče pokrenuvši se. "Baš smo započeli neke eksperimente, ali nije važno. Imamo minut, dva."

"Nemamo mi ništa", progundā Habs stisnutih usana. "Nemamo uopšte vremena. Vreme je van nas; moramo da požurimo."

"Idem ja", reče Kendra.

"Ne", namršti se Lesko i udari po naslonu stolice kako bi joj dao do znanja da se ne pomera odatle. "Bili ste blizu smrti", rekao je blago.

"Sećam se", reče ona. "Rekla sam vam da se svega sećam. Spremna sam da se vratim kući."

Lesko pogleda prema Habsu. Naučnikovo lice bilo je potpuno bezizražajno, a ramena opuštena.

"Jeste li?" upita Lesko bezrazložno. "U redu. Dobro. Mislim, dobro je što želite da se vratite kući, ali..."

"Uputiću poruku", reče Habs, izvlačeći ga iz neprilike. Lesko nije umeo da kaže da li je Habs ovo učinio hotimice, ili je naprosto postupio na svoj način. Da li je shvatio šta se ovde događa? "Neko može sutra da navrati po vas; da vas odvede iz pustinje, ako vam to odgovara."

"Ubili su moga konja", saopšti ona tupo.

"U redu", reče Habs trenutak kasnije. "Pozvaću ih." Oči su mu bile veoma nervozne. "Biće najbolje da što pre odete odavde; slažem se s tim." On posegnu za mikrofonom.

"Nisu smeli da ubiju mog konja", reče Kendra. "Deda je bio glup, ali to je na kraju krajeva bio njegov izbor. Moja baka i Klit takođe su bili glupi. Ali konj ništa nije bio kriv."

Ona pruži ruku prema polici iznad Habsa, uze bočicu i iznenada je diže iznad glave. Staklo je svetlucalo fluorescencijom. Devojka zatim baci bočicu na pod i ova se razbi.

Habs i Lesko skočiše istovremeno, delajući, možda po prvi put, kao tim. Tri mrava su se razmilela po podu, grabeći hitro ka zaklonu i ispuštajući iz tela želatinsku pihijastu masu. Habs se ispruži i pokupi ih sa poda, ne vodeći računa o vlastitoj sigurnosti; Lesko mu pruži bočicu i on ih, jednog po jednog, drhtavim prstima ubaci u otvor. Lesko zatim zatvori bočicu i vrati je na policu. Lica oblivenog besom, Habs stade da proverava mehanizam zabeleživača koji je, kada su mravi pobjegli, prestao da izbacuje beleške. Lesko ode do Kendre, zavrnu joj ruke pažljivo, ali odlučno iza leđa i izvuče je iz sobe; uvrnuo ih je dovoljno jako da je natera na poslušnost. Njoj se ote krik - prvi zvuk u sobi od kada se razbila bočica. "Ubili ste moga konja!"

zavapi ona. "Sve ste pobili!" Ali Lesko je vladao njome. Odveo ju je niz hodnik i gurnuo u aseptičnu kabinu na kraju, koja je sada bila njena soba, a zatim zabravio vrata i vratio se u laboratoriju. Njegova osećanja predstavljala su složenu mešavinu besa i naklonosti, ali znao je da bes u ovom času preovlađuje. Habs je bio u pravu. Posao se mora nastaviti; ništa nije moglo da ih otrgne od te glavne obaveze, jer jedino je rad bio stvaran, jedino je rad imao smisla... a ako Habs ne bi mogao da nastavi svoje eksperimente, lako se moglo dogoditi da se nikada ne izvuku odavde. Mravi se nisu šalili. Nije bilo ničeg ni iz daleka komičnog u nastaloj situaciji. Pa ipak - morao je to da prizna - devojka je normalno reagovala... Habs i on su se toliko udaljili od normalnog ponašanja da su sasvim lako mogli nastaviti sa svojim istraživanjima u senci jedne tragedije koja bi pod drugim okolnostima nesumnjivo svakoga uzdrmala; postajemo čudovišta, pomisli Lesko, postajemo neprijatelji, uskomešana masa nadražaja - odgovora. Vratio se u laboratoriju gde je spazio Habsa kako se zagledao u konzolu, nepomično stojeći. Iznad njega, mravi i bogomoljke kretali su se u svojim odvojenim bočicama. Habsov pogled bio je dubok i pometen. Okrenuo se prema Leskou i pokazao mu zglavak. Blizu glavne vene video se dubok otisak na mestu koje je pritiskao palcem, ali nije to bilo ono što je želeo da mu pokaže niti je Lesko na to obratio pažnju. Lesko se zagledao u mali crveni žig i mrlju korone koja se širila oko njega.

"Ujeli su vas", reče Lesko.

12.

Žuti otrov ih je izbacio iz koloseka. Mravi nemaju osećaj bola, ali su zato u stanju da osećaju gubitke sa istom onom tupom preciznošću kojom jedna zgrada može da konstatuje gubitak svojih temelja, a zatim da se sruši. Sada, kada su im trupe bile desetkovane, Kraljice - dostojanstvene u svojim odajama - mogle su da osećaju šta se dogodilo, kao i sve što je bilo u vezi s tim. Neprijatelj je bio lukav i mudar, njegovo smrtonosno jedinjenje uništilo je glavninu trupa, a Kraljice su na svoj beživotan način osećale svaki gubitak. Vojnici koji nisu bili izloženi hemikaliji obletali su oko Kraljica štiteći ih. Kraljice su na izvestan način, bez misli i govora, razmišljale.

A onda se nešto dogodilo u Kraljicama. Jedinjenje se promenilo,

postalo je nešto drugo, nešto odveć složeno da bi se iskazalo u hemijskoj formuli koja se sazdavala u dubini njihovih tela. Žutilo je bilo apsorbavano, sprovedeno kroz prepletene pore Kraljica, a zatim izmešano; tu je ubrzo promenilo boju i počelo da se kreće prema spoljašnjosti njihovih tela.

Poteklo je tada poput reke, lako zaobilazeći prepreke, dok se boja preinačavala u tami pora; najpre je bila žuta, a zatim ne-žuta; crvena, zelena, zagasita, jarkobela, čitav spektar boja - i tada iz tela Kraljica, jedno po jedno, počеше da ispadaju jaja drugačije boje, a iz tih jaja stvari...

...Nadolazila su i nadolazila, mala, krilata stvorenja, slepa i lukava u dubokim jajima; navirala su iz porušenih kula, slivajući se iz njih i nezadrživo se krećući kroz žute brazde dima koji je i dalje bio tu i...

...A za njima su nadirala, strujeći u talasima, nova jaja, neprestano kuljajući, stotine i stotine; mala, crna stvorenja tekla su slobodno i uranjala, šunjala se, jurila i ponovo uranjala u žutilo nepovređena...

...A zatim su, neozleđena, hitala u pustinju, a njihovi sićušni, bezglasni krici prodirali su u komu Kraljica, i Kraljice su odgovarale; sve se to odvijalo u pulsevima svetlosti i toplote, zgusnuto tkanje komunikacije koja se izgrađivala i rascvetavala u pustinji, a onda...

...Iz Kraljica je potekao pljusak jaja koja su izlazila u beskrajnom nizu, dok su svetlost i toplota pirovale u pustinji.

Daleko odatle, jedan drugi prijemnik podjednako jasno registrovao je isti signal.

Faza III

1.

Habs je obmotao zavojem mesto ujeda i nastavio rad na kompjuteru. Nije bilo vremena za gubljenje. Mala, crvena mrlja povukla se i neprimetno isušila. Rekao je da se dobro oseća. U snopu svetlosti, Habs je sedeo za tastaturom oslonjen na jedan od ispusta kompjutera.

Otkucavao je simbole na tastaturi i čekao. Nešto mu se javilo. Valjak se pokrenuo. Habs se zadovoljno osmehnu i pogleda prema Leskou. Oči su mu bile veoma svetle.

"Jezik je veoma primitivan", reče, "ali je jasan."

"Da", potvrdi Lesko. On se nalazio kod druge jedinice kompjutera, prvi put posle nekoliko dana potpuno zaokupljen poslom. Habs je bio u pravu: stvorenja su komunicirala, primala poruke i odgovarala. Jednostavna naređenja proizvodila su jasne krivulje na dijagramima. "Ukoliko se moj vokabular zvukova i dalje bude povećavao", reče on, "možda ću moći da zapodenem razgovor sa njima, baš kao i sa kitovima." Obrisao je znoj sa čela. Kendra je bila negde u pozadini njegove svesti, ali sada nije o njoj razmišljao. Kasnije. Kasnije će se pozabaviti tim problemom; sada je imao posla.

"Razume se", reče, posmatrajući stvorenja u bočici, "govorimo o šačici preživelih. Mravi će morati da se vrate... a mi ćemo morati da se zadržimo ovde još neko vreme."

"Zacelo", složi se Habs.

"Kada uopšte dolazi taj helikopter?"

"Doći će", reče Habs. Spustio je prste na zavoj, a zatim je pažljivo prešao njima preko ruke. Od mrlje su se širile male rašljike, vlakna u pravcu prevoja ruke.

"Žao mi je zbog toga", reče Lesko.

"Nije to tvoja krivica."

"Trebalo je da se pobrinemo za to."

"Ima vremena", reče Habs, i dalje zagledan u inficiranu ranu. "Ne osećam nikakav bol. Ujedi insekata retko su opasni."

"Mravi su retko kad opasni, a ovi su baš takvi. Mislim da bi to trebalo lekar da pogleda", predloži Lesko. "Dolazi helikopter po devojkicu; ne bi bilo loše da i vas poveže do baze."

"A tebe da ostavim samog ovde?" uzvratila Habs, teškom mukom pokušavajući da se osmehne. "Baš sada kada se nalazimo na pragu značajnog otkrića i kada smo porazili te divlje horde. Da te ostavim da sam pokupiš sve lovorike zahvalne vlade?"

"To je smešno", reče Lesko ljutito. "Za boga miloga, ne mislite valjda da mi je stalo do toga? Uostalom, neka vas helikopter odmah vrati."

Habs reče blago: "Pokušao sam da se našalim, Džejmse. Ljudi poput mene doista ne umeju da razgovaraju, zar ne?" On ponovo protrlja ozleđeno mesto, trgnuvši se. "Uostalom, nema dovoljno mesta u jednom helikopteru za tri putnika. Čak je i jedan mnogo kada leti protiv vetra. Ne, ostaću ovde."

"A ako bih ja pošao s vama?"

"Pa da ostaviš devojkicu ovde? Ne", reče Habs.

"Mislim da sam već rekao kako je to sasvim nemoguće. Došli smo ovamo zajedno i zajedno ćemo završiti ovaj projekat. Sa mnom je sve u redu, zaista; a i da nije, ako su zlonamerno ubrizgali neki sporodelujući otrov u moj sistem, pogoršanje će sporo da nastupa, tako da ću uvek imati vremena da se vratim u Kaliforniju i sačekam poziv od predsednika, pre nego što dođe do trovanja krvi." On pogleda u Leskoovo bezizražajno lice. "Ponovo sam pokušao da se našalim, Džejmse, ali izgleda da je bolje da to više ne činim."

"U redu", reče Lesko, nekako zbunjen. Ovog časa Habs mu je izgledao pristupačniji i razumljiviji; to je bio deo nevolje. On ga u stvari nije voleo, verovatno nikada i neće, ali sve više i više je uviđao njegov cilj. Kendra je mogla da im upropasti projekat da oni već nisu došli do rešenja...

Vratio se do konzole i zagledao u krivulje. "Uopšte mi ne pada na pamet šta bi mogle da predstavljaju", reče, "ali zar nisu divne?"

"Da", složio se Habs, gledajući u skladne krivulje ispisane na beskrajnom dijagramu: geometrijski oblici, šestougaonici, petougaonici, neobično tačni, a tako slobodno nastali... i sve su to stvarale male prilike u bočici. Bila je to tajna. "Veoma su lepe. Suočeni smo sa nekom vrstom svesti, Džejmse, koja je sasvim drugačija od naše... a možda je i superiornija. Geštalt je potpuno prihvatljivo sredstvo alternativne evolucije. Ona je mogla da krene sasvim drugim pravcem da naši preci nisu bili tako pokvareni..."

Izraz lica mu se promenio; zgrabio se za ruku usled novog bola, a usta mu se istog časa iskriviše.

Lesko se zagleda u njega.

2.

LESKOOV DNEVNIK: Sledećeg jutra znao sam da se situacija nepovratno izmenila; ona više nije mogla da teče predvidljivim tokovima. Izgledalo je da je mrave uništio insekticid; Habs je prividno vladao situacijom; sada je trebalo samo pronaći sheme komunikacije za buduće istraživanje... ukratko, izgledalo je da se završilo i da nam je preostalo još samo da se pokupimo odavde. Ali znao sam da to nije baš tako. Probudio sam se sa tom osobenom i prilično beznadnom slutnjom predstojeće nesreće, za koju ljudi sa ESP

iskustvima tvrde da su je ponekad doživeli u toku noći... a zatim, narednog jutra, ustanovili kako su im rođaci umrli, brodovi se izgubili na moru, važnost hipoteke istekla ili kako ih je zadesila neka slična nevolja. Kako je naredni dan tekao, tako je donosio potvrdu mojih slutnji.

Kako je moguće rastumačiti nešto poput ovoga? Kako neko može da objasni (naročito kada je taj neko naučnik i, stoga, poklonik metodologije, empirizma, Sokratovih pravila) potpuno nenaučni i neempirijski nagoveštaj nesreće koja je započela u ranu zoru i rasla tokom celog jutra, da bi na kraju pronašla put da se potvrdi na najužasniji način? Da sam bio u stanju da pružim takvo objašnjenje, jasno mi je da ovo više ne bi bio dnevnik naučnika - za što ga još smatram - već jedna od onih vrlo histeričnih ispovesti koje se dovode u vezu sa sredovečnim ženama i srednjevekovnim romanima, šašava trabunjanja o usudu i zloj sudbini, začinjena veštačkim nadražajima. Kako objasniti da sam se probudio u sedam sati ujutro, krutih zglobova i celog tela, sa osećanjem da je sve izgubljeno, da je uspeh insekticida bio u najboljem slučaju samo privremena mera, pošto se neprijatelj pregrupisao, i da je od sada počinjala potpuna propast? Bolje je to i ne objašnjavati; jasno mi je da čas više, čas manje zapadam u apstrakcije koje se nalaze u središtu ovih zabeležaka poput malog, modrog srca koje lupa i da bi bilo bolje da baratam samo stvarnim činjenicama datog problema, odnosno njihovim korelacijama sa mojim reakcijama: drugim rečima, empirizam i naučni metod. Daću sve od sebe.. Daću od sebe sve što sam u stanju da dam. Prvobitno sam mislio da će ove zabeležke biti objavljene kao naučni rad, ali sada mi je jasno da ću biti sasvim zadovoljan ako uspem da ih uguram u neko izdanje žute štampe. Sve više i više gubim kontrolu, prenebregavajući stvarnost usled slabosti živaca. Možda mravi, ili ono što je ostalo od njih, emituju tajanstvene smrtonosne zrake (osećam da bi to trebalo ispisati velikim početnim slovima: Tajanstveni Smrtonosni Zraci) da bi uništili moj um i umanjili moju svesnost, ili mi je, pak, potreban samo duži odmor koji ću moći da dobijem tek po završetku ovog projekta. Videćemo. Ne znam da li ovaj projekat uopšte ima kraja. Ni u šta više nisam siguran, što je za jednog naučnika veoma jadno.

Probudio sam se iz nemirnog sna ispunjenog slikama mrava,

smrskanih kula, razrušenih brežuljaka, poigravanja sa isključenjem struje iz kula i brežuljaka iz kojih jure u napad mravi da bi našli stanicu u mrtvoj tišini koju je narušavao samo nežan zvuk prigušenog zujanja kompjutera. Napolju, pustinja je bila prekrivena razbacanim, malim telima svih boja: mrtvi i otrovani mravi ležali su na pustinjskoj obali poput pahulja snega, sve dokle mi je pogled dosezao. Žutilo se podiglo tokom noći, jer je atmosfera upila P-2, tako da je sada nalikovala spektru boja raspona od tamnoljubičastog do čistobelog, sa tankom izmaglicom pare koja se dizala pri sunčevoj svetlosti. Sada se jasno mogao videti uništen kamion, svega pedeset ili šezdeset jardi daleko. Tama stvara različite predstave o udaljenosti i vremenu; teturajući se sinoć sa Kendrom od mesta prevrtanja, činilo mi se da je miljama udaljeno; ali sve ovo - tri pogibije, napad i uništenje mrava - odigralo se na maloj udaljenosti od stanice. Mislili smo, blagi Bože, da delamo u kosmičkim razmerama, a sve vreme to se odigravalo na našem kućnom pragu. Pošto sam navukao svoje skromno naučničko odelo, napustih kabinu i uputih se niz hodnik; uz put sam zavirio u Habsove odaje (ne veće od mojih: demokratski princip) koje su bile prazne, što je značilo da je produžio sa svojim paklenim eksperimentima cele noći ili, još verovatnije, da je ustao ranije kako bi ih nastavio. Pomislih da odem u laboratoriju i potražim ga - ipak je bila neugodna ta mrlja na njegovoj ruci; pitao sam se da li je zaista bila opasna: tajanstvenost mrava činila je svaku ranu koju bi oni naneli isto tako tajanstvenom; ne bih voleo da se šetam okolo s jednim takvim ujedom, a još manje da radim s njim. Umesto toga, odlučio sam da odem do Kedrine kabine, zaključivši da ionako dovoljno vremena provodim sa Habsom, a naši odnosi su se tako brzo pogoršavali da nije bilo potrebno ubrzavati njihov ishod. Takođe sam strašno želeo da vidim Kendru.

Ne poričem to: devojka me je veoma uzbuđivala (ili rastuživala). Moje snove delimično je ispunio njen lik koji se pretapao sa uzavrelom masom mrava; lice joj je bilo providno (tako da se gamizanje mrava jasno moglo razaznati kroz njega), a u isti mah i nekako neodređeno tužno, jedan nedokučiv izraz koji je stajao u oprečnosti sa prozračnošću njenog tela, tako da je stalno zadržavala sve svoje osobenosti. Moji odnosi sa ženama, uglavnom beznačajni,

izgleda da su sa Kendrom dostigli stepen potpune dvoznačnosti. Dok sam je nosio u stanicu i osećao toplinu njenog tela u blizini moga, podlegao sam nizu slika nage Kendre, dosegnute Kendre, Kendre koja, ječeći, zadovoljava svoje potrebe... Ali te slike, umesto da me primire, izazvale su samo nelagodnost u meni i pretvorile moj hod u saplitanje; bio sam nestrpljiviji od Habsa da je smestim u sobu i vratim se našim eksperimentima - što se pokazalo kao kobna greška kada se ima u vidu njen gotovo uspeli pokušaj da uništi glavne učesnike našeg opita. Kada je razbila bočicu, na Habsovom licu očitovala se želja za ubistvom, a i sama moja osećanja bila su isuviše bezoblična da bi se mogla sabrati. Možda se divim njenom postupku. Možda i sam želim da dokrajčim te eksperimente jednim potezom, kao što je to ona učinila, jer u poslednje vreme osećam da smo ovde umešani u nešto što je sasvim pogrešno, da postoje tajanstvenosti u koje ne možemo prodreti, da je naša prividna pobjeda nad mravima značila samo dobitak u vremenu... i da bi bilo pametno kada bismo se ukrcali u taj helikopter, čim dođe, i nestali odavde zajedno sa Kendrom, a zatim svima objavili da se nešto ozbiljno dešava ovde u pustinji. Naravno, ja to neću učiniti. Ko bi me saslušao? Šta se invazija mrava tiče jednog građanina sa Istočne obale ili nekog stanovnika Tuskona udaljenog odavde dve stotine milja? Niko o tome ništa ne bi znao; nikoga se to nije ticalo. Habs i ja ćemo ostati da završimo eksperimente. Jedino on može izdati nalog za odlazak.

Otišao sam u Kendrinu sobu i našao je kako spava i smeši se u snu, tako sveže i otvoreno da mi je došlo da je zagrlim iz pukog sažaljenja; smeđa kosa bila joj je rasuta po jastuku, a divne, gole ruke ispružene kao da pozdravljaju nešto što se neznano nalazi iza njenih kapaka. A tada, prevrćući se, ali i pri tom zadržavajući ljupkost (koliko nas može to ljupko da uradi?), ona se probudi, uspravi u postelji, zatrese glavom i zagleda u mene. U prvom trenutku oči su joj bile pune straha, da bi se zatim ublažile, ispunjene nekim drugim osećanjima. A onda je postala svesna mesta gde se nalazi i lice joj se smrknu, pri čemu je ipak zadržalo svoju lepotu. Pogledala me je, a zatim odvrtila pogled kao da sam ja na neki način odgovoran za to što se ona ovde nalazi.

"Zdravo", pozdravim je. Otišao sam do podnožja kreveta i kleknuo

tamo, gledajući je kao što bi nadzornik zoološkog vrta gledao u neku novu i lepu divlju zver. "Sećate li me se?" upitah je tiho, koristeći se glasom da bih je lagano rasanio. "Sigurno me se sećate."

Ona klimnu polako. "Da", reče, "sećam se."

"Divni ste kada spavate."

Oči joj zatreperiše, a usta se iskriviše u panici. "Da li sam prespavala?" upitala je, a zatim spustila nogu sa kreveta. "Oh, moj bože, nadam se..."

"Ne", rekoh, uzimajući je za ruku. Meka i bela, pristajala je mom dlanu kao luk lovčevoj ruci. "Ne, ne, samo sam se malo šalio." Drhtala je pored mene. Osećao sam se poput Habsa, pokušavajući da opštım na jeziku koji nisam razumeo. "Smirite se", rekoh oštro; verovatno ju je ova bespogovornost, ako već ne ubedljivost, nagnala da se malo opusti. "Molim vas opustite se, važno je." Ona se tada vrati u pređašnji položaj, opruživši se po hladnom metalu okvira kreveta kao da je sakrament.

"Kako se osećate?" zapitah je malo kasnije, shvativši da sam buljio u nju bez reči dosta dugo i da je ona taj pogled podnela ne mičući se i ne uvredivši se. Znak? Ili samo njen strah? Sigurno smo joj ja i Habs izgledali zastrašujuće.

"Bolje mi je", reče. "Pretpostavljam da će mi biti sasvim dobro." Oči su joj lutale. "Možda."

"Biće."

"Kako je..." poče ona i zastade. Mislio sam da nije u stanju da izusti Habsovo ime iz mržnje, ali tada shvatih, osećajući se glupo, da ga ona jednostavno nije znala; kao verovatno ni moje.

"Habs", rekoh. "Doktor Ernest Habs. Dobro je. Preživeće."

"Dobro."

"Zovem se Džejms Lesko. Možete me zvati Džim."

Premišljala je nekoliko časaka. "U redu, Džime", reče, a onda, posle kratke pauze, dodade: "Lagala sam kada sam rekla da je dobro što će doktor Habs preživeti. U stvari, žao mi je što to čujem."

"Ukusi su različiti", rekoh i slegoh ramenima. Shvatio sam tog trenutka da u ovom našem ćaskanju ima nečeg groznog. Jedna od prednosti te alternativne forme evolucije o kojoj smo Habs i ja razgovarali jeste to da u subverbalnom društvu, onakvom kakvim smo ga mi zamišljali, neće biti potrebe za ćaskanjem. Čime su se

onda mravi bavili da bi prekratili vreme? Bez sumnje su radili. Izvesno vreme su mi se takve misli motale po glavi, ali zbog nečega sam se osećao srećniji nego proteklih dana. Blizina. Mora da je to bilo zbog njene blizine. Svaka poznata pesma koju sam ikada čuo ima nečeg istinitog u sebi. Sada sam to shvatao.

"Da sam se našao na vašem mestu i ja bih tako postupio", rekoh. "Ne krivim vas što ste tako iskalili svoj bes na njima."

"Oh?"

"Opasni ste kada se razbesnite."

"Hvala." Shvatih da ona ne zna o čemu ja to govorim. Uopšte se nije sećala događaja od prošle noći. Odlučih da se manem toga. "Plašim se", dodala je, izmenivši izraz lica. Nervozno se osvrkala po sobi koja, na sreću, nije imala prozora, pošto ih projektant nije predvideo. Stanica predstavlja pokretnu, hermetičku jedinicu; prostorije za život su kabine pripojene na glavnu osu.

"Šta nije u redu?" upitah tupavo.

"Deda i baba su mi mrtvi, zar ne?"

"Jesu."

"I Klit. Klit je takođe mrtav."

"Da, i on", klimnuh, izgovorivši to polako. "Svi su mrtvi. Imali ste sreće da preživite. Mlađi ste i jači nego što su oni bili, inače biste i vi nastradali." Pustio sam je malo da o tome razmisli, a onda rekoh: "Bili su stari. Ionako ne bi još dugo živeli. Pred vama je još ceo život; niste smeli da ostanete s njima u pustinji."

"Smela sam."

"U redu", rekoh, "neka bude po vašem. Smeli ste. Zar nemate roditelje?"

"Nemam nikoga. Baš nikoga."

"Ni ja", uzvratih. Način na koji sam to rekao odzvanjao je gotovo radošću i taj morbidni zvuk - osećanje da bi nas mrtvi mogli zbližiti - toliko mi se smučio da za trenutak nisam mogao da podnesem samoga sebe. "Mora da ste gladni", primetih, što je predstavljalo dobar povod da se promeni tema razgovora. "Šta mislite o doručku?"

"U redu", prihvati ona, spustivši noge na pod i polako, ali dražesno, ustade iz kreveta. Bila je viša nego što sam mislio, pet zarez sedam ili osam stopa možda; a u držanju joj se očitivalo ono nesvesno dostojanstvo i gracioznost kojom se malo žena može podićiti.

"Hajdemo", reče ona.

"U kuhinju", dodadoh ja. Instinktivno sam pružio ruku, čak i ne misleći na to, a ona je nežno prihvatila. Iz sobe sam je poveo dugačkim hodnikom u kome je sa tavanice u buketima visila oprema poput kakvog cveća, dok su žice i vodovi nalikovali lisnatim krošnjama. Mogli smo da se nalazimo i u džungli, mada, razume se, nismo.

"Mogu li nešto da vas upitam?" zaustavi se ona. Povukoh je nežno, osećajući njen dlan u svome. Bilo bi delimično netačno kada bih rekao da me je uzbudilo to što sam je držao za ruku (a i izgledao bih kao neki seksualni manijak), ali osećao sam nešto veoma slično uzbuđenju; priznajem to. Nazovimo to prekomernom nežnošću.

"Svakako", rekoh.

"Šta vi, u stvari, radite ovde?"

"Vršimo malo istraživanje o statističkim verovatnoćama", objasnih.

"Da li je to u vezi sa mravima?"

"Rekao bih da jeste", odgovorih, "rekao bih da je koeficijent korelacije između našeg prisustva i prisustva mrava blizu nula zarez devedeset... čega ste, sigurno, i sami svesni."

"Ne", uzvratila ona. "Ne razumete me. Znam da ste ovde zbog mrava: vas dvojica. A on je taj koji je ubio moga dedu i moju babu i Klita svojim insekticidom. Ali šta vi radite?"

"Ja predstavljam statističarski deo tima", rekoh. "On izvodi eksperimente, a ja ih zapisujem. On ubija, a ja brojim leševe. Otprilike tako. Da li me razumete?"

Pogledala me je neodređeno. "Mislim da razumem", reče.

"Statističari su poznati po svom čudnom odnosu prema činjenicama. Oni i uzimaju i ne uzimaju udela. Ali želim da u ovom slučaju budem potpuno pravedan", rekoh razložno. "Upotreba insekticida bila je njegova ideja, ali ni ja se nisam mnogo protivio. U stvari, dobrovoljno sam sarađivao. Jedino što ne bih napao kule."

Ponovo je krenula blago me gurkajući pri hodu. "Plašim se da ne razumem ni reči od onoga što govorite."

"To nije ništa čudno. Mnogi ljudi ne razumeju."

"Ali pretpostavljam da vam je posao veoma zanimljiv."

"Oh, jeste", rekoh, vodeći je u kuhinju. "Zadivljujući je." Jedva da je bilo dovoljno mesta za oboje u ovoj prostoriji, ali meni je to stiskanje

bilo prijatno. Stajali smo rame uz rame. Otvorio sam gornji ormanić i pokazao joj jelovnik. "Mleko u prahu, sok u prahu, jaja u prahu, dehidrirana šunka", rekoše. "Isto kao kod kuće. Pa šta je to onda što je tako lepo kod kuće?"

"Jeste li tu, Džejmse?" javio se odnekud Habs. Oboje skočismo. "Dođi, molim te, ovamo čim završiš. Želeo bih nešto da ti pokažem." Kendrino lice bilo je bezizražajno. "Bolje da odem", rekoše.

"U redu."

"Možete nešto sebi da spremite."

"Kad vi kažete."

"Da li je sve u redu s vama?" upitao sam. Pokretalo me je nešto, za šta sam mislio da je brižnost; sada, međutim, shvatam da je u pitanju bila samo nevoljnost da je napustim. Nisam želeo da je ostavim. "Ako vam nije..."

Ona klimnu. "Dobro mi je", reče. "Zašto i vi sebi ne spremite nešto za jelo?"

"Nisam gladan."

"Džejmse", javi se Habs ponovo. "Imamo problema ovde; plašim se da ćeš morati da dođeš što pre."

Gledala me je svojim osobitim, dubokim pogledom. "Plašite ga se, zar ne?" upitala je.

"Ne baš da ga se plašim. Ali ja sam njegov pomoćnik."

"U redu", reče ona, "ne plašite ga se."

Tu se više nije imalo šta dodati. I dalje me je promatrala istim pogledom koji kao da je nameravala dovek da zadrži. Nežno je dodirnuh po ramenu i prođoh pored nje. Da li je moguće da se plašim Habsa? Ta misao mi nikada ranije nije pala na pamet i na izgled bila je smešna; naš odnos je normalan za pretpostavljenog i podređenog, a nikada nisam izjednačavao saradnju sa strahom. To su dve sasvim različite stvari. Pa ipak, treba i na to obratiti pažnju. Moguće je da sam celog života bio zaplašen i da zbog toga postavljam sebe u zavisan položaj prema svakome s kime saradujem? Možda sam zbog toga počeo da se bavim teorijom igara, jer mi ona pruža privid da upravljam svetom u kome se čak i nasumični činoci mogu planski usmeriti? Sve su ovo obeshrabrujuće misli koje bi mogle da me nateraju da ponovo razmislim o većem broju pretpostavki, ali jednostavno više nisam imao vremena za njih

pošto su nam predstojali novi događaji. Ipak, to je zanimljiv i zastrašujući materijal. Da li se poistovećujem sa mravima? Da li sam se toliko udubio u ovaj projekat zato što za razliku od proizvoda individualizirajuće evolucije, mravi nemaju ni nadređen ni podređen odnos prema svojim bližnjima? Da li me geštalt zadivljuje zato što on, prema definiciji, ne postavlja zahteve pred zasebne, pojedinačne jedinice, već im omogućuje da se uključe u opšte ustrojstvo? Ne znam. Jednostavno ne znam.

Napustio sam Kendru i otišao u laboratoriju.

3.

U dubini Habsovih očiju plamteo je neprirodan sjaj; pronašao je zgodan način kako da sakoom potpuno zamota ruku od zgloba do ramena. "Pogledaj, Džejmse", reče kada je Lesko ušao, pokazujući kroz prozor. "Možda uopšte nisam u pravu, ali izgleda da smo pod opsadom."

Lesko usmeri pogled u označenom pravcu. Habs se koristio zdravom rukom. Napolju, u pesku, dve male gomile, veličine ljudske glave, podrhtavale su u pustinji. Imale su boju blata i izgledalo je da su bar delimično tečne. Lesku se pričinilo da svaka ima izgled mrava; kao da nagoveštavaju mravlja lica. Iza njih su stajale zrnaste kule, sada samrtno bele.

"Što je to, do đavola?" upita Lesko.

"Nije optička varka, moj dečače", reče Habs veselo. "To je više od odbleska sunca. Naša unutrašnja temperatura već se podigla za pet stepeni."

"Blagi bože", uzviknuo je Lesko i tek tada primetio da je u laboratoriji bilo zaista toplo, toplije nego ikada ranije. U to se uverio bacivši letimičan pogled na zidni termometar; iznenada je osetio kako se znoji pod pazuhom.

"Postoji još jedna zanimljiva pojedinost", nastavi Habs, okrenuvši se ponovo prema humkama. "Šta misliš, kako su mravi uspeli to da podignu na otrovnoj podlozi gde uopšte ne mogu da žive?" Dok je samo jednom rukom baratao po kontrolnim uređajima kompjutera, lice mu se zajapurilo. "Razmisli o tome, Lesko", reče.

"Rekoste li pet stepeni?"

"Pet stepeni za sat i po", reče Habs. "Sedeo sam ovde i posmatrao;

mogu ti reći da je veoma zanimljivo. Zadivljujuće je posmatrati kako se penje živa u termometru kada ti od toga zavisi goli život. Sunce je, naravno, još daleko od zenita. Mislim da nam ono pravo tek predstoji. Pogledaj sad ovo."

Lesko stade da posmatra Habsa kako barata oko kontrola televizijskog monitora. Uskoro je mogao da vidi približenu sliku humki koju mu je davala spoljna kamera; kada su ih detaljnije osmotrili, ispostavilo se da nisu čvrste već šupljikave: zbir kanala povezan u mrežu koja je izgledala više otvorena nego zatvorena i koja se iznutra neobično svetlucala, što je Leskoa podsetilo na izgled galaksija viđenih kroz teleskop koji se lagano pokreće. "Rekoste li pet stepeni?" upita Lesko, zavukavši prst za okovratnik i lagano ga zatim izvukavši. Bila je to, bez sumnje, nervozna reakcija, pomisli on, premda je postajalo sve toplije. Preznojavao se.

"Ovo je zadivljujuće", reče Habs. "Posmatraj samo monitore i jednom u životu obrati malo pažnje na ono što se stvarno događa." Ton mu je bio više zajedljiv nego grub. "Znaš", reče, "kada ovde ne bi bili u pitanju životi i kada ti pogani, mali gadovi ne bi, u stvari, bili ubice, mislim da bi u svemu mogla čak da postoji i izvesna lepota. Slažeš li se sa mnom?"

Kamera je bila programirana da traga za kretnjama u svom vidnom polju i pred Leskoovim opčinjenim očima jedan mrav uđe u žižu i stade da krivuda u krupnom planu. Izgledalo je gotovo kao da se klanja, zadovoljan svojom novom ulogom zvezde pozornice i ekrana. Tada mu kamera prikaza donju stranu stomaka, na šta Lesko razrogači oči.

Mrav je od nožica naniže bio žut.

Okrenuo se ka Habsu, zagrebavši prstima po polici za koju je za trenutak morao da se uhvati. "Moj bože, on je..."

"Žut", pomože mu Habs da završi. "Potpuno je žut."

"Očito se integrisao..."

Habs je imao više vremena da o tome razmisli. Glas mu je bio miran i blag, mada, pomisli Lesko, pomalo mahnit. "Zar to nije divna adaptacija?" reče. "Oni su, bez pogovora, fantastični. Mi ih izazivamo, oni odgovaraju. Neverovatno su revnosni."

Na slici se pojavilo još mrava; trčkarali su oko prvoga koji se podigao na zadnje noge, tužan što mora da deli kameru. A tada je

preovladao instinkt i on se pridruži masi koja se udaljavala. Bili su zadubljeni u svoj posao. Srećni mravi. Dobro su se snalazili u svojoj subkulturi. Veoma su motivisani i poseduju jaku sposobnost reakcije na spoljni nadražaj. Za njih nisu postojale neuroze, pomisli Lesko i zapita se da li im se on to podsmeva; ne, ovi mravi su bili u odličnom psihičkom stanju. Izgledalo je da nema jaza između njihovih nastojanja i ciljeva, namera i delatnosti. Genije geštalta. Nadmoćnost paralelne evolucije. Lesko shvati da diše na usta: u stvari dahće; zatim ih zatvori i okrete se odatle, uputivši se ka prozoru gde se zagleda u pesak pustinje koji je izgledao znatno bezazlenije, posmatran iz daljine.

"Ispeći ćemo se ovde", reče.

"Znaš li šta me muči?" upita Habs, okrećući se od monitora koji je sada prikazivao jedno uzdignuće ne manje pusto nego što ga je Lesko video kroz prozor. "Imam jedno veoma jednostavno pitanje. Šta žele? Koji su im ciljevi?" Oči su mu zasijale; on obrisa znoj sa čela i baci pogled na dlan kojim ga je obrisao. "Nesumnjivo nešto žele."

Lesko izgubi kontrolu. Dogodilo se to iznenada, kao fijuk prenapete gumene trake. "Oni nemaju ciljeva!" povikao je. "Prestanite da ih personalizujete i pođite već jednom da vam pregledaju taj ujed."

"Grešiš", izusti tiho Habs. "Ti jednostavno previđaš činjenice, Džejmse. Video si kako su onespobili kamion u pustinji i pobili one nedužne ljude. A sada ovo..."

"Saslušajte me", prekide ga Lesko, sve ljući; okrenuo se od prozora, vičući: "Došao sam ovamo da se dve nedelje bavim naukom na suncu... da vam pomažem u pokušaju da uspostavite nekakvu vezu sa mravima koji nisu ni zli ni dobri već jednostavno predstavljaju mutiranu vrstu i obavljaju mravlje poslove na mravlji način. Jasno? Nisam se prijavio za prokleti rat protiv družine prokletih mrava; i zašto ste, do đavola, razneli vrhove kula? Zašto? Zašto?" Osetio je grebanje u grlu, a zatim se zakašljao, zagrcnuo, otpljunuo u stranu i zgazio ispljuvak. Habs ga je mirno posmatrao, ne mičući se. Posle kratkog vremena Lesko oseti da ga je bes prošao isto tako brzo kao što ga je i obuzeo. "Ponavljam", nastavio je svojim najrazložnijim glasom, "zašto ste uništili kule?"

"Mamac."

"Mamac?" ponovi Lesko zbunjen. "Šta vi..."

"Pogledaj ovamo", prekide ga Habs, a Lesko tada neopozivo zaključio: taj čovek je lud; ranije se držao po strani kada je Habs donosio odluke, ali više neće biti tako. To je bilo sasvim jasno. "Shvati, morao sam da ih nateram da napadnu, zar ne? Oni su prilično inteligentni. Mislio sam da si primetio geometrijsko ustrojstvo u polju. Šta si do sada radio, ako to nisi razabrao?"

"Otkrili ste razum?" upita tiho Lesko.

"Svakako da sam otkrio."

"Ali odakle razum kad tamo leže mrtvi ljudi?"

"Razum je", reče Habs, "ključ cele stvari, moj dečake. Čim sam shvatio da imamo posla sa razumom koji je jednak našem, mada potpuno različit po poreklu i načinu funkcionisanja, postalo mi je jasno da smo nabasali na nešto istinski važno. To nije više, kao što si ti rekao, dvonedeljno istraživanje na suncu, već verovatno najvažniji projekat u istoriji Nacionalnog naučnog instituta... ili ti to možda još nije jasno?"

"Ništa mi više nije jasno. Šokiran sam", reče Lesko. "Šokiran sam, zlo mi je, a temperatura neprestano raste ..."

Habs ga je gledao ništa ne govoreći. Izvesno vreme Lesko nije znao kako da protumači njegov izraz, a tada mu sinu. Naravno, Habs je bio lud, a njegov izraz bio je izraz trijumfa.

"Zato dosad niste ništa rekli?" upita on, "ako vas je toliko zadivio njihov razum i njihov veliki značaj..."

"A zašto ti nisi?" uzvratila Habs pitanjem. "I sam si to znao, zar ne? Jasno ti je da ovo nisu obični mravi, da imamo posla sa zlom i aktivnom inteligencijom čiji se evolucionim procesi mogu trenutno prilagoditi novim uslovima opstanka i koja je u stanju da odmah pređe u protivnapad. Ne poriči to, Džejmse! Znaš da smo suočeni baš s tim!"

"U redu", reče Lesko. "Znam." Osećao se kao da učestvuje u jednoj od onih glupavih obaveznih scena na kraju dramatičnog drugog čina u kojoj likovi međusobno nategnuto razgovaraju obrazlažući sve što se dogodilo od podizanja zavese i tako olakšavaju publici praćenje radnje. Ali ovo nije igra na daskama, pomisli on; osećajući da mu je zlo; pokušao je da o ovome misli kao o drami, a o svom razgovoru sa Habsom kao o kraju drugog čina, ali napolju su se nalazili pravi

mravi u pravoj pustinji... i nameravali su da ih pobiju. "Čak nisam ni želeo da razgovaram o tome sa vama", reče. "Nije vas zanimao njihov razum! Jedino ste želeli da ih ubijete, a sada im šalžete poruku."

"Trebalo je da sa mnom o tome porazgovaraš", uzvratu Habs. "Trebalo je da o tome otvoreno porazgovaramo. Znali smo s čim smo suočeni, zar ne, ali nijedan od nas nije želeo da priča o tome. Veoma sam se plašio da ćeš se prepasti i pobeći, a bio si mi potreban."

"Da odem u pustinju", reče Lesko i klimnu.

"Da odem u pustinju i pregledam nekoliko mrtvaca, za to sam vam bio potreban. Do đavola sa svim tim. Kada dolazi taj prokleti helikopter?"

Habs je stajao nepomično. Ponesen žarom razgovora, Lesko je tek tog časa primetio da Habs stoji u čudno zgrčenom položaju; ranjenu ruku zavukao je duboko u džep i prekrrio sakoom. Izgledalo je da se zapaljenje izazvano ujedom, koje je Lesko ranije primetio, širi pod bledom kožom prema licu...

"Džejmse", reče ozbiljno Habs "zar ne shvataš? Suočeni smo sa silom koja se gotovo spontano pojavila i koja uzima sve više maha. Pružila nam se prilika da je proučavamo, da učimo od nje i da je podučavamo o njenim ograničenostima. Jednom reči, u stanju smo da je obrazujemo."

Lesko se netremice zagleda u Habsa, a zatim vrati pogled na monitor koji je, kada su mravi nestali, nastavio da prikazuje dve puste humke u pustinji. Stajale su poput očiju naspram odsjaja sunca. "Kazali ste da ste pozvali helikopter", reče on tiho, pokušavajući da pribrano govori.

"Mogli bismo da upotrebimo drugu vrstu insekticida", nastavi Habs, "ali oni bi se opet prilagodili, ovoga puta verovatno još brže. Zato moramo da razmotrimo druge mogućnosti."

Lesko je osećao da gubi ravnotežu ali, na nesreću, izgleda da je to bila opet samo neurastenična reakcija. Nikada ga neće zadesiti ta sreća da se jednostavno onesvesti i izvuče iz ove situacije. "Hoćete da kažete", rekao je tiho, izgovarajući svaku reč kao da je pravo jezičko otkriće, "da niste pozvali helikopter?"

"Vidiš", reče Habs razgovorljivim glasom i gledajući mimo njega, "od

životne je važnosti to što im se pružila mogućnost da svoje moći suprotstave našima... i da iz posledica izvuku nauk. Moramo im dati lekciju koju ti pogani, mali vragovi neće nikada zaboraviti."

"Habse", reče Lesko krećući se prema vratima, "idem da ih pozovem. Reći ću im da povedu odavde ne samo mene i devojk, nego i vas."

"Nećeš ih pozvati", doviknu mu Habs kada je Lesko naglo otvorio vrata i uputio se niz mali hodnik prema sobi za vezu, tražeći radio. Naravno, Habs je sakrio mikrofon. Nije čak ni nameravao da gubi vreme na traženje helikoptera. "Nećeš ih pozvati", ponavljao je Habs, "jer si isto kao i ja opčinjen izazovom misije. Ne poriči to. Ti voliš nauku, Lesko; postao si usamljenik poput mene, udaljio si se od ljudi, prigušio si onaj bludni zov u sebi koga mi smrtnici nazivamo telesnim, samo da bi mogao što više da se posvetiš..."

"Idite do đavola!" povika Lesko, uzimajući pomoćni mikrofon povezan sa radiom i okrenuvši kontaktni prekidač. Snažna varnica zaškri obodom konzole, iskočivši iz izolovanih žica naspram čeličnih površina, a onda gotovo antiklimaktično usledi prasak i tromi oblak dima, sličan kolutu koji izlazi iz pluća pušača, stade da se širi po sobi, udari poput ribe u zid, a zatim se rasplinu.

"Kučkin sine", opsova Lesko.

Zavukao je ruku ispod radija gde se nalazila električna testera i uključio je. Radila je. Očajnički, ne hajući za toplotu od koje su mu dlanovi brideli, on prestruga poklopac radija i otvori ga poput oraha, zagledavši se u pocrneli metal i žice. Zatim isključi testeru, spusti je na pod pokraj sebe i protrlja dlanove, osećajući kako mu se opekotine već prekrivaju malim plikovima.

"Prljavo kopile", reče. Nešto među žicama mu privuče pažnju i on se naže da bi bolje video.

Dva mrava žutih trbuha ležala su među žicama. Naravno, skončali su od udara struje, ali su verovatno uginuli srećni, shvati Lesko, posmatrajući ih. U stvari, oni uopšte nisu ni umrli.

Okrenuo se ka Habsu. "Znate li šta se dogodilo?" upita.

"Znam."

"Odsečeni smo!"

"Znam", ponovi Habs. "Znam to veoma dobro i drago mi je. To će naš uspeh učiniti još slađim."

Habs napravi pokret rukom, zaboravljajući se za trenutak. Lesko tada vide naduvenu svetlocrvenu ruku i zglavak koji se klatio, potpuno podliven krvlju; Habsova ruka bila je ogromna, osakaćena ujedom insekta...

...Videvši Leskoovo lice, Habs shvati šta se dogodilo i zbunjeno sakri ruku iza leđa.

Lesko je nastavio da bulji u njega, a posle nekoliko trenutaka, stenjući i nelagodno mrmljajući, Habs se vrati do konzole.

4.

LESKOOV DNEVNIK: Znači, bili smo opkoljeni, odsečeni od sveta. Čudno, ali kada sam to uvideo nije me uhvatila panika, već su se mahnita osećanja koja su počela da me obuzimaju za vreme razgovora sa Habsom stišala: shvatio sam da je bio lud, a takođe sam shvatio da je situacija bila mnogo ozbiljnija nego što je ijedan od nas (preuzeću deo krivice zbog toga) želeo da prizna.

Bila je to ona vrsta potvrde neminovne propasti koja omogućuje ljudima da prebrode krize: voljena osoba na umoru, kola izvan kontrole, avion koji se sunovraćuje, sve to što neopozivo potvrđuje podozrenje s kojim smo rođeni i koje poput prtljaga vučemo unaokolo sa sobom celog života; da smo smrtna stvorenja koja krhko stoje na samom rubu Zemlje; da umiremo, da ćemo umreti, da smo već mrtvi, da našu prolaznost nosimo sa sobom u samoj genetskoj poruci ćelija, da ona u krvotoku protiče kroz prošireno srce nebrojeno puta na dan... I znajući to, znajući da smo ukleti, mi ipak crpemo snagu, a ne slabost iz neumitnosti usuda. Dobro! Može se reći da smo oduvek to znali - posmatrajući oca koji umire od raka. Ah, pa niko ne živi večno, kažemo dok kola, koja su sada potpuno izvan kontrole, jure prema provaliji brzinom od pedeset pet milja na sat po ledenoj podlozi, a točkovi i kočnice i volan više ničemu ne služe. Pa dobro, moglo je da bude i gore, moglo je da se dogodi pre mnogo godina, ponavljamo - dok avion uzleće, a zatim počinje da se sunovraćuje prema zemlji brzinom od milju i po u sekundi. To je, naravno, suprotnost atavizmu, ali nije atavizam taj koji će nas pobiti, koliko je to usamljujuće dejstvo civilizacije koja nam u sve većoj meri neće dozvoljavati pravi kontakt i smisljeno pronicanje u tajnu užasa. Zar to nije istina, gospodo iz naučne porote? Naravno da je istina;

svi vi znate u vašim smrtnim i smežuranim srcima da govorim istinu... izvinjavam se za ovo predavanje, naravno.

Habs se vratio do table na kojoj se nalazio monitor; sledio sam ga. Nisam imao šta drugo da radim. Bili smo do guše u problemima, u redu, ali mene je ipak obuzelo čudno i sumorno osećanje egzaltiranosti iz razloga koje sam, čini mi se, gore objasnio na sasvim zadovoljavajući način. Egzaltacija me je gonila u tu sobu, zaogrnila me malim mrtvačkim pokrovom i, bez obzira na to što sam ga stresao sa sebe, skliznuo je samo napola; sledeće trenutke proveo sam u čudno usplamteloj razdraganosti. Poput Habsa, nisam više bio, u strogom smislu reči, potpuno zdrave pameti. Uostalom, ko je od nas zdrav? Da li ste vi, gospodo? Pogledah u termometar po prvi put.

Termometar je imao dve strane: jedna je bila povezana sa kompjuterom i pokazivala njegovu unutrašnju temperaturu, dok se na drugoj mogla pročitati temperatura naše, donekle ugrožene atmosfere. Tu je sada stajalo da je u našoj ugroženoj stanici već dostignuta temperatura od trideset tri Celzijusova stepena, što je bilo veoma nezdravo za čoveka koga je ujeo mrav, ali je zato još kobnija bila temperatura kompjutera koja se popela na trideset stepeni. To stvorenje umerene klime, kompjuter, mrmijalo je i mumlalo sebi u bradu. Habs, koji je tako podesio odeću da prikrije deformisanu ruku (veštim nehajnim pokretom prebacio je sako preko ramena i potpuno sakrio ranu), stajao je pored kompjutera poput roditelja-zaštitnika, držeći zdravu ruku na štitniku. Pogledao me je veoma zadovoljno kada sam ušao, pokušavajući, čini mi se, time da izgladi lične sukobe koji su izbijali tokom naših razgovora; jer, osećao se pomalo kriv što nije pozvao helikopter, kao što je obećao. S druge strane - a ta misao mi je upravo sinula - njegovo prijatno ponašanje nije moralo da potiče iz želje da izgladi nesuglasice... moglo se jednostavno dogoditi da se Habs čak više nije ni sećao našeg razgovora, zaokupljen već dugo drugim problemima. Sasvim je moguće; jer ako sam ja mogao potpuno da zaboravim na Kendrino prisustvo u kuhinji, onda je i Habsu mogla da promakne takva sitnica kao što je bio naš razgovor.

"Na kojoj temperaturi kompjuter prestaje da radi?" upitao me je potpuno mirno.

"Zar ne znate?"

"Reci mi", reče on. Glas mu je bio potpuno razložen i ugodno odmeren. Ako ništa drugo, mravlji ujed je čudesno delovao na njegovo ophođenje: novi Habs bio je mnogo manje sitničav.

Pogledah u termometar u kome se živa sada popela za još jedan stepen. "Prestaje na trideset šestom podeoku", rekoh.

"Trideset šestom?"

"Tako stoji u prospektu, ali ko zna? Možda malo više ili malo manje. Ne znam tačno granice tolerancije ove mašine."

"Pa", reče veselo Habs, "čini mi se da predstoji uzbudljiva i ravnopravna borba, Džejmse."

Podigoh pogled ka njemu. "Sišli ste s uma", rekoh.

Reagovao je na ovo kao da sam mu rekao da ima malu mrlju na nosu. Nimalo zbunjen, on protrlja hrbat nosa povređenom rukom, a zatim je spusti. "Ne, nisam", reče. "Sasvim sam pri sebi, Džejmse, baš kao i ti. Suočeni smo sa lukavim neprijateljem čiji se načini mišljenja i procesi delanja potpuno razlikuju od naših. Ne preostaje mi ništa drugo nego da se u izvesnom stepenu, kako to nalažu načela modernog psihološkog rata, prilagodim njihovom načinu mišljenja kako bih mogao da ih preduhitrim. To je sve."

"Ne vidim svrhu u daljnjem uništavanju", rekoh. Po prvi put toga jutro pogledao sam u srušene kule. One su bile jedva vidljive iz ovog ugla. Zadržale su jarko belu, mrtvačku boju, ali je izgledalo da se i menjaju na neki neopažljiv način. Kao da se dogodila neka implozija, neko obrušavanje ka unutra.

"Ti imaš pogrešne predstave o onome što mi radimo", primeti Habs.

"Naš cilj nije uništavanje. Ovo nije vojna operacija. Mi ne pokušavamo da, per se, eliminišemo mrave."

"Ne pokušavamo?"

"Ne."

Habs me tada pogleda potpuno bistrim očima i kao da mi namignu.

"To je možda bila moja prvobitna namera, ali više me ne zanima njihovo uništenje", rekao je tiho. "Naš cilj je pre u uslovljavanju jedne još neusmerene inteligencije kako bi mogla da bude..."

Izraz mu se najednom promeni. Drhtao je priljubljen uza zid poput leptira. "Vodi je odavde", reče on nerazgovetno. "Vodi je!"

Okrenuh se. Kendra je došla do laboratorije i stajala na vratima

veoma pokornog izgleda. Toliko sam se uneo u razgovor sa Habsom i toliko me je prenerazila moja pobuna kao i kobno pronicanje u tog čoveka da sam doslovce, kao što sam već napomenuo, zaboravio na nju. Za trenutak kao da sam gledao nekog stranca; morao sam da je dobro osmotrim kako bih se setio ko je, a onda se sećanje naglo povratilo. Nadražaj: odgovor. Mravlja inteligencija mora da je funkcionisala na taj način što su je podsticali različiti spoljašnji nadražaji. Mi smo se sami pretvarali u mrave. "Vodi je odavde", ponovi Habs.

"Ne", rekoš. "Ona će ostati."

Kendra oprezno ode do polica i zagleda se u opremu poređanu na njima. Nije posegla ni za čim. Habs se neprijatno osmehnu. "Ne mogu da se prepirem s tobom, Džejmse. Ako dođe do fizičkog obračuna ti ćeš, razume se, isterati ono što želiš. Jedino je volja važna, ona i rad. U redu. Neka ostane."

"Vi niste želeli da ode", rekoš dovoljno razložno. "Mogli ste da pozovete helikopter, ali niste. Znači, želite da ostane. Ona ne predstavlja veću opasnost od mrava."

Habs je nekoliko trenutaka razmišljao o ovome. "Drugim rečima", reče on, "ona je uključena u okolnosti izazova."

"Tačno. Zašto da ne?"

"Doista, zašto da ne? U redu", reče on gotovo veselo, uputivši se prema uređaju za regulaciju vazduha. Temperatura je još malo porasla. "Ponovo ću podesiti kontrole tako da možemo početi."

"Šta da počnemo?"

"Naše eksperimente, razume se", reče on i poče da barata po kontrolnim uređajima. Otišao sam do Kendre koja je mirno stajala, prekrštenih ruku, u stavu potpune pokornosti. Podigla je pogled i nasmešila mi se; shvatih da je bespomoćna. Neću ni da spominjem svoja osećanja prema devojci koja su se iz zaluđenosti pretvorila u želju da je zaštitim, što je bilo mnogo opasnije za oboje. Želeo sam da je dodirnem, ali to je, razume se, bilo nezamislivo u Habsovom prisustvu. Znao sam da je bio lud. Otrov unesen mravljim ujedom verovatno se razlio kroz ceo njegov organizam. Pa ipak, bio on lud ili normalan, moraćemo da nastavimo eksperimente, zar ne? Konačno, pomislih, i sama baza može da postane radoznala i pošalje helikopter. Uostalom, trošili smo velike sume novca i baza je već

ispoljila strahovanje što se toga tiče. To bi značilo da ćemo još svega nekoliko minuta ili časova provesti sa poludelim i zaslepljenim Habsom, a tada ćemo se vratiti zajedno u bazu. Bar sam ja tako udešavao stvari u svojoj mašti. To je bio najdivniji način na koji sam mogao da sagledavam situaciju.

"Kendra", počeh pedagoškim tonom; sva moja osećanja pretvoriše se u pobudu da joj pružim mnogobrojna obaveštenja. "Da li biste želeli da vidite šta mi ovde radimo?"

"Da", prihvatila je ona nesigurno. Isto je tako mogla da kaže i ne. Bio mi je jasan njen problem. Nesumnjivo nas je obojicu smatrala za ludake; teško; međutim, da je imala neku alternativu sem da ostane sa nama? Jasno da nije bilo ni govora o nekakvom bekstvu u pustinju; posle onoga što je proživela prošle noći, stanica je morala da joj izgleda kao raj.

"Pokazaću vam", rekoh, "da je sve ovo veoma zanimljivo. Borimo se s nekim veoma razumnim i zlim mravima."

"Koje ćemo", zaromori Habs, boreći se s brojčanicima, "naravno, pobediti, jer je naša inteligencija razvijenija."

"Oh", reče ona, "naravno da ćemo pobediti. Kada dvojica ljudi poput vas vode bitku, kako bismo mogli da je izgubimo?"

Pogledah je.

Oči su joj bile zagonetne.

5.

Kendra je posmatrala dok su njih dvojica izvodila naredni eksperiment. Pretpostavila je da je to bio eksperiment. U svakom slučaju, tako su joj rekli i ona nije nameravala da se prepire sa njima. Nikada se više neće ni sa kim prepirati, a ponajmanje s ovom dvojicom. Došla je do zaključka da su ludi. Onaj mlađi, Lesko, bio je zgodan i bio je lud na jedan privlačan način, dok je Habs, njemu pretpostavljeni, bio jednostavno lud; ali nijedan od njih dvojice nije bio normalan, tako da će ona, pošto je zatvorena u ovoj stanici sa njima, na izgled bez ikakve nade na bekstvo, morati da pristane na saradnju. Povlađivati. Povlađivati im. Povlađivati ludacima. Bila je uverena da je to najispravnija taktika za svaku priliku. Negde je pročitala da se sa ludacima najbolje može izići nakraj ako se prihvate njihove opsesije i ako se saglasi sa svime što oni kažu; ne

treba im se ni na koji način suprotstaviti, već se saživeti s njihovim izvitoperenim svetom. Potruđiće se da tako postupa. Šta oni traže? Šta žele?

Pretpostavljala je da hoće da unište mrave. Za njih je to bilo razumno da pokušaju i ostvare; ali kada su bili u pitanju mravi i Habs, uopšte se nije dovodilo u pitanje ko je opasniji. Pretpostavljala je da su to mravi. Biće da su mravi. Oni su ubili njenog dedu i njenu baku i njihovog najamnika, preplavili su celu pustinju, ubili joj konja i potpuno joj promenili život... Da, zaista; mravi su bili opasni. Moraju se poštovati, a ono što se ovde događalo očigledno nije bila nikakva igra.

Ali i ovi ljudi bili su opasni. Znala je da je Habs, na neki način, bio odgovoran za sve koji su poginuli, jer je pucao na kule. Da je ostavio kule na miru, mravi ne bi pobesnili; ne bi prešli u napad, a deda i baba, kao i Klit, bili bi još živi. S druge strane, da Habs nije napao kule, mravi su naprosto mogli da sačekaju pogodnije vreme da krenu u pogubni pohod... Pa ipak, možda su mravi bili miroljubivi, možda ih je otrovni gas naterao da napadnu... Ako se Lesko već izdaje za tako dobrog čoveka, zašto to nije sprečio? Zašto nije zaustavio Habsa?

Ne, on to nije učinio. Naprotiv, bio je Habsov oduševljeni saradnik. Jutros joj je izgledao simpatičan; nekoliko trenutaka je čak mislila da on nešto oseća, ali kada ga je posle doručka videla u laboratoriji, u njemu više nije bilo ni traga od toga. Bio je samo Habsov pomoćnik; uopšte nema potrebe opisivati kako je izgledao kada je ušla u laboratoriju. Bio je toliko zanesen da za trenutak nije čak ni znao ko je ona. Radio je na eksperimentima sa mravima, zajedno sa Habsom, tražeći novi način da ih napadne. Toliko o Leskou. Ni od jednog nije mogla da očekuje pomoć. A pored svega toga, morala je još i da sarađuje. Dobro što je prihvatila činjenicu da su obojica ljudi, ali da li je to dovoljno da se izvuče odavde? Ne, nije.

"Bela buka", govorio je Lesko raširenih i svetlih očiju. "Spremamo se da ih zaglušimo svim mogućim zvucima." On stade da okreće dugmad na jednoj konzoli. Prigušeno zujanje ispunjavalo je laboratoriju. Habs je u uglu pregledavao rolnu papira, praveći beleške. Zujanje je bilo neprijatno, škripavo, prodiralo joj je u podsvest i izazivalo gađenje. "Znam da je veoma uznemirujuće", reče Lesko, pogledavši je, "ali prekriva ceo opseg frekvencija. Bela

buka je amalgam svih buka koje postoje s jednog na drugi kraj opsega." Svojim staloženim i nežnim prstima okrenuo je sledeće dugme. "Upravljamo je pravo na one humke napolju jer pretpostavljamo da se mravlja kolonija u njih prebacila; barem njeni pokretni delovi. Kao što rekoh, šaljem ovu buku pravo na njih u nizu frekvencija. Zna li šta će se dogoditi?"

"Ne", reče Kendra, "ne znam."

"Dopustite da vam objasnim", reče Lesko i obgrli je oko ramena. Osetila je čvrst pritisak njegovog tela, od čega se zgrozila, ali u nekoj drugoj ravni on izazva u njoj nejasno uzbuđenje. "Sada tu belu buku koja natapa ceo opseg amplitude, da tako kažem, zračimo pravo u njih. Ona će nam se vratiti, ali, razume se, bez jednog presudnog elementa."

"Razume se", reče ona tupo.

Pogledala je kroz prozor prema humkama, nalik na grudi uzdignute u pustinji. Instinktivno je dotakla svoje. Bile su okrugle i čvrste, ali to nije bila strast koja ih je tako uspravila, već nešto neodređeno. On je pogleda, a ona polusvesna i zbunjena spusti ruke, stežući ih u pesnice.

"Da li želite da znate koji je to element?" upita Lesko smeteno.

"Ako želite da mi kažete."

"Vas to, u stvari, ne zanima", primeti on. "Vas zapravo ništa od ovoga ne zanima. Mislite da smo ljudi."

"Ne, ne mislim", reče Kendra, skrenuvši pogled sa humki. Habs je nešto grozničavo radio na listovima papira u uglu, prekidajući povremeno posao da bi opsovao i duboko uzdahnuo. "Ne mislim da ste ljudi", ponovi ona.

"Nije ni važno", uzvratila Lesko. "Ljudi ili ne, nalazimo se u veoma ozbiljnoj situaciji. Zar vam to nije jasno?"

"Sada, jeste. Da, sada mi je jasno."

"Zna li koja je moja teorija?" upita Lesko.

"Vi mislite da mravi hoće da ovladaju svetom. Mislite da oni reaguju na izvestan niz uputstava dobijenih od neke više sile ili nečeg slično, kao i da će ovladati svime što postoji ako ih vi i doktor Habs u tome ne sprečite, upravo ovde."

On se upilji u nju, instinktivno prinevši ruku čelu.

"Znam", nastavi Kendra, "znam tačno šta mislite. Zbog toga je doktor

Habs razneo kule, zar ne? Da bi ih direktno napao pre nego što stignu da organizuju svoje snage."

Gledala ga je pravo u oči i mada je prezirala samu sebe zbog toga, osećala je iskru likovanja jer je znala da je u pravu. Svakako da je bila u pravu. Nije znala ništa od te njihove nauke, ali je zato znala šta skrivaju u svojim ubilačkim i manijačkim srcima.

Ne progovorivši ni reči, Lesko najzad odvrati pogled od nje.

6.

LESKOOV DNEVNIK: Zamisao je bila da se među njih ubaci beli zvuk, čista buka. Ona bi se potom vratila na prateći kanal i nedostajala bi joj jedino frekvencija na kojoj oni emituju... Tako bismo saznali način na koji možemo da dopremo do njih. Uz malo sreće, mogli bismo da upotrebimo odašiljač koji emituje tu frekvenciju da bismo uništili njihovu komunikaciju. Ali, posmatrajući Kendru, to mi se učinilo besmisleno; ne mislim samo na eksperiment, već na samu borbu, njenu ukupnost. Zašto se mi, uostalom, borimo sa mravima? U čemu je značaj svega ovoga? Ta svest o uzaludnosti svega, toliko neočekivana, a tako savršeno razložna da me je snaga kojom mi je sinula gotovo ošamutila, nagnala me je da se doslovce zanesem. S mukom sam odvojio pogled od Kendre i zaustavio ga ponovo na tabli čija su svetla treperila, pokazujući da je odašiljač spreman. Ali taj jedan trenutak angsta u kome mi se, iako sasvim kratko, celokupna svrha naše borbe učinila besmislena, ostade sa mnom; znao sam da u izvesnom dubljem smislu nikada više neću biti ista osoba, niti da ću sačuvati iste stavove. Rekoh angst ali to nije reč koja najbolje objašnjava osećanje koje me je proželo. Bolje da budem pošten u ovom dnevniku i priznam da sam iznenada doživeo trenutak čistog predviđanja, da sam pogledao u otvorenu školjku budućnosti koja se rastvorila preda mnom poput oraha i video da će mravi pobediti i da se to ne može sprečiti. Habs, sa svojom opsesijom boriti se ili umreti, Kendra sa svojim neznanjem, ja sa svojom ambivalentnošću, svi smo mi imali svoje različite reakcije, ali su sve one bile podjednako uzaludne, jer mravi uopšte nisu imali nikakve reakcije, niti su posedovali bilo kakva osećanja. Individualizirajuća evolucija vodi ka individualnom reagovanju... ali mrave nisu mučili takvi problemi. Jedan za sve i svi za jednoga. Mi se naprosto nismo mogli nositi sa

tim. Nametalo se jedno jedino pitanje: šta su mravi želeli... Jer ako su želeli da nas unište, što je izgledalo verovatno, u tome će uspeti. Koga smo to mi zavaravali belom bukom, granatama, insekticidom, raspravljanjem? - pitao sam se. Sigurno je da nismo obmanjivali mrave, jer oni su isto tako malo marili za naša osećanja kao što je i Habs malo mario za njihove kule kada ih je, sa podjednakom uzaludnošću, uništio.

Rekoh Kendri da sedne u ugao laboratorije dok mi budemo baratali oko generatora zvuka. Najbolje je delati: dok se čine korisne stvari kao što je pripremanje eksperimenta, ispitivanje različitih mogućnosti, stiče se utisak da kampanja protiv mrava dobro napreduje ili u najmanju ruku da napreduje. Programiranje kompjutera, podešavanje pojačivača, proveravanje dijagrama, stvaranje i mešanje zvuka. Premestiti polugu B iznad poluge A. Proveriti oscilaciju. Posmatrati opseg frekvencija. Ozbiljni naučni postupci izvode se spretno i sa stilom. Mravi, naravno, ne poseduju ni stil ni nauku. Oni jednostavno izvode. Da smo se razvili u drugom pravcu, mi bismo takođe bili izvođači. Umesto toga, razvili smo društvo, tehnologiju, što naprosto predstavlja izgovor za nerad.

Habs uključi generator ispruživši naduvenu i crvenu ruku, i bela buka poče. Iako je zvuk bio emitovan napolje, a kupola dobro zaštićena, on se ipak mogao čuti i unutra; bio je to prodoran, gotovo nepodnošljiv pisak od koga je treperilo i bubnjalo srednje uvo. Kendra u uglu zajeca, zavukavši prste duboko u uši. Habs poveća amplitudu. Kendra poče da se uvija i uputi mi pogled, iskrivivši usta. Rekla je nešto, ali je ja, razume se, nisam čuo. Niti sam mogao da joj pročitam sa usana. Zatim se okrete i istrča iz prostorije, nimalo ljupko posrćući. Naravno, buka je delovala na srednje uvo.

Pogledah u monitor. Habs je mahao i vrištao, divljim pokretima pokazujući u tom pravcu, verovatno u trijumfu, mada je to teško bilo reći. Na monitoru su već srušene humke sada pulsirale. Nešto ih je u njima, kao u agoniji, nagonilo da se uvijaju poput tela koja trpe bol, a monitor je verno pratio kretanje i sve prikazivao: podizanje, rastvaranje i najzad sporo otvaranje. Nešto porozno i pihijasto izbi iz humki i poče da se probija kroz pustinju. "Bože moj", povika Habs, "kučkini sinovi su živi, prokleti da su!" To je neosporno tako izgledalo: činilo se kao da je i buka oživela zajedno sa humkama i da se sada

u agoniji kreće tlom pustinje. Pisak je postajao sve viši i viši; bila je to agonija za uši, koja se probijala kroz vijuge tela do utrobe, prepona; imao sam osećaj da me buka razdire, a ako je tako delovala na mene, šta se onda dešavalo sa mravima? Pomislih da je to pravo rešenje, to je od početka moralo biti rešenje, bili smo suviše glupi da ga uočimo, ali smo to najzad učinili; mravi se mogu uništiti čistom snagom zvuka; on je razbio njihovu komunikacionu mrežu, a oni su - budući da se njihovo međusobno komuniciranje odigravalo na audio nivou - bili abnormalno osetljivi na zvuk. Imamo ih, imamo ih, pomislih i trijumfalno zavikah, ali to se uopšte nije čulo od jakih zvukova u laboratoriji. Pogledao sam u monitor na kome su se svuda unaokolo videla zgrčena i pocrnela tela mrava. Bila je to mrtvačnica koju smo mi podigli u pustinji. Monitor je poludeo, prateći pokret za pokretom; nije mogao da drži korak sa najezdom mravljih leševa, skupljanim u male gomile. Jurili su iz hiljade otvora; iz milion malih, tajnih prolaza zvuk je mrave terao prema svetlosti... Još jednom sam povikao, okrenuvši se prema Habsu, i tek tada shvatio da se on dere i mahnito pokazuje na rashladni uređaj iznad naših glava. Iz grla i usta izlazio mu je zvuk, ali ga je bilo nemoguće čuti; jedino sam mogao da pogledam u pravcu njegovog prsta. Shvatih tog časa da je vikao sigurno već tridesetak sekundi, možda i više, ali ja sam toliko bio zaokupljen sopstvenim uzbuđenjem da nisam ništa čuo.

PAŽNJA KVAR, bilo je ispisano iskošenim slovima na pokazatelju iznad uređaja. Ovo nikada ranije nisam video, nisam čak ni znao da rezervna jedinica kompjutera ima takav signal, ali ipak je postojao: PAŽNJA KVAR. Slova zasvetleše još dok sam pogledom pratio Habsov drhtavi prst koji je pokazivao uvis i promeniše se: PREGREVANJE VODOVA.

Vodovi su bili pregrejani. Mravi su nekako uspeali da onesposobe uređaj za rashlađivanje. Iznemogli Habs pokušao je da popravi uređaj, pritiskao prekidače jedan za drugim, ali nije mogao da radi jednom rukom. Ranjenu ruku držao je ispruženu na stomaku; očigledno je trpeo veliki bol, a ja ništa nisam mogao da čujem. Zvuk je još oscilirao, uspinjao se poslednjim hercima prema nečujnosti. Osetio sam dubok i snažan bol, bol koji je izbijao iz mog samog telesnog sastava i pretakao se u neko sveobuhvatno i neodredljivo čuvstvo tuge koje me je obrvalo: želeo sam da plačem, ali sve vreme

borio sam se sam sa sobom; prisiljavao sebe da ostanem pribran. Otišao sam do uređaja, odgurnuo Habsa i pokušao da baratam prekidačima. U uređaju je postojao sigurnosni mehanizam; nisam znao gde se nalazi ni kako izgleda - slabo sam bio upućen u pojedinosti opreme - ali sam se borio, pokušavao da pronađem prekidač koji će uključiti pomoćni uređaj za hlađenje i spasiti nas kada...

...Jedinica je eksplodirala. Uređaj za rashlađivanje mi je doslovce odleteo u vazduh nadohvat ruke; mali paperjasti pramenovi dima kuljali su praćeni zvukom cepanja odeće. Sasvim dobro sam to čuo; mogao sam, u stvari, sve da čujem jer je kreštava bela buka istog trenu prestala. Naravno da je prestala, pomislih, generator zvuka bio je priključen na uređaj za rashlađivanje: bez odgovarajućeg rashlađivača užasna toplota koju je stvarao prilikom rada odmah bi ga isključila. Budi zahvalan, pomislih, budi zahvalan što je prestala, jer zvuk pokvarenog uređaja za stvaranje bele buke verovatno bi bio sasvim dovoljan da probije bubne opne.

Pogledah Habsa. Plakao je pridržavajući ranjenu ruku, ne skrivajući jecaje i kratkotrajne uzdahe, što je bilo užasnije i ljudskije od svega što sam od ovog čoveka doživeo. "Ne mogu to da podnesem", govorio je. "Jednostavno ne mogu to više da podnesem, oni sve znaju, sve znaju o nama." Ali nisam imao vremena da ga tešim, nisam imao vremena da se pozabavim njime. Bilo je i većih nevolja. Prokleti uređaj za rashlađivanje je goreo, pružajući svoje smrtonosne male plamene prste u vazduh. Tada se pored mene iznenada stvori Kendra sa ćebetom u rukama. Zajedno smo ugušili plamen. Pokreti su joj bili brzi, korisni, instinktivni: delala je krajnje štedim i proračunatim kretnjama, bez imalo panike koja u takvim slučajevima obuzme ljude. Bilo je zadivljujuće posmatrati je; oduševila me je činjenica da je ona, posle svega što je doživela, bila kadra da se nosi sa situacijom na taj način... A onda, dok mi je pomagala da prebacim ćebe preko tinjajućih delova razorenog uređaja, puklo mi je pred očima i sa izvesnim bolom shvatio sam odakle joj ta sposobnost. Pa to uopšte nije bilo iznenađujuće. Od pojave mrava ovo je bila prva stvar na koju je ona mogla da primeni znanje koje je imala.

A to je bilo strašnije od svega ostalog.

Zato što su nas mravi, jednog po jednog, neumoljivo razoružavali.

7.

Sve je u stanici postojalo u dva primerka. Istraživači, kompjuteri, monitori. Uređaj za rashlađivanje i rezervni delovi. Tako je Lesko, pošto je ugasio požar, pod Habsovim nadzorom pustio u rad pomoćne uređaje. Habs je bio isuviše slab da sam izvede potrebno priključivanje. Stajao je podalje, lica oblivenog malim graškama znoja, i posmatrao Leskoa kako radi. Devojka se oslonila o zid odakle ih je gledala, ogaravljenog lica i očiju nalik na svetle tačke, naizgled isuviše umorna za razgovor. Habs je više nije mrzeo. Predstavljala je deo sredine u kojoj su bili prisiljeni da rade i to je bilo sve. Mravi su bili neprijateljski raspoloženi prema njima kao i devojka; Habsov um je to tako shvatao, zaključio Lesko. Naravno, možda se varao u pogledu ovog čoveka, ali sumnjao je u to. Bio je siguran da u njemu nema ničeg neproračunatog.

"Ne mogu da poverujem", reče Habs. Pridržavao je ranjenu ruku i gledao kroz prozor u nagomilana tela mrava rasuta po pustinji kao pepeo. "Ne mogu da verujem da su im poznate naše namere, naše moći i slabosti... čak i uređaj od koga sve zavisi. Kako je moguće da sve to znaju?"

"Znaju", reče Lesko.

"To jednostavno nije moguće."

"Sasvim je moguće", obrecnu se Lesko. "Zar niste sami predvideli mogućnost da su inteligentni, da međusobno komuniciraju, da vladaju situacijom? Bili ste u pravu." Završio je sa uključivanjem, okrenuo prekidač i pomoćni uređaj počeo najpre blago da zuji, a zatim i da radi. Istog trenutka osetio je kako hladan vazduh ispunjava laboratoriju. "Pitam se koliko će vremena proći pre nego što i ovaj pokvare?"

"Prestani!" viknu Habs. Lice mu je bilo belo. "Ne govori tako! Ne smemo da..."

"Budite razumni", prekide ga tiho Lesko. "Vi ste to znali od početka, zar ne? Rekli ste za njih da su inteligentna, delatna snaga, da možemo uspostaviti komunikaciju sa njima, da su verovatno svesni naših namera i poteza. Prekinuli ste veze sa bazom, jer ste želeli da ih proučavate bez tuđih uplitanja. Niste pozvali helikopter, jer bi se mogao isprečiti između vas, vaših proučavanja i slave Koronado

instituta." Netremice je posmatrao Habsa; ovaj kao da je iščezavao pod Leskoovim optužbama. Pa neka. To je i zaslužio. Ranije nije pokazivao ni da mu je žao, niti da se oseća krivim, bio je naprosto upleten u događaje. "Podneli ste ujed čije posledice ne možemo čak ni da odredimo, jer ne postoji način da dobijemo medicinsku pomoć. A zbog vaše želje da ih potpuno sami proučavate, troje ljudi leži mrtvo u pustinji..."

"Dosta", umeša se Kendra iz ugla. "Ostavite ga na miru."

"Da ga ostavim na miru?" ponovi Lesko. Hladan vazduh je ćarlijao kroz laboratoriju; temperatura monitora već se spustila ispod trideset petog podeoka. Osetio je kako mu se na čelu suše pruge znoja. "Ostavio bih ga kada bih mogao. Zar ne znate da je on odgovoran za..."

"Nije važno", prekinu ga Kendra, "zar vam to nije jasno? Uopšte sada više nije važno ko je za šta odgovoran; moramo međusobno da saradjujemo. Inače nikada nećemo..."

"Baš lep stav", podsmehnu se Lesko. "Zaista veoma dirljivo. Kao da posredi nije vaša porodica..."

"Molim vas, Džime", reče ona tiho. Oči su joj bile širom otvorene, ali izgledala je pribranije nego ikada od kada ju je upoznao na ranču. "Zar ne razumete da je sve to sada za nama. Ta stvorenja žele da nas pobiju. Ako ne budemo složni, to će im i uspeti."

"Ona je u pravu", primeti Habs slabim glasom.

"Moraš je poslušati. Ali ona i greši. Oni ne žele da nas pobiju."

Kompjuter upade sa jednim vup! Lesko začu škripanje. "Ne žele?" reče. "Šta onda žele da postignu? Da promene naš način života?"

Stežući zglavak, Habs se zagleda u Leskoa ozbiljna lica. "Mislim da im je upravo to cilj. Da su želeli da nas ubiju, mogli su to učiniti bilo kada tokom proteklog dana. Zar ti to nije jasno?"

"Ništa mi nije jasno", reče Lesko. "Predlažem da se ukrcamo u džip i pokušamo da se izvučemo odavde. Ako budemo imali malo sreće, možda ćemo i uspeti..."

"Ozbiljno to misliš, Džejmse?" upita Habs slabim glasom. "Pogledaj." Pogledi im krenuše za njegovim prstom koji je pokazivao prema prozoru. U daljini su spazili kako neki predmet gori. Oreol crnila okruživao je plamen. Mravi, naravno. Mravi-piromani.

"To je naš džip", reče Habs.

"Rekoh vam", javi se tiho Kendra. "Moramo preživeti ili umreti ovde. Ništa nam drugo ne preostaje."

"Pa šta onda predlažete da uradimo?" upita Lesko Habsa. "Vi ste ovde pretpostavljeni i još naređujete. Šta da preduzmemo s njima?"

"Pa to je bar jasno", reče Habs. "Poslaćemo im poruku."

Kendra i Lesko se zagledaše u njega. Izdržao je njihov pogled. "Vidite li neku drugu mogućnost?" upitao je.

Kendra poče očajnički da se smeje.

"Još mislim da možemo da nađemo zajednički jezik", reče Habs.

Prože ga bol, i dok ga je Lesko posmatrao on se zatetura.

8.

LESKOOV DNEVNIK: S očajničkim naporom trudili smo se da osposobimo kompjuter i da pronađemo neku vrstu koda koji bi mravi bili u stanju da razumeju. Pre tri, ili čak dva dana smatrao bih ovo za ludost: dva doktora nauka nasukani u pustinji pokušavaju da započnu razgovor sa kolonijom mrava koje smatraju inteligentnim, ali Kendrina procena situacije bila je potpuno tačna; preživemo ili umreti u stanici i ništa osim toga nije postojalo. Nije bilo nade za odlazak, insekticid je poslužio jedino da se dobije na vremenu (pošto su mravi brzo sticali imunitet), a veza sa bazom bila je prekinuta. Mogli smo da se nadamo (kao što i jesmo) da će se bazi posle kraćeg vremena učiniti neobičan tako dug prekid veza i da će poslati bar jedan helikopter ili, što bi bilo bolje, spasilačku ekipu... Ali poznajem ja bazu, poznajem birokratiju kao i vreme koje joj je potrebno da izda neko odobrenje; bilo mi je jasno da može proteći i nekoliko dana dok zahtev za hitnu intervenciju ne prođe kroz više karika u lancu izdavanja naredbi i ne stigne do izvršnog odeljenja. Mi smo, uostalom, vršili samostalno istraživanje, mada ga je vlada finansirala (ta razlika bila je bitna za birokrate, ako već ne za mene), a ni Habsovo uporno neprijateljstvo prema bazi neće nam baš ići u korist. Verovatno da ne bi ni moglo; najverovatnije je bilo da će na ovo neprijateljstvo uzvratiti ravnodušnošću. Ako nije želeo da mu dosađuju, onda će tako i biti. Znači, Kendra je bila u pravu. Ona je prva od nas to shvatila. Ceo naš svet bila je ova stanica; sve je sada samo od nas samih zavisilo.

Zavisilo je od nas, pošto sam bio sve ubeđeniji da mravi smeraju

nešto mnogo veće od (ovog puta sam sasvim lako prihvatio Habsov način mišljenja: ovde smo imali posla sa 'razumom') jednostavnog preuzimanja stanice. Ovo poslednje mogli su da učine još pre nekoliko dana; stoga, da je kolonija to izabrala, mogla je da onemogući našu misiju jednostavno tako što bi pustinju učinila nenastanjivom. Dozvolili su nam da dođemo u Rajski Grad, kao što su pre toga dozvolili stanovnicima da uteknu iz njega. To je bio njihov teren.

Ali zašto smo im mi bili potrebni? Zbog čega su nam dozvolili da podignemo stanicu u pustinji, pripremimo kompjutere, prospemo insekticid? Sinula mi je jedna zamisao koju sam zadržao za sebe, ne videći potrebu da je saopštim Habsu. Ionako je bio bolestan, a od toga bi mu bilo samo još gore; ili to, ili je već i sam došao na tu pomisao, tako da nije bilo potrebe da je čuje od mene. Ideja se jednostavno sastojala u tome da je mravima bilo potrebno naše prisustvo zato što su hteli ogledne uzorke, kako bi njihovom detaljnom analizom (da i ne pominjem analizu tri leša koja su ležala u pustinji) došli do jasnog metodičnog plana za napad.

Ne smem da mislim na to. Ne smem da mislim na to. Želim jasno da istaknem kako sam sve vreme trajanja ovih događaja koje opisujem davao sve od sebe da izbegnem histeriju, odagnam paniku iz uma i da delam kao pravi naučnik. Da sam dozvolio mislima koje opisujem da prodru u središte svesti, siguran sam da nijedan od nas ne bi uopšte mogao da dejstvuje... Ali nisam, mnoge od njih su mi pale na pamet tek kasnije, kada sam shvatio da ih verovatno već dugo nesvesno nosim u sebi.

Sada je jedino bio važan zahtev trenutka. Počeo sam da delim Habsovu opsesiju: morali smo da uspostavimo nekakav kontakt sa mravima. Ukoliko bismo mogli da uspostavimo vezu, dokučimo njihove namere, pronađemo saobraznost između jezika i delanja, možda bismo bili u stanju, ako ne da ih razumemo, barem da im pronađemo neku slabu tačku. Mogli bismo čak da - priznajem da mi se ova suluda misao motala po glavi skoro sve vreme - uz nešto nalik na viski, razmotrimo naše zajedničke probleme kao što bi to učinila grupa dobrih momaka. Imali smo zajedničke interese, zar ne? Mi smo svi zajedno predstavljali žitelje Zemlje, te blatne lopte u jednom zabitom kutu Mlečnog Puta. Bez sumnje; mravi i ljudi mogu

zajedno da opstanu u miru, kao i da se suprotstave nekom većem, zajedničkom, spoljnjem neprijatelju. Možda bismo čak bili u stanju da zajedno putujemo na zvezde, ako bi mravi razvili mrežu komunikacija koja bi počivala na našim ogromnim tehnološkim resursima. Ispijmo, momci; sledeća tura je moja. Siguran sam da ćete mi oprostiti ovakav tok misli; to se može dogoditi i najboljima među vama.

Habs je malo ojačao kada smo započeli rad na uspostavljanju veza. Kendra je, u međuvremenu, napustila laboratoriju i otišla nešto da radi u kuhinji. Izgledalo je da je pronašla način da se suoči sa situacijom, prihvativši se domaćih poslova; brinuće se o kući, dok će se muškarci usredsrediti na tekuće probleme. To me se, uostalom, nije ni ticalo; zavideo sam joj na sposobnosti da u sve ovo unese taj duboki instinkt i osećanje za organizaciju. Ako se žena posveti kućnim poslovima, a muškarac zarađivanju hleba, kao što je nekad bilo, mravi će sigurno biti poraženi. Bilo je priznaću to - dobro što nam se sklonila s puta dok smo radili, jer su moja osećanja prema njoj, o kojima sam uvek iskreno govorio, postala već tako jaka da me je uznemiravalo i samo njeno prisustvo. Možda je predstavljalo ludilo zabavljati se pohotljivim mislima usred nečega što je moglo da se pretvori u svetsku krizu... ali takva nam je priroda, ili bar moja, nek' mi bog oprost. Individualna evolucija, prvenstvo ega. Bilo bi bolje da je geštalt.

Bar sam se na Habsa sada mogao osloniti. Još je trpeo bol, ali ga je potiskivao i, mada su mu obrazi goreli u groznici, oči su mu bile mirne. Pomogao mi je da u kompjuter pohranim jednostavan binarni kod. Matematika, univerzalni jezik. Smenjivaćemo 1 i 2 u ritmičnim i neritmičnim impulsima, emitujući na zvukovnom kanalu koji je, izgleda, bio u njihovom opsegu; zatim ćemo osloboditi kanale za prijem. Habs je bio sasvim ubeđen da će nam mravi vratiti naše signale 1 i 2 onakve kakve smo emitovali, ako veza bude uspostavljena i ako budu voljni da se susretnu sa nama. "Verujem da su kučkini sinovi razumni i da žele saradnju", reče Habs, petljajući nešto po kartama. "Možda je ovde posredi nedobronamerna inteligencija, ali pretpostaviću, zbog naše sadašnje namere da su samo pokušavali da nam skrenu pažnju na sebe u cilju uspostavljanja komunikacije; kao i to da će opsada prestati kada se

naše namere sretnu. Pretpostaviću to, jer ako nisam u pravu, naši problemi su verovatno nepremostivi. Shvataš li šta mislim, Džejmse?" Shvatao sam. I sam sam došao do takvog zaključka. Poslali smo im poruku u binarnom kodu. A onda smo počeli da čekamo.

9.

Kraljice su primile signal. Ravnoteža glukoze se poremetila, a onda je došlo do složenih električnih prestrojavanja i sa Kraljica je na vojnike prešao niz impulsa. Vojnici su pokopavali svoje mrtve, hiljade mrtvih, u mala udubljenja koja su izdubile granate: blizu kula. A onda prestaše.

Kraljice su im uputile signal.

Poslušno, drhtavih nožica, oni krenuše napred.

10.

NEMA KORELACIJE

NEMA KORELACIJE

NEMA KORELACIJE

"Šta nameravaju?" upita Lesko. "Šta žele?"

"Neće da nam kažu", reče Habs.

NEMA KORELACIJE

"Znam da primaju poruku", nastavi on. "Registrujemo aktivnost. Lažu nas! Znaju da komuniciramo!"

NEMA KOMUNIKACIJE

"Ne uzimaj to lično, Džejmse", reče Habs. Stajao je nagnut nad dijagramom. Lesko je mogao da vidi glatku, sjajnu mrlju na njegovom temenu. "Ako ne žele da odgovore, onda sigurno imaju neki razlog."

NEMA KORELACIJE

NEMA KORELACIJE

"Pobiću ih", reče Lesko. Osetio je kako mu ludost kulja kroz vene poput krvi, što mu je bilo veoma prijatno. Smrskati, satrti, ubiti, pomislio je: to jedino možda i umemo, ali bar dobro umemo. "Mislim da bi trebalo da ih spalimo", ponovio je, "da ih napadnemo plavim plamenom."

"Nećemo uspeti, Džejmse", reče Habs. Stajao je umorno, okrenut

prema Leskou, lica neprobojnog poput olovne ploče. Sada je on bio pribraniji; uloge se menjaju gotovo na binaran način, pomisli Lesko. "Znam da primaju signale, a i to je nešto. Nisu nedokučivi. Pa, ako bismo bili u stanju da sada dopremo do njih nečim što bi ih povredilo..."

"Ne", reče Lesko, "to smo već pokušali."

"Moraćemo ponovo da pokušamo."

Kendra uđe u sobu. "Ako želite nešto da pojedete, doneću vam", reče. "Možete da..." i tada pogleda na monitor. Dva čoveka su ga zanemarila, zadubljena u dijagrame. Oči joj se razrogačiše.

Ona kriknu.

Lesko se okrete i naglo koraknu ka njoj tako da ju je na vreme prihvatio; prstom je još pokazivala na monitor. "Pogledajte", reče, "samo pogledajte..." On pogleda u isto vreme kada se i Habs okrenuo, a Kendra mu se opusti u naručju. Osetio je svu njenu težinu; za trenutak je pomislio da se onesvestila, ali ona tada zapračaka stopalima po podu boreći se da uspostavi ravnotežu i na kraju se uspravi. Jaka. Bila je jaka. Na monitoru se video poljski miš...

...Poljski miš ležao je u pustinji, isplaženog jezika, grčeci se u samrtnim mukama. Iz ušiju, usta, nosa, visile su gomile mrava poput malih buketa; dok ga je Lesko posmatrao, poljski miš je napravio poslednji mahnit pokušaj da se izbavi, a zatim se srušio; još jednom se zgrčio i izdahnuo. Monitor je nastavio da prikazuje zelene i zlatne boje smrti. Kendra mu je disala na vratu. "To je užasno", šaputala je, "ubili su..." Nije mogla da nastavi.

NEMA KORELACIJE

NEMA KORELACIJE

"Ne žele da nas saslušaju", reče ravnodušno Habs. "Ne žele ništa od nas. Jedino žele da ubijaju."

"Ne mogu to da podnesem", reče tiho Kendra. "Ne mogu..."

NEMA KORELACIJE

NEMA KORELACIJE

Poljski miš počeo da se kreće. Ponovo se zgrčio na tlu, ali sada na drugačiji način. Pokreti udova nisu mu bili usklađeni; pomicali su se spoplitavo, neuravnoteženo, bolno. Ali samo trenutak kasnije kretanje mu poprimiše skladnost i prirodnost, a zatim postaje i delotvorne.

Zelena i zlatna boje njegovog tela sada su se pretopile u tamnocrvenu boju nabubrelih krvnih sudova koji svoju sadržinu nose prema površini.

Poljski miš se zatetura, a zatim poče da hoda.

Kretao se kroz pustinju, paradirajući na monitoru kao nijedan poljski miš do tada: ukrućenih udova, ispružene glave i mrtvih očiju na kojima se presijavala svetlost sunca. Kretao se u pravcu jedne od srušenih kula. Išao je dosta brzo. Novi način njegove lokomocije nije bio baš tipičan za miševe, ali se mravima u tom pogledu mora progledati kroz prste: oni su bili upućeni u tajne lokomocije.

Miš je brzo i ponosno ušao u najbližu kulu i nestao sa ekrana monitora. Lišen izazova kretanja, monitor vrati prizor nazad i pokaza još jednog miša kako se grči u pesku.

"Majko Božja", uzdahnu Habs. "Majko Božja." Glas mu je bio veoma pobožan.

Pridržavajući Kendru, Lesko je tiho izvede iz laboratorije i odvede u kabinu gde je položi na krevet.

Kada se vratio u laboratoriju zatekao je Habsa u nesvesti ili, što je bilo verovatnije, zaspalog sa rukama oslonjenim o jednu od polica; lice mu je bilo čudno iskeženo.

Lesko isključi monitor i iziđe iz prostorije.

Faza IV

1.

LESKOOV DNEVNIK: Kada sam se probudio iz iscrpljujućeg sna (jedva sat kasnije) i Habs je bio budan, pomahnitao od bola. Dok sam spavao, Kendra ga je premestila iz laboratorije u svoj krevet; pazila je na njega držeći u pripravnosti hladan peškir i čašu vode, dok je on buncao i jaukao na postelji. Opipao sam mu čelo. Imao je, izgleda, temperaturu od četrdeset stepeni. Baš ništa nismo mogli da učinimo.

"Popijte malo vode", rekla je Kendra Habsu i pogledala me molećivo, očajnički. Habs odgurnu ponuđenu vodu. Ona umoči peškir u čašu i nežnim pokretima mu obrisala čelo; oči mu se malo razbistriše.

"Bolestan je", reče ona, "on je strašno..."

"Znam", rekoh.

"Moramo ga izbaviti odavde."

"Svi se moramo izvući odavde", rekoš, "samo ne znam kako." Obuzelo me je neko stanje čudne obamrlosti, u kome sam mogao dovoljno razumno da odgovoram na sva postavljena pitanja, ali ne i da nešto preuzmem na svoju ruku. Posmatrao sam Kendru bez reči. "On je strašno bolestan", rekoš, vraćajući se na to.

"Analize", javi se Habs slabim glasom, klimajući napred-nazad.

"Šta?" upita Kendra, naginjući se nad njim i ponovo mu brišući čelo.

"Očigledno je da su pogrešili", reče Habs i začuta da bi udahnuo vazduh, a zatim nastavi: "Propustili su da ostvare..."

"Da li želite nešto?" upita ona. Nežno joj dotaknuh zglavak i ona povuče ruku.

"Pustite ga da govori", rekoš i nagnuh se nad njim. "Šta su to oni propustili da ostvare?" upitah. "Preuzeli su..."

"Ne", prekide me on i opet počeo da trese i cima glavom. "Treba im pokazati da smo se odlučili..."

"Da li biste nešto želeli?" upita Kendra. "Ako hoćete..."

"Molim vas", rekoš. Uvrteo sam sebi u glavu da Habs želi da kaže nešto što će nam pomoći. Da li je on bio u delirijumu ili ja? Ko bi to znao. "Pokušava nešto da nam kaže!"

Povređena, ona se povuče u stranu i dalje držeći peškir. "Moraćemo da im kažemo", nastavi Habs sasvim jasno, "da pristajemo na cenu. Oni shvataju ko smo, šta radimo i mi ćemo im dati do znanja da čovečanstvo neće patiti..."

"Uključicu radio", reče Kendra. Mora da je i ona već zapadala u delirijum. Razumljivo, razumljivo; sve se uklapa. "Muzika će mu činiti dobro", nastavi ona. "Kada bismo mogli da čujemo malo muzike..."

Kendra je uključila konzolu koja se nalazila gore na polici. Okrenuo sam se da joj kažem kako su veze prekinute i da ne možemo ništa da čujemo, ali me je u mestu ukopala buka koja se čula iz radija. Bili su to zvuci mrava. Mogao sam da čujem njihove nožice kako se taru, proizvodeći fino, lagano, visoko pucketanje komunikacija.

"Šta je to?" upitao sam prišavši.

"To je samo muzika", reče ona, "to je..."

Zaključio sam da je poludela. Ispružih ruku i udarih je preko lica, nežno ali ipak dovoljno jako da joj ostane blagi otisak. Ona uzdahnu i odmaknu se od mene.

"Zar ne čujete?" reko, "Kendra, zar ne čujete?"

Na licu joj se videlo da je počela da shvata. Nešto se promenilo u njenom izrazu u času kada je postala svesna zvuka iz radija. "Oh, moj Bože!" uzviknula je, "to nije muzika. To su..."

"Svakako", reče Habs, ustajući sa ležaja. Stajao je pored njega pijano se klataći. "Šta mislite kako su drugačije mogli da nas uhode?"

"Oh, moj Bože", ponovi Kendra. Ispustila je peškir i okrenula se prema vratima.

"Ne tako brzo", zaustavio je Habs, očigledno još u delirijumu. Podigao je ruku i Kendra stade.

"Ko je ovo učinio?" upita on. "Ko je uključio radio?"

"Habse..." reko.

Mravlja buka postajala je sve glasnija; povećavali su i smanjivali visinu tona, krećući se duž durske lestvice. Imao sam utisak da to rade ludački odmereno. Zvuci su bili prilično veseli s obzirom na to odakle su poticali.

"Ti pokvarena kučko!" uzviknu Habs. "Ti si nas dovela do ovoga, Ti si to učinila, zar ne? Dok nisi došla u stanicu, sve je bilo u redu. Imali smo ih na nišanu. Ti si njihov agent."

Kendra prekri lice rukama. "Ne", reče, "ne. To nije istina." Znao sam da to nije bila istina. Pružio sam joj ruku.

"Ne slušajte ga", reko. "Lud je, bolestan. On je..."

"Vi ste ljudi", prekide me ona. "Obojica ste ljudi! Obojica ste ljudi!" Okrenula se i istrčala iz prostorije, udarajući pri tom ramenima o zid. Habs htela da je zaustavi, ali ga ja sprečih. Čuo sam je kako vrišti duž celog hodnika, a zatim se vrata zalupiše.

"Pusti me da je ščepam", pretio je divlje Habs. "Pusti me sada da je ščepam. Nisam bespomoćan. Ne dozvoljavam da me ponižavaju. Neću dozvoliti da čovečanstvo pobedi gomila mrava. Ja sam predstavnik čovečanstva i oni mi to ne mogu učiniti." Oslobodio se mog stiska manijačkom snagom i zateturao prema polici sa radijom koji se još prodorno orio. Ispružio je ruku i dohvatio žicu koja je podrhtavala.

Povukao ju je i radio je pao.

Pao mu je na noge i eksplodirao uz žestok prasak; iz njega stadoše da izbijaju sitne varnice i zaslepljujući nagoveštaji plamena. Habs

kriknu usled toplote i udarca koji je primio, a onda mu se vrisak pretvorio u jedno zadovoljno ah! kada je šutnuo radio prema zidu. "Sada!" dahtao je. "Da vidimo da li će sada moći da nas uhode!" Ali tog trenutka izgubio je ravnotežu, senka bola pređe mu preko lica i on se skljojka na policu, odbacivši sa nje tehničku opremu vrednu dvadeset hiljada dolara. Žice, cevi, kalemovi, ploče kompjutera, sagorevači, boce, brojčanici, spiskovi, termometri - poleteli su sa stalaže i stali da se rasprskavaju na podu, tvoreći neobičan, prozračan pljusak. Habs spusti pogled na taj krš, ošamućenog izraza, tako da je izgledao gotovo klovnovski. "Oh, za ime Boga", pravdao se, "nisam to namerno učinio." Tada nešto na podu privuče njegovu pažnju. "Ah", uzviknuo je. "Aha!" Pao je na kolena i ne vodeći računa o krhotinama stakla, počeo da puzi.

Znao sam da je lud. Svakako da je bio lud. Ali njegovo ludilo tog trenutka nije bilo ništa veće od moga. Moja jedina misao bila je: možda uopšte ne bi bilo čudno da je Kendra zaista bila agent? A onda, kada sam shvatio šta Habs radi, ludila nestade kao da je rukom odnešeno.

Negde među kalemovima i krhotinama na podu hitao je jedan mrav. Dospeo je ovamo verovatno iz radija koji je još pucketao. Habs se ispruči napred, zažarena lica, a onda sa užasnim krikom tresnu pesnicom po mravu. "Gotov je!" reče. "Sada je gotov!" Lice mu je bilo iskrivljeno u grimasu. Prišao sam da ga izvučem iz tog loma, beznadežno izvikujući Kendrino ime jer mi je bio potreban neko da sa mnom podeli teret ludila. Iznenada se stvorila pored mene. Ipak nije pobegla u pustinju. Zajedno se boreći, uspeh smo da podignemo Habsa na noge i da ga odnesemo iz laboratorije, niz hodnik. "Pogledajte", šapnuo mi je Habs. Polako je podigao ruku, a zatim raširio prste. Na njegovom dlanu video sam krvavu mrljicu.

"Gotov je", reče. Zatim pogleda u Kendru. "Gotov je", ponovi, "zar ne vidite? Uništio sam ga. Niste vi neprijatelj. On je. Izvinjavam se. Žalim što sam napravio tako strašnu grešku. To ne priliči jednom naučniku, stvarno..." Onda se onesvestio u njenim rukama. Položio sam ga na pod dok je Kendra otišla u laboratoriju po peškir i vodu, verovatno zaokupljena mišlju da bismo još mogli da se spasemo kada bi nam pošlo za rukom da osvestimo Habsa. Bio sam nagnut nad njim kada se vratila; zatvorenih očiju, ležao je opružen na podu.

"Žao mi je", reče ona i spusti vodu.

Ispružila je ruke prema meni i u magnovenju mi se učini da će me dodirnuti, da ju je najzad ophrvala strast da li bismo vodili ljubav tu, na podu, pred Habsom koji je urlajući pozivao mrave na borbu), ali ona se tada okrete, poče ponovo da trči niz hodnik i ja još jednom začuh tresak zalupljenih vrata.

"Veoma mi je žao", mahnitao je Habs na podu. "Sve je pogrešno, sve je pogrešno. Žao mi je..."

"Dosta!" povikah, "dosta!" Bilo mi je dosta Habsa, mrava, mahnitanja. Ustadoh zanoseći se i uputih se niz hodnik prema vratima iza kojih je nestala Kendra. Našao sam je u pomoćnom ulazu kako jeca oslonjena o zid, dok joj se telo grčilo i treslo kao kod poljskog miša. Prišao sam joj i uhvatio je za rame. Još jednom je zadrhtala kao ptica, a zatim se umirila.

Okrenula se prema meni i prislonila mi lice na grudi. "Žao mi je", reče. "Tako mi je žao." Rekoh da je sve u redu, sasvim u redu; uveren sam da je to bilo besmisleno, glupavo brbljanje, koje govorimo jedni drugima jedino kada usled nekog događaja ostanemo bez reči. Konačno se umirila pored mene i ja osetih slabi puls na njenom vratu kada sam ga nežno protrljao.

"Sada me samo zagrlj", reče ona. "Samo me zagrlj."

Zagrljio sam je

Inače se ništa drugo nije dogodilo.

2.

"Želim da se izvinim ako sam bio nerazuman tokom dana", reče Habs. Sedeo je na krevetu i, mada je izgledao veoma iscrpljen, više nije imao groznicu. On pogladi Kendru po ruci, a zatim se okrenu prema Leskou. "Žao mi je. Sve je pošlo naopako." Zatim je otpio poslednji gutljaj vode iz čaše. Kendra mu je uze iz ruke i ode u kuhinju da je ponovo napuni. Lesko je čuo kako voda teče; bar je to još radilo. Sam bog zna šta su mravi učinili sa hemikalijama...

"Zašto nas ne ubiju?" upita Lesko. Iz njega su iščilela sva uzbuđenja dana; sada je, kao i Habs, osećao da zaviruje u ravni tunel mogućnosti, potpuno siv na drugom kraju. Hladan povetarac duvao je u prolazu. "Peku nas tokom dana, čekaju da iziđemo noću... Zašto se poigravaju nama? Šta žele?"

Habs prevuče Kendrin peškir preko lica. Izgleda da je izgubio dvadeset funti za vreme delirijuma, ali lice mu je ostalo bistro i jasno. "Razmišljao sam o kastama", reče. "Specijalizacija među specijalnim insektima."

"Dosta", preseče ga Lesko. Stajao je i gledao kroz prozor. Tu i tamo buknuo bi plamen u pustinji, otkrivajući pokretna obličja. Inače je vladao mir. Obuzelo ga je osećanje da je stigao do kraja nečega. "Smirite se i pokušajte da zaspate. Možda će ujutro stići helikopter."

"Nikada", reče Habs. "Oni tamo nas mrze. Za njih smo samo čudaci koji su dobili odobrenje da vrše neka ezoterična istraživanja i... neka mi Bog oprost, Džejmse... ja sam ih učvrstio u tom uverenju. Želeo sam da tako bude; mislio sam da nam se neće mešati u posao ako nas budu prezirali... i videli ste da mi je plan uspeo. Pobićemo ili izgubiti... ali ovde će se odlučivati o sudbini."

"Ne budite tako dramatični", reče Lesko. "Ovde su u pitanju samo naše smrti."

"Veruješ li u to, Džejmse?" upita Habs i podiže pogled prema Leskou. "Da li stvarno veruješ u to?"

Lesko odmahnu glavom i okrenu se od prozora. "Ne", reče. "Ne verujem, ali se bolje osećam kada tako mislim."

"Razumem. Ali vidiš", reče tiho Habs, "u svakoj mravljivoj koloniji postoji jasna podela, deoba, hijerarhija, ako želiš. Postoje radnici, krilati mužjaci koji su takođe vojnici... a tu je i Kraljica."

"Verovatno."

"Mravi se organizuju oko Kraljice", nastavi Habs. "Ona je nepokretna, bespomoćna, ali poseduje strašnu moć kojom deluje na radnike. Kontroliše ih i u tome se sastoji njena snaga. Oni je održavaju u životu, čuvaju je; ona je njihovo srce i duša."

"U redu."

"Srce i duša njihovih života", reče Habs. "I bilo s čim da smo suočeni, to su i dalje mravi, kao što ćemo ti i ja uvek biti ljudi. Negde", reče on ravnodušno, "mora da postoji Kraljica."

Lesko je mirno stajao, ne progovarajući ni reči. Bio je jedva svestan činjenice da očekuje neki zvuk; vrata zaškripaše i Kendra uđe, držeći čašu sveže vode. Sela je pored Habsa i pomogla mu da pije u malim, pohlepnim gutljajima, sažaljivo ga posmatrajući. Lesko priđe i uhvati je za ruku. Ostavila ju je na njegovom dlanu, ne opirući se.

"Ako ona umre", nastavi Habs, "disciplina i poredak bi se raspali. Ishod bi bio kaos. Oni više ne bi bili u stanju da delaju i mi bismo ih naprosto nadjačali."

Kendra mu dade još vode. Lesko je osećao njenu ruku; čvrste površine ostavljale su otisak na njegovom dlanu. Zaključio je da mu se, kad sve sabere, Habs ipak dopada. Ispoljavao je retku hrabrost i posedovao više duhovne snage nego što bi iko mogao da pretpostavi, ali ona je bila akademska. Sve ovo bilo je takvo. "Rat je okončan", reče Lesko.

"Da li je?"

"Mora biti. Oni poseduju moć", reče Lesko.

"Jedina nada nam ja da su na neki način primili našu poruku." Zastao je... "I da su odlučili, u svom beskrajnom milosrđu, kako smo zavredeli da nas ostave u životu", reče.

"Ti pridaješ ljudska osećanja beznačajnim i neljudskim bićima", primeti mirno Habs. Odgurnuo je Kendrinu ruku bez namere da je otera, jednostavno kao da to čini da bi istakao svoje reči. "Mislim da mogu da odredim mesto gde se nalazi Kraljica i da je ubijem."

"To je smešno", reče iznenada Kendra. "Vi ste veoma bolesni."

"Nisam toliko bolestan da ne mogu da se krećem. Ako uspemo da je nađemo i odredimo njeno mesto preko transmitera, onda ću moći da joj uđem u trag. Ne tražim od vas da to učinite."

On poče grčevito da kašlje; Kendra mu dade još vode. "Ionako ću umreti", nastavi Habs. "Siguran sam da je otrov koji sam primio poguban; sada je u pitanju samo smenjivanje delirijuma i prisebnosti, različitih stepena jačine. Sledećeg puta se možda neću oporaviti. Želim da to preuzmem na sebe. Ne tražim ni od koga drugog da to učini."

"Ne možemo odrediti mesto gde se nalazi Kraljica", reče Lesko.

"Mislim da možemo", uzvрати Habs. Ustao je, klataći se, a zatim se uputio prema vratima. "Idem u laboratoriju", reče. "Hoće li neko sa mnom?"

"Ne", usprotivi se Kendra. "To nije vredno žrtve. Možete da živite. Možete da nastavite. Ne morate to da uradite..."

"Da živim?" upita Habs na vratima. "Da nastavim? Šta mislite, koliko nam vremena još preostaje ako ne počinimo nešto u očajanju?" Stajao je, dok su ga Lesko i Kendra ćutke posmatrali. "Nismo samo

mi u pitanju", nastavi on tiho. "Zar to sada ne uviđate? Granica se mnogo udaljila od Rajskog Grada, a sa njom i sve ono što je unutar nje. Oni žele da osvoje svet. Jedino rešenje je ubiti im Kraljicu." Otišao je i ostavio Leskoa i Kendru da zure za njim.

"Znate, on je sasvim u pravu", promrmlja Lesko. "Mi smo propali."

"Mi smo možda propali", reče ona. "U stvari, znam da smo propali, ali on ne može da iziđe napolje, ne može da ih napadne, ne može..."

"Da, može", reče tiho Lesko, "i on to namerava da učini. Moram mu pomoći."

"Mislim da ste ludi", reče Kendra. Izgovorila je to tiho, manje kao optužbu, a više kao zaključak. "Mislim da ste svi vi naučnici ludi."

"To je možda istina", prihvati Lesko, "ali mora ovako biti. Proizvodi individualne evolucije. Znate, svi su ludi."

On iziđe iz sobe.

Posle izvesnog vremena ona pođe za njim.

3.

Hodnikom su hrlile invazione snage vođene signalima Kraljice, napredujući kroz tamnija i svetlija udubljenja ograđenog prostora, kroz mračne pećine u kojima su sitni predmeti visili sa tavanica u obliku konopca, kroz skliske, glatke zidove pravo u reku; zatim su neko vreme išle uz reku, da bi potom ponovo skrenule u isti veliki, vlažni ograđeni prostor gde su se udobno smestile osmatrajući kroz tunele svetlosti koje su se pružale pred njima. U antenama su odjednom osetile zvuke zadovoljstva koje je odašiljala Kraljica i odmah uzvratile talasima punim čežnje i prijatnosti, stojeći zakačene mnoštvom nožica o podlogu i čekajući tu nepomične, spremne da umru za svoju Kraljicu ili da žive za nju...

Nešto ih je za trenutak potreslo, ali one su se zadržale u mestu i podrhtavanje je prestalo.

"Šta se događa? Kendra?" javi se jedan glas.

"Nešto me je zasvrbelo", reče drugi glas. "Učinilo mi se kao da se nešto nalazi u meni. Ali sada je prestalo."

Kraljica poče da prede.

4.

"Šalju nam poruku", reče Habs.

Lesko ode do njega. Koliko je samo puta prešao preko laboratorije do Habsa da bi video neku novu strahotu? Ali ova je, na svoj način, bila najgora. Zapis je iz kompjutera izlazio ravnomerno i bez zastoja: preko dijagrama se pokretao zabeleživač, iscrtavajući simbol na praznom papiru; stalno je ponavljao jedan te isti oblik. Zabeleživač kao da je bio u vlasti neke nevidljive, ali ritualističke ruke; iscrtavanje je bilo precizno, pokreti odmereni i uzdržani. Išlo je ovako: krug, zatim se zabeleživač pomerio, tačka. Krug i tačka. Krug i tačka. Lesko se netremice zagleda u tu šaru.

"Pronašli su naš kanal", objasnio je Habs.

"Pošteno. Mi smo pronašli njihov, a zatim su oni pronašli naš. To nam se ona obraća."

"Ko?"

"Ko?" ponovi Habs i prihvati nabreklu ruku koju više nije mogao da pokrene. "Kraljica", reče.

Lesko pogleda u dijagram. Krug i tačka. Krug i tačka. Krug i... "Šta to znači?" upitao je.

"Razmisli."

"Krug sa tačkom. Šta to znači?"

"Nije važno", reče Habs. "Više mi nije stalo." Nespretno je baratao oko monitora, podešavajući mehanizam za praćenje. "Pokušaću da odredim gde se nalazi Kraljica dok je zauzeta na drugoj strani. Mislim da sada znam gde treba da je tražim." Uključio je monitor, marljivo prateći kameru.

Krug. Krug i tačka. Lesko pogleda u taj simbol, osetivši kako ga obliva znoj i srce počinje jako da mu udara. Kucanje srca. Tik-tik. Tik-tik. Krug i tačka. Tik-tik. Krug i...

"Pronaći ćemo je", reče tiho Habs. "Sada je podešen na veličinu, a ne na kretanje. Znam šta tražimo..."

"Krug i tačka", reče Lesko. Pokušavao je da misli na nešto drugo, ali um mu je otupeo; video je samo ono što je izlazilo pred njim iscrtano na dijagramu. Možda je posredi hipnoza. Mravi su ovladali i njihovim umovima. Bilo je u tome nečeg veoma važnog, nečeg što nije mogao do kraja da odredi... "Krug u kome se nalazi tačka", nastavi on. "Sada shvatam kako se oseća pacov u lavirintu. Mi smo pacovi u lavirintu. Samo trenutak", rekao je posle pauze, osećajući nejasno, ustreptalo uzbuđenje, "sačekajte samo trenutak."

Okovi kao da su se raskinuli; ponovo je mogao da razmišlja. "Mislim da vidim nešto."

"Ha", uzviknu Habs, brzo okrenuvši monitor, potpuno zanesen. "Svakako. Kuda je devojka otišla?" upita, bacivši letimičan pogled na ekran.

"Čujte", reče Lesko, "izloženi smo stalnim podsticajima, na koje se očekuju naše reakcije. To gotovo liči na kontrolisani eksperiment u kome smo mi zamorčiči."

"Zanimljivo", reče Habs. "Ali to, razume se, nema nikakve veze sa traženjem Kraljice..."

"Kao da su", nastavi Lesko, "želeli da ispitaju ko je od nas najjači... ili najbistriji."

"Najbistriji?"

"To je test inteligencije", uzviknu Lesko. "Podvrgli su nas testu inteligencije!"

"Ah", reče Habs rasejano. Nestanak groznice i rad oko monitora kao da su ga vratili naučničkom ponašanjem. "To je zanimljivo, Džejmse, mada nema nikakvog smisla."

"Nema smisla? Zar ne vidite šta se događa? Mi ne proučavamo njih! Oni procenjuju naše vrednosti!"

"Onda ih očekuje iznenađenje", reče Habs, "jer ću ja pronaći njihovu Kraljicu i strti je."

Kendra uđe u laboratoriju. Bila je sva razbarušena. Lesko je pogleda i ispruži ruku. Pripila se uz njega i on je uvede unutra. "Pogledajte ovo", reče on, pokazujući na crtež, "konačno nam šalju poruku. Možete li da pretpostavite šta znači?"

"Bila sam uplašena", reče ona.

"Svi smo uplašeni", uzvratila Habs, okrenut prema monitoru, "ali svakako ćemo nastaviti."

"Šta bi mogli da predstavljaju krug i tačka?" upita ponovo Lesko.

"Možda je to ovo mesto?" uzvratila Kendra. Oči joj se razrogačiše kao da je tek tada shvatila šta je rekla. "Ovo mesto?"

"Mislim da ste u pravu", reče Lesko posle pauze. Drhtala je i on je čvršće steže. "Naravno... ali šta onda predstavlja tačka?"

"Možda nešto što oni žele?" primeti ona.

Polako je udahnuo, a zatim izdahnuo vazduh.

"Neko koga žele", ponovio je. "Ovo mesto i neko koga žele."

"Mislim da sam pronašao Kraljicu", reče Habs.

"Čini mi se da sada idem prema njoj."

"Nešto što mravi žele?" ponavljala je Kendra kao hipnotisana. "Oni žele nekog odavde? Je li tako?"

"Da", reče tiho Lesko, "mislim da je to. Ali šta bi oni mogli da žele? Koga?"

"Mislite da oni žele nekoga?" zapita ona ponovo.

Mogao je da oseti jezu koja joj je prošla telom.

"Stvarno to mislite?"

"Tako ste rekli."

"Ali zašto bi oni nekoga želeli?"

Posmatrao ju je nekoliko trenutaka, a zatim reče: "Želeli bi s nekim da razgovaraju."

"Nije važno", javi se Habs. "Ništa od toga nije važno. Jedino rešenje je u frontalnom napadu. Odavno smo prošli fazu pregovora."

Kendra ne obrati pažnju na to. "Mislite da se oni možda ljute na nekoga ko im je naudio?"

"Ne znam", reče Lesko. Krug i tačka. Isti simbol neprekidno se ponavljao.

"Nisam želela da ih povredim", reče ona. "To se dogodilo slučajno. Bila sam uznemirena. Nisam želela da razbijem kontejner, to se jednostavno dogodilo." Oči su joj bile crne. "Oni ne bi mogli da mi žele zlo", telo joj je usplahireno drhtalo. "Moraju razumeti..."

"Molim vas, Kendra", prekide je Lesko, "oni ne žele vas. Oni žele samo da uspostave nekakvu komunikaciju. Oni ne žele nikoga da povrede."

"Nisam htela", nastavi ona, "nisam htela da ih povredim. Bio je to nesrećni slučaj... samo to." Krug i tačka. "Ne", reče ona tada, "vi me ne možete zaštititi. Niko ne može. Dobiće ono što žele."

"Grešite, Kendra."

"Šta bi uradili sa nekim ko bi izišao i pokušao da razgovara sa njima?" upita Kendra. Krug i tačka.

"Ne znam", reče Lesko.

"Ako im ta osoba objasni šta se dogodilo i ponudi im pomoć... da li bi mravi bili blagonakloni?"

"Ni to ne znam", reče Lesko.

"Da li bi druge pustili da slobodno odu?"

Lesko polako okrenu glavu i pogleda je. Lice joj je bilo blistavo i tužno. "Kendra..." reče on.

"Ako bi druge pustili da slobodno odu, ja bih otišla kod njih", reče ona.

"Molim vas..." počeo je brzo da joj govori, ali najednom više nije znao kako da nastavi, jer je Habs iznenada pobedonosno zavikao iz ugla. Lesko se blago odmače od Kendre i pogleda prema njemu. Stajao je nepomično, držeći naočare, lica obasjanog trijumfom.

"Dođite, Džejmse", pozva ga on, "pronašao sam Kraljicu."

Lesko priđe Habsu.

Iza njegovih leđa Kendra je izišla iz laboratorije.

Nije čak ni primetio da je otišla.

5.

Na monitoru koji je bio pod punim uvećanjem Lesko je video nizak venac nečega što je ličilo na planine; u središtu planina nalazila su se tri ugašena vulkana. To su, razume se, bile mnogostruko uvećane humke. Vulkani su bili ravnomerno raspoređeni i pred njima se ukazalo tanano, duguljasto obličje koje se ocrtavalo kroz humku.

Habs dotaknu Leskoa po ramenu i ovaj poskoči.

"Tamo je unutra", reče Habs.

Lesko se zagleda u njega, a zatim ponovo pogleda u monitor. Da li mu se to samo pričinilo ili je stvarno primetio slabašnu kretnju.

"Idem po nju", reče Habs.

6.

KENDRINE MISLI: Oh, bilo je to divno veče, baš divno veče za kratku šetnju po pustinji; žalila je što se ranije nije toga setila, mnogo ranije. Mirna šetnja po pustinji i tumaranje kroz pesak mogli su joj pomoći da sredi misli. Lesko, mlađi od dvojice, bio je privlačan i možda ju je čak uzbuđivao, ali požudne misli predstavljale su suprotnost lepoti, a ona je tragala za lepotom, lepotom u pustinji, tako da je izišla kroz otvor na čist i hladan vazduh, osećajući kako joj povetarac mrsi kosu. Žalila je što to ranije nije učinila - napustila sve i ostala sama da u miru sredi misli. Svi su pokušavali da je ometaju, ali sada, oslobođena erotskih želja, najzad je mogla malo da prošetala pustinjom i odluči šta da preduzme. Možda je čak mogla da

zapodene razgovor sa mravima. Sigurno nije postojalo ništa što oni zajedno ne bi mogli da urade kada bi samo uspela da im objasni kako je ona dobra osoba kao i oni. Razume se, oni nisu bili bića. U redu, neće to zaboraviti. Ali bili su divni.

Kakvo lepo, kakvo divno veče, mrmljala je, osećajući kako joj vetar nosi kosu dok je koračala. Činilo joj se da pomalo posrće, da nešto nije u redu sa njenom ravnotežom. Nedostajao joj je svež vazduh, to je bilo sve. Odveć je dugo bila zatvorena u toj zaludujućoj laboratoriji, predajući se erotskom sanjanju na javi, a sve vreme mogla je da se nalazi napolju, na hladnom i čistom vazduhu. Melodija neke pesme poče da joj odzvanja u ušima i ona joj dopusti da se oglasi, pevšeći je nebesima. Kako su divnu, kako duboku tajnu predstavljala nebesa: nikada nije pomislila da postoji toliko zvezda. "Kako je prijatno hodati Putem Hodočasnika", pevšila je, "oslanjajući se na večne ruke." Bio je to odlomak pesme koju je nekada čula, verovatno dok je još bila dete, devojčica sa konjem zvanim Džindžer; Džindžer i ona zajedno na Putu Hodočasnika. "Kako staza iz dana u dan postaje sve sjajnija, oslanjajući se na večne ruke", pesma se nastavljala i ona ju je pevšila u lepom ritmu, diveći se svom glasu; kako je prijatno pevšiti u pustinji, oslobođena okova požude, najzad oslobođena. Ona prestade. Nešto joj se preprečilo na putu, primoravši je da se zaustavi kako ne bi pala. Stajala je, klateći se, zbunjena (da li su to došli po nju, čak u pustinju? Šta je onda sa jadnim Klitom, babom i dedom, da li će oni dozvoliti da je napadnu?), a zatim pogleda prema stopalima, prema svojim malim, zanosnim stopalima kako ih je neko jednom nazvao; palci, nalik na čvrste male cilindre, omogućavali su joj da zadrži ravnotežu na pesku... Između njih pojavi se jedan mrav. Ona spusti pogled na njega. Zdravo, mali prijatelju.

Čudila ju je blagonaklonost koju je osećala prema mravima. Teško da su oni bili krivi za sve te užasne stvari što su joj se dogodile. Ne, krive su požudne misli koje su je opsedale, a da i ne pominje težak vazduh u laboratoriji. Jadne domačice. "Zdravo, mali prijatelju", reče ona, gledajući mrava. Kako je prijatno šetati Putem Hodočasnika. Krug i tačka. "Želim da me saslušáš." Glas joj je bio slab; teško je govorila. Naravno, to je zbog proređenog pustinjskog vazduha. Kome je palo na pamet da je pustinjski vazduh dobar za pluća?

Njena su se osušila. "Molim te, saslušaj me", reče ona.

Mrav je stajao među njenim palcima u učtivom stavu punom pažnje, kako je ona mislila. Slušao ju je. Svi mravi su sada bili njeni mali prijatelji; ona će im tačno objasniti ono što je imala na umu, kao i to kako im može biti od koristi. To će označiti početak novog doba miroljubive saradnje. Među njima rečeno, ona dva pohotna tipa iz laboratorije mogu da idu do đavola. Pakao. Čudne reči su joj padale na pamet. Ona prostački opsova. To je, razume se, posledica neobičnih uslova u kojima se nalazi. "Ne plašim te se", reče ona mravu, "mi možemo da saradujemo."

Mrav je ujede.

Bol je bio tako užasan da joj je naterao suze na oči i ona shvati da stoji u pustinji, oslabljena strašnom opsadom, i da brblja sama sa sobom, podnoseći veliki bol. Podigla je stopalo. Bol je bio strašan. Strujao je njome u talasima postajući sve jači. Da li je to ono što je Habs osećao? Oh, kako je to strašno, ako stvarno tako boli. "Zašto?" obrati se ona mravu. "Zašto si mi to učinio?" Mrav je na to ponovo ujede.

Ona zavika i pokuša da othrama odatle. Na Putu Hodočasnika. Mora da se vrati u laboratoriju i kaže im šta se dogodilo. Jedino joj oni mogu pomoći; mora da se vrati. Bol je dolazio iz stopala na kome je stajala, sa mesta gde ju je mrav ujeo.

Pala je na tle. Bol ju je sasvim paralizovao. Nije mogla da se pokreće. "Zašto mi to radite?" uzviknu ona. "Moj Bože, zašto to radite?" Ispružila je ruku. Mrav je ujede za dlan. Krv joj se uzburka i ona oseti gađenje. "Nisam želela da vas povredim", viknu, "mislila sam da možemo postati prijatelji. Mislila sam da možemo saradivati!" A tada je ponovo preplaviše ujedi: mrav (ili su to ovog puta bili mravi), gomila mrava koja napada - nije mogla da odredi, ništa nije mogla da odredi kretala se, gamizala, vršljala po njoj; osećala je ujede kao udarce po telu i sa svakim je rasla i užasavajuća jasnost. Sada je sve videla. Sada je sve shvatala. Kendra se preokrenu na leđa i zagleda u nebo nepokretno poput nekog trupa stabla, a mravi se dadoše na posao po celom njenom telu.

"Shvatam", reče ona razgovetnim glasom, osećajući kako se otrže od bola i kao neka druga, nepovređena Kendra podiže i podiže, pravo prema nebu, velika kao svemirski brod koji zaklanja zvezde.

"Shvatam sada. Mi nikada ne bismo mogli da saradujemo, zar ne? Jer ono što vi želite razlikuje se od onoga što mi želimo, i uvek će tako biti. Mi moramo da budemo neprijatelji, je li tako? Mi moramo uništiti jedni druge."

Ujedi su sada bili blagi, gotovo kao da joj je sredstva za spavanje ubrizgavano u krvotok i ona se više nije nalazila u pustinji. Slobodno je lebdela. Više nije bila Kendra; već nešto i više i manje od Kendre, nešto što lebdi, nešto bezlično, nešto što se uspinje. U tom uzlaženju sve je videla: u jednom jedinom trenutku shvatila je sve što joj se dogodilo i što će joj se još dogoditi, a tada je prekri mir poput pokrova i neko vreme ništa nije osećala, očekujući sledeću i konačnu fazu.

7.

Kolonija je jela.

8.

LESKOOV DNEVNIK: Nisam čak ni primetio da je Kendra izišla. Prošli su minuti pre nego što sam to shvatio, a tada je već bilo kasno da pođem za njom: ali gde da je tražim? Gde se, uostalom, nalazila i šta sam mogao da uradim? Jasno mi je da ova pitanja liče na racionalizaciju, ali moram tačno da odredim svoj položaj. Jednog dana će ovaj dnevnik biti pronađen - čvrsto sam uveren u to, tako da je važno da potpuno tačno odredim svoj položaj, ako ni zbog čega drugog, a ono zbog čistih i iskrenih osećanja koja sam gajio prema ovoj devojci (koja je snažno delovala na mene) i zbog mog uverenja da nije bilo ničeg, baš ničeg što sam mogao da učinim kada sam shvatio da je izišla iz laboratorije i da više nije u stanici. Habs se mučio sa čizmama, stenjući i grakćući. "Gde su granate?" zapita on. Bio je ozbiljan. Taj čovek je bio ozbiljan. Išao je napolje da uništi Kraljicu.

"Potrošili ste ih kada ste razarali kule", rekoh mu, čas posmatrajući monitor, čas gledajući kroz prozor ne bih li primetio Kendru. Veoma lako se može desiti da je odlutala u pustinju; kada bih primetio bilo šta što to potvrđuje, ma kakav trag, bilo kroz prozor ili na monitoru, pošao bih za njom bez obzira na rizik, ali nisam - a i čemu bi služilo da jesam? Morao sam da pomognem Habsu. Morao sam da

ostanem uz Habsa. Njegovo stanje bilo je užasno, zamisao očajnička; od kakve koristi će biti za bilo koga od nas - pretpostavivši da je Kendra mrtva - ako dvoje odu u pustinju, mravi ih napadnu i ubiju, a treći ostane sam? Verovao sam to. Verujem čak i sada. Ovo nije razlog, već obična naučna činjenica; plod logičke inteligencije, proizvod individualne evolucije. Verujem da silazim s uma.

"Nemoguće", reče Habs, grokćući i pokušavajući da navuče opremu. "Sve?"

"Sve", rekoh. Nastavio sam da radim sa monitorom i istovremeno da unosim zabeleške u dnevnik. Želeo sam da ga ispišem do kraja, što je brže moguće, jer sam osećao da ga možda neću još dugo pisati. Izgledalo je da je borba u pustinji još jednom počela. "Nema nijedne granate u stanici", rekoh i zacerekah se.

"Pa", reče Habs, "moraćemo da smislimo nešto drugo." On najednom prestade da se bori sa opremom i uperi u mene očajnički pogled. "Džejmse", reče, "izgleda da ne mogu sam da navučem čizme."

Pogledah ga i shvatih svu apsurdnost našeg položaja; u sledećem trenutku to shvatanje je iščilelo. Vratih se do monitora. "Molim te, Džejmse", reče on, "moraćeš da mi pomogneš oko ovoga; ne mogu izići bos u pustinju. Napašće me."

"Jeste li svesni", rekoh, gledajući ga, "da govorite o izlasku odavde, probijanju kroz opsadu, prelazanju milja kroz pustinju, uništavanju mravlje kolonije pune zlih, otrovnih stvorenja koja predvodi čudovišna Kraljica... a ne možete čak ni čizme da navučete."

"Džejmse..."

"Sedite, Habse", rekoh, "nećete uspeti. Jedino što možemo da učinimo jeste da nastavimo rad na uspostavljanju veze, da pokušamo da stupimo sa njima u kontakt ili putem zvuka ili nekom drugom porukom. To je jedini način..."

Habs mi zgrabi papir iz ruke, zgužva ga i baci, tresući se oslonjen o zid. "Ne", reče odlučno.

Mogao sam tada da ga ubijem, ali to bi bilo upravo ono - shvatih to istog trena - što su mravi želeli. Uštedeo bih im trud. Sedoh, stežući naslon stolice i ponovo mu rekoh: "Beznadežno je, Habse."

"Ne, nije. Pokazaću im ja. Pokazaću im ja. Pokazaću im da se čovek neće predati." Plakao je.

"Da li sam vam kazao?" reko, prekidajući njegove jecaje. "Uspeo sam da dešifrujem njihovu prvu poruku. Uz Kendrinu pomoć. Zar niste čuli? Krug označava mesto, a tačka vas. Oni žele vas."

"Ili nekog od nas."

"Oh, ne", reko, odmahujući glavom. Bio sam manijački ubeđen u to. "I Kendra je pogrešila što je tako mislila i zato se sada tamo negde napolju izgubila. Smatrala je da će ih bilo ko od nas zadovoljiti. Ali to možete samo vi, Habse. Stalno ste bili vi u pitanju. Vi ste naš vođa. Kako li vas samo oni poštuju!"

"Onda će me i dobiti", reče Habs.

Oteturao se natrag do stolice i još jednom pokušao da navuče čizme. Bezuspešno. Taj čovek koga je iscrpeo delirijum, koga je proganjala opsesija, nije više bio u stanju da dela. Presamitio se, mrmljajući poput nekog starca. Istog trenutka nešto lupi o prozor.

Tresnulo je uz težak, prskav zvuk, pretvarajući se zatim u vodnjikavu masu. Pogledao sam napolje i video da nas gađaju nekom vrstom tečne materije. Izgledalo je da dolazi iz humki, ali to je bilo teško odrediti. I monitor i kamera bili su prekriveni tom materijom, tako da je ekran postao beo. Piskutav šum hica ponovo se oglasi. Grumenje koje je pogađalo prozore postade tamnije. Veoma je nalikovalo iscedenom ljudskom mesu.

Habs ustade. Nije se klatio. "Tako je", reče on, "ovo se mora okončati. Neće više dugo trajati." Glas mu je bio odlučan.

"Shvataš li sada, Džejmse?" dodao je. "Moraš mi pomoći."

On pokaza na čizme. Paljba je prestala i pred nama se sada pružala pustinja jasna kao islikano platno. "Pomozi mi", reče on.

Pomogao sam mu.

9.

Lesko je preko monitora pratio Habsa koji se uputio prema humkama. Hteo je da ide s njim, ali mu Habs nije dozvolio, što je bilo glupo.

"Devojka je mrtva", reče on, "zar to ne znaš, Džejmse? A ako nas obojicu ubiju, neće više imati ko da brani čovečanstvo. Sada smo ostali ti i ja protiv njih, Džejmse, sa bar dve prilike; ne smemo dozvoliti da obe istovremeno prokockamo. Ako ništa drugo, dobijamo na vremenu. Poći ću, a ako ne uspem, ti možeš pokušati na tvoj

način. Do viđenja, Džejmse. Tako mora biti", i Habs brzo prođe kroz otvor. Lesko ga je pustio. Stvar je bila u tome što je bio sasvim u pravu. Kendra je bila mrtva kao i ostali, a mravi su sve osvojili... ali još su imali dva aduta u rukama, njihove pojedinačne prilike da unište humke Kraljice; nije mogao da ih svede na jednu. Pustio je starca da ode. Posmatrao ga je preko monitora.

Habs se izvesno vreme kretao kroz pustinju veoma samouvereno; korak mu je bio sigurniji nego ranijih dana. U ruci je nosio neupotrebljiv minobacač, dovoljno velik, dovoljno težak, dovoljno precizan da zada ubistveni udarac humci Kraljice... ako uspe da stigne do nje. Mahnuo mu je jednom ili dvaput; izgledao je gotovo bezbrižno na ekranu monitora, posmatran kroz koprenu krvi koja je još prekrivala sočiva kamere. Lesko je prekrštenih ruku napregnuto posmatrao monitor, još ne odbacujući ludu pomisao da će se Habs probiti... da će uspeti da uništi Kraljičinu humku, a sa njom i mrežu kolonije. To je bio samo danak čovečanstvu i ništa više: taj oronuo, slomljen i drhtav čovek, koga su mučile groznica i pogubna infekcija, bio je još živ, još se nalazio tamo napolju u pustinji... neumoljivo se krećući prema svom cilju. To je čovek: to je nesavladiv ljudski duh, uhvati Lesko sebe kako razmišlja, i stvarno, šta drugo reći o čoveku poput Habsa koji je odanost svojoj sabraći pretpostavio odanosti prema samom sebi; i sada hrabro napreduje tamo napolju, taj poslednji branilac, jer on je to bio, miliona godina evolucije... i Lesko je mislio da će uspeti! Habs mu ponovo mahnu preko monitora, a tada stade, pokazujući nadole. Stigao je do humke i podigao bacač iznad glave.

Lesko zadrža dah.

Istog časa plima mrava pohrli iz humke.

Ovi su bili crveni i zeleni: monitor, koji je odmah bio privučen njihovim kretanjem, prikazao je izdajničke mrlje žutila na stomacima, te svetlucave bisere imunosti. Kada su u gomili nahrupili iz humke, Lesko poverova da je sve vreme potcenjivao njihov broj; i ne samo da su pogrešno procenili celu situaciju, već su se prevarili i oko broja Kraljica. Nije postojala samo jedna Kraljica, verovatno ih je bilo stotinu skrivenih ispod površine pustinje... i on tada ispusti strašan, očajnički krik, jer su mravi preplavili Habsa, stotine, hiljade, milioni pentrali su se i stali da ga prekrivaju, sve dok se on nije pretvorio u

čvrstu, zgrušanu masu zelenog i crvenog. Zatim zadrhta i pade, a minobacač, takođe prekriven mravima, odlete u stranu. Dok je Lesko posmatrao, osećajući da je povezan sa monitorom kao da je uređaj deo njegovog vlastitog bića, masa na tlu prestade da vrvi, a zatim se razluči. Ispupčenje crvenog i zelenog pretvorilo se u tepih crvenog i zelenog.

Mravi su jeli.

Na njegove oči su proždirali Habsa.

Kroz poslednje ostatke krvave koprene video je mrave kako siti leže na pustinjskom tlu u celom opsegu monitora; bila je to čvrsta i divna zeleno-crvena prostirka pod treperavim zvezdama. On tada zaplaka: nije toliko plakao za Habsom - jer Habs je već bio mrtav, bio je mrtav još od onog trenutka kada je izišao ako ne i mnogo pre toga - već za milionima godina evolucije u koju su svi verovali, jedna zabludela bića, da predstavlja volju Stvaranja i Večnosti... a koja je, u stvari, predstavljala, Leskou je postalo sasvim jasno, samo puko odstupanje, aberaciju, sićušnu grešku koja je ispravljena u kosmičkim koordinatama pre nego što je stigla da se sasvim izvitoperi.

"Prokleti bili", reče on, "prokleti svi redom!" Iako je tako moglo da izgleda, ova psovka ipak nije bila upućena na račun mrava; najednom je počeo da se smeje zato što je to bila jedina normalna reakcija u ovoj situaciji. Netremice je posmatrao na monitoru kako se kule raskriljuju i počinju da rastu do džinovskih razmera, kao da time izražavaju likovanje zbog konačne pobede...

10.

LESKOOV DNEVNIK: Ali čak i sada dok sedim ovde, privodeći kraju ovaj dnevnik, ispisujući poslednje događaje i one koji će se još odigrati, obavljajući poslednje pripreme, i dalje bih želeo da verujem - a to je preispoljna ludost - kako smo mogli da uspostavimo vezu zasnovanu na razumevanju samo da smo imali malo više vremena. Nemoguće je da nas baš toliko potcenjuju. Mi možda jesmo greška, ali smo zato otmena greška, prokleti da su. Imamo svoja obeležja. Imamo šta da kažemo u svoju odbranu. Ako je i došlo do pogrešne procene, ako je trebalo da mravi postanu dominantna vrsta... još imamo piramide, Šekspira, Betovena, Ajnštajna, teoriju kvazara,

Institut Koronado, istinsku inteligenciju koja mi je, uostalom, i omogućila da tačno odredim šta se s nama dogodilo...

Zar to ništa ne vredi? Zar nam to ne ide u prilog? Možda smo mi nezakoniti naslednici planete i posle nekoliko miliona godina Tvorac je došao da povрати ravnotežu, ali čak i ako je tako, mi imamo svoja obeležja. Shvatio sam da moram u to da verujem. Da li bi mravi bili u stanju da komponuju fugu ili napišu Rat i mir? Kako bi igrali balet? Kako bi izveli koreografiju ili svirali flautu? Razume se, zapadao sam u delirijum, ali ovo su opravdana pitanja. Ne mogu nas eliminisati tako olako.

Ali, svakako, da mogu. Svakako da mogu. U tome i jeste stvar. Ne postoji nikakvo racionalno usklađivanje interesa, nikakav sporazum. Mi za njih predstavljamo aberaciju i među nama ima podjednako malo izgleda za dijalog kao i između čoveka koji trči putem i nekoliko mrava koji su mu se slučajno našli pod stopalima.

Mi za njih uopšte ne postojimo, što znači da neće doći ni do kakvog sporazuma. Oni nas možda i ne vide.

Sedeći ovde poslednjih nekoliko časova - nisu osvojili stanicu, nikud im se ne žuri, a možda samo čekaju na krajnja uputstva ili pak uživaju u ovome - došao sam do nekih proračuna o stopi njihovog širenja, imajući u vidu njihovu inteligenciju, moć organizacije, mrežu komunikacija i moje opšte znanje. Poznavajući otrov kojim se služe, sposobnost genetskog prilagođavanja, kao i glavne činioce koji sačinjavaju podlogu njihovog delanja, došao sam do zaključka da će se oni, posle ovog testa, veoma brzo prebaciti u druge delove pustinje, prvo zauzimajući nenastanjene oblasti, a zatim započinjući opsadu varoši i gradova. Verujem da će, napredujući, učiti i predviđati naše postupke, tako da će uvek biti jedan korak ispred nas. U najboljem slučaju, po mom proračunu preostalo nam je - svima nama Sibircima, Eskimima, domaćicama iz Dejtona u Ohaju, svima nama - možda još dva meseca.

Ili možda mnogo manje, ako je ovo samo predigra određenih tehnika koje tek treba da dođu do punog zamaha. Pruža nam se jedna prilika, koja uopšte i nije prilika, a ne iskoristiti je značilo bi potpuno izgubiti nadu... ona se sastoji u protivnapadu koji je Habs predložio i za koji je dao život - u direktnom napadu na Kraljicu. Znam da će sa mnom uraditi isto što i sa njim kao i to da mi preostaje jedva desetak

minuta života... ali ipak ove poslednje retke pišem sa čizmama na nogama, obučen u tešku opremu, sa spremnim minobacačem i puškom... i čvrst u odluci da iziđem i pokušam sve.

Želeo bih da to nisam ja. Želeo bih da se ništa od ovoga nije dogodilo. Želeo bih da je sve to samo san - kao što je za te kosmičke sile naše prisustvo na ovoj planeti bio san; hteo bih da mogu da ga ispravim kao što su ga oni ispravili jednostavnim buđenjem i puštanjem u pokret suprotnog zupčanika... ali to nije san. Ovo je stvarnost. Ovaj svet, bar ono što je ostalo od njega; kao i Kendra i Habs, ja takođe moram umreti napolju, u pustinji, pokušavajući po svaku cenu da ga spasem. To je najmanje što mogu da učinim za njih. To je najmanje što mogu da učinim za čovečanstvo.

Da li romantizujem? Sentimentalizujem? Šta je to čovečanstvo učinilo za mene da bi trebalo da se za njega na ovaj način žrtvujem? Ali u tome i jeste problem, srž noćne more... mi smo ljudska bića i postavljamo sebi takva pitanja. Lični interes nasuprot altruizmu; čuvanje vlastite glave nasuprot žrtvovanju.

Mravi uopšte ne razmišljaju o tome.

Izići ću napolje. Ne umire mi se, naročito ovih poslednjih nekoliko dana, kako god da su bili strašni, jer sam uz Kendrinu pomoć shvatio kakav život može da bude. Ali to se mora izvršiti. Ako ne uspem (a i ne vidim kako bih mogao da uspem, jer mogu da postoje dve Kraljice u tim humkama - ili hiljadu njih), ne znam kakva bi mogla da bude budućnost... ali siguran sam da oni imaju svoje planove u vezi s njom.

Stvarno, radije ne bih razmišljao o njihovim planovima.

Sada ću izići.

Neka nam je Bog na pomoći. Ali ko je Bog?

11.

Lesko je posrtao kroz pustinju, prekriven crvenim i zelenim čirevima, braneći se od ujeda koje je jedva mogao i da oseti kroz tešku metalnu opremu. Tu je Habs pogrešio; obukao je zaštitno odelo od gume, ali Lesko se opredelio za metalno. Metalni Lesko; pametni, pametni Lesko. Teturao se kroz pustinju nekih stotinak stopa ili milju, bilo mu je svejedno koliko, kada stiže do humki i pogleda ih sa visine. Tamo, u tankoj pukotini između njih nalazio se jasan, crni

otvor ispunjen tečnošću u kome se mogla nalaziti jedino Kraljica; on podiže granatu...

...Tlo mu se izmaknu ispod nogu.

...Lesko upade u otvor.

U prvi mah mu je izgledalo neverovatno da je mogao da propadne, jer bio je mnogo veći od samog otvora koji u prečniku nije imao više od stope, stope i po. Ali propao je veoma lako i glatko nastavio da klizi nadole... među zeleno-zlatnim stranama; i pored velike brzine nije bilo nikakvog otpora prilikom padanja. Lesko je osećao ne toliko strah, koliko znatiželju: gde li će se spustiti? U kakvu li su ga zečju jamu bacili mravi? Dočekao se na noge uz slab udarac pre nego što je bio u stanju da shvati da se nalazi u ograđenom prostoru ispunjenom zujanjem; okrenuo se i ugledao mrtve oči Kraljice. Tamo se nalazila Kraljica. Sve vreme je padao njoj u susret.

On podiže granatu. Podiže granatu i pođe prema njoj. Kraljica zamrmlja. On podiže granatu i mrmljanje se pretvori u pisak. Mogao je da je baci i raznese Kraljicu. Mogao je da je pretvori u pepeo, ali nije. Samo je stajao.

A onda se odnekud pojavi Kendra.

Bila je obučena u valovitu belu odoru, a oči su joj bile pune ljubavi. Podigla je šake prema njemu, zatim ruke, i Lesko ispusti granatu. Pala je ne proizvevši nikakav zvuk. Pripila se uz njega i on oseti njeno telo, udahnu nežan miris kojim je odisala. Gladio joj je kosu. Pripijala se uz njega. Mogla je da vidi kako pati, znao je to. Znala je koliko ga je koštalo da dođe. Da se ujedini s njom. Da bude i više i manje od sebe samog. Pokazala je na Kraljicu.

"Da li nas žele?" reče on.

Ruka joj je ostala ispružena, a u očima je mogao da joj pročita reči. A onda kao da je bio u stanju da joj prodre u um, tako da im reči nisu bile potrebne. Sporazumevali su se na jednom drugačijem nivou. On više nije bio Lesko; ona više nije bila Kendra. Bila je Kendralesko; on je bio Leskokendra; oni su predstavljali jedno biće.

Pošao je prema Kraljici.

Kraljica ga je primila i on ugleda...

12.

Predeo: crno drveće sa plavim lišćem spram žutog neba; nebeski

svod, sličan ogromnoj kupoli, ponirući i talasajući se, pretvara se u crveni okean; penasto žutilo nadima se na ljubičastom kamenju, dok zeleno sunce rasprskava crvene kapljice spram njega; ptice, tamne ptice, purpurne ptice pretapaju se u sivilo, a ruža, sa svojim krvavim, punim laticama, seže napred da poljubi vazduh koji izmiče iz jednog cveta; a onda se predeo preobličava, ogoljuje: jedno ogoljeno drvo poput lica u sjaju nečega što je bilo i nije bilo sunce, zraci koji izvire iz blistavosti poput ruku, ruke koje se dižu...

...velika granitna stena lebdi iznad poda koji se pretvorio u okean, a okean se pretače, pretače u nagu ženu... kendraleskokendra leži na obali, a između njenih nogu sunce moćno žeže, dok kolonija neumitno nadire i preplavljuje ih kao da...

13.

Popeli su se uz brežuljak na jednom drugom mestu, otvorenom prema nebu. Lesko ugleda sunce: bilo je u njenoj kosi, prosijavalo je kroz Kendrine vitice kao kroz svod nebeski. Sunce se nalazilo u njoj; ona je bila sunce, bila je Kraljica i on je prekri sobom. Njen glas javio mu se u umu bez reči.

"Imamo izbor", govorila mu je, "dali su nam mogućnost izbora."

"Da", uzvрати on, takođe bez reči, shvativši tog trenutka, osetivši da je konačno razumeo sve; bio je privučen Kraljici, svojoj Kraljici... prsti su tekli, oboje su tekli, a onda su najednom bili zahvaćeni naletom vetra i stali su zajedno da padaju...

14.

Padali su kroz jednu dugačku cev koja se okončavala u vazduhu, on i ona zajedno su hrlili kroz nju i...

15.

Iz cevi je izišao jedan embrion, očiju koje su sve više rasle, nogu koje se probijaju; najpre je bio sličan ribi, pa ptici, pa sisaru, a zatim je postao miš, pa više to nije bio. Pretvorio se najzad u ljudski fetus, koji se povećavao, povećavao, ispunjavajući beskrajn predeo, ispunjen mnogobrojnim zverinjem: lavovima, pticama, medvedima. Konačno, kada je zaposeo ceo predeo, on više nije bio fetus, već beba, dete... ogromna kula u daljini sa neodgonetljivim natpisom na

njoj... oko kule se vrzalo isto ono zverinje... dete je pošlo prema njoj laganim korakom, noseći sunce u ruci, vasseljenu u mekoći svog tela, svekoliku večnost na dlanu...

16.

"Šta je to?" upita Habs i iziđe na svetlost.

17.

"Spaseni smo", reče Eldridž i tada ugleda...

18.

"Šta se dogodilo?" upita Mildred i...

19.

KLIT je trčao, trčao očajnički, urlajući, ali nije mogao da utekne i tada...

20.

HABSELDRIDŽMILDREDKLIT: Negde na planini sabraše se u kamene talone, skupiše se u pesnicu koja je predstavljala srce...

21.

LESKOKENDRA: Pogleda na stvar sa druge strane planine. Između nje i njih nalazile su se glave mrava. Mravi su stajali na svojim nožicama, posmatrajući ih sa razumevanjem i saučešćem. Oči im zažmirkaše; mravi im uputiše signal i oni uzvратиše. Puzava stvar sa druge strane planine hrlila je ka njima, ali se onda zaustavi kada je naišla na mrave.

Mrtva zelena i žuta svetlost dopirala je iza njih dole su skupa stajali na planini. Kupala ih je svojim zracima i oni iskusiše njenu toplotu. Bilo je to sve što im je, baš kao i onoj stvari sa druge strane, bilo potrebno.

Jedan glas reče: "Oslobodite sve kanale. Oslobodite sve kanale. Molim vas, oslobodite sve kanale."

I Peta Faza poče...

Vilijam F. Nolan: SVETOVİ MONTIJA VILSONA

Činilo se da je svet isti, ali on to nije bio.

S datumom je sve bilo u redu: jun, 1990. I Čikago je izgledao kao Čikago, ali nešto s njim nije bilo u redu.

Nalazio sam se u baru na Mičigenu i ispijao krvavu Meri kada sam počeo da sumnjam da sam premešten.

Barmen je govorio o lunarnoj bazi koju smo podigli i o tome kako neće proći mnogo vremena pre no što počnemo da šaljemo ljude na Mars. Običan razgovor. Ali on tada reče: "Baš šteta što su Armstrong i Oldrin nastradali na taj način na Mesecu. Trebalo je da uspeju."

Pa, to nije bila tačno... jer Apolo jedanaest je uspeo. Ceo put prošao je u redu. Do đavola, čak sam razgovarao sa Armstrongom na Floridi šest meseci posle misije. I ja učestvujem u toj svemirskoj igri kao jedan mali zavrtnj u NASA-i. Između ostalih stvari, pravim i male zavrtnje koji se ugrađuju u noge LM-a.

Tako sam sada bio zapanjen onim što je ovaj čovek govorio. Ali nisam počeo da se raspravljam s njim. Nisam neki emotivan tip; u svemirskim istraživanjima jača osećajnost nije poželjna.

U Čikagu postoji nekoliko manjih parkova. Jedan od njih posvećen je početkom sedamdesetih godina trojici momaka sa Meseca: park Apolo. Uzeh taksu da pogledam spomenik.

U mom svetu, iznad ploče posvećene čovekovom prvom putovanju na Mesec stoje Armstrong, Oldrin i Kolins izliveni u bronzi. U ovom svetu, na tom mestu bila su postavljena neka tri druga momka.

Premešten sam.

Ja sam čovek bez predrasuda. Oduvek sam bio spreman da prihvatim činjenicu da paralelni svetovi postoje u našoj vasioni, ali nikada nisam lično iskusio pomak iz jednog u drugi.

Želeo sam da budem siguran, pa sam neke stvari proverio.

Pronašao sam da je Robert Kenedi postao predsednik posle Džonsona. Sirhanov metak je promašio. Kaliforniju jeste pogodio zemljotres zbog koga su svi bili silno zabrinuti 1968. Izgubili su L. A. i veći deo San Franciska. Vijetnam je bio napušten kada je Kenedi naredio opšte povlačenje u proleće '69. Bilo je tu još takvih stvari.

Vi već shvatate zašto sam poverovao.

Sablasni deo je nastupio kada sam počeo da razmišljam o sebi... onom drugom ja, onom ja u ovom svetu. Da li još stanujem u Šorherstu u River Forestu? I da li sam još oženjen?

Na oba pitanja odgovor je da. Imena su se na lazila na sandučetu: gospodin i gospođa Montgomeri K. Vilson.

Ali šta sam mogao da preuzmem u vezi s tim? Nisam mogao tek tako da se popnem i predstavim sebe samome sebi.

Da bih živeo u ovom svetu bilo mi je potrebno novo ime i novo lice, ali za to je bio potreban novac. A ja sam u novčaniku imao svega dvadeset dolara. Moraću da krivotvorim neke čekove kao Monti Vilson. Moraću da rizikujem.

Smatram, odista, da bi sve ispalo dobro da me nije kopkala ta nesreća na Mesecu i da nisam otišao da se o njoj obavestim u biblioteci. Tada sam saznao istinu koja me je pogodila: jedna noga na LM-u se slomila i to je bio pravi uzrok pada. Jedan zavrtnj nije izdržao pritisak.

Jedan od mojih.

Ne, Montgomeri K. Vilson nije bio okrivljen. Hladno je izjavio pred novinarima da je ugao sudara sa stenjem bio toliki da bi pukao bilo koji zavrtnj; čak je i NASA podržala njegov iskaz.

Ali ja sam znao da je lagao. Nijedan moj zavrtnj ne bi se slomio ni pod kakvim uslovima. Što je značilo, jasno i jednostavno, da je Monti Vilson loše obavljao posao.

Bio sam ubica. Ubio sam Nila Armstronga i Baza Oldrina.

Ova činjenica je bar rešila moj problem šta ću raditi i ko ću biti u ovom svetu: biću ja.

Ali kao prvo, razume se, morao sam da se otarasim onog drugog ja. Što uopšte nije bilo teško. Pratio sam sebe dok sam napuštao stan, dve večeri uzastopce. A onda, treće večeri, upotrebio sam nož i zakopao telo. Nisam osećao krivicu, jer sam znao da sam kaznio čoveka koji inače nikada ne bi bio kažnjen. Bio je to moj dug društvu. Stvari su glatko nastavile da se razvijaju. Bez po muke uklopio sam se u novi svet, a ni moja žena nije ništa posumnjala.

Sada, dok ovo pišem, jedini je problem što me neki čovek prati već nekoliko večeri.

Razume se da znam ko je on.

Monti Vilson.

I siguran sam da namerava da me ubije.

Henri Slesar: DOKTOR

Savetnik za zapošljavanje izgubio je svoju profesionalnu mirnoću i postao neprofesionalno razdražljiv. "Mora postojati nešto što vi možete raditi, doktore", reče on, "čovjek vašeg obrazovanja. Rat nas nije sve pretvorio u divljake. Ako je išta poraslo onda je to potreba za učiteljima i to za hiljadu puta od dana A."

Dr Megem se zavalio u stolicu i uzdahnu. "Ne razumete. Ja nisam običan učitelj; ne postoji više interesovanje za predmet koji najbolje poznajem. Da, ljudi su željni znanja; žele da saznaju kako da se nose sa ovim razorenim svetom koji su nasledili. Zato žele da saznaju kako da postanu zidari, tehničari i konstruktori. Žele da saznaju kako da ponovo sagrade gradove, kako da opet pokrenu mašine, zaleče opekotine od radijacije i nameste polomljene kosti. Žele da saznaju kako da proizvedu veštačke udove za žrtve bombardovanja, kako da obuče slepe da budu samostalni, ludake da urazume, izobličenicima da pomognu da ponovo pristojno izgledaju. To su stvari koje žele da nauče. Vi to znate bolje od mene."

"A šta je sa vašom specijalnošću, doktore? Mislite da se ona više ne traži?"

Dr Megem se kratko nasmeja. "Nema potrebe da mislim, ja to znam. Pokušao sam da zainteresujem ljude za nju, ali su mi okrenuli leđa. Dvadeset pet godina obučavao sam učenike kako da razviju savršeno pamćenje. Izdao sam šest knjiga, od kojih su bar dve postale standardni udžbenici na fakultetima. Prve godine posle primirja dao sam oglas za osmonedeljni kurs i primio samo jednu upisnicu. Ali to je moja profesija; to je ono čime se bavim. Kako da svoje životno delo prilagodim ovom novom svetu užasa i smrti?"

Savetnik za zapošljavanje grizao je usnu; pitanje je predstavljalo izazov. Odgovor nije pronašao za vreme razgovora sa dr Megemom. Posmatrao je povijenu priliku kako teškim korakom napušta prostoriju posle obavljenog razgovora i on oseti očajanje zbog ovog neuspeha. Ali te noći, probudivši se iznenada usred jednog poznatog košmara, ležao je budan u svom zaklonu i ponovo razmišljao o dr Megemu. Ujutro je imao odgovor.

Mesec dana kasnije, u vladinim novinama pojavilo se obaveštenje za

javnost na koje je odziv bio ogroman.

Dr Hugo Megem

Najavljuje ubrzani osmonedeljni kurs

"Kako zaboraviti"

Upis počinje 9. septembra

Čarls E. Frič: KOLAČ KOJI DONOSI NESREĆU

Sa lakoćom proisteklom iz duge prakse, Hari Folger prepolovi kineski kolačić za sreću i izvuče iz njega parče papira. Šakom ga poravnava na stolu i pročita ispisanu poruku:

SREŠĆETE JEDNOG STAROG PRIJATELJA!

Hari se nasmeja u sebi. Bilo je neminovno da sretne nekog starog prijatelja. Sretao ih je svakog dana - dok je išao na posao, u kancelariji, u zgradi gde je stanovao - čak i u raznim kineskim restoranima koje je posećivao.

Zagrizao je kolačić, izmrvio ostatke među zubima i sprao ih jednim gutljajem sada već mlakog čaja. Uživao je u kolačiću koji donosi sreću isto onoliko koliko je uživao u sreći samoj. Ali on je uživao u svim kineskim jelima koja su predstavljala njegovu jedinu hranu i nikada mu nisu dosadila. Hari Folger je raj poistovećivao sa obedovanjem u nekom kineskom restoranu.

Ali dok je odlazio, sreo je jednog starog prijatelja.

Zvala se Sintija Pitera, to jest tako se prezivala dok se nije udala. Ona, međutim, nije bala stara u bukvalnom smislu te reči, već mlada žena koja još nije navršila tridesetu. Hari se rado sećao burne ljubavne veze koju je proživio s dotičnom damom kada su oboje bili mlađi i često su mu snovi bili ispunjeni tim ugodnim uspomnama.

"Sintija!" reče on, iznenađen, ali zadovoljan.

"Hari!" uzviknu ona, dok su joj suze radosnice navirale u kestenjasto-zelene oči.

Hari je istog časa shvatio da će se, uprkos činjenici da su oboje u braku, upustiti u ljubavnu vezu s njom.

Kada je konačno stigao da porazmisli o tome, začudio se slučajnosti susreta sa starom prijateljicom Sintijom neposredno pošto mu je kolačić za sreću predskazao jedan takav događaj. Bila je to, razume

se, slučajnost, jer ništa drugo i nije moglo da bude. Hari je uživao u čitanju poruka koje je, uvek je pretpostavljao, ispisao neki kuli zaposlen u Hong Kongu - ali nije verovao da sadrže pravu istinu.

Nije poverovao čak ni posle ovog događaja.

Nepotrebno je reći da su se on i Sintija sastajali po kineskim restoranima. Rekla mu je da je njen muž životinja koja joj je upropastila život. On je nju obavestio da je njegova žena jedna kučka s kojom je bio jako nesrećan. Jednom takvom prilikom, posle izvrsnog obroka koji se sastojao od slatkih i kiselih svinjskih rebara, Hari prepolovi svoj kolačić za sreću i pronade ovakvu poruku:

OPREZ! NEKO VAS PRATI!

On podiže pogled i ugleda Sintijinog pobesnelog muža kako ulazi u restoran. Jedva je imao vremena da je izgura kroz pomoćni izlaz. Da kineski kolačić za sreću nije upozorio Harija na neposrednu opasnost ne bi imali ni toliko vremena.

Ponovo slučajnost - zaključio Hari - i ostao je u tom uverenju dok nije primio sličnu poruku trenutak pre no što je njegova žena (koja je mrzela kinesku hranu) ušla u restoran u kome su obedovali on i Sintija; ponovo su umakli u poslednjem trenutku.

Kao posledicu toga, Hari je počeo ozbiljnije da shvata poruke. Nadao se da će saznati neki neprocenjivi nagoveštaj vezan za berzu ili ime nekog pobjedničkog konja u subotnjoj trci, ali ništa od toga. Poruke su uglavnom predstavljale, sem u slučajevima opasnosti, puko mudroslovlje, a retko savete.

Sa jednim upadljivim izuzetkom.

To se zbilo kada su on i Sintija (koja je, kao i on, volela kinesku hranu) završavali preostale komadiće mandarinske patke i dok mu je ona pričala kako je njen muž postao sumnjičav i kako je sigurna da i Harijeva žena mora da podozreva tajne sastanke. Upravo u tom trenutku, Hari prepolovi jedan hrskavi kolačić za sreću, izvuče parče papira i pročita poruku:

UMREĆEŠ!

Hari proguta knedlu i gotovo se uguši parčetom kolača u ustima. To je bilo glupo, razume se. On zatim iznenada promeni stav i postade besan. Kako se, do đavola, tamo neki bedno plaćeni kuli iz Hong Konga usudio da stavi jednu takvu poruku u kolačić za sreću? Pomisli da se žali upravniku, ali se predomisli. Umesto toga, odluči

da kaže kako se ne oseća dobro. Zatim otprati Sintiju do kuće u kojoj je stanovala.

Upravo kada se spremao da krene dalje, on začu neku buku na naspramnom prozoru. Podiže pogled i vide Sintijinog muža kako nišani pištoljem u njega. On zinu u čudu, otvori širom vrata od kola i iskobelja se napolje, naletevši pravo na svoju ženu koja je takođe držala pištolj u ruci.

Hari potrča. Neodređeno je bio svestan da su oba pištolja opalila u isto vreme, ali on ne oseti nikakav bol i nije imao nameru da se zaustavi. Trčao je, ne zastavši ni da predahne dok se nije udaljio dobra četiri bloka. Zatim se oslonio o jedan zid, puneći pluća vazduhom, i stao da se opipava. Nije primetio nijednu rupu u sebi, niti je igde bilo tragova krvi.

Hvala bogu, pomisli on, što su besni supružnici bili loši strelci.

Iako se sve dobro završilo, on se još nekontrolisano tresao. Morao je nekuda da pođe i opusti se. Možda ga još jure i biće sigurniji na nekom mestu punom ljudi. On pogleda zgradu kako bi zaključio gde se nalazi.

Stajao je ispred jednog kineskog restorana.

U ovom još nikada nije bio i odmah postade znatiželjan. Otvorio mu se apetit iako je pre samo jednog sata jeo kinesku hranu. Pored toga, na takvom jednom mestu uvek se osećao siguran.

Hari Folger uđe unutra i sede za jedan sto. Na njegovo iznenađenje bio je jedini gost. Kada se kelner pojavio, on naruči ručak broj dva. Pojede ga uživajući u svakom zalogaju, zaboravivši na neprijatnu epizodu na ulici. Zatim prepolovi svoj kolačić za sreću i pročita poruku koja je bila stavljena unutra.

Prvo nije shvatao njen smisao. Onda mu konačno postade jasan, on podiže pogled sav uspaničen i ugleda kelnera sa skeletnim licem kako se podrugljivo ceri. Hari se divlje okretao unaokolo tražeći izlaz, ali nije bilo nikakvih vrata ni prozora u restoranu, nikakvog načina da iziđe, ni sada ni ikada.

On počne da vrišti.

Kada se umorio od toga, ponovo je osetio glad. Naručio je još jedan obrok i pojeo ga. Poruka u kolaču za sreću ovoga puta bila je istovetna sa prethodnom.

Posle tog obroka naručio je još jedan, pa još jedan i još jedan... i

svaki put poruka u kolačiću za sreću bila je ista. Pisalo je:
MRTAV SI!

Robert Šekli: SAVRŠENA ŽENA

Gospodin Morček probudio se sa kiselim okusom u ustima i smehom koji mu je odzvanjao u ušima. Bio je to smeh Džordža Ovena-Klarka, poslednja stvar koje se sećao sa prijema kod Triad-Morgana. Kakav je to samo prijem bio! Cela Zemlja proslavljala je prelazak u novi vek. Tri hiljaditu godinu! Mir i napredak za sve i sreću u životu...

"Koliko si srećan u životu?" upitao je Oven-Klark, lukavo se cereći, već dosta podnapit. "Hoću da kažem, kakav ti je život sa tvojom slatkom ženicom?"

To je bilo neprijatno pitanje. Svi su znali da je Oven-Klark bio Primitivista, ali s kojim pravom je ljudima to gurao pod nos? Samo zato što se oženio jednom Primitivnom ženom...

"Volim svoju ženu", rekao je Morček srčano. "Ona je neuporedivo bolja i pristupačnija od te gomile neuroza koju ti nazivaš svojom ženom."

Ali, razume se, čovek ne može povrediti jednog debelokožnog Primitivistu. Primitivisti vole nedostatke svojih žena isto onoliko koliko i svoje vrline - možda čak i više. Oven-Klark se isceri još lukavije i reče: "Znaš, Morčeku, stari momče, mislim da je tvojoj ženi potreban pregled. Jesi li zapazio da u poslednje vreme nešto nije u redu s njenim refleksima?"

Nenosan idiot! Gospodin Morček lagano ustade, trepćući usled jarkog jutarnjeg sunca koje se krilo iza zavesa. Mojriini refleksi - do đavola, postojalo je zrnce istine u onome što je Oven-Klark rekao. U poslednje vreme činilo se da Mojra nije više ona stara.

"Mojra!" pozva je Morček. "Da li je moja kafa gotova?" Nastade pauza. Zatim odozdo dopre njen jasan glas. "Samo čas!"

Morček navuče sportske pantalone još pospano žmirkajući. Hvala Državi, naredna tri dana bila su praznik. Biće mu potrebna sva tri da se oporavi od sinoćnjeg prijema.

Dole se Mojra motala unaokolo, sipajući kafu, savijajući salvete, izvlačeći stolicu na koju će on sedeti. On sede, a ona ga poljubi u mesto gde je počeo da ćelavi. Voleo je da ga ljubi na mestu gde je počeo da ćelavi.

"Kako je odjutros moja ženica?" upita on.

"Divno, dragi", reče ona posle izvesne pauze. "Jutros sam ti napravila sefinere. Ti voliš sefinere."

Morček zagriže jedan, savršeno ispečen, i srknu kafu.

"Kako se osećaš jutros?" upita je on.

Mojra mu premaza maslacem jedno parče tosta, a zatim reče: "Divno, dragi. Znaš, sinoćni prijem bio je davan. Uživala sam u svakom provedenom trenutku."

"Malo sam se nacvrckao", reče Morček iskrivivši usta u osmeh.

"Volim te kada si nacvrckan", reče Mojra. "Govoriš kao anđeo - kao veoma pametan anđeo, hoću da kažem. Mogla bih da te slušam doveka." Ona mu namaza još jedno parče tosta.

Gospodin Morček joj se nasmeši od zadovoljstva poput nekog blagog sunca, a zatim se smrknu. Spusti sefiner i počea se po vratu. "Znaš", reče on, "imao sam mali sukob sa Ovenom-Klarkom. Govorio je o Primitivnim ženama."

Mojra premaza peto parče tosta ne odgovorivši ništa i dodade ga na gomilu koja je rasla. Zatim posegnu za šestim, ali on je ovlaš dodirnu po ruci. Ona se povi unapred i poljubi ga u nos.

"Primitivne žene!" podsmehnu se ona. "Ta neurotična stvorenja! Zar nisi srećniji sa mnom, dragi? Možda ja jesam Moderna - ali nijedna Primitivna žena ne može te voleti onako kako te ja volim - a ja te obožavam!"

Ono što je rekla bilo je tačno. Muškarac nikada nije mogao u celokupnoj poznatoj istoriji da živi srećno sa neobnovljenom Primitivnom ženom. Ta egoistična, pokvarena bića celog života zahtevala su da se neko o njima brine i da im poklanja pažnju. Bilo je poznato da je žena terala Ovena-Klarka da briše sudove. A ta budala se pomirila s tim! Primitivne žene neprestano su tražile novac da kupe odeću i nakit, zahtevale su da im doručak bude serviran u krevetu, izlazile su na partije bridža, satima razgovarale telefonom i sama Država zna šta još. Pokušale su da preuzmu poslove muškaraca. Konačno su dokazale svoju ravnopravnost.

Pojedini idioti kao što je bio Oven-Klark odlučno su tvrdili da su one izvrsne.

Pod uticajem sveobuhvatne ljubavi svoje žene, gospodin Morček oseti kako se oslobađa pospanosti. Mojra nije jela. Znao je da je to

učinila ranije, kako bi mogla sasvim da se posveti hranjenju njega. Takve sitnice činile su tu razliku.

"Rekao je da ti je usporeno vreme reakcije."

"Stvarno?" upita Mojra posle izvesne pauze. "Ti Primitivisti misle da su sveznajući."

Odgovor je bio u redu, ali došao je sa prevelikim zakašnjenjem. Gospodin Morček je postavio svojoj ženi još nekoliko pitanja, prateći vreme koje joj je bilo potrebno da odgovori pomoću sekundare na kuhinjskom časovniku. Usporavala je!

"Da li je stigla pošta?" upita je on brzo. "Da li je neko zvao? Da li ću zakasnuti na posao?"

Posle tri sekunde ona otvori usta, a zatim ih ponovo zatvori.

Nešto strašno nije bilo u redu.

"Volim te", reče ona jednostavno.

Gospodin Morček oseti kako mu srce udara u rebra. Voleo ju je! Ludo, strastveno! Ali taj odvratni Oven-Klark bio je u pravu. Bio joj je potreban pregled. Mojra kao da je osetila o čemu razmišlja. Ona se osetno skupi i reče: "Jedino želim da budeš srećan, dragi. Mislim da sam bolesna... Hoćeš li me lečiti? Hoćeš li me uzeti nazad kada budem izlečena?... I ne dopusti da me izmene... ne želim da budem promenjena!" Njena svetla glava klonu na njegove ruke. Plakala je... nečujno, tako da ga ne uznemiri.

"Samo će te pregledati, draga", reče Morček, trudeći se da zadrži vlastite suze. Ali znao je... kao što je i ona znala... da je stvarno bila bolesna.

Sve je to tako nepravedno, pomisli on. Primitivna žena sa svojim prostim mentalnim tkanjem, bila je gotovo imuna na ovakve slabosti. Ali osetljiva Moderna žena, sa svojim tanano uravnoteženim osećanjima, bila im je suviše sklona. Krajnje nepravedno. Jer Moderna žena sadržala je sva najtananija, najdragocenija svojstva ženstvenosti.

Sem otpornosti.

Mojra se ponovo skupi. S mukom se podiže na noge. Bila je veoma lepa. Bolest joj je oblila obraze rumenilom, a jutarnje sunce joj je posvetlilo kosu.

"Dragi moj", reče ona. "Zar mi ne bi dozvolio da još malo ostanem? Možda ću sama ozdraviti?" Ali pogled joj odluta u daljinu.

"Dragi..." Brzo se pribrala, pridržavajući se za ivicu stola. "Kada budeš imao novu ženu... pokušaj da se setiš koliko sam te volela." Ona sede, bezizražajnog lica.

"Idem po kola", promrmlja Morček i požuri napolje. Da je još malo ostao i sam bi zaplakao.

Na putu do garaže osećao se obamro, umoran, slomljen. Mojra bolesna! A moderna medicina sa svim svojim velikim dostignućima nije bila u stanju da joj pomogne.

On stiže do garaže i reče: "U redu, napolje."

Lagano, njegova kola iziđoše i zaustaviše se pored njega.

"Nešto nije u redu, šefe?" upitaše ga kola. "Izgledate zabrinuti. Još ste mamurni?"

"Ne... u pitanju je Mojra. Bolesna je."

Kola su za trenutak ćutala. Zatim meko rekoše: "Veoma mi je žao, gospodine Morček. Volela bih da ja mogu nešto da učinim."

"Hvala", reče Morček, srećan što ima uza se prijatelja u ovim trenucima. "Bojim se da tu niko ništa ne može."

Kola unatraške odoše do izlaza i Morček pomože Mojri da uđe unutra. Kola lagano krenuše.

Vladala je tanana tišina dok su se vraćali u fabriku.

Redžinald Bretnor: ČOVEK NA VRHU

Ko je bio prvi čovek koji se popeo na vrh Nanda Urbata? Svaki učenik može da vam kaže da je to - najopasnija planina na svetu, 26.318 stopa visoka, kao i da ju je na kraju osvojio Džefri Barbank. Mene su zaboravili. Bio sam samo momak koji ga je pratio. Štampa je slavom ovenčala Barbanka. On je bio čovek na vrhu, čovek na vrhu sveta.

Ali on to u stvari nije bio. Znao je da je to laž. A to boli.

Planina je, znate, putovanje u potragu za pustolovinama, misterija, izazov duhu. Malori, koji je umro na Everestu, znao je to. Ali Barbank se uspeo na vrh Nanda Urbat jednostavno zbog toga da bi sprečio nekog drugog da bude prvi. Za njega nije bilo misterija i svakoga ko je posedovao osećanje za misteriju smatrao je budalom. Za Barbanka su svi ljudi bili budale - ili neprijatelji.

To sam otkrio onog dana kada sam se priključio ekspediciji u mestu Darjelingu. "Grad je poludeo zbog nekog ušljivog svetog čoveka", reče mi on posle ručka. "Hajde da pogledamo tog starog varalicu. Možda se malo zabavimo."

Tako smo nas dvojica izišli iz hotela i celim putem on se hvalisao svojim planovima. Još mogu da vidim njegovo lice, veliko, hladno, pravougaono dok je govorio o ljudima koji su nešto pokušali i nisu uspeli. Razume se, negde su zabrljali stvar. Ne može se čovek popeti na Nanda Urbat za male pare. On je to drugačije radio. Celokupna njegova oprema bila je bolja od najbolje koju su mnogi drugi imali. Zato što ju je on projektovao. Zato što je stajala pravo bogatstvo.

To me je razljutilo. Ali suviše sam veliki put prevalio da bih se sada vratio. Pustio sam ga da govori.

Uđosmo u ograđeni prostor jednog hrama. Tamo su se već nalazili povećá gomila ljudi, koji su sedeli skrštenih nogu u prašini, i mnogo majmuna. Uz jedan kameni zid, ispod ogromnog kišobrana, sedeo je sveti čovek na istkanoj prostirci. Njegova dugačka bela kosa uokviravala je najčudnije lice koje sam ikada video - kao mesec okruglo, bez bora, savršeno simetrično. Oči su mu bile zatvorene. Nasuprot blede, smeđe kože, njegove pune usne izvijale su se

naviše poput rogova na nekom turskom luku. Bilo je to lice kipa koje se osmehivalo osmehom kipa, krajnje spokojno.

Ljudi kao da su nešto iščekivali. Dok smo prolazili kroz gomilu, niko nije govorio. Ali Barbank se nije na to obazirao. Zaustavili smo se na čelu gomile, a on nije prestajao da govori.

"I još nešto", govorio je, "nemam nameru da se gnjavim sa prljavim Šerpasima-nosačima u gornjim bivacima. Avioni će nam izbaciti stvari."

To me je stvarno ražestilo. "Šerpasi su hrabri ljudi", rekoh mu, "i dobri planinari."

"Vraga", odbrusi on. "Oni su tegleća marva." On upre prstom u svetog čoveka. "Evo ti jednog primerka. Pogledaj taj glupavi smešak. Zadovoljan je poput lakrdijaša svojim hokus-pokusom... prljavštinom, nagošću i svim ostalim. Nisu se makli u razvoju dalje od početka."

Sveti čovek je bio nag ili gotovo nag, ali bio je čist; tkanina koja mu je bila obmotana oko bedara bila je besprekorno bela. "Možda", odvratih ja, "teže nečem drugom."

A tada, lagano, sveti čovek podiže pogled. Obrati se Barbanku. "Tako je", reče on.

Sretah njegov pogled... i iznenada taj kip ožive. Kao da sam video samo oklop njegovog spokoja; sada sam mu ugledao i izvor. Osećao sam da je on nastajao ne iz odbijanja sveta, već iz poznavanja svih ljudskih agonija i radosti.

"Da, težimo", nastavi sveti čovek. Glas mu je bio divan, sa čudnim naglaskom, i u njemu je bilo primesa humora i ironije. "Ali da li nečem drugom? Ne mislim da je tako. Mi samo pokušavamo na različite načine, mi sa istoka i vi sa zapada... a ponekada jedni ne možemo uspeti bez drugih." Zastavši, on osmotri Barbanka tim svojim očima. "Zato vam ja mogu pomoći, ako me samo zamolite."

Barbankove usne se skupiše. "Čuo je neka govorkanja tamo dole u bazaru", reče on meni. "No, od mene neće dobiti ni prebijene pare."

Osmeh zaigra. "Moram li objašnjavati? Planina nije samo stena i led, ona je mnogo više od toga. Nijedan čovek ne može savladati najopasniju planinu na svetu. On može savladati jedino samoga sebe."

Stresoh se. To je i Malori rekao.

"Ti prokleti prevarantu!" Barbank pršte u smeh. "Pokušavaš li ti to da

mi kažeš kako si ti u stanju da mi pomogneš da stignem do vrha?"

"Ja bih to drugačije rekao", odvrati sveti čovek. "Da ne bi bilo zabune moram da kažem sledeće. Nikada nećete ostvariti želju svoga srca bez moje pomoći. Način na koji vi postavljate stvari nije baš najbolji." Barbanku se zacrvene vrat. "Oh, ma nemoj?" frknu on. "Pa, kreni s nama i posmatraj! Pretpostavljam da mogu iskoristiti još jednog šugavog nosača."

Sveti čovek podiže svoje krhke ruke. "Hvala... ali ne bih", reče on blago.

Barbank pljunu u prašinu. Zatim se okrenu i pođe, grubo se gurajući kroz gomilu koja je mrmljala.

Tada sam odlučio da on ne sme postati čovek na vrhu.

Dug je put iz Darjelinga kroz Nepal do užasne planine koju Tibetanci zovu Ocem snegova. Putovanje je potrajalo nekoliko nedelja. Bilo nas je jedanaestorica belaca, ali ubrzo smo otkrili da ne predstavljamo ekspediciju u uobičajenom smislu te reči. Bili smo Barbankovi plaćenici koje je držao na distanci njegov prezir.

Ostali su ga uglavnom ostavljali samog. Ja to nisam mogao. Predskazanje svetog čoveka postalo mi je opsesija. Svakom prilikom razgovarao sam sa Barbankom o tajnama tog vrha - užasnim snežnim ljudima za koje su se svi Tibetanci kleli da postoje i o istim tamnim, pulsirajućim letećim stvarima koje je Simti video visoko dok je obilazio Everest.

Rekao sam mu da su, vrlo verovatno, Medsen, Džejms i Laverhoum prvi stigli na vrh... i da se može desiti da on bude čovek na vrhu koji će samo otkriti tragove koje su oni ostavili.

Do vremena kada smo stigli u blizinu našeg bivaka na Velikom istočnom ledniku postao sam njegov neprijatelj koga treba postideti. Postojao je samo jedan način da se to postigne. Mada su Keningšou i Lejn bili bolji ljudi, izabrao je mene kao metu napada. Ja sam morao biti tamo, kako bih video čoveka na vrhu sopstvenim očima. To je bilo u redu. Zato što sam mogao osujetiti Barbanka da ne bude prvi na vrhu samo tako što bih ja bio prvi.

Krenuli smo tradicionalnim pristupom uz Veliki istočni lednik i Zapadni zid Južnog kola do bivaka broj pet na visini od gotovo pet milja iznad mora.

Planina nas je celim putem ismejavala. Poslala je protiv nas svoju okrutnu laku konjicu, vetar, maglu i sneg... stalno nas napadajući, ne dozvoljavajući nam da smetnemo s uma ubitačne sile koje je držala u rezervi.

Pa ipak, dok smo stajali u bivaku broj pet i posmatrali avion iz Indije koji je pokušavao da spusti opremu za poslednji bivak na većoj visini no što je ijedan čovek ikada ranije kampovao, nebo je bilo vedro. Posmatrali smo pilota kako pokušava, kako kruži i izbacuje osam zasebnih tereta. Deveti se zadržao; remenje se zakačilo.

"Kupio sam dva tuceta istovetnih", reče Barbank. "Rekoh vam da ne postoji ništa što ovi domoroci mogu, a da mi ne možemo bolje."

On i ja stigismo do bivaka broj šest, na visini od preko dvadeset šest hiljada stopa, kasno sledećeg poslepodneva. Podigli smo šator i otežali ga cilindrima kiseonika. Večerali smo hranu iz samozagrevne konzerve, a onda se zavukli u vreće za spavanje.

Ustali smo pre svitanja i utvrdili da lepo vreme još traje. Barbank se zagledao u prostranu, tamnu planinu, u široku žutu traku ispod piramidinog vrha, u stenovite dubine i glečere leda ispod nas.

"I tako ja neću uspeti?" rugao mi se. "Ti prokleta budalo."

Krenusmo naviše. Popesmo se do ivice i zagledasmo se u groznu provaliju Južnog pročelja. Nastavismo pripreme za drugu fazu uspona, gde su Džejms i Leverhoum poslednji put bili viđeni.

Male, oštre lancete vetra probijale su se kroz našu odeću sve do krvi koja nam je kolala u žilama. Vrh je bio skriven iza svog pramena oblaka.

Napredovali smo ka tom pramenu. Čak i sa kiseonikom predstavljalo je to pravu agoniju. Tamo gore, vazduh je bio redak. To čovek oseća u telu, kostima, mozgu. Pokreneš se, zaustaviš i sva pažnja ti je upravljena na sledeći pokret.

Na jednoj takvoj planini, fizički se ne postavlja pitanje ko će voditi, ali moralno može da se postavi. Sećam se kako sam štedeo snagu, pomažući Barbanku što sam manje mogao. Sećam se Barbanka kako gubi snagu prepustivši mi vođstvo visoko na ogolelom vrhu. Sećam se pogleda Barbankovih očiju.

Časovi su se vukli. Kretao sam se. Osećao sam bolove. Terao sam sebe da se ponovo pokrenem. I tako bez kraja.

A onda, bez upozorenja, obavi nas pramen oblaka. Vrh sveta bio je

udaljen pedeset stopa. Znao sam da mogu biti čovek na vrhu, da sam postavio Barbanka tamo gde sam želeo da ga vidim. Stao sam. Ne znam zašto. Nasmejao sam se i mahnuo mu da priđe. Prošao je pored mene, mrzeći me.

Stigao je do ivice vrha. Okrenuo je glavu. Nisam mogao da mu vidim usne, ali mogao sam da osetim kako se izvijaju u trijumfu i zadovoljstvu. Ponovo se okrenuo. I dok se okretao jedan jedini nalet vetra zavijajući promače pored nas i ogoli vrh. Video sam голу stenu. Video sam široko ulegnuće puno snega.

Ali u središtu nije uopšte bilo snega, jer se on istopio. Na svojoj prostirci, nag i spokojan, čekao je sveti čovek. Osmehivao nam se svojim osmehom kipa.

U tom tonu zadovoljnog iznenađenja kojim se pozdravlja neočekivani gost, on reče Barbanku. "Kako si dospao ovamo?"

Čudan zvuk dopre kroz Barbankovu kožnu masku. Automatski on pokaza... oštar vrh, ivicu, padine, milje stena, leda i snega.

Sveti čovek podiže obe ruke. Njegov gest bio je izvanredan, učtiv, sumnjičav.

"Hoćeš da kažeš", reče on, "da si se peo?"

Bil Pronzini: PURPURNA KRAVA

Kada je Flojd Anzelmo ugledao purpurnu kravu kako pase na jednom brežuljku njegovog imanja, jednog oktobarskog jutra, pomislio je da ima priviđenja.

Naglo je zakočio svoj kamionet pored prilaznog puta koji je krivudao kroz njegovo imanje, povukao ručnu kočnicu i nagnuo se preko sedišta da još jednom pogleda. Još je bila tamo. Zurio je u nju želeći da ona iščezne. Ali nije.

Anzelmo lagano zatrese glavom i iziđe iz kamioneta. Stajao je na pošljunčenom putu, zaklanjajući oči od sjaja zimskog sunca. Još je bila tamo.

Pobogu, pomisli Anzelmo. Sledeći put će mi se priviđati ružičasti slonovi. A ja uopšte ne pijem.

On podiže kragnu svog kaputa štiteći se od hladnoće i ranog jutarnjeg vetra, a zatim duboko uzdahnu i obiđe oko kamioneta. Pažljivo je napredovao kroz vlažnu travu pored puta, lako se prebacio preko bele ograde i počeo da se penje uz brežuljak.

Na pola puta zastade da bi još jednom pogledao. Do đavola, krava je stvarno bila purpurna; veoma prijatna, bledoljubičasta, tamnija nijansa te boje. Ipak, kontrast koji je činila sa svetlim hlorofilnim zelenilom trave i tamnim, smeđe-belim ostalim kravama, bio je prilično uznemirujući.

Anzelmo se pope na udaljenost od dvadeset stopa od mesta gde je pasla purpurna krava. Pažljivo je zaobišao životinju u širokom krugu. Nije obratila pažnju na njega.

"Čuj", reče on glasno, "ti nisi stvarna."

Krava je mirno žvakala, ne obraćajući pažnju na njega.

"Krave nisu purpurne", reče Anzelmo.

Životinja lagano mahnu repom.

Stajao je i posmatrao je dosta dugo. Zatim je ponovo uzdahnuo, ovog puta prilično rezignirano, okrenuo se i pošao niz brežuljak.

Njegova žena završavala je pranje sudova od doručka u kuhinji kada on nekoliko minuta kasnije uđe unutra. "Zašto si se tako brzo vratio?" upita ona.

"Emi", reče Anzelmo, "na brežuljku dole niz put, pase jedna purpurna

krava."

Ona obrisa ruke o kuhinjsku krpu. "Skuvala sam svežu kafu", reče mu ona.

On se povuče za uvo. "Rekoh da jedna purpurna krava pase na brežuljku dole niz put."

"Da, dragi", reče njegova žena. A zatim poče da sprema sudove u kredenac.

Anzelmo iziđe napolje. Ugleda Henka Rejforda, svog predradnika, kako izlazi iz štale za mužu.

"Bro jutro, gospodine Anzelmo", reče Henk.

"Henk", reče Anzelmo, mršteći se. "Video sam purpurnu kravu kako pase na brežuljku tamo niz put."

Henk se zagleda u njega.

"Prvo sam mislio da mi se priviđa. Ali popeo sam se donde i ta prokletnica je stvarno bila purpurna. Ne mogu da se razaberem."

"Da", reče Henk, čudno ga gledajući.

"Nisi li je možda i ti video?"

"Ne, gospodine."

Anzelmo klimnu. "Hoćeš li da odeš sa mnom tamo i pogledaš?"

"Pa", reče Henk, "imam neka neodložna posla."

"Onda možda kasnije", reče Anzelmo.

"Svakako", odvrati Henk, brzo se udaljujući. "Možda kasnije."

Anzelmo se vrati u kuću. Uputi se pravo ka telefonu koji je stajao na stolu u hodniku i pozva Džima Plejera, izdavača lokalnih nedeljnih novina.

"Ovde Flojd Anzelmo", reče on kada se Plejer javi.

"Šta mogu da učinim za tebe, Flojde?"

"Pa", reče Anzelmo. "Malopre sam se uputio u grad; vozio sam po svom prilaznom putu kada sam ugledao purpurnu kravu kako pase na padini jednog brežuljka."

Na drugom kraju žice vladala je tišina.

"Džime?" upita Anzelmo.

"Purpurna krava", reče konačno Plejer.

"Tako je", uzvratila Anzelmo. "Purpurna krava."

Opet nastupi tišina, ali ovog puta kraća. Zatim se Plejer nasmeja. "Ti me zavatlavaš, je li tako?"

"Ne", reče ozbiljno Anzelmo.

"Čuj, Flojde, ja imam puno posla", reče Plejer.

"Svi ti prokleti NLO-i koji su u poslednje vreme viđeni u okolini, nisam imao vremena da..." On zastade smejući se. "Hej, možda je ta tvoja purpurna krava došla jednim od tih letećih tanjira za koje ljudi tvrde da su ih viđali."

"Džime", reče polako Anzelmo, "ne znam ja ništa o letećim tanjirima. Znam samo da jedna purpurna krava pase na jednom od mojih brežuljaka. Ako hoćeš da dođeš ovamo, pokazaću ti je."

Plejer je jedan trenutak ćutao. Zatim reče: "U redu, doći ću. Ali ako se šegačiš sa mnom..."

"Brežuljak o kome ti govorim je možda jednu milju udaljen od autoputa na mom imanju", reče mu Anzelmo. "Srešćemo se tamo."

"Za četrdeset pet minuta", reče Plejer nesrećnim glasom i spusti slušalicu.

Anzelmo se uputi ka vratima. Njegova žena uđe u sobu upravo u trenutku kada je stigao do njih.

"Kuda ćeš, dragi?"

"Da se sretnem sa Džimom Plejerom."

"Zbog čega?"

"Da mu pokažem purpurnu kravu koju sam video."

Njeno čelo se zabrinuto nabora. "Flojde..."

"Vratiću se otprilike za jedan sat", reče Anzelmo i iziđe napolje.

On stavi u pogon svoj kamionet i krenu prilaznim putem. Kada je stigao do brežuljka opazio je da se purpurna krava primakla bliže podnožju i da je sada pasla svega nekoliko stopa od bele ograde.

Anzelmo ukoči kamionet i iziđe. Zatim se uputi kroz travu do ograde, preskoči je i stade pred kravu.

Životinja je nastavila da pase kao da ga ne primećuje.

Anzelmo joj se oklevajući približi. Ispruži oprezno šaku i dodirnu joj glavu. Zatim ustuknu. "Počeo sam da sumnjam", reče on, "ali neka sam proklet ako nisi stvarna, takođe neka sam proklet ako nisi purpurna."

Životinja malo pomeri zadnje noge. "Odakle si ti uopšte?" upita Anzelmo. "Džim Plejer je pomenuo neke leteće tanjire ili nešto slično. Ja baš ne marim za te trice i kučine, ali t..."

Anzelmo zastade kod poslednje reči. Pogled mu se prikova za šaku, šaku kojom je nekoliko sekundi ranije dodirnuo glavu životinje.

Prsti su mu postajali purpurni.

On oseti prolaznu želju da se okrene i pobegne. Brzo je nestala. Posle jednog trenutka, životinja podiže glavu kako bi prvi put pogledala u Anzelma.

Pravim upitnim tonom ona reče: "Muu?"

"Muu", odvrati Anzelmo.

Kada je Džim Plejer stigao nekoliko minuta kasnije, na brežuljku su posle dve purpurne krave.

Ričard Vilson: RAZVOJ CARSTVA

Stariji muškarac sede na travnati brežuljak i zagleda se preko voćnjaka. Jesenje sunce bilo je jarko, vlažnost mala i duvao je povetarac.

Mlađi muškarac opruži se pored njega.

"Cigaretu?" upita on.

"Hvala", reče Rodžer Bojton. On pogledom obuhvati ravnicu, stabla jabuka i lepu kuću sa belim stubovima na udaljenom brežuljku. Preplaviše ga sećanja i on se osmehnu. "Jedan moj prijatelj nekada je posedovao tu kuću. Jedan drugar koji je bio predstavnik u Svetskoj vladi. On i ja sedeli bismo ponekad baš na ovom brežuljku. Pojeli bismo jabuku ili dve koje smo prethodno ubrali na putu kroz voćnjak. Zovu se vinska krv."

"Pričali ste mi o kolonizaciji", reče blago Alister posle pauze.

Stariji muškarac uzdahnu. "Da." On pažljivo izvadi cigaretu, odmota papir, rasu duvan i smota papir u jednu sićušnu lopticu. "Bio sam predstavnik kolonija. Morao sam da odlučim, pošto su moji potčinjeni prikupili sve podatke, koga bi trebalo naimenovati. To nije bilo lako odlučiti."

"Mogu da zamislim."

"Zapravo i ne možeš. Bilo je toliko činilaca, a podaci su, u stvari, bili škrti. Taj se izbor, da budem iskren s tobom, sveo na puko nagađanje. A neka nagađanja bila su dosta proizvoljna. Znali smo, na primer, da je Mars peskovit, te smo za njega naimenovali beduina. Tako smo udovoljili celom Srednjem istoku, a naročito Jordanu. Jordan je za taj poduhvat darivao hiljadu kamila."

"Zaista", mladić je izgledao odsutan. Njegov sabesednik nepažljivo ugasi cigaretu, tako da je ona nastavila da se puši u travi.

"Venera je bila kišovita planeta", reče Bojton s negodovanjem posmatrajući opušak koji se dimio, mada nije ništa preduzeo s njim u vezi, "te smo stoga naimenovali Engleza. Engleska je poslala sanduk aligatora."

Mladić ga zapanjeno pogleda.

"Kišnih mantila marke aligator", reče Bojton. "Stvari nisu bile baš najbolje organizovane. Suviše toga se dešavalo u isto vreme. Bilo je

mnogo zbrke i mada su zemlje želele da učine sve najbolje, niko u stvari nije znao šta je to. Stoga su radile nasumce što su najbolje umele, oslanjajući se na ono malo znanja koje su posedovale."

"Da li je bilo opasno?"

"Malo znanja? Ne, ne opasno. Samo nedovoljno. Zatim, tu je bio i Jupiter. Oko Merkura se nismo trudili, mada se izvesno vreme nezvanično razgovaralo o tome da se pošalje neko iz ekvatorijalne Afrike i tamo učini ono što bude u njegovim moćima."

"Ko je otišao na Jupiter?" zapita Alister.

"Sjedinjene Države bučno su zahtevale Jupiter i dobile su ga. Argumenti im je bio da će ostale planete biti lako kolonizovati zbog njihove sličnosti sa Zemljom, ali za Jupiter je bio potreban pravi poznavalac, jer se on sastojao od tečnog gasa i Crvene mrlje."

"Šta je to?"

"Izvini. Zaboravio sam da si bio tek dečak kada se to događalo. Crvena mrlja je jovijanska svemirska platforma. Sagrađili su je pre mnogo vremena, da bi zatim nazadovali, kao što to obično biva sa ljudima, i zaboravili kako su to postigli. Zemlja je poslala jednog inženjera koji je trebalo da ispita može li se ista stvar ponoviti. Mrlja je bila dosta prenaseljena i kolonizacija nije dolazila u obzir pre no što se sagrađi još jedna."

"Jeste li uspeli?"

"Pa, počeli smo sa gradnjom. Pre no što smo stvarno mogli bilo gde da se damo na posao, morali smo da rešimo problem jezika. Brigu oko toga preuzeo je na sebe jedan Australijanac. Imao je, iskustva sa melanezijskim iskvarenim jezikom i ako je iko bio podoban da obavi posao međusobnog ukrštanja četiri jezika u jedan, to je bio on."

"Četiri jezika?"

"Da. Engleski je bio službeni jezik Zemlje. Zatim, tu je bio marsovski, venerski bla-bla i jezik sa Mrlje. Bila je to čudna mešavina, ali svakome razumljiva, manje ili više."

"Znači odatle to potiče. Bum-gi-ups-gi bda-bla su-viš, je li: Međuplanetni beche de mer."

"Tačno. Sem što je, razume se, nazvan beche d'espace. Ja dva-momak udri-gi. Ali čak i pošto je razrešeno pitanje jezika, imali smo nevolja. Na Marsu su, na primer, već imali kamile i marsovci su se

začudili što smo ih još doneli. Naročito zbog toga što su njihove bile divlje i poluinteligentne, tako da su kao prvo došle i oslobodile svoje srodnice sa Zemlje. Nikada se nisu vratile.

Isto se dogodilo i sa kišnim mantilima na Veneri. Tamo kiša ne pada nadole, kao što sad znamo. To je neka vrsta magle. Diže se iz tla. Zavuče se ispod kišnog mantila u tili čas. To je, razume se, predstavljalo neznatnu smetnju, ali one su bile simptomatične za način na koji se naš napola smišljeni plan ostvarivao."

"Tada niste znali za ljude sa Ganimeda?"

"Ne. Bili smo toliko zaposleni oko izgradnje još jedne Crvene mrlje da nikada nismo dospeli do Jupiterovih satelita. Oh, to je delom bila i stvar budžeta. Komisija za budžet neprestano nam je objašnjavala da postoji samo određena suma novca i da bi bilo bolje da počnemo da ostvarujemo neki profit s onim što smo već dobili pre no što podnesemo zahtev za kolonizaciju nekog novog sveta. Pretpostavljam da su Medeanci prvi put došli kada si ti imao otprilike deset godina?"

"Jedanaest", reče mlađi muškarac.

"Izviđali su naše kolonije i došli pravo na Zemlju. Uzeli su stvar u svoje ruke i kolonizovali nas."

Jedan Medeanac-nadglednik pope se lako uz brežuljak. Bio je visok, sa pipcima, a aparat za disanje navučen preko glave davao mu je izgled mehaničkog čoveka.

"Kik-kik pinis", reče Medeanac. "Vi dva-momak sve samo bla-bla su- viš. Bi pava blong radi on-stari voćnjak brati jabuka."

Dva muškarca ustadoše i poslušno krenuše niz brežuljak prema voćnjaku.

"Zašto mora da nam se obraća tim iskvarenim jezikom?" upita mlađi muškarac. "Svi oni govore engleski isto tako dobro kao vi ili ja. To je uvredljivo."

"Mislim da zato to i rade", reče Bojton; bivši predstavnik kolonija. "Toliko su bolji od nas u kolonizovanju da mi se čini kako osećaju da imaju pravo da to ističu."

Medeanac ih je čuo.

"Sasvim tačno", reče on.

Aleksej Panšin: SUDBINA MILTONA GOMRATA

Milton Gomrat provodio je dane sanjajući o boljem životu. Tačnije rečeno, provodio je dane kao đubretar. Ispraznio bi kantu smeća kroz stražnji otvor gradskog kamiona, a zatim bi se gubio u snovima dok je mašina jednolično kloparala. Mrzeo je taj kamion, mrzeo je svoju ubogu sobicu, a mrzeo je i beskonačan sled sivih dana.

Snovi su mu predstavljali zbir neiskorišćenih mogućnosti u životu, a kako je tih mogućnosti bilo veoma mnogo snovi su mu bili divni.

Miltonov omiljeni san nikada nisu sanjali oni od nas koji znaju ko su im roditelji. Miltona su pronašli u neobično oblikovanoj korpi od vrbova pruća na stepeništu sirotišta i to mu je u dečaćkom dobu omogućilo da slobodno zamišlja beskonačan broj veličanstvenih sudbina koje bi mogle i koje bi se ostvarile samom pojavom neke majke, ujaka ili rođake koji dolazi po njega i odvodi ga u večno leto gde mu je pravo mesto.

Odrastao je, uspeo da maturira mилоšću uprave jedne javne škole koja je verovala da svako treba da maturira bez obzira na sposobnosti, a zatim se zaposlio u gradskoj službi, sve vreme snevajući isti ružičasti san.

A onda, jednog dana, dok je stajao pored kamiona za smeće, pred njim se stvorio mršav, nestrpljiv tip u jednostavnom crnom odelu. Nije se čuo nikakav prasak, šušanj ili lupa dok se to događalo... bilo je to veoma poslovno pojavljivanje.

"Milton Gomrat?" upita čovek, a Milton klimnu. "Ja sam terenski agent iz Centrale za verovatnoću. Mogu li da razgovaram sa vama?" Milton ponovo klimnu. Taj čovek nije mu bio baš majka ili rođak, ali je očigledno napamet znao teme koje je Milton mrmlijao iz dana u dan od kada zna za sebe.

"Ovde sam da ispravim grešku nastalu u tkanju verovatnoće", reče čovek.

"Kao dete bili ste nepažnjom isključeni iz vlastite dimenzije i prebačeni u ovu. Kao ishod toga došlo je do napetosti u stvarnosti. Ne mogu vas naterati da pođete sa mnom, ali ako to budete učinili, povešću vas na vaše pravo mesto."

"A kakav je to svet?" zapita Milton. "Da li je nalik na ovaj?" On

mahnu prema ulici i kamionu.

"Oh, nipošto", reče čovek. "To je svet čarobnjaštva, zmajeva, vitezova, zamkova i takvih stvari. Ali neće vam biti teško da se priviknete na njega. Prvo, to je mesto koje vam po pravu pripada i vaš um će mu se prilagoditi. Drugo, da bih vam olakšao stvari, pripremio sam nekog ko će vam pokazati vaše mesto i objasniti vam sve što vas bude zanimalo."

"Poći ću", reče Milton.

Svet mu se zacrne pred očima istog trenutka pošto je izgovorio dotične reči, a kada je ponovo mogao da razaznaje stvari, on i čovek stajali su u dvorištu nekog velikog kamenog zamka.

S jedne strane nalazila su se siva kamena zdanja; s druge stajao je ružičnjak sa crvenim, belim i žutim cvetovima. Pred njima se obreo jedan sredovečan čovek guste brade.

"Evo nas", reče čovek u crnom. "Evane, ovo je tvoj štićenik. Miltone Gomrate, ovo je Evan Asperito. On će ti objasniti sve što je potrebno da znaš."

Tada čovek pozdravi obojicu. "Gospodo, Centrala verovatnoće od sveg srca vam zahvaljuje. Učinili ste nam uslugu. Postavili ste stvari na prava mesta."

A zatim nestade.

Evan, bradonja, reče: "Pođi za mnom."

Okrenu se i uđe u najbližu zgradu. Bila je to štala puna konja.

Pokazao mu je na gomilu slame u jednom uglu.

"Tamo možeš da spavaš."

Zatim mu je pokazao gomilu balege. Tamo su se nalazile pobodene dugačke vile, kao i jedna kolica.

"Natovari kolica balegom i zaspaj njome grmove ruža u bašti. Kada završiš s tim, naći ću ti nešto drugo da radiš."

On potapša Miliona po leđima.

"Znam da će ti biti teško u početku, momče. Ali ako te budu mučila bilo kakva pitanja, slobodno mi se obrati u svako doba."

Li Kuluf: ČAŠA KUKUTE

Dva dana pošto je šatl 'Erasko' pao kod severnog pola Čandane, lokalna policija uhapsila je vinovnika. Proces je takođe brzo upriličen, a presuda je glasila: "Kars Merivale Bantling, izazvavši smrt četrnaestoro ljudi time što se bavio industrijskom špijunažom, ispoljio je na taj način prezir prema životu i pokazao se nepriličan za dalji ostanak u društvu. Stoga će biti zatvoren trideset dana, tokom kog razdoblja će dati svoj život, biti proglašen mrtvim i konačno uklonjen kada svi znaci života budu prestali."

"Zar stvarno očekujete da ću se ja ubiti?" upita Bantling svog advokata sa Čandane.

"Možete se zaveštati bankama organa, kako to mnogi čine. Vaši delovi nam, doduše, ne mogu koristiti, ali taj gest će izraziti vašu želju da se iskupite."

Bantling nabra veđe. "A ako odbijem tu vašu čašu kukute? Da li ćete me prisiliti da je ispijem?"

Advokat je bio zapanjen. "Čandana je civilizovana planeta. Niko ne bi pokušao da vas silom privoli na nešto."

Izuzmu li se šipke na vratima i prozorima, ćelija je veoma nalikovala na kakav hotelski apartman. Bila je udobna, imala je izvrsnu biblioteku, a i donošena mu je prvorazredna hrana. Jedina uznemiravajuća stvar bio je sto sličan oltaru na kome je stajao pehar pun ćilibarne tečnosti. Bantling je odlučio da bude strpljiv i čeka. Mogla ga je zadesiti i rđavija sudbina nego da ovako provede ostatak života.

Njegove molbe za pomilovanje su odbijene i kako se trideseti dan približavao, Bantling je postajao sve nervozniji; ali i poslednji dan je prošao kao i svi prethodni. Nije pušten gas kroz otvore za ventilaciju, niti su mu na silu dali otrov. Kad se spustilo veče, nasmejao se, ispunjen likovanjem i hitnuo pehar preko sobe, razlivši otrov po zidu. A onda mu je palo na um da mu još nije poslužena večera. Bio je već dobro prošlo časa kada mu je ona donošena. Pokušao je da uključi osvetljenje, ali soba je ostala u mraku.

Najednom ga je obuzeo samrtni strah. U dva koraka našao se kraj slavine u kupatilu... ali iako ih je sasvim odvrnuo, iz njih je isteklo

svega nekoliko kapi vode.

Pojurio je prema vratima i stao da udara u njih, derući se: "Hej, hoću da vidim svog advokata!"

Niko nije došao.

Bantling se tada priseti sudijinih reči. Biće proglašen mrtvim i uklonjen kada svi znaci života budu prestali. Pogled mu se zadržao na praznom peharu na podu, a onda je skliznuo ka mrlji koja se sušila na zidu. Nešto mu se steže u grlu.

Edvard D. Hoh: ZOOLOŠKI VRT

Deca su uvek bila dobra tokom meseca avgusta, a naročito pred dvadeset treći. Toga dana svake godine veliki srebrni svemirski brod sa Međuplanetnim zoološkim vrtom profesora Hjuga spuštao se u svoju šestočasovnu posetu oblasti Čikaga.

Još pre svitanja obrazovali bi se dugački redovi dece i odraslih, a svako je u ruci stezao dolar čekajući u čudu da vidi koja je neobična stvorenja profesor ove godine doneo.

U prošlosti su ponekad bili počašćeni tronožnim stvorenjima sa Venere, visokim mršavim ljudima sa Marsa ili čak zmijolikim užasima koji su dolazili iz još većih udaljenosti. Ove godine, kada se veliki okrugli brod lagano prizemljio na ogromnom sletnom području nadomak Čikaga, gledali su sa strahopoštovanjem kako se strane broda lagano podižu i otkrivaju poznati prizor kaveza. U njima se nalazio neki divlji soj iz noćne more - male životinje nalik konjima koje su se kretale hitrim, trzajućim pokretima i neprestano brbljale na nekom piskutavom jeziku. Žitelji Zemlje ubrzo stadoše da se zbijaju unaokolo dok je posada profesora Hjuga užurbano skupljala pripremljene dolare; uskoro se pojavio i sam dobri profesor u svom ogrtaču duginih boja i sa cilindrom. "Narode Zemlje", povika on u mikrofon.

Gomila se utiša i on nastavi: "Narode Zemlje, ove godine dobijate pravu poslasticu za samo jedan dolar - malo poznati narod konjopaukova sa Kaana - koji je stigao do vas preko mnogo miliona milja svemira uz velike troškove. Sakupite se unaokolo, pogledajte ih, proučite ih, poslušajte ih, ispričajte svojim prijateljima o njima. Ali požurite! Moj brod može ovde ostati samo šest časova!"

I gomila ljudi lagano stade da promiče istovremeno užasnuta i zadivljena tim čudnim stvorenjima koja su ličila na konje ali se verala uz zidove kaveza poput paukova. "Ovo zaista vredi jedan dolar", primeti jedan čovek, žurno prolazeći. "Idem kući po ženu."

Tako je to teklo celog dana, dok deset hiljada ljudi nije prošlo pored kaveza smeštenih u jedan kraj broda. A kada je proteklo određenih šest časova, profesor Hjugo još jednom uze mikrofon u ruke. "Sada moramo poći, ali vratićemo se sledeće godine u isti dan. A ako ste

uživali u našem zoološkom vrtu ove godine, obavestite o njemu telefonom svoje prijatelje u drugim gradovima. Sutra ćemo se spustiti u Njujork, a sledeće nedelje idemo u London, Pariz, Rim, Hong Kong i Tokio. Zatim krećemo ka drugim svetovima!"

Mahnuo im je u znak pozdrava, a kada se brod podigao sa tla, narodi Zemlje složiše se da je to bio do sada najbolji zoološki vrt...

Okolo dva meseca kasnije i posle još tri posećene planete srebrni brod profesora Hjugua konačno se spustio na poznate krzave stene Kaana i čudna stvorenja konjo-paukova žurno su napustila svoje kaveze. Profesor Hjugo se oprostio sa nekoliko prigodnih reči, a oni se zatim užurbano razidoše u stotinu različitih pravaca, uputivši se u svoje domove među stenjem.

U jednom domu ženka je veselo dočekala svog mušjaka i mladunca. Odbrblljala je dobrodošlicu na čudnom jeziku i požurila da ih zagrlji. "Dugo vas nije bilo. Je li bilo lepo?"

Mušjak klimnu. "Naročito je uživao maleni. Posetili smo osam svetova i videli mnoge stvari."

Mališan ustrča uz zid pećine. "Najbolje je bilo na svetu zvanom Zemlja. Tamošnja stvorenja nose odeću preko kože i hodaju na dve noge."

"Ali zar sve to nije opasno?" upita ženka.

"Ne", odvrati njen mušjak. "Postoje šipke koje nas štite od njih. Sve vreme ostajemo u brodu. Sledeći put moraš krenuti sa nama: Zaista vredi dati devetnaest komoka, koliko staje putovanje."

A mališa klimnu. "Bio je to do sada najbolji zoološki vrt..."

Robert T. Kurosaka: NE ZAZIVAJ ĐAVOLA

Materijalizator je bio završen.

Ned Kvin se odmače, obrisa šake i zadivljeno osmotri oveći pult sa brojčanicima, svetiljkama i prekidačima. U ovaj projekat uložio je više godina rada i silan novac. No, najzad je bio okončan.

On stavi metalni šlem na glavu i uključi kablove u kontrolnu ploču. Zatim okrenu prekidač za stavljanje uređaja u pogon i reče: "Novčanicu od deset dolara."

Začulo se neobično zujanje, a onda se u prijemniku pojavio komad papira. Ned ga pomno ispita. Novčanica je bila prava.

"Martini", reče on.

Ponovo se oglasi zujanje. U prijemniku se pojavi lokva. Ned opsova u sebi. Još će puno morati da uči.

"Bocu viskija", reče on.

Odmah posle zujanja pojavi se poznata, mrka boca. Ned isproba sadržaj i osmehnu se.

Zakikotavši se, nastavio je da vrši opite. Povećao je zonu prijemnika i pripremio se za svoj najveći opit. Uz bezgranično bogatstvo koje mu je sada stajalo na raspolaganju mogao je da poželi neke stvari o kojima svi inače u potaji snevamo.

Ponovo je uključio materijalizator, duboko udahnuo i rekao: "Devojku."

Kada se zujanje utišalo u prijemniku je stajala jedna ljupka devojka. Bila je naga. Ned nije ništa kazao o odeći. Bila je pegava u licu i imala je kikice. Najviše joj je moglo biti osam godina.

"Pakao", promrmlja Ned Kvin.

Zzzzum.

Vatrogasci su pronašli dva ugljenisana kostura na zgarištu koje se dimilo.

Lorens M. Dženifer i Donald I. Vestlejk: PITANJE

Soba je bila veoma tiha, što je uznemiravalo Rosija. Ali sa druge strane sada bi i najmanja sitnica uznemiravala Rosija: pokušavao je da dotera pripremljena predavanja iz engleske gramatike i dospeo je u stanje kada je cela soba počela da mu ide na živce. Uskoro će, znao je, morati da ustane i iziđe u šetnju. Bila je sredina poslepodneva i ako iziđe u šetnju srešće sve domaćice iz zgrade.

To će ga takođe razdražiti: ali čitav život, počelo je da mu biva jasno, predstavljao je izbor između raznih vrsta razdraženosti. On uzdahnu, podiže sledeći list papira i usredsredi na njega pogled.

Zarez se koristi za razdvajanje delova jedne rečenice koji...

Zazvoni telefon.

...delova jedne rečenice koji nisu nezavisni tako da...

Zazvonio je ponovo.

"Do đavola", reče Rosi, nikom određeno i pređe preko sobe da se javi, teško dišući. Dok je posezao za slušalicom uspeo je da se savlada tako da je njegovo 'halo' bilo gotovo učtivo.

"Halo", reče glas na drugom kraju, neki jasan i veseo glas. "Kakvo je vreme napolju?"

Usledi kratkotrajna tišina.

Rosi reče: "Šta?"

"Pitao sam vas", reče glas, isto onako veselo, "kakvo je vreme napolju."

On izgubi kontrolu. "Ko ste vi, do đavola?" reče Rosi: "Meteorološki biro? Od svih prokletih budala..."

"Gospodine Rosi", upade glas nimalo ljut, "sasvim sam ozbiljan. Molim vas, verujte mi."

"E, pa sad, čujte vi..."

"Molim vas, gospodine Rosi", reče glas. "Smirite se."

Kao i svi mi i Rosi je ponekad bio žrtva utiska da je vasseljena uperena, poput kakvog pištolja, pravo u njegovu glavu. Tog poslepodneva nije se dogodilo ništa što bi odagnalo taj utisak, a onda je došao i telefonski poziv, to idiotsko pitanje, što je prevršilo svaku meru. Svet se suzio, stisnuo i usredsredio oko Rosijeve glave. Sve, sve je pripadalo zaveri protiv Rosija i svi su se trudili da mu

naude.

"Da se smirim?" uputi on pitanje u slušalicu. "Slušajte vi sad mene, ko god da ste. Ja ovde radim. Pokušavam da obavim neki posao. Ne želim da me iko zove i postavlja mi glupa pitanja..."

"To nije glupo pitanje", uzvratu mu glas strpljivo. "Molim vas, verujte mi da ja... da mi odista moramo dobiti od vas odgovor na to pitanje." Rosi je, čak i kroz crvenu maglu besa, načas ipak poverovao tom glasu. "Šta je posredi, onda?" upita on rasejano. "Nekakav TV program?"

"Ma ne" odvrati glas. "A nije ni anketa, psihijatrijska igra, niti neslana šala. Mi smo sasvim ozbiljni, gospodine Rosi."

"Dobro, dobro", reče Rosi donevši odluku. "Idite do đavola." On počeo da spušta slušalicu. Ali glas nastavi da govori i znatiželja izvojeva pobedu, nakratko, u bici sa besom. Ceo svet je, doduše, bio protiv Rosija: ali on je mogao da odabere među razdraženostima. Telefonski poziv protiv pripreme predavanja iz engleskog.

On ponovo prinese slušalicu uhu.

"...moramo insistirati", govorio je glas. "Odista bi bilo mnogo jednostavnije, gospodine Rosi, kada biste nam samo odgovorili na pitanje. Možemo, znate, ponovo nazvati i nastaviti da zovemo. Ni najmanje ne želimo da vam dosađujemo ili da vas uznemiravamo, ali..."

"Bilo bi mnogo jednostavnije", reče Rosi glasu, "kada biste mi saopštili zašto vam je potreban odgovor na jedno takvo pitanje. Kakvo je vreme napolju... pobogu, zar ne možete sami da pogledate? Ili da nazovete obaveštenja ili da učinite nešto drugo?"

"Bojim se da vam ništa više ne mogu reći", odvrati glas s izvesnim tragom nečeg što je moglo predstavljati žaljenje, a moglo je biti i puko glumljenje žaljenja toliko uobičajeno među televizijskim voditeljima kvizova. "Ali ako biste samo..."

"Neki čudak", promrmlja Rosi.

"Molim?" upita glas.

Rosi odmahnu glavom prema telefonu. "Ništa", reče on. "Ništa." A tada možda podstaknut nelagodnošću, on se sagnu kako bi pogledao kroz prednji prozor sobe. "Dan je lep", reče on. "Ili u svakom slučaju izgleda da je lep. Da li je to ono što ste hteli?"

"Tačno to", reče glas, a Rosi pomisli da je mogao u njemu razabrati

olakšanje. "Možete li biti malo određeniji?"

"Pa", nastavi Rosi osetivši se još nelagodnije... kako su se stvari odigravale celog dana, sada je bio pravi trenutak da neko uđe kod njega i nade ga kako jednom čudnom glasu preko telefona opisuje kakvo je vreme... "pa, pomalo je oblačno. Ali lepo. Ne mogu da vidim sunce zbog oblaka, ali ima dosta svetlosti i izgleda da je toplo. Kao da postoji neka izmaglica."

"Ah", odvrati glas. "Kažete da ne možete videti sunce?"

"Tako je", reče mu Rosi. "Ali dan je lep, ako me razumete. Pomalo oblačan, ali... slušajte vi, šta sve ovo, do đavola, treba da znači?" Pomisao da bi ga neko mogao iznenaditi za vreme jednog tako čudnog razgovora izazva u njemu poslednji, iznenadni izliv razdraženosti. "Zovete nepoznate ljude da biste im postavljali glupa pitanja kao..."

"Hvala vam, gospodine Rosi", reče glas glatko. "Veoma vam hvala."

A tada... a tada... glas reče još nešto. Nešto što očigledno nije bilo namenjeno Rosijevim ušima, a doprlo je ipak do njih pukim slučajem trenutak pre no što je stranac na drugom kraju veze spustio slušalicu. Svega nekoliko reči, ali on iz tih nekoliko reči shvati da je bio u pravu, sve vreme bio u pravu. Našao se u središtu svega. Možda nikada neće saznati zašto ili kako. Ali svet, ceo svet, bio je... potpuno i bez izuzetaka... uperen pravo u njegovu glavu.

Svega nekoliko reči razabranih iz daljine, nekoliko reči koje je neki čovek morao izgovoriti nekom drugom u prostoriji dok je spuštao slušalicu.

"U redu je, Džo", reče glas ležerno. "Ne može ga videti. Slobodno ga ukloni."

Rodžer Zelazni: KORIDA

Probudilo ga je ultrazvučno zavijanje. Bilo je to nešto što je nanosilo bol njegovim bubnim opnama iako nije prelazilo prag čujnosti.

On se u tami s mukom podiže na noge.

Nekoliko puta udario je o zidove. Nejasno je shvatao da su mu ruke ranjave kao da su bile izbodene mnogobrojnim iglama.

Taj zvuk ga je izluđivao...

Pobeći! Mora otići odatle!

Tanušni trag svetlosti pojavi se s njegove leve strane. On se okrenu i potrča ka tom tragu koji stade da prerasta u otvor. On pojuri kroz njega i zaustavi se, žmirkajući zaslepljen bleštavilom. Bio je nag, znojio se. Um mu je bio zamagljen i ispunjen odlomcima snova. On začu poklič verovatno gomile i zažmirka zaslepljen sjajem.

Na izvesnoj udaljenosti ispred njega stajala je jedna tamna prilika uznoseći se. Obuzet besom on pojuri ka njoj iako mu nije bilo sasvim jasno zašto. Bosim nogama dodirivao je topli pesak, ali nije obraćao pažnju na bol dok je jurio u napad. Jedan delić njegove svesti uobličio pitanje 'zašto?' ali on ga prenebreže.

Zatim se zaustavi.

Pred njim je stajala naga žena, mašući, pozivajući. On potom iznenada oseti plimu vatre u slabinama. Okrenu se malo ulevo i uputi se prema njoj.

Ona se graciozno izmače.

On poveća brzinu. Ali kada je trebalo da je zagrlji oseti plimu vatre u desnom ramenu, a žene nestade. On se zagleda u rame, aluminijumsku šipku koja je virila iz njega i krv koja mu se slivala niz ruku. Ponovo se začu poklič.

...I ona se ponovo pojavi.

Pojurio je za njom još jednom, a u levom ramenu mi se usled toga zapališe iznenadne vatre. Ona beše nestala, a on je stajao tresući se i znojeći se, žmirkajući zaslepljen sjajem.

"To je trik", zaključio on. "Nemoj prihvatiti igru!"

Ona se ponovo pojavi, ali on je stajao kao ukopan, ne obraćajući pažnju na nju. Bio je sav u vatri, ali odbijao je da se pokrene, upinjući

se da razbistri um. Tamna prilika pojavi se još jednom, visoka otprilike sedam stopa, sa dva para ruku. Držala je nešto u jednoj šaci. Samo da sevanje nije bilo tako ludačko, možda bi on...

Ali mrzeo je tu tamnu priliku i ponovo ju je napao. Bol mu ošinu bok. Samo trenutak! Samo trenutak!

Ludost! Sve je to ludost! reče u sebi prisećajući se ko je. Ovo je arena, a ja sam čovek, a ta tamna prilika to nije. Nešto ovde nije u redu.

On pade na šake i kolena, dobijajući na vremenu. Dok je bio u tom položaju on prikupi dve pune šake peska. Ponovo uslediše probadanja... električna i bolna. Nije obraćao pažnju na njih sve dok je bio u stanju da ih podnosi, a zatim ustade.

Tamna prilika mahnu prema njemu nečim što kod njega izazva osećanje mržnje. On pojuri kao tane i zaustavi se kod te stvari. Sada je znao da je u pitanju igra. Zvao se Majkl Kasidi. Bio je advokat. Iz Njujorka. Iz firme Džonson, Vims, Dogerti i Kasidi. Zaustavio ga je neki čovek, tražeći vatre. Na uglu jedne ulice. Kasno jedne noći. Toga se sećao.

On baci pesak prema glavi stvorenja. Ono se istog časa saže, a ruke podiže prema nečemu što mu je moglo biti lice. Zaškrgutavši zubima, on istrgnu aluminijumsku šipku iz ramena i zari njen zašiljeni kraj posred stvorenja. Nešto ga dodirnu sa stražnje strane vrata, nastupi tama i on dugo ostade mirno da leži. Kada je ponovo bio u stanju da se pokrene, ugledao je tamnu priliku i pokušao da je ščepa. Promašio ju je, a duž leđa je osetio bol i nešto mokro.

Kada je još jednom ustao, on zaurla: "Ne možete ovako sa mnom! Ja sam čovek! Nisam bik!"

Začu se pljesak.

Šest puta je nasrtao na tu tamnu stvar pokušavajući da je zgrabi, ščepa, satire. Ali svaki put je sam bio satrt.

Zatim je zastao, dahćući i boreći se za vazduh; bolela su ga ramena, leđa, a kada mu se um na trenutak razbistrio, on reče: "Ti si Bog, zar ne? A ovo je neka tvoja igra..."

Stvorenje mu nije odgovorilo i on nasrnu. Zaustavio se u mestu, spustio se na jedno koleno i bacio mu se u noge. Osetio je užasan, ljut bol u boku dok je tamnu priliku obarao na zemlju. Dvaput ju je udario pesnicama, a tada mu bol prodre i u prsa i on oseti kako

obamire.

"Ili ipak nisi?" upita on otežanih. "Ne nisi... Gde sam ja?"
Poslednje čega se sećao bilo je da mu nešto odseca uši.

Džordž R. R. Martin: BRŽE OD SVETLOSTI

Hipersvemir postoji. U to nema sumnje. To smo i matematički dokazali. Iako još ne možemo znati zakone koji vladaju u hipersvemiru, možemo biti sasvim sigurni da ti zakoni nisu istovetni onima koji vladaju u normalnom svemiru. Ne postoji nikakav razlog zbog koga bi trebalo pretpostaviti da će u hipersvemiru biti na snazi ograničenje brzine svetlosti. Znači, preostaje nam samo da pronađemo način da se prebacimo iz normalnog svemira u hipersvemir, a potom da se vratimo nazad. Dajte mi sredstva da pronađem hiperpogon, a ja ću vama podariti zvezde!

Dr Frederik D. Kanfereli, osnivač zadužbine BOS, istup pred Odborom za tehnološki razvoj pri Svetskom senatu, Ženeva 21. maj 2016.

Svakome je poznato da mrav ne može pomeriti gusenicu.

- Moto zadužbine BOS

Kineri žurno uđe sa debelom fasciklom pod miškom. Bio je to agresivan mladić, kratke, plave kose, čekinjave brade i celishodnog ponašanja. Nije bio sklon okolišenju.

Džeremi Sehter, zamenik direktora zadužbine BOS, posmatrao ga je umornim očima kako seda bez poziva i spušta fasciklu na njegov prenatrpani sto.

"Bro jutro, Šehtere", reče Kineri kratko. "Drago mi je što sam konačno prodro kroz vašu dvorsku stražu. Znate li da je veoma teško doći do vas?"

Šehter klimnu. "A vi ste veoma uporni", reče on. Zamenik direktora bio je krupan čovek sa naslagama sala, gustim obrvama i kudravom, gustom, sedom kosom.

"Čovek mora da je uporan kada sa vama ima posla, Šehtere. Neću da trošim reči. BOS me voza unaokolo i hoću da znam zašto."

"Voza vas unaokolo?" osmehnu se Šehter. "Ne znam kako to mislite."

"Manimo se tih igara. I vi i ja znamo da sam ja jedan od najboljih prokletih fizičara kakav se još dugo neće pojaviti. Videli ste moje

radove o hipersvemiru, ako još uopšte idete ukorak sa svojom strukom. Trebalo bi da vam je jasno da je moj pristup dobar. Najviše sam doprineo ovoj oblasti još od vremena Lopeza. A on je radio pre trideset godina. Na tragu sam hiperpogonske mašine, Šehtere. Svakoj iole upućenoj osobi to je jasno.

Ali potrebna su mi sredstva. Moj univerzitet nije u stanju da podmiri troškove opreme koja mi je potrebna. Stoga sam došao u zadužbinu BOS. Prokletstvo, Šehtere, trebalo bi da ste presrećni što ste primili moju molbu. Umesto toga, godinu dana me držite u neizvesnosti, a zatim odbijate. Ni od koga ne mogu da izvučem objašnjenje. Vi ste stalno na konferencijama, vaši asistenti mi pričaju priče, a Lopez kao da je na stalnom odmoru."

Kineri prekrsti ruke i kruto se zaveli u fotelji. Šehter se poigra pritiskačem za hartiju, a zatim uzdahnu. "Ljuti ste, gospodine Kineri", reče on. "Ne isplati se biti ljut."

Kineri se ponovo naže napred. "Imam i zašto da se ljutim. Zaduzbina BOS stvorena je kako bi potpomogla što brže pronalaženje hipersvemirskog pogona. Ja sam na pragu da baš to učinim. Pa ipak, vi uopšte ne želite da me saslušate, a da ne govorimo o novcu."

Šehter ponovo uzdahnu. "Vaš rad počiva na nekoliko pogrešnih pretpostavki. Pre svega, zaduzbina BOS osnovana je da bi se pronašao način putovanja bržeg od svetlosti. Zvezdani pogon, recimo. Upravo sada ispitujuemo druge puteve koji se čine izglednijim. Mi..."

"Poznato mi je sve u vezi s tim drugim putevima", upade Kineri. "Sve su to ćorsokaci. Traćite novac poreznika. Sakloni me Bože pojedinih stvari za koje dajete sredstva! Alisona i njegovih teleportacijskih opita. Klaudije Denijels i njenih gluposti oko VČO motora. Kao i Čangove hipoteze o vremenu-stazisu. Koliko njemu dajete? Ako mene pitate, zaduzbinom BOS loše se upravljalo još od Kanferelijeve smrti. Jedini koji je uopšte išao dobrim putem bio je Lopez, a vi ludaci ste ga odvojili od struke i napravili od njega administrativca."

Šehter podiže pogled i osmotri svog gosta. Kinerijevo lice bilo je lagano zajapureno, a usne čvrsto stisnute. "Rečeno mi je da ste bili u poseti senatoru Markamu", izusti zamenik direktora. "Nameravate

li ove optužbe i njemu da izložite?"

"Da", reče oštro Kineri. "Sem ako ne dobijem neke odgovore. I uveravam vas da ću se, ako me ti odgovori ne zadovolje, pobrinuti za to da tehnološki odbor u Senatu podrobno ispita poslovanje zadužbine BOS."

Šehter klimnu. "Dobro", reče on. "Pružiću vam vaše odgovore. Kineri, da li ste upoznati s tim kolika je prenaseljenost Zemlje u ovom trenutku?"

Kineri frknu. "Razume se, ja..."

"Ne", reče Šehter. "Ne prelazite olako preko toga. Razmislite. Važno je. Nemamo više slobodnog prostora, Kineri. Ni ovde ni bilo gde na Zemlji. A kolonije na Marsu, Mesecu i Kalistu su tričarije, obojica to znamo. Čovek se našao u ćorsokaku. Zvezde su nam potrebne da bi rasa preživela. Zadužbina BOS predstavlja nadu čovečanstva, a zahvaljujući Kanfereliju javnost poistovećuje zadužbinu sa hipersvemirovom."

Kineri nije bio zadovoljan: "Šehtere, dosta besmislica sam se naslušao od vašeg osoblja tokom protekle godine, ne želim da ih slušam i od vas."

Šehter se samo osmehnu. Zatim ustade i odšeta do prozora, kako bi pogledao u nebo prenatrpano kulama megalopolisa koji se prostirao oko njih. "Kineri", reče on, okrenuvši se, "da li ste se ikada zapitali zašto Lopez nije izdvojio sredstva za projekat istraživanja hipersvemira od kada je postao direktor? To je ipak bilo njegovo polje rada."

"Ja..." počeo Kineri.

Šehter ga preseče. "Ostavimo to", reče on. "Nije važno. Dajemo sredstva za luckaste teorije jer i one su bolje nego nikakve. Hipersvemir je ćorsokak, Kineri. Održavamo mit u životu zbog javnosti, ali mi znamo istinu."

Kineri napravi grimasu. "Ma, hajde, Šehtere. Bacite pogled na moje radove. Dajte mi sredstva, a ja ću vama hipersvemirsku mašinu u roku od dve godine."

Šehter se okrenu prema njemu. "Siguran sam da biste to i ostvarili", reče on krajnje umornim glasom. "Znate, Konfereli je jednom rekao da ne postoji razlog zašto bi ograničenje brzine svetlosti važno u hipersvemiru. Bio je u pravu. Ne važi."

Žao mi je, Kineri. Stvarno mi je žao. Ali Lopez nam je dao hiperpogon još pre trideset godina. Tada smo otkrili da najveća brzina u hipersvemiru nije brzina svetlosti. Manja je od nje, Kineri. Manja."

Erik Frenk Rasel: JEDINO REŠENJE

Bludio je mislima u tmuni u kojoj nikoga više nije bilo. Ni glasa, ni šapata. Ni dodira ruke. Ni topline nekog drugog srca.

Tmina:

Samotnost.

Večna utamničenost u kojoj je sve crno, utihlo i ništa se ne miče. Utamničenje bez prethodne osude. Kazna bez greha. Neizdrživost koja će uzeti maha osim ako se ne smisli nekakav uzmak.

Nema nade da će pomoć odnekud stići. Nema tuge, naklonosti ili sažaljenja u nekoj drugoj duši, u drugom umu. Nema vrata koja bi se otvorila, nema ključeva koje treba okrenuti, nema greda koje treba ukloniti. Jedino gusta, duboka, mrkla noć u kojoj se samo može pipati, ali bez izgleda da se nešto pronađe...

Načiniš krug šakom nadesno i nema ničega. Mahneš rukom nalevo i otkriješ prazninu, krajnju i potpunu. Zakoračiš napred kroz tminu poput kakvog slepca izgubljenog u nekoj ogromnoj, zaboravljenoj dvorani, a ono nema pada, nema odjeka koraka, ničega što bi vodilo hod.

Mogao je da dodirne i oseti samo jednu stvar. Samoga sebe. Stoga su jedina raspoloživa uzdanja kojima je mogao da nadvlada usud što ga je snašao bila ona koja su skrovito i zapretna počivala u njemu samome. On mora biti oruđe vlastitog spasenja...

Kako?

Nema problema koji se ne može rešiti. To je osnovna premisa nauke. Bez nje - nauke nema. On je bio poslednji naučnik. Kao takav, nije mogao da ne prihvati ovaj izazov koji se postavio pred njegove sposobnosti.

Morile su ga dosada, samotnost, mentalna i fizička jalovost. Nisu se više mogle izdržati. Najlakše im se moglo pobeći posredstvom mašte. Sputan ludačkom košuljom čovek može da pobegne iz telesne stupice tako što će da se otisne u pustolovine u vlastitu zemlju iz snova.

Ali snovi nisu dovoljni. Nestvarni su i odveć kratki. Sloboda koju valja steći mora biti prava i mora dugo trajati. To znači da mora napraviti postojanu stvarnost od snova, tako sazdanu stvarnost da potraje za

sva vremena. Ona samu sebe mora da učini trajnom. Ništa drugo ne bi njegov uzmak učinilo celovitim.

I tako je seo u veliku tminu i stao da mudruje o problemu. Nije bilo časovnika, nije bilo kalendara kojima bi se obeležavala dužina misli. Nije bilo spoljnih parametara posredstvom kojih bi se računalo. Nije bilo ničeg, ničeg drugog do dejstvovanja njegovog poletnog uma.

I jedne premise: nema problema koji se ne može rešiti.

I konačno je došao do rešenja. Ono je značilo bekstvo iz večne noći. Ono će mu pružiti iskustvo, sadružje, mentalne vežbe, zabavu, toplinu, ljubav, zvuk glasova, dodir ruku.

Plan je bio sve drugo samo ne rudimentaran. Naprotiv: bio je toliko složen da se nebrojenim eonima opirao vaspostavljanju. Ali morao je biti takav da bi se odlikovao stalnošću. Neželjenu alternativu predstavljalo je brzo vraćanje u tišinu i gorcu tminu.

Takođe je bilo potrebno prilično vremena da bi se plan razradio. Valjalo je razmotriti njegov milion i jedan vid, zajedno sa svim njihovim različitim međudejstvima. A kad je to jednom bilo obavljeno, valjalo je uhvatiti se ukoštac sa narednim milionom. I tako dalje... i tako dalje... i tako dalje...

Sazdao je jedan moćan vlastiti san, jedno neizmerno složeno mesto, pretreseno u svakoj pojedinosti do poslednje tačke. U tom mestu on će doći u priliku da stekne novi život. Ali ne kao on u sadašnjem vidu. Moraće da razudi svoju ličnost u bezbrojne delove, u neizmerno mnoštvo raznovrsnih oblika i obličja, od kojih će svako morati da se bori sa vlastitom neobičnom životnom sredinom.

A on će još otežati ovu borbu do samih granica izdrživosti na taj način što će obesmisлити samoga sebe, osudivši time svoje delove na potpuno neznanje i nagnavši ih da sami uče od početka. Posejaće neprijateljstvo među njima nametnuvši im osnovna pravila igre. Oni koji se budu držali pravila steći će atribut dobrih. Oni koji se budu oglašivali o njih biće nazvani rđavi. I tako, postojaće bezbrojni odloženi sukobi unutar jednog velikog sukoba.

Kada je sve bilo spremno i pripravno, on je krenuo da načini poslednji korak, da rastoči samoga sebe, da prestane da bude jedno i postane neizmerno mnoštvo entiteta. Tek tada će ti svi delovi morati da se upuste u nastojanje da ponovo vaspostave minulo jedinstvo i da opet postanu on.

No, prethodno je valjalo pretvoriti san u stvarnost. Ah, to je bio pravi ogled!

Kucnuo je čas. Ogled mora početi.

Nagnuvši se napred, on upre pogled u tminu i reče: "Neka bude svetlost."

I bi svetlost...

Lorens Blok: SAVRŠENI ZATVOR

Prvi Alteanac reče: "Dakle, kula je gotova."

Drugi Alteanac se osmehnu: "Izvršno. Onda je sve spremno za zatvorenika?"

"Jeste."

"Jesi li siguran da će mu biti potpuno udobno? Neće polako da kopni, a onda i da uquine u takvim okolnostima?"

"Neće", uzvratil prvi Alteanac. "Biće sve u redu. Podizanje kule trajalo je dugo, a i ja sam imao prilike da proučavam stvorenje. Napravili smo mu habitat baš po meri."

"Nadam se." Drugi Alteanac blago zadrhta. "Ne znam", reče on. "Pretpostavljam da je u pitanju samo projekcija sa moje strane, ali već i sama pomisao na zatvor..." On začuta i ponovo zadrhta.

"Znam", uzvratil drugi sa razumevanjem. "Tako nešto za sve je nas ranije bilo nepojmljivo. Cela ta zamisao o utamničenju nekog bližnjeg sasvim je odvratna, priznajem. Ali, ipak, pomisli samo na stvorenje!"

"Ne bi valjalo da je na slobodi."

"Ne bi! Oh, ne, nipošto! Pa ono ubija. Smaklo je trojicu naših pre no što smo uspeali da ga sputamo."

Drugi Alteanac snažnije zadrhta nego ranije i za trenutak je izgledalo da će mu pripasti muka. "Ali zašto? Kakvo je on to biće, za ime Boga? Odakle potiče? Šta radi ovde?"

"Ah", reče prvi, "mnogo pitaš. Nema načina, znaš, da dokučimo nijedan od odgovora na ta pitanja. Jednog jutra otkrila ga je jedna desetina. Pokušali su da mu se obrate i šta misliš kako je on na to uzvratio?"

"Nasrnuo je na njih, kako sam čuo."

"Tačno! Potpuno bezrazložni nasrtaj koji je za posledicu imao pogibiju trojice. Prvi zabeležen slučaj ubistva za poslednjih trideset pokoljenja. Neverovatno!"

"A posle..."

"Držan je kao zatvorenik. Nije bilo komunikacije, nikakvih otkrića, ničega. Jede sve što mu dajemo, spava kada padne noć, a budi se u svitanje. Ništa nismo doznali o njemu, ali ti ipak nešto mogu reći zasigurno: opasan je!"

"Jeste", reče drugi Alteanac.

"Veoma opasan. Moramo ga držati pod ključem. Razume se, ne želimo da mu naudimo: stoga smo njegov zatvor napravili ne samo potpuno bezbedan, nego i potpuno udoban. Usuđujem se da kažem da smo obavili valjan posao."

"Slušaj", reče drugi, "možda sam sitničav. Ne znam. Ali jesi li siguran da nikako ne može da pobegne?"

"Sasvim."

"Otkud si toliko siguran?"

Prvi Alteanac uzdahnu. "Kula je visaka sto trideset stopa. Pad sa te visine nesumnjivo je poguban. Slažeš se?"

"Slažem."

"Zatvorenikove prostorije nalaze se na vrhu kule, a vrh je širi od osnove, što znači da su zidovi zakošeni ka unutra. Uz to, oni su veoma, veoma glatki, tako da spuštanje niz njih nikako ne dolazi u obzir."

"Da li se možda može spustiti dole istim putem kojim će se i popeti? Mogućnost izgleda razložna."

"I to je isključeno. Biće dovezen u svoje prostorije posredstvom jedne pneumatične cevi, koju ćemo takođe koristiti da mu dostavljamo hranu. Cela kula je tako projektovana da se u nju može ući preko cevi, ali se iz nje može izići samo skokom sa vrha. Hranu koju ne pojede, kao i sve ostalo što bude odbacivao moći će naprosto da baci odozgo."

Drugi Alteanac zavrte glavom. "Izgleda bezbedno..."

"I treba da izgleda. Zato što jeste bezbedno."

"Nadam se. Nadam se da je bezbedno i nadam se da nije okrutno, ali ipak... No, dobro, kada će dovesti zatvorenika u kulu? Je li sve spremno za njegov smeštaj?"

"Jeste, spremno je. Staviše, upravo treba da ga odvedemo tamo. Da li bi voleo da i ti pođeš? Moglo bi da bude zanimljivo."

"Pa, hajdemo onda."

Obojica se u tišini uputiše ka kolima prvog Alteanca i bez reči se odvezoše do kule. Kula je uistinu predstavljala upečatljivo zdanje, kako u pogledu veličine, tako i izgleda. Oni iziđoše iz kola i stadoše da čekaju; uskoro se pojavi jedan kamion koji se zaustavi kraj osnove kule. Iz kamiona iziđoše tri alteanska stražara koji izvedoše

zatvorenika. Na udovima su mu stajali okovi.

"Shvataš?" upita prvi Alteanac. "Ovakvog ćemo ga staviti u cev, a kad bude došao do vrha tamo će pronaći ključ za okove."

"Mudro."

"Sve smo isplanirali", objasni prvi. "Ne želim da to zvuči hvalisavo, ali stvar smo ispitali iz svih uglova."

Zatvorenik je stavljen u cev, čiji se otvor nalazio kod same osnove kule. Potom je cev brižljivo zatvorena i zaptivena. Trojica alteanskih stražara sačekali su nekoliko trenutaka sve dok se kod osnove nije upalilo crveno svetlo, što je značilo da je zatvorenik ušao u svoje prostorije. Potom se vratiše do kamiona i odvezaše se putem.

"Mogli bismo sada da pođemo", reče prvi. "Pa ipak, sačekao bih još malo da vidim da li će baciti dole okove. Ako nemaš ništa protiv?"

"Baš naprotiv. I mene to zanima. Tako nešto se, dozvolićeš, ne viđa svaki dan."

Stali su da čekaju. Posle nekoliko minuta jedan par okova stade da leti kroz vazduh i pade na tle dvadesetak jardi od dvojice Alteanaca.

"Ah", reče prvi. "Našao je ključ."

Nekoliko trenutaka kasnije, za prvim parom dolete i drugi, a za ovim usledi i ključ. A onda zatvorenik priđe rubu kule i naže se preko ograde, pogledavši ih odozgo.

"Grozno", reče drugi Alteanac. "Drago mi je što nikako ne može da pobegne."

Zatvorenik ih je zamišljeno posmatrao nekoliko trenutaka. Zatim se pope na ogradu, zamaha krilima i vinu se put neba.

Artur Klark: BUĐENJE

Marlan se dosađivao; bila je to krajnja dosada koju može stvoriti jedino Utopija. Stajao je pred velikim prozorom i gledao dole prema uskovitlanim oblacima koje je pokretao vetar što se dizao u podnožju grada. Ponekad, kroz kakav procep u nabreklom, belom pokrovu, spazio bi načas prizor jezera i šuma, kao i krivudavu traku reke koja je tekla kroz pustu zemlju, gde je on sada tek sasvim retko zalazio. Na razdaljinu od dvadeset milja prema zapadu gornji vrhovi veštačke planine, koje je sunčeva svetlost optočila bojama duge, plovili su povrh oblaka; ta planina bio je Grad Devet, sneno ostrvo što je plutalo studenim pustošima stratosfere. Marlan se zapita koliko ga tamošnjih žitelja, podjednako nezadovoljnih svojim životom, sada posmatra odozgo.

Postojao je, razume se, jedan uzmak i mnogi su se opredelili za njega. Ali on je bio tako očigledan, a Marlan je više od svega drugog izbegavao očiglednosti. Osim toga, sve dok i dalje bude prilike da život još može da pruži neko novo iskustvo, on neće proći kroz vrata što su vodila u zaborav.

Iz magle što je ležala pod njim nešto sjajno i plamteće probi se kroz oblake i ubrzo stade da iščezava prema dubokoj plaveti zenita. Mutnim pogledom Marlan je pratio uspinjanje broda: nekada - kako je to samo bilo davno! - ovaj prizor ispunio bi mu radošću srce. Svojevremeno se i on otiskivao na ovakva putovanja, zapućujući se stazom koja je čoveku donela najveće pustolovine. Ali sada na dvanaest planeta i pedeset meseca nije postojalo ništa što se nije moglo naći na Zemlji. Da se samo moglo stići do zvezda, čovečanstvo bi možda izbeglo cul-de-sac u kome se sada našlo kao u stupici; tada bi još bilo beskrajnih prostranstava za istraživanje i otkrivanje. Ali duh čovečanstva ustuknuo je pred zastrašujućom ogromnošću međuzvezdanog prostora. Čovek je stigao do planeta dok je još bio mlad, ali zvezde su zauvek ostale izvan njegovog domašaja.

Pa ipak - Marlan se ukruti na tu pomisao i stade da klizi pogledom za izvijenim tragom pare koji je označavao putanju uzletelog broda - ako ga je Svemir porazio, i dalje je postojalo jedno osvajanje koje se

moglo preduzeti. Dugo je ostao da stoji, zadubljen u misli, u tišini, dok je daleko dole krzava ivica oluje lagano otkrivala potpornje i bedeme grada, a ispod njih zaboravljena polja i šume koji su nekada predstavljali jedini Čovekov dom.

Zamisao je zagolicala Sandrakovu naučnu domišljatost; suočila ga je sa zanimljivim tehničkim problemima koji će ga držati zaokupljenog godinu i dve. To će pružiti Marlanu sasvim dovoljno vremena da sredi sve svoje poslove ili, ako je neophodno, da se predomisli.

Ako su Marlana i obuzele neke sumnje u poslednjem trenutku, on je bio odveć ponosan da bi ispoljio tako nešto dok se opraštao od prijatelja. Oni su proučili njegove planove uz morbidnu radoznalost, ubeđeni da preduzima neki neobično složeni oblik eutanazije. Kada su se vrata malog svemirskog broda zatvorila iza Marlana, oni su se lagano udaljili, vrativši se besciljnom ustrojstvu svojih života; Rovina je, doduše, plakala, ali ne odveć dugo.

Dok je Marlan vršio završne pripreme, brod se uspinjao automatskim kursom, dobijajući na brzini sve dok se Zemlja nije pretvorila u srebrni srp, a potom u slabašnu zvezdu izgubljen u snažnijem sjaju Sunca. Izdižući se iznad ravni u kojoj su se kretale planete, brod je postojano hitao ka zvezdama sve dok se i samo Sunce nije pretvorilo u puku blistavu tačku svetlosti. A onda je Marlan premašio brzinu udaljavanja, upravivši brod na kružnu orbitu koja ga je učinila najspoljašnjim Sunčevim podanikom. Tu ga nikada ništa neće poremetiti; večno će kružiti oko Sunca, osim ako ga nekom nepojamnom igrom slučaja ne pogodi kakva zalutala kometa.

Marlan poslednji put izvrši proveru instrumenata koje je Sandrak sazdao. Potom je otišao do središnje komore i zaptio teška metalna vrata. Kada ih ponovo bude otvorio, biće u prilici da dokuči tajnu sudbine ljudskog roda.

Um mu je bio ispražnjen od svih osećanja dok je legao na mekani kauč i čekao da mašine obave svoju dužnost. Uopšte nije čuo prve šapate gasa kroz ispusne otvore; ali svest mu je ipak iščilela poput oseke što se povlači.

Konačno, i vazduh je šišteći izišao iz male komore, koja je, takođe, ispustila u krajnju studen svemira svoju zalihu toplote. Promena i raspadanje nikada tu neće moći da stupe; Marlan je ležao u grobu koji će nadtrajati sve što je čovek ikada sazdao na Zemlji, pa će

možda nadživeti i samu Zemlju. No, bio je to i više nego grob, jer mašine koje je sadržao merile su vreme; svakih stotinu godina jedno kolo bi se otvorilo, pa zatvorilo, odbrojavajući stoleća.

Marlan je tako zaspao u studenom sumraku iza Plutona. Nije ništa znao o životu koji je bujao i povlačio se na Zemlji i njenim planetama-sestrama, dok su se stoleća produžavala u milenijume, a milenijumi u eone.

Na svetu koji je nekada bio Marlanov dom planine su se izmrvile u prah i bile razmetene u moru; led se puzavo spustio sa polova, kao što je činio mnogo puta ranije i kao što će učiniti još mnogo puta u budućnosti.

Na okeanskom dnu planine iz potonjih vremena sazdavale su se sloj po sloj od nanosa što je tamo dospevao, da bi se konačno obrele na svetlosti dana; no, ubrzo su i one krenule za zaboravljenim Alpima i Himalajima u svoje grobove...

Sunce se promenilo sasvim malo, kada se sve uzme u obzir, u času kada su se strpljivi mehanizmi Marlanovog broda probudili iz svog dugog sna. Vazduh je uz šištanje ponovo pokuljao u komoru, temperatura je lagano stala da se uspinje sa ruba apsolutne nule do nivoa na kome je život ponovo mogao da počne. Lagano, operativne mašine otpočele su sa tananim nizom zadataka koji je trebalo da im ožive gospodara.

No, on se nije pomerio. Tokom dugih razdoblja proteklih od kako je Marlan utonuo u san nešto je zakazalo među vodovima koji je trebalo da ga probude. Štaviše, pravo je čudo što je sve ostalo do toga časa funkcionisalo ispravno; Marlan je, doduše, i dalje izmicao Smrti, ali ga njegove sluge nikada više neće otrgnuti iz dubokog sna. Tog časa čudesni brod prisetio se zapovesti koje su mu date pre toliko vremena. Zakratko, kako su se njegovi mnogobrojni mehanizmi lagano, zagrevanjem, vraćali u život, on je inertno plutao, dok mu se slabašna Sunčeva svetlost odražavala po zidovima. A onda, dobijajući na ubrzanju, počeo je da se vraća putanjom koju je prevalio u suprotnom smeru dok je svet još bio mlad.

Nije menjao brzinu sve dok se ponovo nije obreo među unutrašnjim planetama, a metalni trup počeo da se greje pod zracima drevnog, neiscrpnog Sunca. Tu je stao da vrši istraživanja, u temperaturnoj zoni gde je Zemlja nekada kružila; i konačno pronašao je jednu

planetu koju nije prepoznao.

Veličina je odgovarala, ali ništa se više nije slagalo. Gde su se dela mora koja su nekada predstavljala najveću Zemljinu diku? Nisu preostala čak ni njihova prazna korita; prašina iščezlih kontinenata odavno ih je ispunila. A šta je, nadasve, bilo sa Mesecom? Negde u zaboravljenoj prošlosti on je skrenuo ka Zemlji i suočio se sa svojim usudom; budući da je planeta sada bila opasana, kao što je nekada bio slučaj jedino sa Saturnom, širokim, tankim oreolom prašine što je kružila oko nje.

Robotske kontrole neko vreme su prebirale po svojim elektronskim memorijama dok je brod razmatrao situaciju. A onda je doneo odluku; da je mašina kadra da slegne ramenima, onda bi ovaj brod to zacelo učinio. Izabravši nasumce mesto za sletanje, stao je da se lagano spušta kroz razređen vazduh i konačno se prizemio na jednoj zaravni od peščanog kamena. Vratio je Marlanu kući; to je bilo najviše što je mogao da učini.

Ako i dalje ima života na Zemlji, on će ga pre ili kasnije pronaći.

I odista, oni koji su sada bili gospodari Zemlje konačno su stigli do Marlanovog broda. Pamćenja su im bila duga, tako da im rđom najedeni metalni ovoid, koji je počivao na peščanom kamenu, nije bio potpuno stran. Stali su da raspravljaju o tome među sobom, uz onoliko uzbuđenja koliko im je to njihova priroda dozvoljavala, a onda su, koristeći vlastita, neobična oruđa, počeli da se probijaju kroz tvrdoglave zidove sve dok nisu stigli do komore u kojoj je Marlan spavao.

Na svoj način oni su bili veoma mudri, budući da su mogli da shvate svrhu Marlanovih mašina i da su mogli odgonetnuti gde su zakazale u vršenju svojih dužnosti. Nedugo potom naučnici su izvršili neophodne popravke, premda nisu polagali mnogo nade u uspeh. Najviše što su mogli da očekuju bilo je da dovedu Marlanov um, makar i sasvim nakratko, na rub svesti pre no što vreme ne preduzme svoju dugu odlaganu osvetu.

Svetlost se puzavo vratila u Marlanov mozak uz sporost osobenu za zimsku zoru. Eonima je ležao na granicama samosvesti, znajući da postoji, ali ne znajući ko je, niti odakle je došao. Delići sećanja se vratiše i uklopiše se jedan za drugim u složeni mozaik ličnosti, sve

dok najzad Marlan nije postao svestan da je - Marlan.

Uprkos telesnoj slabosti, saznanje o uspehu ispunilo ga je dubokim i razbuktalim osećanjem zadovoljstva. Radoznalost koja ga je uputila u pustolovinu niz eone, kada su njegovi bližnji radije odabrali blaženi san eutanazije, uskoro će biti nagrađena: doznaće, naime, kakav je soj ljudi nasledio planetu Zemlju.

Snaga mu se vratila. Otvorio je oči. Svetlost je bila blaga i nije ga zaslepela, ali za trenutak je ipak sve bilo zamučeno i zamagljeno. Onda je uspeo da razabere figure kako se zatamnjeno uzdižu nad njim i ispunilo ga je osećanje snenog čuđenja jer se prisetio da bi trebalo da bude sam pri povratku u život, samo u društvu mašina.

A onda je okolni prizor brzo ušao u žižu i on je razabrao kako ga netremice posmatraju, ne ispoljavajući ni neprijateljstvo ni prijateljstvo, ni uzbuđenje ni ravnodušnost, nedokučive oči Gleča. Majušne, groteskno artikulisane prilike stajale su oko njega u zbijenom krugu, zureći preko provalije koju ni njegov um ni njihovi umovi nikada neće moći da premoste.

Druge ljude bi tog časa ispunio užas, ali Marlan se samo osmehnuo, pomalo tužno, u času kada je zauvek zaklopio oči. Njegov radoznali duh ostvario je svoj cilj; više nije imao pitanja koja bi postavio Vremenu.

Jer, u poslednjem trenutku života, kada je video one koji su čekali oko njega, postalo mu je jasno u magnovenju da je drevni rat između čoveka i insekata već odavno okončan i da čovek nije bio pobednik...

Frederik Braun: USTROJSTVO

Gospođica Mejsi šmrknu. "Zašto su svi toliko zabrinuti? Pa oni nam ništa ne rade, zar ne?"

U gradovima, posvuda, vladala je slepa panika. Ali ne i u vrtu gospođice Mejsi. Ona je spokojno posmatrala čudovišne prilike osvajača, visoke čitavu milju.

Spustili su se pre nedelju dana u svemirskom brodu dugačkom stotinu milja koji se mekano prizemio u pustinji Arizone. Iz svemirske letelice izišlo ih je gotovo hiljadu, a onda su se razmyleli na sve strane.

Ali, kao što je primetila gospođica Mejsi, oni ničemu i nikome nisu naudili. Tvar od koje su bili sazdani nije bila dovoljno opipljiva da bi delovala na ljude. Kada bi neki od njih stupio na vas ili stupio na kuću u kojoj se nalazite, zavlada bi iznenadna tama i sve dok on ne bi pomerio nogu i otišao dalje ništa niste mogli da vidite; to je bilo sve.

Uopšte nisu obraćali pažnju na ljudska bića i svi pokušaji da se sa njima stupi u kontakt pretrpeli su neuspeh, baš kao što se dogodilo i sa napadima koje su na njih preduzele kopnene i vazduhoplovne snage. Hici ispaljivani na njih iz topova eksplodirali bi usred njih, uopšte im ne nauidivši. Čak ni vodonična bomba, koja je bačena na jednog od njih dok je prelazio preko pustinjskog područja, nimalo ga nije omela.

Naprосто, kao da uopšte nisu marili za sve nas.

"A to je", reče gospođica Mejsi svojoj sestri, koja je, takođe, bila gospođica Mejsi, budući da nijedna nije bila udata, "dokaz da nam ne žele nikakvo zlo, zar ne?"

"Nadam se da je tako, Amanda", reče sestra gospođici Mejsi. "Ali pazi šta rade sada."

Dan je bio vedar, odnosno takav je bio sve doskora. Nebo je izgledalo jarkoplavo i gotovo humanoidne glave i ramena džinova, na visini od jedne milje, sasvim su se jasno mogli videti.

Ali sada je postajalo maglovito, zapazila je gospođica Mejsi dok je pratila sestrin pogled nagore. Obe velike prilike koje su bile na vidiku držale su u rukama neke predmete u obliku tanka, iz kojih su kuljali

oblaci neke paraste tvari, polegajući polako po zemlji.

Gospođica Mejsi šmrknu ponovo. "Prave oblake. Možda se tako zabavljaju. A oblaci nam ne mogu ništa, zar ne? Zašto su ljudi toliko zabrinuti?"

Ona se vrati poslu.

"Da li to raspršavaš tečno đubrivo, Amanda?" upita je sestra.

"Ne", uzvratila gospođica Mejsi. "To je insekticid..."

Filip Hoze Farmer: KRALJ ŽIVOTINJA

Biolog je vodio uvaženog gosta kroz zoološki vrt i laboratoriju. "Naš budžet", reče on, "odveć je ograničen da bismo mogli ponovo da sazdamo sve poznate iščezle vrste. Stoga oživljavamo samo više životinjske vrste, one prekrasne oblike koji su tako obesno istrebljeni. Ja se, zapravo, trudim da pružim iskupljenje za tu okrutnost i glupost. Moglo bi se reći da je čovek udario Boga posred lica svaki put kada je odsekao po jednu granu sa debela životinjskog carstva." On zastade i oni pogledaše preko šančeva i energetske polja. Stepska zebra trčkarala je i galopirala, dok su joj bokovi odbleskivali poletom i suncem. Morska vidra izranjala je iz vode svoje smešne brkove. Gorila je provirivao iza bambusa. Golub-paunaš se šepurio. Nosorog je tutnjao poput kakvog bojnog broda pod punim gasom. Jedna žirafa posmatrala ih je blagim očima, a onda se ponovo dala u bršćenje lišća.

"Eno ga dodao. Nije lep, ali je veoma smešan. I veoma bespomoćan. Hodite. Pokazaću vam kako izgleda samo ponovno stvaranje."

U velikoj zgradi krenuli su između redova visokih i širokih tankova. Unutra se jasno moglo videti kroz prozore, u želatinoznu masu.

"Ovo su embrioni afričkog slona", reče biolog.

"Planiramo da uzgojimo veliko krdo, a onda da ga pustimo u novi vladin rezervat."

"Prosto zračite ljubavlju", reče uvaženi posetilac. "Vi uistinu volite životinje, zar ne?"

"Volim svekoliki život."

"Kažite mi", reče posetilac, "odakle pribavljate podatke za ponovno stvaranje?"

"Uglavnom koristimo kosture i kože iz drevnih muzeja. Kao i iskopane knjige i filmove koje smo uspeli da restaurišemo i prevedemo. Ah, vidite li ova ogromna jaja? U njima stasavaju mladunci džinovske mae. A ovde, gotovo spremni da budu izvađeni iz tanka, nalaze se mladunci tigra. Biće opasni kada potpuno odrastu, ali ćemo ih zatvoriti u rezervat."

Posetilac se zaustavi pred poslednjim tankom.

"Samo jedan primerak?" upita on. "Šta je to?"

"Siroto stvorenje", uzvratu biolog tužnim glasom. "Biće tako samo. Ali pružiću mu svu moju ljubav."

"Je li tako opasno?" upita posetilac. "Gore od slonova, tigrova i medveda?"

"Morao sam dobiti posebnu dozvolu za uzgajanje ovog jedinog primerka", reče biolog. Glas mu načas zadrhta.

Posetilac naglo ustuknu od tanka. "Onda to mora da je..." zamuca on. "Ali ne! Ne biste se usudili!"

Biolog klimnu. "Da. To je čovek", reče.

Lorens M. Dženifer: U VREĆI

Vratio sam se u praonicu rublja i smirenim glasom rekao: "Dali ste mi pogrešan veš."

I, razume se, kad je momak iza kase bacio pogled u vreću sa rubljem koju sam mu vratio, lice mu je najednom postalo utvarno bledo.

Baš kao što sam i očekivao. On podiže pogled prema meni.

"Oprostite", reče. "Slučajno se dogodilo."

Uputio mi je osmeh koji je odražavao u isti mah izvinjavanje i uplašenost.

"Sigurno", uzvratih ja. "Sasvim slučajno. Ali i ja sam slučajno zavirio malo u vreću sa vešom."

Osmeha nestade s njegovog lica.

Bio je to postariji tip, već zašao u pedesete godine, sa naočarima koje su imale metalni okvir. Teško bi se očekivalo da takav čovek najednom postane smrknut i odlučan.

"Pogledali ste unutra?" upita me on.

"Video sam džemper", rekoh. "To je bila prava stvar."

"Oh", uzvрати on. "Džemper..."

"Uh-huh", rekoh ja, a onda napravih pauzu. "Sa pet rukava?"

"Ovaj..." On slegnu ramenima. "Mora da je u pitanju neka šala. Greška pletilje..."

"Sigurno", rekoh ja. "A možda sam i ja pogrešio. Ali nisam. Džemper sa pet rukava. Grudnjak sa pet odeljaka, svi odreda šestice. Pidžame skrojene kao baloni, a u donjem delu imaju samo po jednu nogavicu."

"Deformisani", uzvрати čovek žurno. "Ljudi iz cirkusa. Nakaze. Užasno."

Ja odmahnuh glavom. "Nema takvih nakaza na ovom svetu", rekoh.

Sačekao je jednu sekundu, ali ja nisam otišao. Baš kao ni vreća.

A onda, konačno, on uzdahnu. "U redu", reče. "Sami ste to tražili. Postoji jedna planeta koja se zove Almar."

"Planeta?" upitah.

"Ona je član jednog sistema koji se nalazi na tolikoj udaljenosti da ga vi još niste domašili teleskopima", reče on. "Almarom vlada jedan

autokrata. Ljudi su... ovaj... robovi." On klimnu. "Da, baš tako, robovi."

"U redu", rekoh ja. "Hajde da još malo čujemo od te naučne fantastike."

"Ljudi sa Almara na prvi pogled nalikuju na ljudska bića", reče on. "Mislim, muškarci. Žene su te koje se prilično razlikuju."

"I meni se čini", rekoh, uz klimaj.

"Pre nekoliko meseci jedna mala skupina muškaraca i žena u potaji je napustila planetu. Posredi je jedan oblik prostorne translacije... ali vi to ne biste razumeli."

"Ja čak ne razumem ni običnu fiziku", uzvratih sasvim iskreno.

"Eto, vidite", reče on kao da je time nešto bilo dokazano. "Ta skupina, znate, priprema revoluciju protiv tirana. Ovde, daleko od Almara, možemo da se krijemo i kujemo planove. A onda kada budemo spremni, vratićemo se na matični svet, zbaciti autokratu i uspostaviti demokratiju."

Ja se tobože zapanjih. "Kakva je to samo priča", rekoh.

"Ali moramo da budemo veoma oprezni", nastavi on.

Pružio je ruku ispod tezgje, pa dodao: "Razumete. Autokratove uhode nalaze se posvuda na Almaru. Ne smemo nikako dopustiti da iz nehata budemo otkriveni, čak ni ovde."

"Sigurno", uzvratih ja. "To je očigledno... našli biste se u veoma nezgodnoj situaciji."

Nisam skidao pogled sa ruke pod tezgjom. Nisam se stoga odveć iznenadio kada ju je podigao, držeći u šaci jedan mali pištolj smešnog izgleda.

"Moraćemo zato da vas ubijemo", reče on blagim, odlučnim, razložnim glasom.

Zastao je za trenutak, a onda dodao: "Ali neka vam kao izvesna uteha posluži saznanje da umirete u ime slobode celog jednog naroda."

"Baš lepo", uzvratih ja.

"Bilo bi mi drago kada bi postojalo neko drugo rešenje", reče.

"Pa", rekoh ja, "i postoji, da znate."

Nije bilo potrebe da izvlačim pištolj i nišanim, već sam nepogrešivo opalio s boka.

Autokrata valjano uvežbava svoju stražu, normalno - ne kao ovi

ubogi amateri.

Pošto sam ga dezintegrisao, otišao sam iza tezge i preuzeo vođenje perionice rublja.

Ranije ili kasnije pojaviće se i ostali, a učinilo mi se da bih u međuvremenu mogao da se bavim i nekim prijatnim, konstruktivnim poslom...

Artur Pordžis: DETE I PROBLEM

Ako se olakšanje od bola može naći u intelektualnom pregnuću koje potpuno zaokuplja čoveka, onda se matematičari mogu smatrati najvećim srećnicima. U svim pravcima, izvan već dobrano preoranih polja bazične analize, uzdižu se još neosvojeni vrhovi velikih problema, ka kojima se već pokoljenjima uspinju najveći umovi, ali bez uspeha. A ove vrhove okružuju, ili pak, leže negde iza obzorja, izvan vidokruga, čitava nova carstva, koja čekaju na neumitne osvajače.

Profesor Kadar bio je čovek kome je stalno na vidiku bio matematički raj, ali on nikako nije bio kadar da pronađe put kroz neprohodan gustiš koji ga je razdvajao od odredišta. Strpljivo je ispitao stotine staza, od kojih su sve veoma obećavale, ali bi ga uvek na kraju čekao bezdan koji bi označavao da tu nema prolaza.

Upravo je sada naišao na jedan takav ćorsokak. Odložio je olovku, uzdahnuo i zagnjurio glavu u šake. Istog časa začuo je prigušen, šištav zvuk koji ga nagna da podigne pogled. Načas je zaboravio; bila je to jedina korisna strana mukotrpnih analiza, koje su ostavile svoj beleg na brdu žutih papira.

Koliko se dete već nalazi tu? Kako je nečujno dolazilo i odlazilo u poslednje vreme. Sedeći na visokoj, hromiranoj, barskoj stolici, tako neprimerenoj detetu od tri godine, počivalo je poput Bude naspram oca. A na licu mu je uvek stajao taj pogled upravljen negde unutra. Smežurani obrazi, koji su odražavali muke novorođenčeta naviklog na spokoj majčine utrobe, danas su Kadaru samo pojačavali utisak opšteg orijentalnog izgleda sinovljevog lica. Ne, dete mi nije bilo mongoloid, pružao mu je čvrsta uveravanja klinički psiholog. Samo mentalno zaostalo.

Profesorove oči, duboko usađene u očne duplje i setne, sretoše se sa Polovim, za koje je on neopozivo zaključio da su iskošene. Bio je najednom svestan, izrazitije nego ikad ranije, sinovljeve blagosti i mirnoće. Baš čudno da to budu odlike mentalno zaostale dece. Kao da je priroda time želela da pruži izvesnu nadoknadu unesrećenim roditeljima. Premda, razume se, teško da je to mogla biti neka prava nadoknada. A u ovom slučaju valjalo je samo setiti se - zar se tako

nešto uopšte moglo zaboraviti, makar i samo začas smetnuti s uma, čak i onda kada je izgledalo da su vrata matematičkog raja najzad širom otvorena? - da je Eleonora umrla u času kada je ovu malu biljku donela na svet, pa da onda shvatim da tu nipošto nije moglo biti govora o bilo kakvoj nadoknadi.

Iskošene oči, sitne i tamne, ponovo se usmeriše negde ka unutrašnjosti dečakovog bića. Da li je doktor - kao i svi ostali stručnjaci koje je konsultovao - možda ipak pogrešio? Možda je Pol ipak mongoloid?

Ali razlika bi bila samo u nazivu, pomisli Kadar gorko. A šta mare nazivi? U matematici se nešto naziva krugom, nešto prstenom, a opet nešto idealom. No, sami ti nazivi uopšte nisu važni; sve što je značajno jeste njihovo mesto u ustrojstvu, nikada stvari same po sebi, već odnosi među njima; jedino su odnosi bili bitni. Kakav je bio Polov odnos prema svetu, sada i u budućnosti?

U ovom času bio je samo beba; u mnogo pogleda i manje od toga. Gospođa Merit bila je blaga, materinska žena; ne osobito inteligentna; niti obrazovana; ali topla. Pol ju je očigledno voleo, ako je uopšte reagovao na bilo koga, što je bilo krajnje podložno sumnji. Njegov uobičajeni izraz u prisustvu odraslih uglavnom se mogao protumačiti kao krajnje dosađivanje.

Profesoru padoše na um testovi - beskrajni, skupi testovi. Raznobojne spravice, blokovi, žice, geometrijski oblici koje je trebalo valjano složiti, rasporediti, ustrojiti - i živahni, mladi muškarci i žene koji su nadgledali te obrede. Pol ih je sve zbunjivao; Kadara ispuni neko mračno osećanje zadovoljstva pri pomisli na to. Dečko nije pravio greške; umesto toga, jednostavno je odbijao da sarađuje. Razume se, nije bilo povoda za radovanje. Apatija je ukazivala na još teže oštećenje mozga, smatrali su doktori. A Polov elektroencefalogram jamačno je bio abnormalan, sličan onima koji se javljaju kod podmakle epilepsije.

Dete je ponovo stalo da gricka usne, stvarajući u grlu prigušen, mrmorav zvuk. Oči se za trenutak usmeriše spolja, naiđoše na Kadarov tmuran pogled, a onda Pol trapavo skliznu sa stolca i iziđe iz sobe, krećući se prilično neuravnoteženim korakom, osobenim za odraslu osobu koja mnogo sedi.

Vreme je ručku, pomisli Kadar. Zašto gospođa Merit nije pozvala

dečaka, umesto što ga pušta da sam pravi svoj raspored? Moja greška, reče on u sebi istog časa. Prepuštam da ga ona vaspitava, dok ja pokušavam da zaboravim Eleonoru - da, i njega - zaglibljujući se u rad. Sa druge strane, zašto opterećivati disciplinom jedno dete koje se nikada ni protiv čega ne buni?

Mirnoća i krotkost Pola odražavale su se i u njegovim detinjim navikama. Jeo je kada bi mu bilo dato - ali samo ako je gladan. Nikada nije plakao; uvek je mirno ležao u postelji, kada bi u nju bio stavljen; i retko bi ustajao pre no što gospođa Merit dođe po njega ujutro, premda je ona povremeno govorila sa izvesnim izrazom čuđenja, da je dečak često bio budan, ležeći nepomično ispod pokrivača, širom otvorenih očiju.

Osim toga, jedini mu je ćef još bio visoki stolac. Kad je napunio dve godine, već je počeo da ispoljava naklonost prema tom predmetu, uspinjući se na njega da posmatra gospođu Merit kako obavlja poslove u kuhinji i trpezariji.

A onda, kada je profesor, podstaknut nekim porivom, premestio stolac u svoju radnu sobu, uz veliki sto za kojim je radio, Pol se ubrzo navikao i na ovaj novi položaj. Svakog dana, najmanje po tri sata, dok je Kadar ispisivao svoje beskrajne brojke, dete je sedelo tamo, povremeno naizgled opčinjeno kretanjem i škripom olovke po hartiji, ali uglavnom praznog pogleda, izvan žiže.

Gospođa Merit je to, razume se, smatrala skandaloznim i nezdravim. Mesecima je pokušavala da zainteresuje dete za razne igračke, ali bez uspeha. Ono što izvežbani psiholozi nisu uspeli da urade, pomislio je Kadar, nije trebalo da pokušava ni njegova domaćica, i to u pauzama između kuvanja i čišćenja.

Čak i mentalno zaostala deca mogu da budu dobri umetnici. Ali kada bi Pol dobio olovku i veliki list hartije, on bi samo povukao nekoliko ovlašnih poteza, a onda izgubio dalje zanimanje.

No, dečak je ipak morao malo da vežba, bila je uporna gospođa Merit, i tako je profesor nabavio penjalicu; na njegovo iznenađenje, dečak je pristao da se s vremena na vreme po pola sata veru uz nju. Ali Kadar je podozrevao da je posredi puki poriv za dosezanjem fizičke visine - da li to, možda, dete samo pokušava da dostigne visinu odraslih oko sebe? Je li to bilo jedino narušavanje postojane apatije?

Pol se vratio u očevu sobu i prišao stolcu?

"Hodi, sine", kazao je profesor, podstaknut da pokuša da uspostavi nekakav odnos, što mu nikako nije polazilo za rukom.

Tromo i u tišini Pol je pošao napred. Kadar je posmatrao iskošene oči, tragajući za nekim znakom topline u njima. Unutra je nesumnjivo bilo tanušnih svetala, ali mu ona ništa nisu saopštavala. On položi jednu ruku na dečakovu svilenu kosu i pogladi je, a Pol ustuknu korak nazad; taj čin ga nije uznemirio, ali on ga ipak nije prihvatio. Profesor oseti iznenadni poriv da zagri sina, ali ga suzbi u poslednjem trenutku, ne mogavši ni sam da objasni zašto. Pol priđe stolcu, uspenra se uz njega na svoj neobičan, neskladan način i sede, a oči mu se ponovo usmeriše negde unutra.

Kadaru tog časa sinu da je isti pogled povremeno primećivao i kod Eleonore: izraz dubokog opštenja sa samom sobom. Pa ipak... pa ipak... i ujka Janoš je često tako izgledao... ludi Janoš, koji bi upropastio sve čega bi se latio. Ali sve je to bilo tako davno, da je Kadar gotovo sasvim zaboravio pojedinosti. Osim toga, Janoš je umro kada mu je nećak još bio dete.

Profesor uze čist list hartije i ponovo se dade na posao, tragajući za pravim putem u matematički raj. Pedeset strana vrhunskih istraživanja - nova oblast matematike; mesto pored Gausa. Abela i Galua - samo ako pronađe pravi put. Ukoliko se određeni niz pretvori u jedan iracionalan broj, ključna teorema i sve što je iz nje proisteklo biće tačni. Međutim, taj dokaz mu je uporno izmicao. Dosta, dosta, za danas je dosta; glava mu je plamtela. Ali znao je da samo to ništa neće rešiti. Bio mu je potreban, u stvari, novi pristup, nešto potpuno revolucionarno, što bi se probilo kroz gvozdeni zid...

Klateći se pomalo, gotovo poput Pola, Kadar iziđe iz sobe. Pripremio je martini i stao da ga polako ispija, osećajući kako mu jedan deo napetosti čili iz mišića. Gospođa Merit mu je žurno pripremila odrezak; ona se već bila navikla na njegovo ponašanje i više se nije upinjala da ga promeni.

"Recite mi", upita je on, "da li je Pol ikada pokušao da nešto kaže? Bilo šta?"

"Nije", uzvratila ona, očima punim naklonosti. "Samo ona mrmorenja u grlu. Ali razume; sigurna sam da razume. I sami znate da uvek uradi ono što mu kažemo."

"Znam", reče Kadar smrknuto. "Ali ni to nije normalno. Bez protivljenja, bez bunjenja, bez ičega. Biljka, krotka, neukusna; poput trule dinje."

Na um mu iznenada pade Eleonora - životna, žustra, temperamentna: lepotica bez šminke i afektiranja; toplota bez sentimentalnosti. Ovo nije bilo njegovo i Eleonorino dete, već ludog Janoša: tipična smicalica nasleđa - geni, DNK i Janoš proizveli su Pola Kadara, čiji je otac imao čak pet pasusa u knjizi 'Američki naučnici'.

Jedva da je malo uzeo od jela, a onda se vratio u radnu sobu. Neću da radim, kazao je u sebi; možda ću samo da bacim pogled na jednačine. Neka mi se um odmori; nema svrhe da ga forsiram. Negde duboko u njegovom mozgu oglasilo se zvonice za uzbunu. Šta ako je teorema pogrešna?

Šta onda? Pedeset strana besmislenog škrabanja: veličanstveno zdanje lišeno temelja. Ušao je u radnu sobu i prišao stolu. Poslednji list i dalje je stajao tamo, rugajući mu se - ali šta je sad ovo? Poslednja jednačina bila je precrtana, a povrh nje stajao je dugačak niz oznaka ispisanih olovkom. Gotovo kao matematički simboli, ali ne... blagi Bože, preokrenuti!

Zapanjen, on okrenu list. Za trenutak, učinilo mu se da zapis i dalje nema smisla, a onda Kadar oseti kako mu se srce steglo poput pesnice. Nova transformacija integrala - moćna, elegantna, neverovatno originalna. Ona će razoriti čvrsto jezgro problema podjednako lako kao što grom razara deblo hrasta.

On podiže pogled, razrogačivši oči. Ugledao je sina, čije je grlo ponovo počelo da mrmori, ali ovoga puta pokrenule su se i usne:

"Tako... mora da bude. Drugačije... sve je ružno..." promrmljao je dečak glasom koji je ličio na neobično, piskutavo mucanje, kao da je morao da otrže reči sa dijafragme koja nikada ranije nije bila upotrebljena.

I dalje ne verujući rođenim očima i ušima, Kadar se ponovo zabalji u zapis. Izokrenut zato što je Pol tako video simbole, sedeći na svom stolcu sa suprotne strane stola. Ali, razume se, vrednost zapisanog nije zavisila od načina na koji je to zapisivanje izvedeno.

Nepismeni čovek mogao bi, u krajnjoj liniji, slušajući reči, da napiše jednostavnu iskaznu rečenicu. Uz nešto sreće, mogao bi čak da

sročići i složeniu, koja bi u gramatičkom pogledu bila besprekorna. Ali kakvi su bili izgledi da iz pera jedne takve osobe iziđe besmrtna poezija poput ove: "Biti il' ne biti, pitanje je sad!"

Kadar ponovo pogleda Pola. Dečaku nisu bili potrebni blokovi i olovke, zato što mu je um bio kadar da sagleda svaki pojam besprekorno jasno i trenutno. Sedeći samo na visokom stolcu, apsorbovao je savršeno matematičko obrazovanje dok je posmatrao oca kako radi. Pre toga osmatrao je sa istog mesta gospođu Merit, ali tu mu ništa nije podstaklo duh. Što se govora tiče, sva je prilika da je i tu, kao i u slučaju hodanja, posredi bila čisto fizička stvar, srazmerno nevažna jednom takvom umu.

Profesor oseti silnu plimu radosti; pa ipak, za trenutak ju je prigušio talas tuge. Pol je bio čudovište, ali višeg reda. Verovatno je stajao iznad - ili izvan - ljubavi u ljudskom smislu. Ali bar su umovi mogli da im opšte, a možda je to najbolja od svih komunikacija...

Ilja Varšavski: SUKOB

Stanislavu Lemu, u znak sećanja na našu raspravu koja nikada neće biti zaključena.

"Hmm, izgleda kao da smo plakali? Zašto? Da li se nešto dogodilo?" Marta skloni ruku svoga muža kojom joj je podigao bradu i dok je spuštala glavu reče:

"Ništa. Samo sam se osećala potišteno."

"Ima li to neke veze sa Erikom?"

"Oh, ne. On je idealno dete. Dostojan proizvod mašinskog odgajanja. Sa dadiljom kao što je ona, Erik nikada svojim roditeljima neće zadavati muke."

"Spava li?"

"Priča mu se uobičajena priča pred spavanje. Ušla sam pre deset minuta. Sedeo je u svom dečjem krevetiću, rumenog lica, upućujući poglede obožavanja svojoj voljenoj Cibeli. U početku me čak nije ni primetio. Ali kada sam prišla da ga poljubim za laku noć odgurnuo me je obema ručicama, kao da je želeo da mi kaže da pričekam dok priča ne bude gotova. Razume se, majka nije elektronska mašina, ona može da čeka."

"Šta je Cibela učinila?"

"Šarmanтна, pametna, ravnoglava Cibela bila je na nivou kao i uvek. 'Eriče', kaže ona, 'poljubi svoju majku, s kojom si krvno povezan, za laku noć. Šta sam ti ono rekla o deljenju hromozoma?'"

"Zašto toliko mrziš Cibelu?"

Martine oči se ispuniše suzama.

"Ne mogu to više da podnesem, Lufe! Molim te, shvati to! Na svakom koraku osećam tu razumnu mašinsku nadređenost! Retko koji dan prođe, a da mi ona ne stavi do znanja da sam podređena. Molim te učini nešto, učini! Zašto te grozne mašine moraju biti tako strašno pametne? Zar ne mogu da obavljaju svoja zaduženja bez toga? Kome je to potrebno?"

"Događa se samo od sebe. Odgovorni su zakoni samoorganizovanja. Mi na to nemamo upliva bilo da je reč o individualnim crtama ili čak o geniju. Želiš li da zatražim nekog

drugog robota umesto Cibebe?"

"Na žalost, to ne dolazi u obzir. Erik je jednostavno lud za njom. Bolje učini nešto da bude malo gluplja. Tada će mi biti mnogo lakše."

"Ali to bi bio zločin! Zar ne znaš da zakon izjednačuje robote kadre da misle sa ljudima?"

"Onda razgovaraj sa njom! Danas mi je kazala jednu tako užasnu stvar da sam ostala bez reči. Ne, ja jednostavno ne mogu više da podnosim to ponižavanje!"

"Tiho, dolazi! Priberi se!"

"Ćao, šefe!"

"Čemu to, Cibela? Ti svakako znaš da A-I mašina ne upotrebljava takve reči."

"Pa, vidite, mislila sam da bi se to Marti dopalo. Ona je uvek oduševljena kada može da podvuče razliku između boga-tvorca i jedne mašine koju je čovek stvorio."

Marta prekri oči maramicom i izjuri iz sobe.

"Je li to sve?" upita Cibela.

"Da, možeš ići."

Desetak minuta kasnije Luf ode u kuhinju.

"Šta to sada radiš, Cibela?"

Odmerenim pokretima, Cibela ukloni kalem mikrofilma iz kućišta u svojoj slepoočnici.

"Proučavala sam flamansko slikarstvo. Sutra imam slobodan dan i volela bih da posetim svog potomka. Njegovi učitelji kažu da je genije za slikarstvo. Ali plašim se da neće steći dovoljno znanja o slikarstvu u internatu. Moram se o tome pobrinuti u slobodno vreme."

"Šta se danas dogodilo između tebe i Marte?"

"Ništa naročito. Jutros sam raščišćavala sto kada sam sasvim slučajno bacila pogled na jednu stranu njene teze i uočila dve temeljne pogreške u formuli za kod nukleinske kiseline. Bilo bi glupo da joj nisam na njih skrenula pažnju. Samo sam želela da joj pomognem."

"I šta se dogodilo?"

"Počela je da plače i govori kako je ona jedno živo ljudsko biće, a ne robot, i da joj je to što je jedna mašina sve vreme podučava isto tako mrsko kao da ljubi neki 'frižider'."

"Ti si joj, razume se, uzvratila?"

"Da, rekla sam joj da kada bi mogla da zadovolji svoj nagon za stvaranjem potomstva pomoću frižidera, verovatno ne bi videla ništa pogrdno u tome da ga poljubi."

"Shvatam. Ali nije bilo lepo što si pomenula nagone."

"Nisam želela da je povredim. Samo sam htela da shvati kako je sve to vrlo relativno."

"Molim te budi malo taktičnija sa Martom. Ona je tako napregnuta."

"Da, šefe."

Luf se trgnu i ode u spavaću sobu.

Marta je spavala, s nosom priljubljenim uz jastuk, zajecavši s vremena na vreme.

Trudeći se da je ne probudi, Luf se na prstima udalji i leže na kauč.

Osećao se užasno.

Za to vreme u kuhinji Cibela je razmišljala kako je stalni odnos sa ljudskim bićima postajao sve nepodnošljiviji, da niko nije mogao da zahteva od mašina koje su sada bile mnogo pametnije od čoveka da iskazuju neprestanu zahvalnost svojim tvorcima i da nije bila u pitanju njena materinska ljubav prema malom kiberdetetu, koje nije imalo nikog sem nje na celom svetu, ona bi se rado bacila kroz prozor sa dvadesetog sprata.

Andrej Gorbovski: UZALUDNOST

Nisu osetili svečani trenutak kada je brod dodirnuo površinu planete. Nije se osetio nikakav udar. Jedan od pokazivača jednostavno je uključio oznaku za 'Čvrsto' i ta je označilo kraj praznine međuplanetnog prostora.

Vamp pogleda Kapetana, ali ovaj nije odavao nikakav znak zadovoljstva i bilo je nemoguće reći kako je reagovao na kraj njihovog dugog putovanja.

Sudeći prema kombinaciji svetlucavih povlaka, tačaka i izukršanih talasnih linija bilo je očigledno da su uslovi u kojima se njihov brod sada nalazio bili približno isti uslovima života na njihovoj vlastitoj planeti - približno, u okviru dozvoljenih granica. Vamp prenese obaveštenje Kapetanu, ali ni to kao da na njega nije ostavilo neki naročiti utisak.

"Mislim da ovde nećemo pronaći više oblike života", primeti on mračno. "U svakom slučaju, pođi i procunjavaj." Kapetan je to nazivao 'cunjanjem'.

Ivica niskog obronka na koji se Vamp popeo bila je mestimično obrasla nekom vrstom tananog, uspinjućeg rastinja. Odozdo sa platoa brod je izgledao poput nekog velikog belog balona. Smeđa ravnica protezala se miljama na sve strane. Samo s desne strane na izlomljenoj i nejasnoj liniji obzorja naziralo se nagomilano kamenje i stenje. I to je bilo sve.

Kada je u pitanju bio jedan takav predeo nije imalo smisla mnogo se udaljavati, ali sama priroda njihove profesije neminovno ih je upućivala na ovakvu vrstu razbijanja iluzija. Posao im je bila trgovina. Istina, oni nisu mnogo nalikovali svojim precima koji su se bavili ovom profesijom u drevna vremena. Putovali su na udaljene svetove noseći dobra tamo gde su ona bila najpotrebnija. Sa sobom su nosili jedinice informacija uskladištene u nizovima providnih kristala. Ovo je bila najtraženija roba na karavanskim putevima vaseljene.

Svaka civilizacija koja se samostalno razvijala neminovno je otkrivala određene istine i dolazila do otkrića koja su bila nepoznata drugima. Njihov posao bio je da trampe otkrića za otkrića, teorije za teorije,

informacije za informacije. Ponekad su nailazili na svetove koji nisu mogli ništa da im ponude za razmenu. Tada su plemenito delili sa primitivnim bićima one činjenice koje su ona bila u stanju da prime, jer informacije su predstavljale robu koja se mogla slobodno zameniti ili darivati bezbroj puta, a da se njena količina nikada ne umanja za vreme tog procesa. Posetioци koji će stići na takve svetove kroz hiljade godina pronaći će tamo bogate plodove koji će se razviti iz semena što oni sada seju.

Bili su na putu kući posle jednog beskrajnog zavojitog putovanja između zvezda koje im je donelo gomilu zavidnog znanja. Mnogo brodova je poput njihovog oralo prostore vasseljene, ali nisu se svi vraćali. Često su ih neočekivana opasnost i smrt zaticali na čudnim, udaljenim planetama, planetama koje su na prvi pogled izgledale isto tako prazne i beživotne kao i ova. Vamp se vrati u brod koji se sada kretao jednom džinovskom, neprestano rastućom spiralom preko površine planete. Na ekranu su se smenjivale slike predela iznad koga su prolazili, ali oni nisu posmatrali ekran - šta bi moglo da se nađe tamo dole što bi predstavljalo novinu za ove posetioce koji su obišli tolike svetove?

Seli su da igraju svemirske dame.

"Prazan svet", primeti Kapetan mračno, "mrtva planeta."

Vamp žrtvova jednog igrača i pojede dva.

"Hajde da napravimo još nekoliko krugova", reče Kapetan, "i to će biti dovoljno."

"Koliko je udaljena ova planeta od sunca?" Vamp pomeri figuru napred spremajući se da je u sledećem potezu pretvori u kralja.

"Treća je." Kapetan uze damu koja je trebalo da postane kralj. "Treća od sunca. U katalozima se navodi pod nazivom 'Zemlja'."

Na ekranu se još video isti kaos nagomilanog stenja i smeđa ravnica koja se protezala do udaljene, nepravilne linije obzorja. Nije bilo gradova, naselja, nikakvog znaka razumnog života.

"Napravi još nekoliko krugova i to će biti dovoljno", ponovi Kapetan.

Ništa više nisu rekli, jer je Vamp osvojio kralja. Kapetan je uvek smatrao da je on bolji igrač, ali da je pravio greške koje je Vamp nefer iskorišćavao. Tako je bilo i ovog puta. Kada je do konačnog ishoda preostalo još jedan do dva poteza, prekinu ih oštar zvuk zujalice. Brod je otkrio tragove nekakve civilizacije. Kapetan

nestrpljivo pritisnu jedno dugme i zujalica ućuta - jedino je infracrveno oko pokazivača nastavilo ljutito da pulsira.

Odigrali su još nekoliko partija.

"Je li dosta za sada?" upita Vamp, rđavo prikrivajući radost zbog pobjede.

Kapetan se mračno složi.

Na ekranu se pojavi jedna slika i oni ugledaše neko veliko, izduženo, metalno telo napola zakopano u pesku.

"Letelica za prevoz u svemirsko polje planete", primeti Vamp.

"Civilizacija tek na drugom nivou." Izgledalo je kao da je ta činjenica pružila Kapetanu neku vrstu zluradog zadovoljenja. "Primitivan svet; to je i razlog što je izumro."

"Hoćemo li da pogledamo tu letelicu?"

Ali Kapetan je odbio. Izučavanje nestalih civilizacija nije bilo njihov posao. Za to su postojali starinari iz Kosmičke akademije nauka.

"A šta ako tamo postoje razumna bića?"

Kapetan zatrese glavom.

"Letelica se srušila i dugo je bila prazna. Možeš poći ako te zanima, ali polazimo čim se vratiš. Ovde nema ničega za nas."

Viđen iz blizine, čudni brod izgledao je još veći. Predstavljao je jedan veliki aerodinamičan blok tamnog metala.

Vamp nije mogao da vidi ni ulaz ni neki otvor. Sa svih strana nalazio se samo glatki metalni omotač oronuo od vremena. Zatim je uočio jednu široku, crnu pukotinu koja je, izgleda, presecala celo telo nadvoje. On pogleda unutra, ali ništa nije mogao da vidi. Pažljivo se provukavši između crnih ivica raspolućenog metala, Vamp se spusti unutra.

Nekoliko sekundi kasnije preplašena gomila malih riba pobeže kroz pukotinu i sakupi se iznad tamnog otvora nastalog cepanjem. Nisu bile svesne dubine vode, kao što ni bezvredni naseljenici kopna nisu bili svesni mitskog 'stuba vazduha'. Jedina stvar koja je možda još mogla da oseća ogromni pritisak ovih dubina bila je beživotna podmornica.

Izvesno vreme beli balon nepokretno je visio iznad napola skrivenog metalnog trupa. Nigde ni traga od Vampa. Kada je konačno počeo da se pojavljuje, male ribe koje su se komešale u blizini ivice pukotine razbežaše se u svim pravcima.

Balon krenu dalje i, dobijajući na brzini, nestade iza izlomljene linije obzorja.

"Nešto zanimljivo?" upita Kapetan, više iz učtivosti nego što je bio zainteresovan.

Vamp zatrese glavom. "Letelica je bila primitivne izrade - koristila je energiju iz baterija i akumulatora. Uzrok pada nije vidljiv."

"Da li je to važno?"

"Ne, razume se da nije..."

"Došli smo da trgujemo." Kapetan je to rekao kao da mu je Vamp protivrečio. "Ostalo nas se ne tiče. A i da smo slučajno nabasali na one koji su sagradili tu letelicu, za šta bismo mogli da ih zainteresujemo?"

"Za sintezu proteina, ako njome nisu ovladali, za iskorišćavanje slobodne energije iz svemira..."

"Misliš?"

"Prema svim nalazima, dosta su primitivni. Mogli bismo čak da im ponudimo stvaranje sintetičke ličnosti ili biološke postupke za sticanje besmrtnosti."

"Da, svakako. Drugi nivo. A šta bi oni mogli nama da daju?"

Vamp pruži kapetanu jedan pljosnat, pravougaoni predmet. Skinuo ga je sa zida jedne od kabina. Bila je to obična crno-bela fotografija. Zaštićena staklom, jedva da je pretrpela neka oštećenja u vodi. Na fotografiji je bio prikazan jedan čovek, mlad čovek u kožnoj jakni, koji je držao ogromnog buldoga na kratkoj uzici. Buldog očigledno nije bio mnogo zainteresovan da na filmu ovekoveči svoju tužnu, pasju njušku, te je nestrpljivo gledao u stranu, negde s one strane rama. Mladić je stajao pored autoputa duž koga je saobraćaj tekao u oba smera. U daljini se mogao videti jedan autobus.

"Čudno", primeti Kapetan.

"Veoma", složi se Vamp. Ovo je bila jedna od onih retkih prilika kada se u potpunosti slagao sa svojim Kapetanom.

"Čak nisu bili u stanju ni da razlikuju boje crno-bela je."

"A taj pojas?" Vamp pokaza na autoput.

"Kreće se?"

"Tako izgleda. I nosi predmete poredane na sebi."

Kapetan klimnu. "Vrlo čudno."

"A ovo?" Vamp je govorio o čoveku i psu. "Očigledna simbioza."

"Razume se. Ova dva bića zasigurno poseduju jedinstven misaoni proces i jedinstvenu psihu. Očigledno su svesni sebe kao jedinstvene ličnosti."

"Pogledajte", Vamp pokaza na uzicu, "čak su i povezani kanapom od nervnih vlakana."

"Poput asketa sa Megere-XY?"

Otkrili su još nekoliko potopljenih plovila, a zatim su naišli na ruševine nekog grada. Kao ni ranije, nigde nije bilo ni jednog jedinog traga prisustva razumnih bića čije su ruke sve ovo stvorile.

"Mrtva planeta", izjavi Kapetan. "Stanovnici su se degenerisali i izumrli."

"Zašto degenerisali?" Vamp ni sam nije znao zašto je bio toliko uvređen zbog domorodaca sa ove planete.

"Izumiranje je jednostavno kulminacija jednog procesa. Ako rasa nije bila u stanju da se prilagodi, morala je da se degeneriše." I on nestrpljivo dodade. "Odlazimo."

"Ali znate, oni, oni..." Vamp više nije znao šta da kaže, jednostavno je iz nekog neodređenog razloga osećao da bi bila greška skinuti ovu planetu sa popisa nastanjenih svetova, velika greška.

"Znate oni... šta ako naseljavaju više predele?" bubnu on i sam svestan da govori gluposti.

To je bilo toliko besmisleno da se Kapetan nije čak ni naljutio.

"Dragi moj Vampe, treba li da ti navedem 'Zakone života'?" Jedna neprozirna skrampa prevuče mu se preko očiju, napola ih zatvarajući i on stade da navodi: "Život na planetama moguć je jedino u oblastima koje su zaštićene od pogubnih zraka sunca i kosmičkog zračenja, to jest na dnu okeana. Viši oblici života mogu se jedino pojaviti i razviti; u oblastima velikog pritiska, u velikim dubinama vode."

Vamp je ćutao jer ono što je Kapetan rekao bilo je izvan svake sumnje.

"Šta je sledeće na našem spisku?"

Vamp podiže oči i pogleda u dnevnik: "Alfa Kentaura."

Kapetan pomeri neke poluge na kontrolnoj tabli i za nekoliko sekundi ponovo su bili okruženi svemirom.

Vamp pruži deset zelenih pipaka ispod oklopa i stade da postavlja tablu za partiju svemirske dame.

Frederik Pol: UBITAČNA MISIJA PINEASA SNODGRASA

Ovo je priča o Pineasu Snodgrasu, izumitelju. On je napravio vremeplov.

Napravio je vremeplov u kome se vratio nekih dve hiljade godina natrag, negde u vreme Hristovog rođenja. Predstavio se caru Avgustovu, njegovoj gospi Liviji i ostalim bogatim i moćnim Rimljanima toga doba; kako je lako sklapao prijateljstva, obezbedio je sebi saradnike za brzi preobražaj životnih navika u prvoj godini. (Ideju je ukrao iz jednog naučnofantastičnog romana Luja Spraga de Kampa, pod naslovom 'Samo da ne padne tama'.)

Njegov vremeplov nije bio veoma veliki, ali mu je srce to bilo, tako da je Snodgras odabrao teret koji će tadašnjim ljudima pružiti najveću, trenutnu pomoć. Glavne osobine drevnog Rima bile su prljavština i bolest, bol i smrt. Snodgras je odlučio da svet Rimljana učini zdravim i da ljude toga vremena održava u životu pomoću medicine dvadesetog veka. Sve ostalo će se samo od sebe srediti, kada se jednom ljudska rasa oslobodi užasnih pošasti i preranog umiranja.

Snodgras ih je upoznao sa penicilinom, aeromicinom i bezbolnim popravljanjem zuba. Brusio je stakla za naočare i objasnio im operativnu tehniku za uklanjanje katarakta. Naučio ih da koriste anesteziju, objasnio im virusnu teoriju bolesti i pokazao im kako da prečišćavaju vodu za piće. Podigao je Klineks fabrike i naučio Rimljane da stave ruku preko usta kada kašlju. Tražio je i dobio prekrivke za otvorenu rimsku kanalizaciju, a započeo je i upražnjavanje uravnotežene ishrane.

Snodgras je doneo zdravlje u drevni svet, a održavao je i svoje vlastito. Poživeo je više od sto godina. Umro je, u stvari, stote godine nove ere, kao veoma zadovoljan čovek.

Kada je Snodgras stigao u veliku Avgustovu palatu na brdu Palatin, na svetu je živelo nekih dve stotine pedeset miliona ljudskih bića. Ubedio je principata da podeli svoj blagoslov sa celim svetom, da pomogne ne samo stotini miliona podanika Carstva, već još stotini miliona u Aziji i desetinama miliona u Africi, na zapadnoj polulopti i na svim pacifičkim ostrvima.

Svi su postali zdravi.

Smrtnost novorođenčadi odmah se smanjila, sa devedeset odsto na manje od dva. Dužina ljudskog veka smesta se udvostručila. Svi su bili zdravi i to svoje zdravlje pokazivali su tako što su stvarali više dece, koja su rasla u zdravlju do zrelog doba, a zatim rađala još dece.

Nemoćna je ona civilizacija koja nije u stanju da se udvostruči u svakom pokoljenju, ako to pokuša.

Ti Rimljani, Goti i Mongoli bili su žilavi. Svakih trideset godina stanovništvo sveta uvećavalo se za činitelj dva. Tridesete godine nove ere svetsko stanovništvo brojalo je pola milijarde. Šezdesete godine nove ere dostiglo je celu milijardu. U vreme kada je Snodgras umro kao srećan čovek stanovnika je bilo koliko i danas.

Prava je šteta što Snodgras nije imao mesta u svom vremeplovu za nacрте teretnih brodova, knjige o metalurgiji koje bi potpomogle izradu delova za pravljenje žetelica kojim bi se ubirala letina sa polja - za parne turbine koje bi proizvodile struju za napajanje mašina što bi pokretale gradove - za svu tehnologiju koja se razvila za dve hiljade narednih godina.

Ali nije imao.

Dakle, u vreme njegove smrti uslovi više nisu bili baš savršeni. Velika većina nije imala pošten krov nad glavom.

Sve u svemu, Snodgras je bio zadovoljan, jer su te stvari mogle da se srede same od sebe. Kada je celokupno svetsko stanovništvo dobrog zdravlja, onda uvećanje njegovog broja treba da predstavlja pravi podsticaj za istraživanje. Beskrajna priroda sigurno će, kada se njome jednom ovlada, obezbeđivati sve što je potrebno za bilo koji broj ljudskih bića.

Tako je i bilo. Mašine na paru prema Njukomenovom nacrtu podizale su vodu za navodnjavanje polja potrebnih za proizvodnju hrane mnogo pre njegove smrti. Podignuta je brana na Nilu kod Asuana pedeset pete godine. Ulična kola na električni pogon zamenila su volujska kola u Rimu i Aleksandriji pre sedamdesete godine nove ere, a nekoliko godina kasnije robove sa galija oslobodili su ogromni, nezgrapni, dizelski, vanbrodski motori koji su pokretali lađe sa hranom preko Sredozemlja.

Dvestote godine nove ere na svetu je bilo nešto više od dvadeset

milijardi duša, a tehnologija je u stopu pratila to širenje. Plugovi na nuklearni pogon raščistili su Teutoburšku šumu, gde su Varusove kosti još trunule, a đubrivo dobijeno vađenjem minerala iz mora razmenom jona davalo je fantastične prinose hibridnih žitarica. Tristote godine nove ere broj stanovnika na svetu popeo se na četvrt biliona. Vodoničnom fuzijom dobijane su fantastične količine energije iz mora; atomskom transmutacijom svaka stvar pretvarana je u hranu. To je bilo neophodno jer više nije bilo mesta za farme. Zemlja je postajala prenaseljena. Do sredine šestog veka šezdeset miliona kvadratnih milja površine kopna Zemlje bilo je tako potpuno prekriveno da nijedno ljudsko biće koje je stajalo bilo gde na suvom tlu nije moglo da raširi ruke u bilo kom pravcu, a da ne dodirne drugo ljudsko biće koje stoji pored njega.

Ali svako je bio zdrav, a nauka je napredovala. Mora su bila isušena, što je smesta utrostručilo raspoloživu površinu tla. (Za pedeset godina i morska dna bila su popunjena.) Energija koja se pribavljala fuzijom morskog vodonika sada se dobijala hvatanjem celokupnog energetskeg odliva sa Sunca, preko džinovskih ogledala sastavljenih od čiste sile. Ostale planete su se, razume se, zaledile, ali to više nije bilo važno, jer su u desetlećima koja su usledila bile dezintegrisane zbog energije iz njihovih jezgara. To se dogodilo i Suncu.

Održavanje života na Zemlji na takvim veštačkim standardima zahtevalo je veliku potrošnju energije; vremenom je svaka zvezda u Galaksiji počela da odašilje svoju celokupnu energiju na Zemlju i već se radilo na planovima da se pripoji i Andromeda koja bi obezbedila sva potrebna širenja u narednih trideset godina.

Tog trenutka napravljen je proračun.

Procenivši da je prosečan čovek težak otprilike sto trideset funti - ili, zaokruženo, 6×10^4 grama - i uzevši da će se broj stanovnika udvostručiti svakih trideset godina (mada više nije postojala 'godina' od kada je Sunce dezintegrisano; sada je usamljena Zemlja besciljno lebdela prema Vegi), otkriveno je da će do 1970. godine ukupna masa ljudskog mesa, kostiju i krvi dostići 6×10^{27} grama.

To je najavilo problem. Celokupna masa same Zemlje bila je svega $5,98 \times 10^{27}$ grama. Čovečanstvo je već živelo u jazbinama bušeći kamen i bazalt i dubeći zamrznuto jezgro od nikla i gvožđa; do 1970.

i samo jezgro bilo bi pretvoreno u žive muškarce i žene, a njihovi podzemni hodnici morali bi da se buše kroz masu njihovih vlastitih tela; bila bi to jedna uvijajuća, sklupčana lopta živih telesa nošena kroz svemir.

Štaviše, jednostavna aritmetika pokazala je da to nije bio kraj. U konačnom vremenu masa ljudskih bića izjednačila bi se sa celokupnom masom Galaksije; a u nekom daljem vremenu izjednačila bi se i prekoračila bi celokupnu masu svih galaksija bilo gde da se one nalaze.

Takvo stanje stvari nije se dalje moglo prenebregavati, i bio je započet jedan projekat.

Uz izvesne teškoće resursi su tako raspoređeni da dozvole konstrukciju jednog malog, ali važnog uređaja. Vremeplova. Sa jednim dobrovoljcem (izabranim između devet stotina biliona prijavljenih) vratio se u prvu godinu. Teret mu se sastojao od samo jedne puške i jedne patrone i sa tom patronom dobrovoljac je ubio Snodgrasa dok se ovaj peo uz Palatin.

Na veliku (iako samo potencijalnu) radost nekoliko kvadriliona osoba koje nikada neće biti rođene, spustila se blagoslovena Tama.

K. V. Meken: ODBIJENICA

Kal Torsbi
Ulica Pasovoj br. 897
Kalfaks, Arizona
16. jun 2100.

Dragi gospodine Torsbi:
Zahvaljujemo vam na poslatom rukopisu 'Poslednji čovek na Zemlji'.
Nažalost, Talr Pres trenutno je zatrpan rukopisima naučnih dela.
Molimo vas, obratite nam se ponovo.
Vaši,
izdavači

E. Majkl Blejk: NAUČNA FANTASTIKA ZA TELEPATE

Ma, znate na šta mislim.

Duan Ekerson: ZNAK NA KRAJU VASELJENE

Ovaj kraj gore.

Sadržaj

Bari Malzberg: FAZA IV

Vilijam F. Nolan: SVETOVI MONTIJA VILSONA

Henri Slesar: DOKTOR

Čarls E. Frič: KOLAČ KOJI DONOSI NESREĆU

Robert Šekli: SAVRŠENA ŽENA

Redžinald Bretnor: ČOVEK NA VRHU

Bil Pronzini: PURPURNA KRAVA

Ričard Vilson: RAZVOJ CARSTVA

Aleksej Panšin: SUDBINA MILTONA GOMRATA

Li Kuluf: ČAŠA KUKUTE

Edvard D. Hoh: ZOOLOŠKI VRT

Robert T. Kurosaka: NE ZAZIVAJ ĐAVOLA

Lorens M. Dženifer i Donald I. Vestlejk: PITANJE

Rodžer Zelazni: KORIDA

Džordž R. R. Martin: BRŽE OD SVETLOSTI

Erik Frenk Rasel: JEDINO REŠENJE

Lorens Blok: SAVRŠENI ZATVOR

Artur Klark: BUĐENJE

Frederik Braun: USTROJSTVO

Filip Hoze Farmer: KRALJ ŽIVOTINJA

Lorens M. Dženifer: U VREĆI

Artur Pordžis: DETE I PROBLEM

Ilja Varšavski: SUKOB

Andrej Gorbovski: UZALUDNOST

Frederik Pol: UBITAČNA MISIJA PINEASA SNODGRASA

K. V. Meken: ODBIJENICA

E. Majkl Blejk: NAUČNA FANTASTIKA ZA TELEPATE

Duan Ekerson: ZNAK NA KRAJU VASELJENE